CEZAR PETRESCU

CEZAR PETRESCU

Dumineca Orbului

ACCELERATUL INTRA ÎN GARA de Nord cu o întârziere de două ceasuri; la unu după miezul nopţii.

Când au prins a se perinda constelaţiile semnalelor luminoase, discurile semafoarelor oblice şi albastrele panouri de reclame, Sergiu Miclăuş nu-şi mai stăpâni neastâmpărul.

Înşfăcă valiza uşurică din plasă. Zvârli pardesiul de gabardină pe braţ şi, în loc de politicos salut, o privire asasină de gangster celor două văduve de funcţionari superiori, care tot drumul i-au pus răbdarea la amarnic supliciu cu discuţia lor mai volubilă decât duruitul de ventilator.

Ambele persoane au rămas petrificate pe marginea banchetelor.

Pentru prima oară în decurs de şase ore şi-au pierdut graiul. Iar sincopa aceasta neprevăzută a dat tăcerii o elocvenţă cu atât mai teribilă. Tot astfel se întinde o neliniştitoare acalmie în natura paralizată de panică înainte de a se dezlănţui cicloanele.

— Şi să mai spui că e magistrat, dragă-Doamne! Explodă călătoarea cea voluminoasă când îşi recăpătă, în sfârşit, glasul surprinzător de subţire şi şuierat printre buze, cum ţiuie expirând o supapă plesnită. Tocmai cele ce vorbeam noi! Iată în a cui pază încredinţează statul averea şi onoarea noastră în ziua de azi! Altfel era pe vremea lui bietu Iorgu.

— Magistrat? Pufni cealaltă, osoasă şi cu nasul pre lung. Arată a magistrat cum arăt eu a mitropolitul Pimen, scumpă doamnă! Poate pretinde, oare, cineva una ca asta?

Scumpa doamnă recunoscu fără ezitare că tovarăşa ciolănoasă de compartiment nu arăta a mitropolit, deşi pălăria-i înaltă aducea leit cu tiara preacuvioşilor vlădici.

— Aşa că mai va cu magistratura lui! Trase imediat concluzia stăpâna tiarei, dănţuită în echilibru instabil pe frunte la fiecare icnire a macazurilor. Magistratura cere ţinută, scumpă doamnă, demnitate. Nu-i de nasul tuturor zănatecilor de pe lume. Ei, din partea mea, n-aş pune mâna pe cruce să jur că n-a fost cine ştie ce pungaş d-ăştia, de trenuri, cum s-au ivit de la un timp încoace. Avea ceva pe suflet. Prea nu-şi mai găsea astâmpăr locului!

Amândouă şi-au pipăit instinctiv poşetele depuse orizontal pe genunchi.

Au verificat din ochi numărul geamantanelor, cutiilor şi pachetelor.

Au răsuflat uşurate.

Nu lipsea nimic din inventar.

Li s-a părut că au scăpat de o mare primejdie, cu toate că întreg drumul nici nu se clintiseră din compartiment, făcând strajă preţioaselor buclucuri, pe când pre-supusul pungaş de tren se vânzolise ieşind pe culoar, sco ţând capul pe ferestre, să aspire răcoarea nopţii de mai, coborând în gări să cumpere gazetele şi revistele ilustrate acum lepădate vraişte într-un ungher. La această pradă luând aminte, venerabila pensionară care se ştia că nu arată a mitropolit se ridică să expropieze teancul de foi.

Căngile degetelor se lungiră şi se încovoiară straniu. Pieliţa mâinii tremură gelatinos pe nodurile vinelor ca o mănuşă prea uzată şi largă. Sub pleoapele de gutapercă, privirea căpătase ceva avid şi fricos: poate în patima se nilă care o împingea să culeagă petece de hârtie, ca o emoţie suplimentară, se amesteca şi teama să nu se în toarcă proprietarul de drept al maculaturii ca s-o sur prindă asupra faptului.

Dar pe Sergiu Miclăuş nu-l băteau asemenea griji şi sadice satisfacţii. Era departe, în celălalt capăt de vagon, unde

lupta voiniceşte din coate să-şi deschidă cale spre ieşire.

Nerăbdare lipsită de rost, totuşi irezistibilă.

După doi ani de exil şi de pocăinţă nu-l aştepta nici o bucurie în capitală. Dimpotrivă, îl chemase o telegramă la o înmormântare, iar în trenul de linie secundară se urcase pe la amiază, cu sufletul copleşit de mâhnire şi cu ochii neguroşi. Acestea le uitase treptat; se desprinseseră de el. Se măcinaseră pe măsură ce distanţa se scurta. Când a schimbat vagonul în staţia de încrucişare a Braşovului, ritmul trenului accelerat s-a transmis insinuant în pulsaţia arterelor. Uitase telegrama din buzunar, nodul uscat din gâtlej, condoleanţele de rigoare, repetate ca un rol dificil. Vie şi din ce în ce mai năvalnică, se deşteptase o barbară însetare de viaţă, inexplicabilă presimţire că se apropie un eveniment unic, decisiv şi providenţial, hărăzit să însemne începutul unui al capitol într-un destin omenesc. Sângele îi zvâcnea cu o şuvoire plăcută în tâmple, îi vibra în timpan, îi juca priveliştile înaintea ochilor într-o irizaţie care transfigura realitatea, întocmai ca atunci când se simţea ameţit după întâile pahare sau după primele mize volatilizate la masa cu postav verde celălalt Sergiu Miclăuş, de acum doi ani, pornit prea repede pe povârnişul pierzaniilor.

De astă dată senzaţia era nevinovată. N-au fost irosite-n van îndelungile luni de surghiun şi de expiere la care s-a resemnat mai puţin din buna sa voie şi mai mult din a altora voie într-o dimineaţă de sumară judecată cu neamânată osândă.

Băuse dintr-un izvor salubru, cu apă vie. Nesaţiul era al unui convalescent, întors cu ochii puri şi cu sângele regenerat acolo de unde-a plecat cu privirea istovită în pământ, cu inima de iască şi cu gura amară.

Şi cu această proaspătă energie împingea acum burta elastică a unui pasager corpolent, făcându-şi scut sprinten din valiză.

Călătorul roti peste umăr ochi globuloşi de apoplectic.

Voi să spună ceva, pâcnind mânios pe nări.

Renunţă, poate fiindcă medicul îi recomandase să evite prilejurile de enervare.

Se răsuci calmat, dar ferm, astupând cu giganta-i făptură culoarul îngust, ca un dop de câlţi ud şi prea gros înţepenit în ţeava unei puşti de soc. După salturile cefei învălurate, Sergiu Miclăuş înţelese că uriaşul se înveselea lăuntric. Îl încercară ispite bizare. Ce-ar fi, bunăoară, să-l înţepe cu un ac în ceafă? S-ar dezumfla poate, ţiuind ca un balon de gumă ori ca fluieratul printre buze al doamnei din vagon când se scandaliza de noua curbă a pensiilor. Ca să-l înţepe, ar fi avut, însă, nevoie de-un ac. Se gândi să-l ciupească sau să-l gâdile. Din spate, însă, alţi pasageri nerăbdători îl prinseră în teasc, paralizându-i mişcările.

Trenul se opri, iar Sergiu Miclăuş fu astfel ferit de ispitele ghiduşe şi cu totul incompatibile cu demnitatea unui magistrat stagiar, respectat de-un târg întreg şi notat cu elogii maxime în fişa de la ministerul zeităţii legate la ochi.

Colosul de adineaori îşi savura anticipat răzbunarea. Îi administra o lecţie în felul său, fără să calce prescripţiile medicului. Nu mai părea grăbit şi nervos. Barând ieşirea, găsise momentul oportun să-şi şteargă năduşeala cu batista şi să confrunte ceasornicul de buzunar cu ornicul gării. Încredinţă geamantanul unui hamal ales din înaltul soclului, după o lentă şi matură chibzuinţă de fizionomist, tuşi şi scuipă lat, coborî agale.

După el, Sergiu Miclăuş zvâcni pe peron, expulzat în spaţiul gol de presiunea călătorilor de la spate.

Sări, simţi sub talpă o dezagreabilă rezistenţă, vie şi elastică, în locul asfaltului dur.

N-avu când să-şi dea lămurit seamă că a călcat pe un vârf de pantof feminin şi să-şi ceară iertare, căci un vagonet de bagaje se năpusti asupra sa cu voios huruit de roţi.

Făcu un salt de panteră în lături.

Îşi întrevăzu numai o clipită victima. O domnişoară – după statură mai degrabă o şcolăriţă – sărind comic într-un

picior, ca elevele obraznice când joacă şodronul în stradă şi scot limba la trecători. Îşi ţinea vârful pantofului cu mâna; obrazul i se crispase de durere; puhoiul dezlănţuit din vagoane o balansa încoace şi încolo, o târa tumultuos, până ce fetişcana se ancoră de un stâlp şi rămase să-şi aline suferinţa, cum se mângâie pisicile singure în locul unde au fost lovite.

Vag, în cugetul lui Sergiu Miclăuş flutură intenţia caritabilă să se apropie şi să debiteze cuvenitele scuze. Se răzgândi: o şcolăriţă nu merită mofturile rezervate nu mai unor mai impozante şi coapte reprezentante ale sexului slăvit de poeţi şi maltratat de codicele lui Napoleon. Cu o virilă, spartană insensibilitate, îi întoarse, aşadar, spatele şi, despicând mulţimea cu pavăza valizei, se avântă spre ieşire.

Celelalte peroane erau pustii, luminate zgârcit într-o vastitate sonoră şi lugubră de gară provincială.

După întârzierea de două ceasuri, în câmp, pricinuită de deraierea unei garnituri de marfă, acceleratul turbura un orar mort, fără plecări şi sosiri. Hamalii răspundeau somnoros la chemări; impiegaţii circulau, căscând să-şi strămute fălcile. Portarii hotelurilor renunţaseră la aşteptare. Numai pasagerii treziţi din moţăială, coborâţi bui maci din vagoane, se răzbunau pe îndelunga imobilitate, îmbulzindu-se cu o frenezie contagioasă, ghiontindu-se subit, învrăjmăşiţi, grăbindu-se să-şi uzurpe unul altuia locul sub lună şi stele. Sergiu Miclăuş înteţi şi el paşii, bănuind că afară se dă un asalt nemilostiv vehiculelor.

Bănuială întru totul întemeiată.

Ajuns pentru a asista la plecarea ultimului taxi, de unde îl fulgeră întorcând capul tovarăşa ciolănoasă din compartiment, cu tiara de vlădică zgâlţâită pe creştet şi cu mâna apăsând la piept trofeul de gazete şi reviste ilustrate, într-un gest de primadonă rănită. Nu se grăbise, nu se înghesuise pe culoar, şi totuşi a ajuns înaintea lui.

Mental, cu o promptitudine oarecum profesională, Sergiu Miclăuş imaginã o reconstituire la faţa locului. În vreme ce

el se poticnise cu nasul în ceafa uriaşului candidat la dambla, venerabilele pensionare coborau foarte cuminte prin celălalt capăt; cu dreptul primului ocupant recunoscut de pravila ginţilor, se instalau în automobilele jinduite de o duzină de întârziaţi; iar această amară bancrută a precipitatei şi nechibzuitei sale strategii l-a făcut pe Sergiu Miclăuş să bombănească în sine câteva epitete de neaoş autohtonism la adresa namilei care i-a tăiat calea.

O slabă consolare îi ogoi aleanul când a descoperit că uriaşul împărtăşea aceeaşi soartă. Aştepta şi dânsul, flancat de hamal, tamponându-şi sudoarea cu batista despăturită şi rostogolind privirea din nou apoplectică peste capete, spre orizontul deşert al bulevardului.

Prin contrast, scara din dosul Gării de Nord avea o înfăţişare pitorească şi animată, ca la sosirea unui grup de emigranţi cuprinşi de dezorientare într-o patrie nouă şi ostilă, care nu-i accepta.

Printre lăzi, panere şi suluri de pleduri vărgate, femeile gesticulau cu umbrele: copiii cu somnul întrerupt se aşezau morocănoşi să scâncească; bărbaţii se agitau inutil. Câţiva hamali abandonaseră bagajele, depărtându-se să iasă în calea taxiurilor şi birjelor rătăcite pe undeva, fără ţintă şi fără speranţa unor himerici clienţi la această oră de noapte.

Când unul mai isteţ, ori numai mai norocos, se întorcea pe scara unui vehicul, se înălţa o clamoare de invidie şi suspiciune în gloata urgisiţilor de destin.

Femeile îşi mustrau bărbaţii că au ales un hamal bleg; soţii răspundeau răstit cu aluzii la alte dispute conjugale mai vechi; copiii, cuprinşi de un brusc elan al iniţiativelor temerare, săreau, oferindu-se să plece în aventuroasă expediţie. Precocele argonaut trecea direct de la vorbă la faptă. O rupea la goană, împiedicându-se în bastoane şi călcând bătături. Glasul şi umbrela maternă îi retezau avântul. Câţiva mucaliţi făceau glume, şi toţi fumătorii aprinseseră ţigările, pregătindu-se pentru zăbavă lungă.

Cu o remuşcare târzie, Sergiu Miclăuş observă apariţia victimei sale, alignind de un picior şi căutând cu panică în ochi hamalul dispărut cu bagajele.

Încruntând sprâncenele sub basca bleumarin, încercă un apel fără convingere:

— Tregher! Treizeci şi trei!

Pronunţa cu o graseiere delicioasă şi copilărească:

— Thegheh! Theizeci şi thei!

— Tregher! Treizeci şi trei! Îi sări într-ajutor Sergiu Miclăuş, alăturându-se de ea cu un surâs smerit şi şăgalnic.

Nu era o fetiţă. Se înşelase. Numai o miniatură încântătoare de femeiuşcă. O domnişoară în toată puterea cuvântului, cu toate atributele sexului: corniţele sânilor mici împungând mătasea bluzei, mijlocul mlădiu cambrat în cingătoarea de lac, buzele de roşul vişinei coapte. Şi ce gene răsucite şi lungi!

Victima făcu doi paşi spre stânga. Îl măsură cu severi tate din tălpi în creştet. Se întoarse pe jumătate, ostentativ, chinuind nervos între degete o poşetă de dimensiuni exagerate faţă de minuscula făptură a tanagralei în vest mânt model 1934, sezonul de primăvară. Sergiu Miclăuş nu se arătă intimidat de glaciala primire. Cu glas de sten tor, detună, făcând să tresară şi să se răsucească spre el toate privirile emigranţilor:

— Treizeci şi trei! Hamal! Treizeci şi treei!

— Acilea suntem, conaşule! Răspunse un tregher mărunt şi spânatic, cumpănindu-se între două geamantane enorme. Acilea suntem, domnişoară!

Semăna cu furnica harnică din gravurile abecedarului, târând o povară de două ori mai mare ca dânsa.

— Unde-mi umbli, Tacke? Unde te-ai evaporat, infamule, cu garderoba de nuntă a domnişoarei, hai?! Urmă Sergiu Miclăuş, trăgând cu coada ochiului să surprindă un zâmbet împăciuitor pe buzele de coloarea vişinei coapte.

Zâmbetul nu se ivi.

„Şi pe drept cuvânt! Recunoscu amar Sergiu Miclăuş. Fac hazuri mai tâmpite ca un autentic hamal!”

În schimb, hamalul arătă vădite semne de mirare. Apropiindu-se, se eliberă de sarcina celor două geamantane şi căută să dezlege enigma:

— De unde ştii dumneata, conaşule, că mă cheamă Tacke?

Sergiu Miclăuş strânse din umeri cu o superioritate blazată, perseverând în seria „hazurilor tâmpite”, cum îl apuca uneori o demonică atracţie a vulgarităţii:

— Mă priveşte personal, onorabile Tacke! De unde ştiu că te cheamă Tacke 33 ar putea să ţi-o spună domnişoara, logodnica mea, dacă n-ar fi necăjită fiindcă a călcat-o mai adineaori pe vârful pantofului un mizerabil individ, care nici nu şi-a cerut iertare. Toate le ştiu, Tacke. (se plecă, şoptind confidenţial) fiindcă eu sunt Kama Brahmin, fachirul indian, dacă ai auzit, care ghiceşte trecutul, prezentul şi viitorul în stele, drojdie, palmă şi cărţi.

Hamalul surâse cu neîncredere. Nu găsea ce să răspundă acestui vesel călător şi la asemenea năstruşnice năzbâtii. Dar victima lui Sergiu Miclăuş, cu buzele strânse şi cu o cută îngustă între sprincene, părea că n-a auzit şi că nu are de ce se înveseli. Bătea cu necaz din vârful piciorului valid. Se uita în altă parte. Pieliţa brună se învăpăiase şi o adiere uşoară îi flutura lin un cârlionţ de păr.

Tacke 33 îşi reveni la simţul datoriei. Spuse:

— Rămâi dumneata atunci cu domnişoara acilea, că eu mă duc înainte, să dau peste un otomobil. Altfel, vă apucă ziua, şi-ţi fi grăbiţi, de. Cum sântără logodnicii.

Spuse şi nu aşteptă încuviinţare, luând-o grăbit la picior.

Delicat, Sergiu Miclăuş aşează valiza de-a curmezişul peste cele două geamantane. Din fugă descifră incomplet un nume pe cartea de vizită prinsă în rama de piele.

Rosti, schimbând pardesiul de gabardină de pe un braţ pe celălalt şi admirând cu exagerată înduioşare grupul bagajelor:

— Priveşte, domnişoară Gina! Parcă se cunosc de când lumea, îşi pierduseră de ştire şi s-au regăsit. Nu-şi întorc spatele, nu se uită urât, nu muşcă, nu-şi arată dinţii. Sunt sigur că în limba lor îşi destăinuiesc la ureche foarte palpitante impresii de voiaj.

Domnişoara Gina nu muşcă, nu-şi arătă dinţişorii, întoarse, însă, cu totul umerii mici şi ceafa cu arămii şuviţe vibratile sub bască. Sergiu Miclăuş descrise un semicerc şi-i apăru în faţă, scoţând pălăria şi salutând, cu graţie emfatică de caballero mexican:

— Domnişoară Gina, domnişoară Gina, hai să încheiem armistiţiu! Altfel, se uită lumea curios la noi, ca la doi logodnici care se ceartă. Aruncă numai o clipă ochii la domnul cu trei rânduri de guşi. Se bucură, jubilează, mastodontul!

Domnişoara Gina se întoarse mânioasă pe călcâiul piciorului teafăr. Mişcare schiţând rochiţei o învăluire rotundă de pliuri, cum se învoltă fustele de balerină. Sergiu Mi clăuş îşi continuă orbita cu fidelitatea unui satelit supus geometriei astrale. Din nou a răsărit în faţă-i, plecându-se să-i vadă ochii. Stărui:

— Înţeleg, domnişoară Gina, să fii supărată pe animalul care ţi-a strivit pantoful.

Amintirea era încă vie şi probabil încă dureroasă. Domnişoara Gina nu rezistă. Exclamă tânguit:

— De-ah fi numai pantoful! Dah mi-a strvit degetele. Bruta!

— Brută, într-adevăr! Aprobă Sergiu Miclăuş cu o mi mică scandalizată. Cea mai teribilă brută pe care mi-a fost dat s-o văd vreodată!

— Ai văzut şi dumneata? Întrebă repede domnişoara Gina, fără să-şi dea seama că rupe aşa legământul prudent faţă de sine însăşi de a nu intra în vorbă cu acest individ flecar şi impertinent.

Ridicase genele. Ochii s-au dezvelit verzi şi limpezi. Lumina lor l-a înfiorat pe Sergiu Miclăuş cum nu-l

cutremurase încă o privire de femeie.
— Fireşte că l-am văzut. Mărturisi exagerând schima de indignare.
— Mie mi-a fost imposibil. Theceam hepede să nu pierd hamalul din ochi. Sahe o brută de pe-o scahă. N-am mai văzut înaintea ochilor de durehe. Şi nici măcah politeţa să-şi ceahă iertahe.
— Veritabilă brută, domnişoară Gina! E plină lumea de asemenea specimene. Ar merita o corecţie!
Cu latul palmei, Sergiu Miclăuş arătă în spaţiu cam ce fel de corecţie ar merita imaginarul individ, pe un obraz şi pe celălalt, succesiv şi metodic.
— Desigur c-ah mehita! Admise domnişoara Gina. Adică ah fi mehitat, dacă n-ar fi dispăhut.
Sergiu Miclăuş scoase din nou pălăria. Se făcu mic, coborând obrazul la nivelul domnişoarei Gina, şi se oferi martiriului cu o vădită voluptate:
— În acest caz, domnişoară Gina, nu mai amâna. Aplică aci sancţiunea pe care o merită mizerabilul. Ca să-ţi fie mai uşor, dă-mi să ţin eu poşeta. N-aş vrea să te incomodeze.
— Cum? Dumneata ehai?! Se miră domnişoara Gina, refuzând să dea crezare ochilor şi urechilor.
— Precum se vede. Gemu pocăit Sergiu Miclăuş. Eu am fost bruta. Şi după o cumplită luptă de conştiinţă, m-am înfăţişat – e drept, cam târziu – să cer iertare şi să-mi primesc pedeapsa. De aceea am adăugat, dar nu mai aparent, o necuviinţă la alta, permiţându-mi să adresez un cuvânt fără să fiu întrebat şi fără să ne cunoaştem.
Domnişoara Gina îl privi mai atent. Lui Sergiu Miclăuş i se păru că descoperă în această privire oarecare simpatie, iar constatarea îl copleşi de o fericire fără margini.
Nu minţea. Niciodată nu se încumeta să adreseze un cuvânt unei necunoscute. Socotea urâtă şi laşă îndeletnicirea braconierilor de trotuar. Chiar în anii lui de pierzanie păstrase discreţia bunei-cuviinţe în care a fost crescut şi a trăit. Acum îl împingea o putere mai tare decât

raţiunea. Îşi auzea glasul recitând inepte născociri, se vedea în postura odioasă a unui individ care a prins la strâmtoare un pui de femeie singură şi fără apărare; îl scârbeau toate acestea de el însuşi – cel întors purificat şi tămăduit după doi ani de terapeutică sufletească – dar ce importanţă mai aveau, oare, asemenea autoanalize, judecăţi şi osânde? Nu lămurise o mijeală de zâmbet pe buzele domnişoarei Gina şi o simpatie iertătoare în privire?

A fost numai o amăgire de scurtă durată. Căci obrazul domnişoarei cu ochii verzi şi genele lungi se posomori ca o apă de pe care s-a retras lumina.

Vârful pantofului bătea mărunt lespedea de piatră. De astă dată era piciorul cel care alignise, şi Sergiu Miclăuş, trăind feerica ameţeală a visurilor unde cele mai absurde peripeţii cu cele mai nebuneşti deznodăminte par acceptabile, găsi foarte firească ispita să desfacă şiretul pantofului şi să aline piciorul mic şi gol în văzul tuturor, cum încălzise odată, în copilărie, într-o vacanţă, la ţară, în palme şi lângă obraz, un pui de turturea înfricoşat şi rătăcit de cuib. Ochii holbaţi ai gigantului din tren l-au oprit să dea ascultare ispitei. Aplecat pe un genunchi, ca un pantofar care ia măsură, a atins uşor cu degetul numai încălţarea mutilată, întrebând:

— Mai doare? Te rog, iartă-mă.

— Te hog şi eu: sfârşeşte odată, domnule! Îşi pierdu răbdarea domnişoara Gina. Sfâhşeşte, depărtează-te şi ia-ţi bagajul de pe al meu.

— E o valiză foarte uşoară, domnişoară Gina, şi nu muşcă. V-am garantat. Cu toate acestea, mă supun. Sfârşesc, o iau şi mă depărtez. Dar ce are să spună Tacke 33 când va veni cu automobilul şi va constata cu durere că am stricat logodna? Iată-l, mi se pare că vine. Să salvăm aparenţele, domnişoară Gina. Să păstrăm aerul a doi logodiţi model, la fotograf.

Se apropia un automobil, şi în spatele lui altul. Iar ciudat, domnişoara Gina, cu toată încruntarea dintre sprâncene, ar fi dorit ca Tacke 33 să nu se afle printre aceşti curieri

norocoşi şi grăbiţi. Cât despre Sergiu Miclăuş, el făgăduia în gând fabuloase acastihuri şi contribuţii la cutia milelor de la diferite icoane făcătoare de minuni, implorând pronia cerească pentru urâte şi crude miracole, menite să-l împiedice pe Tacke 33 de la îndeplinirea datoriei.

Într-adevăr, imprecaţiile lui Sergiu Miclăuş au găsit ascultare la marele orânduitor al destinelor, fiindcă amândouă maşinile au sosit cu alţi tregheri pe scară. A respirat şi domnişoara Gina, cu un tremur uşor şi involuntar. Domnul cel gros s-a urcat în primul automobil, punând arcurile la grea încercare. În celălalt s-a îmbarcat o familie numeroasă cu prunci, bunică sprijinită în baston şi o abundentă coletărie alimentară de sezon.

— Domnişoară Gina.

— Te hog!

— Domnişoară Gina, am avut noroc. Am trecere la Dumnezeu pe ziua de astăzi, care a început a curge în calendar de la orele 12. Presimt. Presimţeam.

— De ce spui dumneata că ai avut noroc?

— Nu am avut numai eu. Avem amândoi. Eu şi dumneata. E o nuanţă. Să privim adevărul curajos şi loial în faţă. Am avut noroc fiindcă Tacke al nostru 33, fie că-i lipsit de iniţiativă, fie că el e născut într-o zodie fără spor, în orice caz, bate acum străzile Bucureştilor, cum îi urez eu să-l apuce ziua şi să ajungă până la Cotroceni ori la Parcul Carol. În acest timp, dumneata ai să te îmbunezi şi ai să mă ierţi. Iată norocul meu! Şi îmbunându-te, ai să-ţi pierzi ideile urâte despre individul care a fost de două ori necuviincios şi o dată brută, ai să vezi lumea mai trandafiriu şi are să-ţi dispară cuta aceasta încruntată dintre sprincene, care ţi-o jur că nu-ţi stă bine de loc. Iată norocul dumitale! Să-i fim deci recunoscători lui Tacke 33 şi să-l recompensăm imperial când va sosi, cât mai târziu, ca să ne spună că printr-o inexplicabilă dar binecuvântată catastrofă au dispărut toate vehiculele cu tracţiune mecanică şi animală din Bucureşti. Sergiu Miclăuş schimbă glasul,

învăluitor şi surd: Domnişoară Gina, m-ai iertat? Nici nu-ţi imaginezi ce mâhnit aş fi să ştiu că nu pot obţine această iertare!

— Se şi cunoaşte cât sufehi! Îi reproşă domnişoara Gina surâsul voios, care-i dezminţea gravitatea joasă a glasului. De spăşit ce ehai, ai început povestea cu treghehul. Ce a însemnat, te rog, invenţia stupidă cu logodnica dumi tale! Şi phostia cu Tacke theizeci şi thei? Aşa vine un om să-şi ceahă scuze pentru că a fost brutal?

— Depinde de om, domnişoară Gina, şi de loc. Şi mai ales de starea sufletească în care se află omul.

Ultimele cuvinte le rosti Sergiu Miclăuş cu nehotărâre. Îşi aminti că el venea la o înmormântare şi se mustră că nu are de loc starea sufletească a unui om care vine pen tru o înmormântare. Alungă amintirea inoportună. Îşi pledă cauza cu o bufonă avântare:

— Va să zică, am greşit şi cu aceasta? Situaţia mi s-a agravat. Recidivă şi cumul de delicte. Ce să fac? Apelez la indulgenţă şi încerc să mă apăr. Că n-a fost o prostie povestea cu Tacke 33, a dovedit-o realitatea.

L-am identificat îndată. Am nimerit. Aşa botez eu chelnerii, birjarii, hamalii, oamenii de serviciu. Le spun: Tacke! Un Tacke universal. Tacke factor comun. Câteodată o nimeresc, câteodată nu. Adică de cele mai multe ori, nu. Dar câtă bucurie fără nici o osteneală procur omului care-şi închipuie că-l cunosc de undeva şi că nu l-am uitat atunci când o nimeresc! Sunt o natură generoasă, domnişoară Gina! Îmi place să împrăştii în jurul meu voie bună şi simpatie. Poate fiindcă uneori simt eu singur atâta nevoie de voie bună şi simpatie, ca toate caracterele inconsistente.

— Şi impehtinenţa cu logodnica dumitale? Voi să afle numaidecât domnişoara Gina. Cum ţi-ai permis?

Sergiu Miclăuş făcu un semn de declinare a responsabilităţii spre cerul înalt şi el singur culpabil:

— Poate a fost o prostie şi o impertinenţă. Tot aşa cum poate n-a fost o prostie, domnişoară Gina. Aceasta numai

cerul o ştie. Mi-a venit pe negândite. Providenţa grăieşte misterios prin gura iresponsabililor. Mărturisesc că pe Tacke 33 l-am minţit. Nu-s Kama-Brahmin, fachirul indian care ghiceşte trecutul, prezentul şi viitorul în stele. Dar viitorul cine poate pretinde că-l cunoaşte oare, domnişoară Gina? Uneori hazardul intră în viaţa noastră în chipurile cele mai groteşti şi absurde. Sare o brută din tren, îţi striveşte pantoful. Vine – cam tardiv, dar tot vine – să-ţi ceară iertare. Şi descoperi că bruta nu era chiar atât de brută. Da-da. Trăim prea mult în momentul care trece, adică în nimic, ca să ne dăm seamă că neprevăzutul are o semnificaţie şi intenţii ascunse, că ne invită pentru cine ştie ce sfârşit rezervat viitorului.

Surâsul lui Sergiu Miclăuş îşi pierduse intenţia bufonă. Era acum dureros, încărcat de amintirea altor hazarduri pe lângă al căror avertisment de atâtea ori trecuse fără să ia aminte. Şi cu aviditate căută în ochii verzi o aprobare.

Domnişoara Gina îşi ascunse privirea din nou umbrită. Trăsurile s-au împietrit, brusc congelate.

Amândoi erau tineri şi din amândoi muşcase pretimpuriu viaţa. Îi însemnase cu un tainic şi abia cicatrizat stigmat. Poate de aceea când privirile lor s-au întâlnit, în sfârşit, li s-a părut că se căutau dintotdeauna şi că s-au regăsit.

— M-ai iertat, domnişoară Gina?! Exclamă cu neţărmurită bucurie Sergiu Miclăuş.

— Fie! Ce impohtanţă poate să aibă aceasta pentru dumneata? Şi pentru mine, de altfel? N-o să ne mai vedem niciodată. Iar hazardul, prezentat sub chipul lui Tacke theizeci şi thei al dumitale, vine să ne avertizeze că întâlnihea noastră a durat prea mult.

Tacke 33 într-adevăr sosea triumfal cu un Ford din epoca preistorică a industriei automobile.

Cu autoritate care nu admitea împotrivire, încărcă bagajele îndelaolaltă. Pipăi de două ori în palmă bacşişul „imperial” strecurat de logodnicul domnişoarei Gina. Cu şapca în mână, le ură noapte bună şi noroc în viitoarea

existenţă conjugală. Apoi, a treia oară deschise uluit palma să evalueze neaşteptata mană de monete; numără, zurui metalul, îl deşertă în punga goală, care îndată se rotunji ca o broască obeză. Iar obrazul spânatic al lui Tacke 33 se zbârci într-un surâs de beatitudine şi de recunoştinţă, privind din urmă automobilul hodorogit.

AUTOMOBILUL HODOROGIT ÎŞI CLĂN-ţăni un timp fiarele pe caldarâmul inegal, până când şoferul izbuti să potrivească roţile de gumă pe linia lină a tramvaiului şi infernala fanfară se potoli.

Acum puteau să-şi vorbească. Glasul lui Sergiu Miclăuş să se facă ascultat.

Dar Sergiu Miclăuş nu mai avea glas. Amuţise subit.

Contempla în extaz de provincial radicalele transformări urbanistice ale acestei porţiuni de capitală de nerecunoscut după o îndelungă absenţă: cocioabele rase la pământ, straturile cu flori şi verdeaţă căptuşind bordura trotuarelor. Privea în lături poate şi fiindcă n-avea curaj să înfrunte mustrarea care scăpăra indignată în ochii verzi, sub genele lungi.

Numai Tacke 33 fusese de vină. Din proprie iniţiativă, nici în închipuire Sergiu Miclăuş n-ar fi împins inofensiva lui flecăreală până la un astfel de epilog. Se pregătise să-şi ia valiza, să îngăimeze un vag „noapte bună” şi să se despartă pentru a nu se mai vedea niciodată, aşa cum prea bine spusese domnişoara Gina. Îl împungea în inimă o durere încă necunoscută la acest gând. Altceva, însă, ştia că nu este de făcut.

Cu fericita seninătate a celor săraci cu duhul, Tacke a decis altfel. Le-a îndevălmăşit bagajele. Le-a deschis portiera, invitându-i: „Gata! Poftiţi! Urcaţi!” Ce explicaţie şi rezistenţă să mai opună hazardului travestit într-un imperativ hamal cu matricola 33?

S-a supus. S-a urcat.

Adică: s-au supus; s-au urcat.

Fiecare s-a ghemuit în ungherul său. După cincizeci de metri se lăţise la mijloc un gol dezolant, un adevărat şi inaccesibil pustiu, ca între doi logodnici ireconciliabil înstrăinaţi.

Toată verva lui Sergiu Miclăuş se epuizase. Încleştase moşnegeşte palmele pe genunchi şi nu găsea un singur cuvânt potrivit să rupă tăcerea, deşi vântura în cuget vertiginoase pretexte oferite de afişele de teatru şi de cinematograf; un câine noctambul scăpat ca prin minune de sub roţi, o ceată de cheflii hăulind răguşit într-o birjă. Toate îi păreau banale, vulgare, jalnice faţă de ce simţea că avea el de spus, rar şi până acum nerostit.

La colţul străzii Ştirbei-vodă, şoferul întoarse o mutră nebărbierită de ocnaş evadat, întrebând în ce direcţie să apuce.

— La stânga! Pe Ştirbei-vodă, Tacke! Răspunse Sergiu Miclăuş într-o doară.

Şoferul protestă ofensat:

— Pe mine nu mă cheamă Tacke, domle!

Răsuci volanul la stânga şi, după ce scăpă la asfaltul neted, socoti necesar să rectifice definitiv un echivoc de stare civilă, apăsându-l pesemne pe suflet.

— Nu mă cheamă Tacke! Repetă. Confundaţi cu cine ştie ce haimana, d-ăia de v-au dat poli falşi la rest. Pe mine mă cheamă Cristofor şi sunt proprietarul maşinii! Eu sunt Nae Cristofor!

Cristofor Columb, intrepidul navigator genovez, nu şi-ar fi rostit numele cu mai indignată emfază nesocotitului ignorant care l-ar fi confundat cu Amerigo Vespucci, uzurpatorul gloriei sale în faţa posterităţii şi în apocrifaono mastică a noului continent.

Domnişoara Gina izbucni în râs cristalic. Sergiu Miclăuş îndrăzni să-i caute privirea. Imperceptibil, micşoră zona neutră dintre dânşii. Simţi că-şi recapătă facultatea coardelor vocale, îşi drese glasul şi murmură:

— De data aceasta, jur, domnişoară Gina, că n-a fost nimic premeditat. M-am pomenit instalat aci în stare hipnotică. M-ai iertat? Mă ierţi?

Domnişoara Gina strânse din umerii strâmţi cu o nepăsare prefăcută:

— C'est pardonné! După cât mi-ai ţinut dumneata de urât, thebuia să fiu şi eu caritabilă. Dacă ai fi rămas pe scări, ohfan şi păhăsit, cu valiza înth-o mână şi cu pălăria în alta, îmi provocai şi mie un caz de conştiinţă. Remuşcahe, insomnie, mai ştiu eu ce. Acum îmi dau seama. Aşa s-au simplificat luchurile. Nu eşti nici dumneata de vină, nici eu. Tacke 33, unealta inconştientă a Satanei.

— Unealta inconştientă a providenţei, rectifică Sergiu Miclăuş.

— A phovidenţei dacă vhei. Nu se schimbă nimic cu aceasta. Te las în drum şi mă duc mai depahte.

— De ce să mă laşi în drum? Se văită consternat Sergiu Miclăuş. Cea mai elementară datorie de politeţe mi se pare că îmi dictează mie să te conduc.

— Foahte drăguţ. Dar mulţumesc. Eu sunt deprinsă să mă conduc singură, iar acum merg foarte depahte.

— Anume?

— Parcul Carol.

— Ce coincidenţă! Se miră bucuros Sergiu Miclăuş. Cam în aceeaşi direcţie merg şi eu.

— Cunosc.

— Nu mă crezi?

— Cunosc asemenea coincidenţe inventate făhă să ceară prea multă hisipă de imaginaţie. Mai bine spune, te hog, la ce hotel să oprească şoferul?

— Aşadar, mint? Constată lugubru Sergiu Miclăuş. Ai dreptate, domnişoară Gina. O merit această neîncredere! După toate dobitociile mele cu Tacke 33, Kama-Brahmin, după invenţia idioată cu zestrea logodnicei, ai tot dreptul să mă consideri ceea ce nu sunt şi să-ţi par aşa cum n-aş vrea să par.

Domnişoara Gina surâse privind oblic printre gene.

— A propos! Spuse, netezindu-şi poşeta vastă şi întorcându-se pe jumătate în ungherul său, să-i vadă din plin profilul. Te cred că nu eşti Kama-Brahmin, fachirul indian. Însă îţi măhturisesc că ai un dar de devinaţiune pe care n-ar thebui să-l neglijezi. Când ai vorbit despre zestrea logodnicei, ai ghicit pe jumătate. Nu vin în Bucureşti penthu o logodnă. Dar în geamantanele acestea, aşa mari cum le vezi, ca lăzile de zestre ale bunicii, am tocmai nişte toalete de nuntă. Numai de nu s-ah fi şifonat!

Lui Sergiu Miclăuş puţin îi păsa dacă s-au şifonat ori nu. De altfel, nici nu mai auzi ultimele cuvinte. Zvârlind pardesiul de pe genunchi şi călcându-l în picioare, exclamase cu deznădejde:

— Imposibil, domnişoară Gina! Nu e aşa că nu e adevărat?

Într-o mişcare nestăpânită, prinsese mâna domnişoarei Gina, să-i caute cu înfrigurată oroare verigheta de pe de get. Iar domnişoara Gina, fără să-şi dea seama, se lăsă percheziţionată cu o docilitate de copil nevinovat şi sigur de răsplata virtuţii, cum scrie în povestioarele morale. Când s-a recules, după dogoarea obrazului a ştiut că roşise. Îşi smulse mâna din strânsoare şi clincheti în râs uşor:

— M-ai înţeles greşit. Voiam să spun că vin numai la nunta unei phietine. O fostă colegă de şcoală şi cea mai bună phietină.

— Ah! Cum m-ai speriat!

— Dah sperios mai eşti! Nu păreai până mai adineaori. Ai făcut o figuhă atât de comică! Îmi vine şi acum să râd.

— Râzi, domnişoară Gina! Încuviinţă din toată inima Sergiu Miclăuş. Îmi vine şi mie să râd. Mă simt vesel, bucuros, fericit. Aşa m-a prins un râs nervos numai acum câţiva ani, când am scăpat de la înec, la mare, la Eforie. Mă târâse curentul, am înghiţit o doză masivă de apă să rată, şi când m-am văzut scăpat la ţărm, clănţănind din dinţi ca un câine murat, nu mi-am putut stăpâni râsul. Prietenii

credeau că am înnebunit de spaimă. Dar nu eram mai nebun decât acum!

Sergiu Miclăuş hohoti voios, trăgându-şi pardesiul pe genunchi, după ce-l maltratase fără vină în picioare. Apoi se întunecă deodată. Îşi aminti după ce noapte sinistră era să se înece atunci; îşi aminti că el vine acum pentru o înmormântare. Absurd, dintr-un zăcământ părăsit al memoriei, îi tresări în gând o strofă a unui poet obscur, în văţată pe vremuri la lecţiile de limba franceză: "Deux cortčges se sont rencontrés ŕ l'église.

L'un est morne".1

— Şi nunta e mâine, nu este aşa? Întrebă cu o bolnăvicioasă curiozitate, pentru a şti până unde realitatea respectă simetria didactică a contrastelor din poezia lui Joséphin Soulary.

— Desigur. Sau mai bine spus, astăzi, fiindcă mai mult de jumătate din noapte s-a dus.

„Înmormântarea tot astăzi!”. Era să adauge Sergiu Miclăuş, înăbuşindu-şi cu greu o mărturisire nepotrivită momentului şi întregii sale purtări de trei sferturi de ceas.

Brigandul de la volan întoarse obrazul ţepos, să afle încă o dată direcţia.

— Spre Parcul Carol, onorabile Cristofor! Porunci Sergiu Miclăuş cu autoritate.

Domnişoara Gina nu mai protestă.

Un răstimp au tăcut amândoi, privind vitrinele şi reclamele luminoase de pe Calea Victoriei, trecătorii întârziaţi, prefacerile despre care n-aveau ştiinţă.

— De un an n-am mai venit în Bucureşti. M-am phovincializat cu totul. Mărturisi melancolic domnişoara Gina, urmărind din mers firmele cunoscute împestriţate cu altele noi.

— Eu de doi. Şi poate n-aş fi venit nici acum dacă.

Încă o dată Sergiu Miclăuş îşi sugrumă pe buze mărturisirea deplasată.

— Dacă? Stărui domnişoara Gina.

Sergiu Miclăuş ocoli răspunsul, adoptând iarăşi tonul glumeţ:

— Dacă n-ar fi voit altfel hazardul! Îşi avea probabil socotelile sale, care nouă ne scapă. Pregătea toate în aşa chip, ca să ne întâlnim şi să ne cunoaştem.

— Mai întâi, mi se pahe că nici nu ne cunoaştem. Observă domnişoara Gina. Aceasta nu se numeşte cunoştinţă.

— Adevărat! Descoperi uimit, şi Sergiu Miclăuş. Ce zăpăcit, ce imbecil, ce brută mai sunt! Se pedepsi autoflagelându-se cu o grindină de epitete usturătoare.

Îşi potrivi nodul crăvăţii, scoase pălăria, îşi netezi părul, se răsuci pe trei sferturi în cuşca hodorogită şi, cu o solemnitate teatrală, îşi enunţă numele, vârsta, profesiunea şi domiciliul.

— Ţin să adaug, rosti încheind, ţin să adaug, pentru a evita o confuzie: sunt ardelean prin adopţie, de dată recentă, numai de doi ani. Prin adopţie şi prin exil cu domiciliul forţat. Altfel, bucureştean de baştină. Brav strănepot al lui Bucur Ciobanul. Nu-mi pria însă aerul. Mă luase alt curent, altfel de înec mă amenința. Am fugit. A fost un noroc. Mă întorc alt om. Cel puţin aşa cred.

— Şi eu am fugit de Bucureşti. Murmură gânditoare domnişoara Gina. Şi eu mă întohc alta. Cel puţin aşa cred.

Îşi spusese numele întreg, cum nu-l putuse desluşi Sergiu Miclăuş pe cartea de vizită prinsă în rama de piele a geamantanului: Gina Alimănescu, licenţiată în litere, profesoară suplinitoare de limba franceză la Oradea-Mare.

— Pariez că jumătate din eleve sunt mai înalte ca dumneata şi, dă-mi voie să-ţi mărturisesc, nu-mi prea imaginez cum îţi stă pe catedră. Te-am crezut o şcolăriţă la început. Ba una de curs inferior.

— Pahdon! Se supără domnişoara Gina. Află, domnule judecător stagiar, că sunt foarte iubită şi ascultată de ele vele mele. Dihectoarea are nouăzeci de kiloghame la cântar şi un metru optzeci înălţime făhă tocuri – o uriaşă – dar apelează la mine să-i fac eu ohdine.

— Nu mă îndoiesc, domnişoară Gina. Toţi dictatorii şi tiranii, generalii şi comandanţii glorioşi au fost şi sunt mici la stat. Napoleon, Mussolini. Chiar despre Ştefan cel Mare spune cronicarul că nu era mare la stat.

— Îmi pahe rău că glumeşti. Sunt mică, dar nu tihanică. M-am supărat. Na! Sfârşi îmbufnată, retrăgându-se în colţul său şi bătând tamburina în poşetă.

— Nu face nimic! O asigură Sergiu Miclăuş cu o totală încredere în viitor. Nu mă mai tem. O să ne împăcăm. Ştiu sigur acum că suntem făcuţi să ne înţelegem. Aveam parcă o presimţire. Cât timp a stat trenul în câmp, până ce s-a eliberat linia, cu coatele rezemate de fereastră, priveam noaptea şi stelele şi mă întrebam câtă vreme are să treacă încă până ce voi întâlni o vietate pe lume cu aceleaşi gânduri ca mine, aceeaşi sete de altceva. Mă credeam foarte singur, domnişoară Gina.

— Ai stat şi dumneata acolo cu coatele pe geam? Întrebă prea repede Gina Alimănescu, uitând că era supă rată foc.

— Am stat şi eu. Urmă Sergiu Miclăuş. Am ascultat concertul de broaşte. Era un broscoi mai bătrân, un bas de toată splendoarea, un adevărat Şaliapin al neamului batracian. Pe urmă a început să cânte o pasăre în salcâmi. Mă simţeam singur, şi noaptea era foarte frumoasă şi înstelată acolo, în câmp. Şi nu mă întrista senzaţia aceasta de singurătate, fiindcă presimţeam că aşa trebuie să fie, că-mi pregăteşte ceva. Iar dumneata stăteai la alt geam, nu e aşa? Ascultai tot concertul de broaşte, nu e aşa? Pe urmă ţi s-a părut că asişti la o vrajă misterioasă când a început să cânte pasărea în salcâm, nu e aşa? Şi te-ai simţit singură, şi noaptea era foarte frumoasă şi înstelată. Sunt sigur acum, domnişoară Gina. Ne despărţeau două-trei vagoane; nu ştiam unul de altul; dar ceva în cepuse de pe atunci să ne apropie.

Cristofor, şoferul, întrerupse elegiacul recital, făcând apel la ciudaţii săi pasageri să se întoarcă la realitate:

— Unde mai mergem, domnule? Am transversat Bucureştiul dintr-un capăt în celălalt. Unde voiţi să mai mer geţi?

— Mână înainte, prietene Cristofor! Ce-ţi pasă? Mer gem în Industan, în Platoul Pamir. Indiferent unde! Alege şi facă-se voia ta!

— Am trecut de casă, interveni domnişoara Gina. Întoahce, te rog. Strada Cuţitul-de-Argint.

Sergiu Miclăuş simţi cuţitul de argint răsucit rece şi tăios în inimă.

— Aaşadar, s-a sfârşit? Întrebă rugător. Ajungem şi s-a sfârşit?

— Ce să facem altceva? N-avem paşaport şi vize pentru Platoul Pamir.

— Altfel, te-ar tenta?

— Poate că da. Poate că nu. Cei care fug de ei înşişi fiindcă se tem de ei înşişi sunt în stahe să meahgă şi până la capătul pământului. Deocamdată am ajuns unde voiam să ajung. Opreşte, te hog!

Cristofor opri, acostând barca lui Noe la marginea trotuarului.

Casa era scundă, străveche, cu o grădiniţă în faţă şi cu ferestrele întunecate.

— Tanti Catriona s-a culcat! Constată dezamăgită domnişoara Gina. A renunţat să mai aştepte sau poate că nici n-a primit teleghama.

Sergiu Miclăuş nu se dădea mişcat din fundul automobilului. Când era copil şi mergea la matineele de la teatru şi de la circ, tot aşa, la căderea cortinei nu voia să creadă că feeria s-a sfârşit.

Se dezmetici abia după ce Gina Alimănescu sărise jos şi Cristofor întinse mâna păroasă să-i zmulgă valiza de sub picioare.

— Nu! Aceasta rămâne. Rosti cu jale. Noi mergem mai departe. În Platoul Pamir, aproape de cer.

Dar înainte de a pleca spre Platoul Pamir, aproape de cer, coborî să-şi ia noapte bună cu un nod uscat în gâtlej.

Cele două geamantane enorme cu toaletele de nuntă aşteptau rânduite de Cristofor lângă grilaj. Domnişoara Gina sunase şi se iţea printre zăbrele, să vadă un semn de viaţă. Nu răspundea nimeni, nu se mişca nimeni; perdelele au rămas opace şi neclintite.

— Poate s-a mutat de Sfântul Gheorghe şi n-a lăsat adresa! Se dădu cu părerea Sergiu Miclăuş, implorând din nou Atotfăcătorul şi orânduitorul destinelor să-i sară într-ajutor.

— Cine? Tanti Catriona să se mute? Dah e casa ei. Numai că thebuie să sun lung, lămuri Gina Alimănescu. Baba Reveica, slujnica, e cam surdă, şi la ceasuhile acestea visează că i s-a întohs bărbatul plecat în lume acum vreo theizeci de ani. Îi cunosc eu visuhile ei.

Când, însă, ridică degetul spre butonul soneriei, Sergiu Miclăuş o apucă uşor de mână.

— Ce te grăbeşte, domnişoară Gina? Şopti cu buzele fierbinţi. Ai ajuns! Zece minute mai devreme ori mai târziu, pentru dumneata înseamnă totuna. Dăruieşte-mi mie aceste zece minute. Pentru mine înseamnă foarte mult, domnişoară Gina.

Gina Alimănescu lăsă mâna să cadă moale.

Îl privi în sus. El era cu un cap mai înalt decât dânsa. Şi de jos în sus, îi vedea trăsăturile deodată supte, ochii arzători, tremurul buzelor. Nu mai semăna cu tânărul zeflemist şi flecar. Altădată ar fi neliniştit-o un om cu asemenea ochi, cu asemenea tremur al gurii. Sau i-ar fi răspuns cu un hohot de râs, ca o împroşcare rece de duş. Acum lăsa cu o vinovată voluptate să pătrundă şi în ea încordarea lăuntrică de strune întinse, dureros, până la geamăt întinse.

— Fii cuminte. Îl admonestă tot ea pedagogic. Nu-mi place privirea aceasta!

Minţea, căci nu-şi putea desprinde ochii din privirea aceasta.

Sergiu Miclăuş se rezemă de grilaj. Aşteptă să se risipească paianjenişul ameţelii. Îşi duse mâna la frunte şi zâmbi dezvinovăţindu-se:

— Sunt cuminte, domnişoară Gina. Nu ştiu ce-a fost. Nu mi s-a mai întâmplat niciodată.

Gina Alimănescu privi în altă parte, ca să-şi ascundă ochii. Şi astfel Sergiu Miclăuş nu putu să vadă cum jucăuşa flacără verde s-a turburat, a pâlpâit palidă şi s-a stins. Căci ei i se mai întâmplase aceasta, iar amintirea era plină de suferinţă şi de umilire. Mai ales acum.

Un sughiţ de plâns îi cutremură umerii mici.

— Plângi? Se miră Sergiu Miclăuş, înaintând şi prinzându-i umerii cu braţul rotunjit, ca să-i întoarcă faţa în lumina lactee a becului electric. Plângi, domnişoară Gina? Te-am supărat eu? Din pricina mea plângi?

În genele răsucite sclipea roua lacrimilor. Obrazul în gust era golit de sânge. Domnişoara Gina clătină capul şi o clipă tâmpla rămase rezemată de pieptul puternic şi lat. Tâmpla, urechea care ascultă înăuntru o bătaie caldă, ritmică şi reconfortantă de inimă omenească. „Doamne, ce fac? Cum de-am ajuns iarăşi la aceasta?” se întrebă cu spaimă, smulgându-se şi împingând pieptul bărbatului cu amândouă mâinile.

— Gina! Şopti Sergiu Miclăuş nedumerit de neaşteptata vehemenţă. Domnişoară Gina.

— Te hog, lasă-mă! Lasă-mă, îţi spun!

— Dar n-am făcut nimic. Te-am văzut că plângi. Nu pot suporta să văd o femeie plângând.

— N-am plâns! Bătu ciudoasă din picior Gina Alimămescu. Ţi s-a păhut. Am avut şi eu o ameţeală, oboseală, nervi. Gândeşte că vin tocmai de la Ohadea-Mahe. Douăzeci de ceasuri de tren.

— Cu atât mai explicabil, domnişoară Gina. Nu e un motiv să te superi pe mine fiindcă România Mare e atât de lungă şi lată.

— Nu sunt supăhată pe dumneata. Nici pe România Mare. M-au exasperat tot drumul nişte imbecili. Au discutat numai desphe îngrăşăminte chimice şi vaci cu lapte. Ştiai dumneata că pământul rămâne steril dacă n-are bac-terii?

Ştii dumneata câţi litri de lapte dă o vacă bună de Şviţeha? Aceasta am auzit eu tot timpul. N-au tăcut un sfert de ohă. Pe urmă au vohbit şi altele. Lucruri urâte. Au uitat că le asculta făhă să vrea o femeie. Cum să n-am nervi?! Ai mai auzit dumneata aşa ceva?

— Nu, domnişoară Gina! Mărturisi calm Sergiu Miclăuş. N-am auzit aşa ceva, dar am aflat altele de la tovarăşele mele de compartiment. Cum şi-a pierdut averea în cărţi numitul Mişu Ispaşiu, zis Asul de pică, de-a ajuns la azil. Cum a murit din naştere, ca să zic, numita Tuţica Ionescu în 1906, pe vremea expoziţiei din parcul de aci, la câţiva paşi. Am fost fraţi de suferinţă şi nu ne bănuiam. De ce să ni le amintim acestea? Fie la dânşii şi la dânsele acolo, în infern, unde le urez ca sentinţa cea mai uşoară să-i condamne la un debit neîntrerupt de cinci mii de cuvinte pe ceas până la sfârşitul sfârşiturilor. Noi să ne întoarcem la noaptea noastră din câmp. La cântecul păsării din salcâm. Aceasta a fost a noastră, domnişoară Gina, şi nu ne-a putut-o fura nimeni. Ne pregătea pentru ceasul de acum, domnişoară Gina. Şi pentru altele, poate, nu este aşa?

— Nu cred, rosti Gina Alimănescu. Nu cred că avem să ne mai întâlnim vheodată. Eu plec poimâine. Poate e mai bine aşa. Sigur că e mai bine aşa.

— Dar mâine, domnişoară Gina? Adică astăzi. Peste câteva ore?

— Ştii pentru ce am venit. Cum îţi imaginezi că ne-am mai putea vedea?

— Încerc. Trec pe aci. Ori e atât de fioroasă tanti Catriona?

— O, biata tanti Catriona! Exclamă indignată la această presupunere Gina Alimănescu. Cât desphe dânsa! E cea mai delicioasă şi înţelegătoahe mătuşă care a existat pe lume.

— Atunci?

— Atunci e foahte simplu. Nu se poate! Aşa vrea hazahdul dumitale. Îşi are phobabil socotelile sale. În ţelegi de ce nu

se poate? Plec dimineaţă la prietena mea. Sunt doar domnişoaha ei de onoare. Nu vezi toaletele? Întrebă, lovind în geamantan cu vârful pantofului. Nu pot dezerta de la datorie.

Sergiu Miclăuş simţi o vrăjmăşie de moarte pentru prietena domnişoarei Gina, care n-a găsit altceva mai bun de făcut decât să se mărite într-o asemenea zi. Uită că numai datorită acestei împrejurări le-a fost dat să se întâlnească.

— Şi cine e, mă rog, această prietenă? Cine-i fericitul mire?

Mai păstra speranţe nelămurite. De ce adică unul din doi n-ar fi o cunoştinţă, cum a pierdut din vedere atâtea; foşti colegi de universitate, foste relaţii oricât de vagi de vilegiatură? Numele au sunat însă străine. Se înverşună totuşi să afle o dezlegare. Domnişoara Gina capitulă:

— Fiindcă stărui atât, propun ceva mai simplu. Am şi eu dhept la un invitat al meu. Nu? Te prezint. Nu-ţi gahantez că ai să te amuzi. Însă nu aceasta cauţi, nădăjduiesc. E acceptabilă propunerea mea?

— Mai întrebi?! Izbucni Sergiu Miclăuş, lărgind braţele să cuprindă în exaltarea sa toată planeta. Parcă am avut o presimţire când mi-am lăsat aci, acum doi ani, toate hainele de ceremonie! Frac, smoching. N-aveam nevoie de ele în exil. Au să cam miroase a naftalină. Torn peste ele dis-de-dimineaţă un flacon de colonie şi le las la vânt. Vezi că toate se rezolvă cu puţină răbdare? Era simplu ca povestea cu oul meşterului Cristofor Columb, tizul şoferului nostru.

Amândoi şi-au aruncat ochii la tizul ilustrului navigator. Cristofor, renunţând să-şi mai muncească mintea cu aceşti bizari clienţi de noapte, adormise la volan, cu bărbia în piept şi cu şapca pe ochi, prăvălat într-o râlă ca un asasinat.

— Prinde puteri pentru expediţia din Platoul Pamir! Îl scuză domnişoara Gina, zâmbind înseninată după plânsul care-i zguduise umerii mai adineaori.

— A scăpat! Nu mai plec în Pamir, nici în Industan, nicăiri. Nu mai am de ce pleca acum. Şi cum facem? Întrebă cu nerăbdare Sergiu Miclăuş.

— Vii aci şi mă iei dimineaţă, mergem să te prezint şi apoi mă acompaniezi la stahea civilă.

— Imposibil. Îngăimă Sergiu Miclăuş, amintindu-şi cu remuşcare pentru ce a venit şi ce pune în ceasul acesta la cale.

— Atunci după amiază, la două. Propuse fără nici o bănuială Gina Alimănescu. Găsesc un phetext să pot lipsi o oră, vin acasă şi te aştept. Chiar dacă eu întâhzii cumva, o previn pe tanti Catriona să te primească aci cu toate onorurile. Ai să vezi ce încântătoahe e! Îţi hezerv o sur priză. Nici nu-ţi imaginezi cine a fost, ce a fost. Aşadar, hămânem înţeleşi: la două! Şi hai să ne despărţim acum. Thebuie să dorm câteva ceasuri ca să nu am mâine o figură de spehiat.

Sergiu Miclăuş privea în asfalt zvârcolirea neputincioasă a gâzelor nocturne atrase de becul electric şi acum muribunde după zădarnica lor sarabandă. N-avea curaj să anunţe că nu poate veni şi de ce nu poate veni.

— Nu spui nimic? Se miră Gina. E prea devreme la două? Te reţine ceva? Atunci, la thei, hai. Fie la trei.

— Imposibil! Nici la trei, nici la patru nu pot, domni şoară Gina, e cu neputinţă! Stupid, dar aşa e! Crede-mă pe cuvânt.

— Ciudat! Nu te mai înţeleg. Voiai numaidecât să ne vedem, şi acum fugi.

— Nu fug, Gina. Domnişoară Gina! Odată, mai târziu, ai să afli, ai să înţelegi şi ai să ierţi ceea ce ţi se pare acum suspect.

— Într-adevăh suspect! Cuvântul e bine găsit.

Gina Alimănescu rostise vorbele cu o vădită iritare. Sergiu Miclăuş îi cuprinse mânuşiţa, ridicând degetele până la buze.

— Eşti nedreaptă, spuse şuierător. Când ai să afli, singură ai să recunoşti că ai fost nedreaptă. Ţi-aş spune acum de ce aceasta, dar are să-ţi pară monstruos, şi povestea e prea lungă, prea complicată. Am să vin la cinci, cel mai târziu la cinci jumătate. Până atunci sper că totul s-a ter-minat. Crede-mă şi aşteaptă-mă, te rog.

— Şi dacă oha cinci a dumitale se face şase, şapte, mai târziu?

— Nu poate să se facă. Nimic nu poate să mă mai împiedice atunci!

— Hm! Eşti prea misterios pentru mine. Ah, thebuie să mă adhesez fachirului Kama-Brahmin cel adevăhat, ca să-mi citească în stele ce-mi ascunzi. Nu e stupidă cuhiozitate feminină. „Nimic nu poate să mă mai împiedice atunci!”. Mărtuhiseşte că te exprimi în oracole şi că-mi dai dreptul la tot felul de interphetări.

Îl privi în ochi, de jos în sus, ridicând bărbia, care-i tremura uşor. N-avea încă nici un drept, şi totuşi simţea un început absurd de gelozie.

— N-ai venit în Bucureşti penthu ce cred eu? Nu te reţine ce cred eu?

Sergiu Miclăuş surâse dureros:

— Nu ştiu ce crezi, domnişoară Gina. Însă orice-ai crede e departe, foarte departe de realitate. Te rog să nu te îndoieşti de aceasta şi să rămână aşa. La cinci jumătate voi fi aci şi voi pune degetul pe soneria aceasta. Poţi să mă controlezi cu cronometrul în mână. Nu-ţi vorbeşte un om pe care abia l-ai cunoscut şi despre care încă nu ştii nimic. Îţi vorbeşte cel rezemat cu coatele pe bara ferestrei, în câmp, acum câteva ceasuri, când asculta pasărea din salcâm şi se simţea atât de singur în noaptea foarte frumoasă, dureros de frumoasă, domnişoară Gina. Gina. Acela nu poate să te mintă şi să-ţi ascundă nimic.

— Să spunem şi s-o credem. Încuviinţă cu o urmă de îndoială Gina Alimănescu. Acum s-a sfârşit. Voi face tot posibilul să fiu acasă şi să te aştept la cinci jumătate. Lasă-

mă să sun. Sau mai simplu, dă-mi voie să intru înăunthu şi să bat în geam.

Ca una care cunoştea obiceiurile casei, Gina Alimănescu se caţără ca o veveriţă pe grilaj, băgă mâna subţire până la un zăvor ascuns şi deschise portiţa.

Sergiu Miclăuş îşi asumă cu o neţărmurită fericire rolul lui Tacke 33 şi cără cele două geamantane în curte, păşind comic în vârful picioarelor, cu precauţie de cambrioler. Gina Alimănescu mergea înainte, de-a-ndărătelea, cu de-getul la buze.

— Sst! Încet! Şopti. Acum te hog lasă-mă singură. Pleacă, să nu ne vadă cineva. Noapte bună, domnule Sergiu.

— Spune-mi Gigi. De la moartea mamei nu mi-a mai spus nimeni Gigi.

— Noapte bună, Gigi!

— Noapte bună, Gina!

Încercase să-i cuprindă mijlocul, să-şi apropie gura de buzele ei. Gina lunecă şerpuit, apărându-se de atingere.

— Nu aceasta. Te hog, nu aceasta.

În pragul portiţei, după ce l-a petrecut cu paşi prelinşi de pisică pe nisipul scrâşnitor, flutură mâna goală:

— Şi vezi de nu pleca în Platoul Pamir, să te aştept phea mult.

— Nu, Gina. Nu mai am ce căuta în Platoul Pamir.

— Nu mai am ce căuta în Platoul Pamir, stimabile Cristofor! Mergem în bulevardul Maria.

— Mai bine, domle, că-i mai aproape. Se bucură şofe rul, încă nu deplin trezit din catalepsie. Apoi, într-un acces de sinceritate, mărturisi: Şi ca să vă spun adevărat, nici nu mă cam dau eu cu gândul în ce cartir să fie Platoul ăla Palmer. Am ajuns de nu ne mai cunoaştem Bucureştiul nostru, domle, de când cu atâtea schimbări de nume. N-o fi cumva prin prelungirea Dorobanţi, la stânga?

— Exact.

— He-hei! Tot ştia el ceva, neica! Se bucură Cristofor, crescut în ochii săi proprii. Bulevardul Maria, ce nu măr aţi

zis?

— Dă-i drumul mai repede! Îţi fac eu semn. Îşi pierdu răbdarea Sergiu Miclăuş, care nu mai avea poftă de vorbă.

Zvârlit la fiecare viraj dintr-o margine în cealaltă a cuştii, se întrebă dacă n-ar fi fost mai cinstit şi cuminte să mărturisească Ginei adevărul întreg. Dar cum să-i lămurească adevărul acesta în câteva cuvinte? Cum să comprime în tr-un rezumat de zece minute, povestea unei vieţi; a mai multor vieţi şi mai ales a mai multor morţi? Sergiu Miclăuş încercă: „Gina. Domnişoară Gina. Adevărul este că am venit la Bucureşti chemat de tatăl meu vitreg ca să asist la înmormântarea mamei mele vitrege.” Enigma de dezlegat pentru pagina de jocuri cu premii din Revista copiilor. Şi totuşi, realitatea, care nu întotdeauna e verosimilă, se afla condensată în aceste câteva cuvinte. Le-ar fi crezut Gina? Abia de atunci înainte ar fi început să-l considere un plăsmuitor de basme. Un plăsmuitor neîndemânatic de basme deocheate. Căci toată viaţa de până acum a lui Sergiu Miclăuş şi a celor din jurul său era alcătuită de linii frânte, părea condusă de ursite capricioase şi crude, care oboseau prea repede, încâlceau şi rupeau firele; fiindcă au dat greş o dată, se îndârjea în alte şi alte încercări neizbutite, pecetluite fiecare cu o piatră de mormânt.

Când Sergiu Miclăuş împlinea doi ani, Anton Miclăuş murea de inimă. După trei ani, Magda Miclăuş a încercat să-şi refacă viaţa şi a devenit doamna Leon Dobrotescu. Şi înainte de a sărbători doi ani de nouă şi tihnită căsnicie, a luat drumul cel fără întoarcere să-şi regăsească în cer primul bărbat. Sergiu avea şapte ani – începuse şcoala. Îşi mai aminteşte şi acum lecţia de silabisire întreruptă, când a venit Matei, servitorul cel vechi al casei, moştenit de la Anton Miclăuş, să-l aducă lângă patul bolnavei pe moarte, care-şi cerea copilul. Îşi mai aminteşte şi acum ziua ploioasă de toamnă a înmormântării – cel dintâi eveniment pregnant păstrat viu în memorie – coroanele de flori şi cortegiul de

necunoscuţi, amestecul de plâns şi vanitoasa satisfacţie a unui orfan devenit obiectul tuturor atenţiilor şi compătimirilor. Cocoane bătrâne, mirosind a tămâie, ceară şi naftalină, îl netezeau pe frunte cu degete osoase, îi tipăreau hăinuţele negre şi îi tânguiau soarta: „Cui rămâne acum sărmănelul? Pare deştept şi simţitor. Are ochii maică-sei, biata de ea. Nu mai plânge, puiule, că aşa a fost voinţa Celui-de-sus!”.

Cui rămâne? Întrebarea aceasta nu exista atunci pentru el. Şi n-a existat îndată nici pentru alţii. Leon Dobrotescu, părintele vitreg, nu l-a trimis la îndepărtatele rude de pe mamă ori de pe tată, pe care întâia oară le-a văzut în ziua înmormântării şi despre care nimeni n-a mai auzit de atunci. I-a luat creşterea asupra sa, în casa sa; i-a tocmit preceptor şi a crezut că-şi plăteşte o sacră datorie faţă de moartă „pregătind societăţii – cum spunea el adeseori – un om întreg şi rectilin”. Rectilin! Lui Sergiu i-a plăcut cuvântul nou şi străin. Dar abia mai târziu, mult mai târziu, a înţeles ce va să zică termenul acesta de o geometrică rigiditate, care nu i se potrivea, fiindcă el era fiul lui Anton Miclăuş, cel ce nu ştiuse în viaţă ce înseamnă o conduită rectilină, şi al Magdei Miclăuş, cea slabă şi şovăielnică, agăţându-se ca o liană pe năruite ruini.

Pe urmă a venit şi rândul lui Leon Dobrotescu să încerce a-şi reface viaţa.

S-a însurat a doua oară.

Sergiu Miclăuş avea un tată vitreg; căpătă şi o mamă vitregă. Ar fi ingrat să se plângă, mai ales de atmosfera din primii ani. Au venit mai apoi fraţii vitregi, sora vitregă. Sanda Dobrotescu n-a făcut deosebire între copiii săi şi copilul care nu mai era al nimănui. Leon Dobrotescu, la fel. Ba uneori părea chiar că-şi întârzie mai îndelung mâna prin părul lui decât prin al celorlalţi copii de sânge şi de lege: Teofana, Dudu, Săndel. E drept că nimeni nu-i mai spunea acum Gigi. Sergiu, mereu Sergiu. Diminutivul răsfăţat al copilăriei celei dintâi îl luase Magda Miclăuş, Magda

Dobrotescu, Mado, în mormânt, cu dânsa. Dar Sergiu a simţit-o aceasta numai târziu. Şi mai dureros ca întotdeauna în noaptea asta, când buzele au şoptit involuntar o însetare aţipită în afundul subconştientului: „Spune-mi Gigi. De la moartea mamei nu mi-a mai spus nimeni Gigi”. Pe urmă? Pe urmă a început ceea ce e greu de povestit şi încă mai greu de înţeles. Ademenirile şi căderile adolescenţei, anii de facultate cu urâtele lor amintiri, dimineţile când se întorcea acasă scârbit de el însuşi, ca să o ia de la capăt în aceeaşi seară. A plecat. A fost silit de alţii să plece, fiindcă pierduse şi drojdia de mândrie care să-i dicteze o plecare hotărâtă numai de el, dintr-o casă de unde îl alungau toate privirile şi tăcerile mai apăsătoare decât cele mai crunte mustrări.

Tot sângele îi năvăleşte în obraz de umilinţă şi de ruşine la gândul acelei dimineţi.

Vreme de un an, Leon Dobrotescu încercase să şi-l facă secretar şi ajutor în treburile sale de avocatură. Nu izbutise. Apelase la un prieten din barou să repete experienţa cu mai severa autoritate a unui străin. N-a izbutit nici acela. I l-a trimis îndărăt, fiindcă în câteva săptămâni îi anarhizase un personal disciplinat, încurca termenele proceselor şi dădea întâlnire clienţilor prin bodegi.

Era într-o dimineaţă după această din urmă ispravă, când l-a chemat Leon Dobrotescu în birou şi i-a pus numirea sub ochi: „E ultima încercare pentru a te mai salva, Sergiu. Răspunderea faţă de alţii are să te înveţe, poate, cu răspunderea faţă de tine. Pleci chiar astăzi să te prezinţi la post. Nici o amânare”. Şi sfaturile Sandei Dobrotescu la despărţire, gheţoase, pedante, enumerate şi categorisite pe capitole, ca enunţarea unor principii dintr-un breviar de morală civică! Şi precauţia de a-i da banii pentru biletul de tren şi subzistenţa pe o lună abia la intrarea în gară, ca să nu aibă cum să se mai abată la vreun tripou sau la vreo bodegă, să-şi ia adio de la prieteni!

L-au dat afară. L-au alungat.

N-a murmurat un singur cuvânt, fiindcă dreptatea era de partea lor.

A plecat, şi dreptatea lor s-a dovedit repede şi deplină. S-a tămăduit. În târguşorul acela ardelenesc de munte a aflat că dormitau în el puteri necunoscute; s-a dezmeticit şi a acceptat ispăşirea.

Nimic nu mai regreta. Nimeni n-ar fi bănuit de la ce căderi respingătoare şi triste venise judecătoraşul acesta la început posac, muncit de nemărturisite nostalgii; mai apoi, din ce în ce mai împăcat cu noua sa soartă, meticulos şi exact la datorie, străin de măruntele cancanuri şi ambiţii ale breslei, dezbărat de toate năravurile, până şi de inofensiva raţie zilnică de ţigări, suprimată; prezent un singur ceas din douăzeci şi patru la singura cafenea din Piaţa Unirii, pentru a satisface tabietul preşedintelui, înveterat jucător de şah şi de table; încolo singuratic şi distant, partidă matrimonială ochită de toate mamele din târg, care nu visau alt ginere ideal.

Rupea foile calendarului cu indiferenţă. Îşi plătea cu o punctualitate exemplară pensiunea la madam Covaci; servea de şapte ori pe săptămână aceleaşi şapte glume prin rotaţie domnişoarei Ergi, odrasla rotofeie şi mâna dreaptă a gazdei întru cele gospodăreşti. Domnişoara Ergi pleca genele roşcate şi se îmbujora sub pistrui la fiecare glumă cunoscută şi aşteptată ca un drept al ei, cum îşi aştepta Byk, câinele-lup, tainul. Sergiu Miclăuş avea cuvânt să creadă că-i păstrează un amor ascuns şi fără speranţă. El nu se înduioşa, dar nici nu avea ferocitatea să-şi râdă de languroasele-i priviri.

Citea. Dormea. Vegeta.

Punea bani la o parte pentru o lună de vilegiatură într-o staţiune fără cazino şi ruletă. Îşi cumpărase bocanci cu talpă ţintuită, rucsac şi costum de alpinist. Pleca sărbătoarea în zori să se caţere pe stânci şi se întorcea seara frânt de oboseală, ca să doarmă fără visuri. Nu mai

dorea altceva. Uitase că mai există altceva. O dată pe lună expedia lui Leon şi Sandei Dobrotescu un răvaş pe patru pagini, anunţându-le starea prosperă a sănătăţii trupeşti şi sufleteşti, mulţumindu-le că au ştiut să vadă mai limpede ca dânsul, că l-au silit să plece şi că l-au ajutat aşa să se despotmolească dintr-un smârc care-l trăgea cu perfidie afund.

Răspunsul sosea cu regularitate, dar din ce în ce mai identic şi concis, în stilul formularelor comerciale.

Îi scria şi-l semna în ultima vreme numai Sanda Dobrotescu, lăsându-i destul de neocolit să priceapă că distanţa în spaţiu şi în timp a restabilit raporturile normale între el şi o familie care nu este a sa.

Era un străin; rămânea un străin.

Le răsplătise generoasa ospitalitate cu ingratitudine; a tras cuvenitele consecinţe. Că se dezmeticise şi se vindecase, cu atât mai bine! Sosise şi timpul. Era o chestiune numai a lui, privindu-l strict personal. Sergiu se pregătea să răărească scrisorile. Fiindcă de câteva luni se pomenea tot mai stăruitor în ziare despre o apropiată remaniere ministerială, cu un portofoliu rezervat lui Leon Dobrotescu întru încununarea unei laborioase cariere politice, nu voia să pară că îi cultivă cu vreun calcul premeditat cine ştie ce protecţie viitoare, de care nu avea nevoie.

Iar acum îl chemase telegrama la înmormântarea Sandei Dobrotescu.

Ştirea a căzut neaşteptată. Sanda Dobrotescu îi ţinuse oricum loc de mamă, sub ochii ei crescuse, pe dânsa mai ales o scandalizau isprăvile de pomină, exemplele deşănţate oferite zilnic celorlalţi copii din casă, sânge din sângele ei. Mâhnirea şi sentimentul de vină acum ireparabilă s-au risipit însă pe măsura drumului, au făcut loc neastâmpărului irezistibil, aproape cinic, din tren. Când Sergiu Miclăuş a schimbat acceleratul la Braşov şi s-a urcat în compartimentul celor două prea vorbăreţe pensionare,

uitase spre ce merge. Erau fără îndoială presimţirea, pregătirea, preludiul săltat ca o melodie de Lulli ale unei întâlniri de mult şi tainic nădăjduită de toate fibrele fiinţei.

Acestea se pot face înţelese într-o povestire sumară şi uscată, în termenii unui raport? Cugetul le parcurge vertiginos, fiindcă în gând şi în amintire toate se desfăşoară înainte şi îndărăt, în afară de timp, pe o sută de planuri – ghemul ursitei răsucit şi dezrăsucit magic în câteva clipe. Nevoiaşul vocabular omenesc de toată ziua le cuprinde însă ceva mai rudimentar şi nesigur, dibuind, pipăind, revenind în strădania neputincioasă de a exprima inexprimabilul. Gina le va cunoaşte şi le va înţelege treptat, înfăţişate cu luminile şi penumbrele, căderile şi ridicările vieţii trăite îndeaievea, încă o dată resuscitate de emoţia unei confesiuni. Căci orice spovedanie îşi aşteaptă un ceas al ei, anumită atmosferă, climatul prielnic. O noapte când şoapta vântului şi foşnetul frunzelor continuă să vorbească pentru tine după ce ai tăcut. O dimineaţă cu lumina transparentă, când toate par aeriene, eliberate de penibila osândă a gravitaţiei: toate uşor de înţeles, de acceptat, de simţit, când şi cuvintele capătă o fluiditate şi un timbru necunoscut, dacă se mai arată atunci nevoia cuvintelor. Altfel, ce-ar rămâne din toate? Actele omeneşti par ilogice şi adesea monstruoase fiindcă nu cunoaştem adâncurile în care au fost pregătite; după cum şi o viaţă pare alcătuită din episoade dezarticulate şi contradictorii fiindcă nu-i cunoaştem istoria ei secretă şi continuitatea subterană. Cine poate da un verdict fără să cunoască pricinile obscure ale păcătuiri lor noastre? Cine poate ridica piatra fără şovăire s-o arunce?

Sergiu Miclăuş se deşteptă din meditaţiile menite să adune argumente, întru apropiata lămurire a Ginei Alimănescu şi întru iertarea unui trecut netrebnic, fără îndoială, însă definitiv abolit.

Privirea regăsea cu emoţie un decor familiar.

Strada pe unde se întorcea elevul Sergiu Miclăuş de la şcoală, cu pantalonii scurţi şi cu bluza bleumarin, hârjonindu-se într-o ceată gălăgioasă, smulgându-şi ghiozdanele şi poticnindu-se în piedici. Aci era prăvălia cu bomboane sticloase şi vopsite, în borcane cilindrice. Şi dincolo, debitul de tutun de mai târziu, de unde cumpăra pe furiş ţigările cu carton, să le fumeze în closet ori în pod. Tot aci începea să-şi scuture hainele şi genunchii, să-şi verifice nasturii şi să-şi netezească părul, fiindcă acasă îl întâmpina examinarea minuţioasă a Sandei Dobrotescu: Mamisanda.

Prăvălia mai este; mai există şi debitul de tutun.

Şi iată aceeaşi stradă sub alt aspect, lugubru şi înăbuşi tor, unde celălalt Sergiu Miclăuş, trecut prin pierzaniile adolescenţei, oprea birja în zori de ziuă, ca să se furişeze în vârful degetelor, ca un răufăcător, şi să bâjbâie gaura cheii cu mâna nesigură. Întotdeauna aci cobora cu ochii buimaci şi gura coclită. Uneori se împleticea. Adesea se întorceau să-l măsoare din urmă lucrătorii porniţi de cu noapte la uzinele lor, precupeţii încovoiaţi de spinare sub cumpăna coşurilor, măturătorii rezemaţi în coada măturoaielor. Doi, trei, câţi ani a durat aceasta?

— Opreşte aci!

Sergiu Miclăuş aşteptă restul hârtiei de cinci sute. Îl băgă în buzunar fără să numere. Cu valiza în mână şi cu pardesiul pe braţ, se îndreptă din colţul străzii tiptil, cu paşi neauziţi, în puterea vechiului obicei.

Prin fereastra deschisă de la salon se vedea flacăra fumegos legănată a lumânărilor.

O singură fereastră deschisă, cu lumânări de mort, în strada pustie, în noaptea deşertată de sunete, de trecători, de viaţă, halucinantă ca o stradă de vis rău.

Abia atunci îl pătrunse realitatea materială a morţii, spăimoasă şi irevocabilă.

Intrarea era astupată de catranul pânzelor verticale.

INTRAREA ERA ASTUPATĂ DE catranul pânzelor verticale. Tot aşa, oglinda cea mare din hol.

Sergiu Miclăuş nu recunoscu mobila nouă, cubistă: scaunele din ţevi nichelate şi mesele paralelipipede în etaj. Nici tablourile de coloritul putred al planşelor anatomice, străpunse de violente trăsnete roşii şi verzi, în zigzag.

Ştiu, însă, fără să-i spună nimeni că ele reprezentau încă o biruinţă recentă a Sandei Dobrotescu, campioană energică a tuturor inovaţiilor şi a emancipărilor de prejudecăţi: preşedintă şi vicepreşedintă de societăţi feministe, secretară de jurii şi inevitabilă delegată la congresele internaţionale de artă, de puericultură, de eugenie şi de egalizare civilă, politică şi socială a sexelor, a raselor şi a claselor. În anii din urmă, isca periodic în casă discuţii pentru a înlătura vechiturile demodate: sofale şi jilţuri, paturi de nuc şi scrinuri străbune de palisandru. Leon Dobrotescu, îndeobşte conciliant şi supus jugului conjugal, opunea o rezistenţă placidă, invocând argumente sentimentale. Sanda Dobrotescu le dobora pe toate cu un surâs rece şi superior. Bărbatul tăcea, pleca fruntea, despăturea ziarul şi aştepta resemnat să treacă altă problemă estetico-socialo-morală la ordinea zilei. Vechiturile mai câştigau păsuire de o lună, până la discuţia viitoare. Se dovedea acum că până la sfârşit tot Sanda Dobrotescu ştiuse că triumfe. Iar această deşartă victorie a unei moarte întinsă în încăperea de alături, cu mâinile încrucişate pe piept şi cu lumânările milenarelor rituri de îngropăciune la căpătâi, mărea senzaţia zădărniciei.

Matei, servitorul inamovibil, păşea grotesc, ca pe un covor de jăratic. Luă în primire valiza, pălăria şi pardesiul drumeţului. Lungind gâtul uscat în gulerul alb şi prea larg, cu un buton conic şi ruginit în locul crăvăţii, lămuri cu vocea scăzută:

— Am pregătit camera dumneavoastră cea veche. Aşa a dat ordin domnul! Pentru domnişorii Dudu şi Săndel am mutat paturile în sufragerie. Acolo dorm.

Sergiu protestă stupid:

— Nu era nevoie. Puteam să dorm eu în sufragerie.

Glasul sunase bizar şi prea viu în holul cu acustica nouă.

Servitorul bătrân îi făcu semn să vorbească încet, ca într-o casă unde se află un mort. Şi imediat Sergiu simţi mai insuportabil mirosul special al anticamerelor mortuare; de flori, de feştilă, de eter şi tămâie.

— Vreţi s-o vedeţi acum? Întrebă moşneagul arătând spre uşa salonului. Tot el adăugă, însă, fără s-aştepte răspuns: Mai bine treceţi întâi la domnu-n birou. E a doua noapte de când nu-nchide ochii. Are nevoie de-un suflet de om mai de aproape. Au venit numai străini şi telegrame: telegrame şi străini.

Sergiu Miclăuş observă că Matei era îmbrăcat într-un rând de haine negre şi vechi ale stăpânului. Negre, vechi şi prea largi. Mai îmbătrânise şi se mai uscase; nasul părea acum un plisc cornos de pasăre. A îngropat doi stăpâni, îngropa pe al treilea. El era cioclul tuturor: pasărea de cobe a casei. Mânecile hainei îi spânzurau până la jumătatea palmei, şi moşneagul se necăjea să le împingă îndărăt cu vârful degete-lor încovoiate.

Luciditatea acestor observaţii îi apăru odioasă lui Sergiu. Îl dezgustă de el însuşi. Dar dezgustul nu-i opri gândul să alerge după alte năluci. Oare s-a culcat Gina? O mai doare piciorul strivit? Cum de a uitat s-o întrebe? Ochii ei sunt verzi ca smaragdul şi mâinile ei le cuprinzi într-un singur pumn amândouă, mai mici decât ale unui copil.

Pânzele negre se clătinară pe faţa oglinzii, înfoiate de o bruscă adiere. Au dezvelit o făşie din luciu, un coridor de argint sclipitor şi adânc, magic, ducând spre un alt tărâm luminos, departe de aci, de morţi, de tămâie, de noapte.

Matei luă aminte că a uitat uşa de afară deschisă. O lipi la loc. Adierea stătu. Perdeaua căzu iarăşi inertă, oglinda se posomorî mată şi plumburie, astupând ieşirea spre cealaltă lume. Totul redeveni surd, obscur, fantomal.

Servitorul răsuci cheia şi se întoarse, continuând:

— Cum v-am spus, numai străini şi telegrame. Ian priviţi ce mai maldăr de bilete! Care cum venea, lăsa un bilet.

Aşteptă un semn la aspectul cupei de cristal încărcată de telegrame şi cărţi de vizită – orgolioasă mărturie a prestigiului de care s-a bucurat moarta şi a neconsolărilor lăsate în urmă.

— Ce spui? Tresări Sergiu Miclăuş din întrebările lui tot aşa de îndepărtate ca lumea înghiţită de eclipsa oglinzii. A, da! Telegrame şi cărţi.

Cupa de cristal o recunoaşte. Era o mai veche achiziţie a Sandei Dobrotescu de la o expoziţie de artă şi industrie decorativă. Se încăpăţâna să-i descopere o utilizare precisă. Fusese pe rând vază de flori, fructieră, piesă de ornament pe pian. Destinaţia aceasta funebră, însă, nu intrase în prevederile moartei.

— Înţeleg. Vorbi Sergiu Miclăuş, prefirând câteva cartoane între degete şi citind maşinal. Societăţi, comitete, preşedinţi, directori. Nici nu se putea să lipsească.

Matei clătină capul scofâlcit într-o blajină mustrare de slugă veche, care l-a ţinut pe genunchi şi i-a fabricat zmeie:

— Eu cred că numai vi se pare a înţelege, domnule Sergiu. N-aveţi de unde să ştiţi! Toate aceste câte se văd de multe, telegrame şi cărţi, nu-i aduc omului ce-i cere inima lui la durere. Nici nu s-a uitat la ele. Numai pe dumneavoastră vă aştepta. A întrebat şi la gară cu telefonul, când a văzut că nu mai veniţi. A aflat că trenu-i de vină şi s-a mai ogoit.

Sergiu Miclăuş se îndoi că avea de ce să-l aştepte cu atâta nerăbdare un om pentru care devenise străin. Desigur, moşneagul exagera ca întotdeauna, dând evenimentelor o interpretare după a sa judecată naivă şi prăpăstioasă.

Îşi privi mâinile unse de funinginea drumului; îşi simţi obrazul uleios şi ochii spuziţi. Cu neplăcere îşi aminti că Gina i-a cunoscut numai această mutră puţin atrăgătoare.

— Aş vrea deocamdată să mă spăl. Se poate, Matei? Întrebă.

— Se poate, dar nu acuma.

Observa multe, prea multe Sergiu Miclăuş, cu o prea ascuţită luciditate. De când a intrat aci trăia într-o

dedublare stranie. Se mişca mai încet, rămânea cu mişcarea suspendată în aer, în vreme ce ochii înregistrau toate din juru-i vertiginos, şi cugetul lucra febril, amestecând îndelaolaltă amintiri, comentarii, verdicte. Nu observa însă că în toate chipurile se acăţa de orice prilej, oricare, pentru a amâna să dea ochii cu omul singur din birou.

Matei ghici mai lămurit pricina adevărată a vinovatei şovăieli. Nu-i lăsă răgaz:

— Vreţi să vă spălaţi? Bine, aveţi să vă spălaţi. Apa nu se isprăveşte, domnule Sergiu. Vă pregătesc baia, poftim! Acuma intraţi şi găsiţi o vorbă omenească, domnule Sergiu. Să-i fie balsam la durere. Are nevoie, s-o credeţi.

Sluga îl mâna de la spate spre uşa dublă, capitonată. Sergiu Miclăuş uită toate condoleanţele îndelung pregătite la începutul călătoriei din tren. Călcă pragul fără să ştie ce avea de spus şi ce de făcut. Iar duhul răutăcios nu-l părăsi, îmboldindu-l la alte amintiri şi judecăţi nepotrivite ceasului. Cu un mizer resentiment, gândi că ultima oară a păşit pragul acesta cu privirea în pământ, umilit, când l-au alungat. Resentimentul dura, deşi numai izgonirea îl mântuise.

Leon Dobrotescu ridică ochii scufundaţi în găvane, obrazul spongios, fruntea cu început de chelie.

Descleştându-se din scaun, se sprijini cu palma în tăblia biroului şi îl aşteptă să se apropie, îmbumbiat strâns în hainele negre, strangulat în gulerul înalt, solemn şi funebru.

Sergiu Miclăuş făcu jalnica descoperire că durerea cea mai teribilă nu lasă pe chipul omenesc decât urma unui banal guturai.

Cinci paşi îl despărţeau de birou; i-a străbătut în mai puţin de cinci secunde.

Destul timp pentru a-şi aminti că Leon Dobrotescu mai avusese ochii aceştia şi nasul de tuberculă tumefiată în iarna când a zăcut de gripă. Înfăşurat în pled, la gura sobei,

îi dicta atunci cu glasul schimbat, nazal, concluzii scrise pentru procesele ajunse la termen; era în anul când încerca să şi-l facă secretar. El dicta cântărind cuvintele, ducând la nările violete batista îmbibată cu Vapex; Sergiu trăgea cu ochiul nerăbdător la pendul, fiindcă fiecare ceas de aci îi părea pierdut.

Acelaşi glas nazal, guturăit l-a întâmpinat acum:

— În sfârşit, Sergiule! Mă temeam că nu vii.

Mâna întinsă îl trase spre el. Fruntea-i căzu pe umărul lui Sergiu, răpusă.

A fost neaşteptat şi a fost ca o suflare fierbinte, topind năvalnic un sloi de gheaţă.

Tot ce făcuse, gândise şi observase Sergiu Miclăuş până atunci fu deodată târât, înecat, mistuit undeva adânc şi departe. N-a mai existat decât prezenţa omului zidit singur aci între patru pereţi, cu deznădejdea sa incomunicabilă; lipsit de somn în pustiul lugubru al sfârşitului de noapte, când toţi cei de dincolo dorm, iubesc sau visează, se pregătesc pentru viaţa lor de peste câteva ceasuri, care nu vrea să ştie că se află undeva o moartă gata de pus în pământ.

Sergiu Miclăuş se înfricoşă de singurătatea atroce a oamenilor în durere; se înduioşa cu remuşcare de apelul acesta neprevăzut la el, un străin. Susţinu lin fruntea căzută. Găsi gestul şi cuvintele pe care nu le pregătise în tren şi nici nu le-ar fi socotit fiinţând în el acum câteva clipe.

Pe urmă bărbatul moartei se depărtă un pas, îi puse amândouă mâinile pe umeri şi îl cercetă în ochi:

— Faţa ta arată sănătate, Sergiule. Sănătate în toate sensurile. Îmi iei o greutate de pe inimă. Văd într-adevăr că nu trebuie să regret hotărârea noastră de acum doi ani.

Spunea: a noastră, cu toate că acum nu mai erau doi.

— Dar, Tatileon, doar am scris regulat că sunt sănătos. În toate felurile sănătos.

Leon Dobrotescu îi mulţumi din privire pentru „Tati leon”. Sergiu nu-l mai numise aşa din copilăria nevinovatelor

răsfăţări.

— Ai scris, recunosc. E just. Aceasta se putea, însă, să nu însemne nimic, Sergiule.

Sergiu plecă ochii în pământ, simţind că-i arde obrazul. Cuvintele aveau o singură tălmăcire, şi, spre a sa umilinţă, ea singură îndreptăţită întru totul: „Scrisorile tale s-ar fi putut să mintă. N-ar fi fost întâia oară. O ştim amândoi.”

Acestei tălmăciri îi murmură Sergiu Miclăuş un răspuns cu glas înecat:

— M-am schimbat, Tatileon. Mult.

— O speram. O credeam. Acum sunt convins, copilul meu.

Leon Dobrotescu îşi reluă locul în jâlţul biroului.

O clipă îşi acoperi faţa în palme. Mâinile erau foarte pale, golite de sânge, epuizate.

Când îşi descoperi ochii, Sergiu Miclăuş nu mai găsi că durerea lasă pe chipul omenesc numai urmele unui banal guturai.

— Eşti obosit, Tatileon, rosti cu milă ocrotitoare, invertind raporturile care au existat întotdeauna între dânşii. De ce nu vrei puţin să?

Reproşul din privirea lui Leon Dobrotescu opri întreba rea să urmeze până la capăt.

— Nu e vorba despre aceasta, Sergiule. Îmi rămân des tule nopţi de dormit. Mâine, şi poimâine, şi mereu. Fixând mânerul cuţitului de tăiat foile, rosti fără să ridice ochii: Ai fost? Ai văzut?

— Nu, Tatileon. Încă nu.

Tovarăşul de viaţă al moartei glăsui sacadat, căutându-şi cuvintele:

— Ai să te duci şi ai s-o vezi. Are acum o figură foarte calmă. Iluminată. S-a împăcat cu toate. Dar agonia a fost lungă şi îngrozitoare, Sergiule. Trei zile s-a zvârcolit. A gemut şi a ţipat, a încercat să fugă din pat. Ea, care era atât de stăpână pe sine! A ştiut că moare şi nu voia să moară. Fiindcă sunt convins că numai în aceste zile din urmă şi-a

dat seamă că şi-a pierdut viaţa. Eu. Cu dânsa şi eu. Amândoi.

Sergiu Miclăuş încetase să mai înţeleagă.

Pe scaunul din faţa biroului, incomodat de mâini, îşi pierduse definitiv luciditatea avidă să înregistreze şi să disece totul.

Leon Dobrotescu zvârli cuţitul pe sugativa mapei. Înălţă ochii gălbui şi îi citi nedumerirea.

— Te surprinde ce afli, Sergiule? M-a surprins şi pe mine că le-am văzut, în sfârşit, acestea şi că, în fine, le-am înţeles. Mâine ai să le cunoşti şi tu. Ţineam să-ţi vorbesc, Sergiule. În special pentru aceasta am vrut să vii. Am luat hotărâri care într-o măsură te privesc şi pe tine. Vei lua notă de ele şi vei decide. Aceasta fără întârziere, fiindcă eu am să plec şi am să lipsesc pentru multă vreme. Nu mai pot respira aerul de aci. Mă sufocă zidurile.

Sergiu Miclăuş se gândi la remanierea anunţată în ziare şi aşteptată din zi în zi. O plecare acum însemna renunţarea, abandonarea unui suprem ţel de existenţă, pentru care Leon Dobrotescu şi mai cu seamă Sanda Dobrotescu luptau tenace de zece ani. Poate că omul din braţele jâlţului îi bănui gândul, căci preîntâmpină o întrebare care nu fusese rostită:

— E o dezertare, ai să spui? Nu, Sergiule. M-am hotărât să schimb tot ce-a fost până acum. Să redevin eu. Toate au fost o mare şi, din nefericire, o ireparabilă eroare.

Leon Dobrotescu plimbă ochii osteniţi peste rafturile bibliotecii, la tablourile cubiste, la statuetele indescifrabile de pe piedestaluri. Apoi privi îndelung chipul lui Sergiu. Neaşteptat, spuse:

— Sergiule, acum ochii tăi seamănă iarăşi cu ai mamei tale. Cu ochii Magdei. Sărmana Mado!

Acestea le-a spus, iar spusele au fost însoţite de un zâmbet tot atât de neaşteptat.

„E oboseala, desigur. Surescitarea oboselii care îl face să vorbească aşa”. Gândi Sergiu Miclăuş. Şi nu găsi ce să

răspundă, cătând în jos, stânjenit.

Cu talpa ascundea şi descoperea o figură geometrică din friza covorului. Păru cu totul absorbit de această derizorie îndeletnicire. Tăcerea se lăţi ca suprafaţa imobilă a unei ape negre după ce a înghiţit o piatră nebuneşte zvârlită şi cercurile s-au închis.

Leon Dobrotescu împinse fotoliul. Zgomotul sparse cavernos tăcerea şi noaptea. Bărbatul moartei de dincolo veni până la scaunul lui Sergiu şi îl atinse pe umăr:

— E târziu, Sergiule. Cred că te simţi obosit după atâta drum.

— Nu, Tatileon.

— Spune mai bine că nu-ţi dai seama cât eşti de obosit, fiindcă te afli la vârsta când oboseala nu se simte. Dar cum ai să pui capul jos ai să adormi imediat. E alt privilegiu al vârstei. Eu rămân aci, am hârtii de clasat şi de pus în ordine, socoteli. Tu te duci la culcare. Vom vorbi peste câteva ceasuri, după ce ne întoarcem. Da, după ce ne întoarcem de la înmormântare. Şi îţi mulţumesc că ai venit, Ser giule. Am pus să-ţi elibereze camera: ţi-a spus Matei?

— Da, Tatileon.

La uşă Sergiu Miclăuş nu se îndură să lase singur omul acesta intoxicat de nesomn, ţeapăn în hainele negre, strangulat în gulerul înalt, tare şi strâmt, îndărătnicit să-şi continue în costum de solemnitate veghea încă mai sinistră, acum, în preceasul pustiu al zorilor.

Făcu încă o încercare, întorcându-se:

— Nu se poate să rămâi aşa. Aci. E o tortură inutilă. Inumană, Tatileon.

Leon Dobrotescu îi deschise uşa; îl îndemnă încetişor afară, cu palma pe spate, fără să murmure nici un cuvânt. Apoi el se zidi înăuntru cu singurătatea şi gândurile lui, cine ştie ce gânduri.

În hol aştepta Matei, dormitând pe un scaun de ţevi nichelate şi răsucite ca măruntaiele de alambic. Sări, închise gura, îşi potrivi butonul, haina, pantalonul încreţit în

urechea ghetei; păşi din nou, dezarticulat şi grotesc, pe un covor de jăratic, cu mânecile prea lungi căzute peste laba mâinii.

Arcuind a întrebare sprâncenele, glăsui confidenţial:

— N-am spus bine, domnule Sergiu? Avea nevoie. De dumneavoastră, şi nu de altcineva, avea nevoie. O slugă ca mine le înţelege mai bine ca alţii. Acuma puteţi trece şi dincolo. Cu băgare de seamă: faceţi semnul crucii şi sărutaţi. Întâi iconiţa, pe urmă mâna.

Macabru regizor, îl conduse spre cealaltă uşă. Dar el nu intră. Intră numai Sergiu.

O călugăriţă fără vârstă se ridică înclinându-se, aşează cartea de rugăciuni pe măsuţă şi dispăru mută, în foşnet de stofe aspre.

Sergiu Miclăuş rămase drept, neclintit în faţa catafalcului.

Cu mâinile împreunate, privi.

Flori, lumânări şi moarta întinsă orizontal.

Încăperea era tapetată cu postav negru; catafalcul, înălţat pe un podium la mijloc. Lumina, împuţinată în capuşoane cernite. Salonul, golit de mobile, mai vast decât s-ar fi crezut.

Sergiu înaintă un pas.

Într-adevăr, Sanda Dobrotescu n-avusese niciodată chipul acesta iluminat şi calm.

Prin viaţă trecuse cu o figură ingrată, cartilaginoasă, pretimpuriu matură, contractată de prea multe şi grave preocupări. Tinereţea ei a fost mai efemeră decât a altor femei. O scurtă palpitare, îndată istovită, fiindcă îndată au devorat-o o sută de mai nobile griji. Cariera bărbatului, înclinat spre pasivă moliciune. Comitete, societăţi şi jurii. Misionară laică a emancipărilor, austeră şi rigidă, şi-a alcătuit existenţa din tot atâtea datorii, care trebuiau plătite cu exactitate, la termen. Seducţia feminină, plăcerea, măruntele îndestulări şi delicii pământeşti legate de ochi şi de carne le-a îndepărtat ca frivole şi nevrednice slăbiciuni,

la al căror spectacol subţia buzele în surâs de dispreţ, niciodată de milă.

Acum surâsul buzelor pale era necunoscut şi nou.

În locul sardonicei trufii – un zâmbet umil, fericit şi blând. De unde venea împăcarea aceasta supranaturală? Leon Dobrotescu spusese că s-a zvârcolit, a gemut şi a ţipat, că a vrut să fugă din pat de spaima morţii. Imobilitatea nu mai păstra nici o urmă din această ultimă luptă cu duhurile neantului.

O acalmie oceanică.

Un somn apărat de siguranţa dulce că nu mai are deşteptare pentru a reîncepe aceeaşi îndârjită vrăjmăşie cu tot ce a plămădit viaţa din slăbiciuni, ispite arzătoare, pofte şi căderi, după care urmează cealaltă voluptate, a ridicărilor.

Sergiu Miclăuş înaintă încă un pas.

Fruntea moartei era albă şi lucie. Toate încreţiturile urâte au dispărut. O daltă severă săpase an de an, suprimând plăpândele vestigii ale unei prea repede stinse graţii. A pus în loc o cută a voinţei încordate, alta a intransigenţei, a ironiei, a asprelor datorii. Izbutise deplin. Şi tot ce a izbutit a fost şters, definitiv anulat. Moartea restituise Sandei Dobrotescu fruntea pe care nu i-o încrustase viaţa cu slutele-i hieroglife. I-a redat-o albă, intactă, senină.

Sergiu Miclăuş fu atras mai aproape de misterioasa transfigurare.

Boltită şi sidefie, pe perna de atlaz, între florile cu aurul polenului scuturat, învăluită de efluviul parfumului capitos – ce taină dezlegată în clipa din urmă, ce siguranţă impenetrabilă închidea fruntea aceasta răcită şi pacificată? Toţi morţii iau cu dânşii un secret numai al lor. Gânduri, şi fapte, şi dureri, şi speranţe care n-au fost niciodată spuse. Au făcut parte obscură din viaţă. Nimeni nu le-a ştiut, nu le-a presimţit. A trecut o seară când mărturisirea stătea să expire pe buze şi n-a mai fost rostită fiindcă a survenit un banal incident domestic. Au venit apoi ani când această

mărturisire nu-şi mai avea rost şi ascultători. S-a închis. A rămas numai cenuşă într-o urnă abandonată. Moartea o poartă dintr-o singurătate să se resoarbă în altă singurătate. Neant redat neantului. E povestea vieţilor toate şi a morţilor toate. Dar taina Sandei Dobrotescu părea să fi fost alta. Pentru dânsa n-au existat întrebări, îndoieli, speranţe şi regrete, neconturate fantasme după care aleargă şi cad făpturile omeneşti, tot atât de inconsistente ca fantasmele. Ea a cunoscut numai certitudini. Domeniul ei era rece şi clar: al raţiunii, al abnegaţiei, al datoriei, toate puse şi rezolvate în abstracte ecuaţii. Eliminase zona penumbrelor. Tot ce avea de spus, de voit şi făcut a fost spus, voit şi făcut.

Ce îndoială plină de spaimă i s-a căscat deodată la hotarul abisal al morţii ca să-i dea cele trei zile de zvârcolită agonie, şi ce dezlegare a întrevăzut, ce revelaţie numai de dânsa ştiută ca să-i dea apoi împăcarea aceasta în veşnicie? Era înaltă; părea acum mai lungă, culcată orizontal. Rectilină. Da, cum i-a fost şi viaţa. Un model de existenţă rectilină. Dar fruntea şi surâsul nu mai erau ale preşedintei şi vicepreşedintei de societăţi, secretară de jurii şi austeră misionară laică a tuturor emancipărilor de prejudecăţi. Şi-au căpătat o feminitate postumă. Societăţile şi comitetele s-ar afla în drept s-o repudieze. Nu mai era a lor. Le-a scăpat.

Sergiu Miclăuş sprijini un picior pe podiumul aşternut cu postav negru.

Stătu cu fruntea plecată, mai aproape.

Mâinile moartei, încrucişate pe piept, ţineau cruciuliţa de argint. O cruciuliţă necunoscută, fiindcă în casa lor nu se aflau icoane, candele şi cruci.

Pe mâna dreaptă Sergiu Miclăuş desluşi o cicatrice abia perceptibilă. Oblongă, mai albă şi mai lucioasă decât epiderma lucioasă şi albă. Veche de zece ani. Cum de n-o uitase, cum de n-o mai observase Sergiu de atunci? Cicatricea dura din seara când a izbucnit în sufragerie cearta dintre el şi Săndel: când fratele-i vitreg, Săndel

Dobrotescu, a sfărâmat paharul într-un acces de puerilă violenţă, cu spume la gură şi lacrimi mânioase în ochi. Ea s-a ridicat din capul mesei să-i judece şi să facă dreptate. O aşchie de cristal îi zdrelise mâna, nimeni n-a priceput cum. Şi alta, mâna lui Sergiu; rană care n-a mai lăsat după o săptămână nici o urmă, fiindcă ţesuturile tinere se regenerează rapid şi total. Sanda Dobrotescu nu şi-a oprit sângele. Mai întâi judecata şi dreptatea. Sergiu nu purta nici o vină, s-a dovedit în câteva cuvinte de explicare; pedeapsa a fost pentru Săndel. Pe urmă i-a spălat zgârietura lui Sergiu cu apă oxigenată, a bandajat-o cu un calm meticulos de infirmieră. Numai după toate acestea a trecut şi la rana sa, din care curgea o aţă subţire de sânge.

Toată viaţa Sandei Dobrotescu a fost exprimată atunci, în întâmplarea aceasta ştearsă din amintire. Grija ei pentru dreptate şi adevăr; lepădarea de sine, înfrângerea femininei emoţii în faţa sângelui şuroind.

Sergiu Miclăuş apropie buzele de cicatricea rece.

Îşi dădu socoteală că nu aşa cerea ritul morţilor. Făcu semnul crucii, sărută mai întâi icoana rezemată de pervazul raclei, încă o dată mâna pentru eternitate încrucişată pe piept. Poate ritul cel adevărat nu era nici acesta. El aşa l-a crezut. Lacrimile nu şi-a dat seama când au venit; nici cum le-a şters. S-a retras spre uşă, călcând îndărăt fără să întoarcă spatele, fiindcă-i părea o impietate să întoarcă spatele unei moarte.

Călugăriţa se prelinse înăuntru, balansând şiragul mătăniilor de lemn. Matei nu mai era în hol. L-a găsit în camera lui, cu un braţ de prosoape şi cearşafuri.

— V-am pregătit baia. Am dat drumul apei încet-încetişor, să nu se audă în casă.

— Bine, Matei, sfârşeşte odată! Pleacă şi te culcă!

Sluga clătină din cap, cu mâna dusă la gură. Ştia mai bine ce are el de făcut în asemenea împrejurări; nu priveghea întâia oară într-o casă c-un mort.

— Am pus şi nişte hapuri de somn, din care lua răposata, Dumnezeu să-i aibă sufletu-n pază! M-am gândit că n-ar strica să încercaţi două, ca să vă hodiniţi de îndată.

Matei scutură tubul de sticlă de pe noptieră, sunând comprimatele de fund. Mai păturи aşternutul. Deretică flacoanele scoase din valiza de voiaj.

— Sfârşeşte, Matei. Vreau să rămân singur.

— Rămâneţi şi singur. Am să v-aduc eu dulceaţa şi cafeaua la vreme.

Moşneagul se mistui afară, păşind pe resorturi.

Sergiu Miclăuş răsuci butonul luminii din mijloc, ca să-şi revadă din plin camera lui până atunci înecată în semiîntunericul lămpii albastre. Toate, orânduite din nou, cum au fost. Şi în plus pianul scos din salon, singura urmă rămasă în casă de la Magda Miclăuş, Mado. Sergiu plimbă palma cu o dezmierdare melancolică peste lemnul negru, dens şi curb, cu fine reflexe de metal oxidat.

Se îndreptă spre geam. Gândul să facă o baie, să-şi frece trupul gol cu săpun şi cu mănuşa i se arătă monstruos acum, indecent, sub acelaşi acoperiş cu o moartă. Ridică storul, deschise fereastra. Mijea de ziuă. O lumină lividă, bolnavă, spectrală. Un pas sonor, undeva, departe, la capătul străzii, la capătul lumii. Când nu s-a mai auzit, tăcerea a fost mai nefirească, imobilă, totală, bloc solidificat peste morţi şi peste vii.

Pianul îl chema îndărăt.

Pianul unde poate prin vis, poate în amintire, poate în amintirea plăsmuită de un vis îi apărea întotdeauna o umbră diafană, fâlfâind degetele într-un zbor de aripi albe pe clapele de ivoriu. În amintirea sau în visul acela, sau în amintirea plăsmuită de visul acela, el se afla în mijlocul camerei de atunci, altă cameră, clădind pe covor un precar edificiu de cuburi. Se năruia edificiul; copilul cu straiul de catifea potrivea din nou cuburile, înălţând turnul până la vârf; la ultimul cub toate se clătinau, iar căderea n-o mai

putea opri. Era seară, dimineaţă, amiază? Melodica armonie strămutase plutitor copil şi mamă în afară de timp.

Sergiu Miclăuş apăsă uşor, cu vârful degetului, o clapă. Pianul scoase un suspin depărtat şi vechi, o şoaptă numai de dânşii auzită şi cunoscută.

„Gigi. Ce faci?” îl întrebase glasul de atunci cu o surâzătoare mustrare când el s-a ridicat părăsind cuburile şi a venit tiptil să strecoare mâna pe sub mâinile albe şi să încerce un sunet al lui.

„Gigi. Ce faci?”

Amintirea sau visul, sau amintirea plăsmuită de vis aicea sfârşeşte. Nu-şi mai aduce aminte de glas să-l mai fi auzit vreodată pe urmă; de glas, de nimic.

Încet, închise capacul pianului.

Gigi. Nu i-a mai spus nimeni Gigi de atunci.

„GIGI. NU I-A MAI SPUS NIMENI Gigi”.

Cu aceste cuvinte şoptite sieşi prin vis s-a deşteptat Gina Alimănescu din somn.

A deschis genele gâdilate de pămătuful poleit al razelor. A surâs. S-a răsucit în pătucul îngust; cu zveltă mişcare, s-a eliberat din crisalida aşternutului, s-a săltat dintre perne şi, întinzând palmele mici, a adresat un salut matinal:

— Bună dimineaţa, domnule Gigi!

Cum invizibilul Gigi n-a dat nici un răspuns, Gina îl ameninţă cu degetul:

— Foahte frumos! Şi să mai pofteşti dumneata să-mi vohbeşti despre politeţe, domnule Gigi! Sau poate vhei să spui că nu mă auzi, că nu eşti aci? Dar toată noaptea ai fost phezent. Nu m-ai părăsit o clipă. Şi acum taci? Pen thu aceasta meriţi. Meriţi.

Gina îşi lăsă capul cu buclele răvăşite pe pernă, meditând cam ce pedeapsă ar merita Sergiu Miclăuş, care nu putea pretinde că e plecat în Platoul Pamir de vreme ce toată noaptea i-a stat prezent în vis.

Pedepsele în orice caz nu se anunţau înfricoşate după surâsul jucăuş din colţul buzelor, dezminţind prefăcuta

încruntare dintre sprâncene. Gina le recapitulă pe toate în imaginaţie, nu se îndură să aleagă una anume şi să renunţe la altele zece; îşi rezervă dreptul unei mai nepripite hotărâri pentru mai târziu, după amiază, la cinci jumătate; acum zvâcni din pat şi merse direct la oglindă.

Examenul a fost scurt.

Nici n-ar fi avut de ce să dureze. Cele câteva ceasuri puţine de somn au şters orice urmă de oboseală şi drum. Prin oglindă îi zâmbi Ginei chipul cel cunoscut din deşteptările voioase ale şcolăriţei şi studentei fără pricini de mâhnire şi lacrimi, când totul era simplu, şăgalnic, candid.

Tot ca atunci, Gina Alimănescu trimise oglinzii o tiflă amicală, îi scoase limba şi îi întoarse spatele cu o piruetă, simţindu-se cea mai fericită vietate de pe lume, nerăbdătoare să-şi inaugureze cea mai feerică zi.

Pământuful de raze lunecat oblic prin ochiul perdelei poleia un colţ de pernă, o bandă diagonală din covorul mola-tic, un pantof răsturnat, aşteptându-şi Cenuşăreasa. Ca şi altădată, se juca dând la iveală din penumbra vişinie aceeaşi incorigibilă dezordine: ciorapul zvârlit pe un spătar de scaun, cartea cu foile în evantai, corola pală a cămăşuicii de mătase strivită sub teascul unui album cu vederi din Moscova ţarilor, care a descins printr-un inexplicabil capriciu de la locul său bine ştiut să-şi petreacă noaptea la picioarele patului. Zadarnic, cuprinsă de cele mai brave decizii, şcolăriţa scria cu litere mate de săpun pe luciul oglinzii un sever ultimatum: „Astăzi vei fi mai ordonată decât ieri!”

Zadarnic studenta de mai târziu preschimbase textul imperativ într-o variantă aforistică şi altfel convingătoare, scrisă cu roşul de buze: „Dezordinea exterioară este indiciul dezordinii lăuntrice.”

De asemenea năzdrăvane şi dinainte condamnate tentative de autoeducaţie râdea poşeta cu mănuşile în gura larg căscată, iţindu-se după paravanul de lac; se clătina în ho hot pălăria cocoţată pe un sfeşnic antic cu trei braţe; îşi

pierdeau echilibrul pantofii, rostogolindu-se în chicote de pe etajera de cărţi. Corul râsetelor, imperceptibil pentru alte urechi, îl auzea prea bine şcolăriţa şi studenta de mai târziu, fiindcă din copilărie păstrase tainica înţelegere a limbajului folosit de obiecte, de păpuşi, de animale, de nevăzutele zâne care răspund îndată la chemarea celor ce ştiu să le cheme.

Le auzea şi le înţelegea râsul; sceptica lor înveselire însă n-o indigna, căci toate erau prietenele sale vechi, confidentele extravagantelor monoloage gângurite de fetiţa de o şchioapă, când era mai măruntă şi mai plăpândă decât păpuşa favorită, Pomponeta, cu obrajii ei bucălaţi de porţelan şi cu ochii de sticlă miraţi. Fetiţa crescuse (o! Nu prea mult), învăţase abecedarul, mai apoi regula de trei simplă, algebră, trigonometrie, cronologia voievozilor moldo-valahi şi istoria literaturii franceze de la Cântecul lui Roland până la Cimitirul marin al lui Paul Valéry; toate n-o împiedicau să le păstreze aceeaşi statornică fidelitate, să le încredinţeze planurile şi proiectele, să le ceară sfaturi cu glas tare şi să le asculte răspunsul în dialectul lor secret.

Solemn, le făgăduia:

— Aveţi să vedeţi voi că de mâine încep! Hotărât! Tot ce poate fi mai hotărât!

— Ha-ha! Ho-ho! Hi-hi! Replica ireverenţios corul de hohote. Tu, şi ordinea?! Aceasta chiar că am vrea s-o vedem şi noi!

Pantoful făcea o tumbă de pe comodă; tocul cu peniţa înfiptă în duşumea zbârnâia un râs mefistofelic; Pomponeta, păpuşa cu obraz de porţelan, se lăţea pe burtă în spasmuri de veselie, dezgolindu-şi fără pudoare un pomponet emisferic în pantalonaşi cu dantelă.

— Nu credeţi? Atunci am să ahăt eu chiar de azi! Na! De astăzi după amiază.

— Hi-hi! Răspundea corul.

Gina pleca la şcoală, la facultate, trântindu-le uşa în nas, grăbită, fiindcă era întotdeauna în întârziere cu cinci

minute. Iar ordinea o restabilea în urma ei tanti Catriona, începând cu inscripţia nulă şi neavenită din oglindă, îndelung frecată cu petecul de flanelă până la abolirea totală.

Grafitele din oglindă lipseau acum; dezordinea era aceeaşi.

În loc să se simtă umilită de mustrătorul spectacol, Gina se chinci în fundul patului cu bărbia în pumni, să lene vească încă puţine clipe, savurând atmosfera deşteptărilor ei de altădată, atât de străină de tot ce a lăsat ea în urmă, departe, la capătul ţării, în camera prea vastă şi rece a pensiunii „Unio” de la Oradea-Mare.

Acolo totul e strict, necesar, alb, ripolinat, higienic şi aerisit, ca într-o severă sală de sanatoriu.

Aici toate sunt pe o altă scară redusă, şi totul factice, exotic, încântător şi absurd, în dispreţul utilelor destinaţii din încăperile într-adevăr locuite.

Prin perdele soarele dimineţii ilumina un interior minuscul şi colorat de lampion japonez. Şi ce aglomeraţie de muzeu necatalogat! Ce refugiu secret al fantasticului! Porţelanuri chinezeşti şi cristale veneţiene; statuete şi făşii de brocart; şaluri spaniole crucificate în perete şi bisactele de mahon încrustate cu argint şi sidef. Cele unsprezece păpuşi, surori mai mici ale Pomponetei. Pat, scaune, taburete, oglinzi – toate sub mărimea naturală. Scund, tavanul. Scunde, uşa, casa; liliputane, celelalte odăi; decor fantasmagoric pentru creaturi aeriene şi mai apropiate de pasările tropicelor decât de oamenii care se hrănesc cu o halcă de porc afumat pe varză călită, înghit pe nerăsuflate o halbă de bere, sughit, asudă şi scuipă.

Când Gina era o fetiţă de cinci ani (arătând ca una de trei) şi când s-a întors tanti Catriona din ţările ei depărtate, s-o adopte şi s-o despartă de restul familiei cu fraţi numeroşi, bătăuşi şi spătoşi ca haiducii, îndată şi-a făurit o seducătoare legendă. S-ar spune că e o ciudată şi totuşi foarte frecventă pornire a copiilor să-şi atribuie o naştere

misterioasă, să se creadă numai vremelnic încredinţaţi unor părinţi provizorii de către cine ştie ce prinţi şi prinţese din împărăţia mirajului, până la teatrala lor întoarcere cu alai măreţ, carâte de aur, călăreţi încoifaţi şi paji cu bucle bălane. Poate închipuirea aceasta consolatoare răspunde unor suferinţe şi umilinţi ascunse, unor însetări ale vârstei de a transfigura o realitate mâhnită şi hâdă, fără altă zarişte. Minunea o aşteaptă toţi: nu se împlineşte niciodată, pentru nimeni. Vremea presară o cenuşă mocnită peste licărul tot mai agonic al închipuirii. Copiii se resemnează adevărului prozaic. Uită, îşi află alte mai mediocre amăgiri; târziu, îşi râd cu o înfiorătoare indiferenţă de tot ce n-a fost şi nici n-avea cum să fie.

Printr-un mic privilegiu, însă, fetiţa de cinci ani găseşte aci o lume de vrajă aşa cum numai visul urzeşte. Căci to tul a fost de la început altcum decât viaţa cea banală de toate zilele. Şi altfel era această necunoscută tanti Catriona, despre care nimeni nu pomenise în casă vreodată şi a apărut pe neaşteptate, mică şi enigmatică, asemeni zânelor născute dintr-o alună de aur, crescute de o veveriţă fermecată a brazilor din codrul lui Moş Crăciun.

Gina de atunci şi-a explicat în felul său minunata întâmplare.

Tanti Catriona venise s-o caute fiindcă amândouă făceau parte dintr-un neam deosebit de al celorlalţi pământeni, cu alte legi, alte bucurii, alt destin. Se afla departe-departe o ţară a lor himerică, poate un ostrov, poate un palat în fundul mării, poate o vale împresurată cu munţi de cleştar, drepţi ca peretele – acolo a trăit neamul lor fericit, fără griji şi pricini de mâhnire, fără bătrâneţe şi boli slute, în patria lor blândă şi paradisiacă a feelor. Pe urmă au venit căpcăunii cei mari şi urâţi să le risipească neamul în toată lumea. S-au împuţinat, mai trăiau câteva, izgonite, fără să ştie una de alta, căutându-se şi tânjind.

Tanti Catriona i-a dat de urmă. Nu s-a îndurat s-o lase singură. A pornit de peste nouă mări şi nouă ţări s-o scape,

s-o ia cu dânsa, la dânsa.

Avea pe atunci părul pudrat. Acum e alb ca o perucă de marchiză. Dar obrazul îi era roz, ochii – vii, verzi ca smaragdele, verzi ca ochii Ginei; pasul, dansant şi elastic, râsul, cristalin, făptura, cu un lat de palmă mai joasă decât a celorlalţi oameni grosolani.

Pentru Gina n-a mai fost nici o îndoială că părul argintiu al zânei Catriona însemna numai o înşelare, o joacă, o încercare de travestire pentru a sili lumea cealaltă să le lase în pace pe amândouă, în viaţa lor secretă şi fabuloasă, alcătuită după visul copiilor şi după legile basmelor.

În prima dimineaţă au ospătat jos, pe blana de urs alb, instalate pe perne, cu o măsuţă de lac chinezesc la mijloc, în farfurioare ca de păpuşi şi din ceşti de porţelan străveziu, jumătate cât cănile din care îşi beau cafeaua în cealaltă casă fraţii cei spătoşi şi bătăuşi. Au ospătat şocolată, cacao, fructe, struguri uscaţi, pesmeţi de migdale. La amiază s-au strămutat să ronţăiască dejunul frugal în altă cameră, la altă măsuţă. Seara, aiurea. Hrană ciugulită de păsări, menaj de păpuşi, gângureală de copii fără răspunderea şi teama zilei de mâine.

Cum să mai creadă fetiţa de atunci că adevărata ei familie şi adevărata ei lume fusese cea rămasă undeva, într-un târg urâcios, unde venea un domn de la birou în straie lustruite la coate, descălţându-se din prag şi cerându-şi papucii cu tălpile ciur?

Masa acelora era acoperită cu muşama vânătă; farfuriile, mari, desperecheate şi ştirbe; mâncările, cu miros sleit. O femeie descărnată ofta într-un capăt de masă; în celălalt, domnul cu papucii citea, printre înghiţituri, ziarul, rezemat de cana cu apă; cinci hojmălăi înfulecau zgomotos, trânteau tacâmurile şi mai cereau pâine; bucăţi mari, miezoase şi înecăcioase de pâine.

Chiar acum, după optsprezece ani, când Gina Alimănescu îşi ştia părinţii odihniţi în pământ, fraţii împrăştiaţi fără urmă unde i-a târât viaţa cea aspră şi grea, ea încă mai are

părelnica îndoială câteodată că aceia i-au fost cu adevărat adevăraţii părinţi, adevăraţii fraţi, adevărata familie.

Fireşte, amăgirea abia palpită şi s-a stins. Face loc realităţii, aşa cum a aflat-o şi a pătruns-o treptat, pe măsura anilor.

Femeia descărnată din capul mesei a fost mama ei de aievea şi ofta din greu, fiindcă din greu se poate îndestula o casă cu şase copii când leafa bărbatului e mică şi pâinea se scumpeşte la fiecare jumătate de an. Domnul cu hainele lustruite în coate şi cu ochelarii legaţi în ramă de fier a fost tatăl ei de aievea şi îşi cerea papucii ciuruiţi ca să-şi cruţe perechea de ghete, fiindcă o pereche nouă de încălţări e o problemă adesea fără dezlegare pentru un slujbaş mărunt de percepţie. Casa lor era urâtă şi tristă, fiindcă sărăcia e urâtă şi tristă.

Le-a priceput Gina mai târziu acestea; a simţit şi simte o milă pentru soarta lor de animale osândite la cruntă povară până la moarte; dar de viaţa şi de necazurile lor s-a înstrăinat de îndată pentru totdeauna.

Şi i-a venit încă mai greu să accepte cealaltă realitate, care arăta că tanti Catriona nu sosise de pe un tărâm fantastic, din lumea basmelor, zâna chemată de tainicul mesagiu, că o aşteaptă undeva o soră mai mică şi nefericită, capturată de nişte vitregi străini.

Tanti Catriona era numai sora mai mare a femeii descărnate din capul mesei. Soră mai în vârstă, însă neasemănat mai tânără la chip, dispărută pe timpuri, poate furată, poate ademenită de o trupă trecătoare, ca să ajungă dansatoare celebră, primă-balerină de operă imperială, cu pseudonimul ilustru anunţat cu o lună înainte de uriaşe afişe când pleca în turneu dintr-o capitală în alta. Aceasta a durat un sfert de veac, până ce a presimţit că steaua ei păleşte. Atunci n-a aşteptat bătrâneţea decrepită şi caricaturală a celorlalte contemporane, îndârjite să ţopăiască un dans macabru de strigoaice până când li se risipesc ciolănaşele pe scenă. S-a întors din străinele locuri,

şi-a reluat numele vechi şi obscur, a găsit o casă pe măsura ei – întotdeauna a avut de suferit în carieră din pricina prea miniaturalei făpturi – s-a hotărât să vieţuiască retrasă, anonimă, împresurată de odoarele adunate în existenţa-i nomadă.

Încăperile strâmte şi scunde s-au umplut de eteroclitele piese de muzeu.

Dar casa i s-a părut, cu toate acestea, deşartă.

Şi-a amintit că lăsase undeva o familie.

A mers s-o cerceteze. N-a găsit-o pe plac. Nu mai vor-beau aceeaşi limbă. A descoperit, în schimb, o nepoată aidoma cu dânsa la chip, la ochi, la statura puţintică. S-au adorat din întâiul ceas, s-au înţeles din întâia zi, deşi fosta primă-balerină de operă imperială, sub înfăţişarea ei pue rilă, nealterată de vârstă şi de corosivul vieţii, e o mică persoană foarte energică şi foarte străină de pasiunile, de aventurile şi de slăbiciunile unei celebrităţi care atâta vreme a trăit între culise şi rampă.

În tinereţea glorioasă nu s-a înconjurat de suita admiratorilor; la bătrâneţe nu s-a înconjurat de o turmă de pisici şi căţei, alintând dobitoacele cu poreclele amanţilor de altădată. Nu pune în evidenţă pe etajere vrafurile de reviste şi ziare cu fotografiile baletelor faimoase unde a figurat, programe îngălbenite, cronici memorabile, dedicaţii cu fulgurante parafe. Nu povesteşte zarzavagiului cum a fost ea, ehei! În juneţe şi cum îi trimitea prinţul de Galles braţe de flori; n-o umileşte pe Reveica amintindu-i că a fost slujită de valeţi, camerieră, costumieră şi coafeză, ca să ajungă pe mâna unei slujnice surde, uitucă şi fără ştiinţă de carte. De aceste josnice şi senile deşertăciuni ale semenelor sale a fost scutită. Casa e încărcată de podoabe rare, însă impersonale, fără o pecete a profesiei de odinioară; le-ar fi agonisit tot aşa orice altă femeie după ce a cutreierat lumea, dacă va fi purtat cu dânsa tot aşa subtilul instinct al formelor şi colorilor.

Poate că undeva, după cum bănuieşte Gina, păstrează câteva altfel de suveniruri, misterioase şi melancolice. Vreun sertar de scrin cu acele fotografii absente din casă, scrisori cu literele pale (cerneala violetă a desuetelor caligrafii), flori uscate, graţioase şi pulverizate nimicuri: un mic cimitir, închis cu o cheiţă de argint.

Uneori, după ce se zăvoreşte în iatacul ei, apare cu ochii umbriţi de o ciudată visare, nu aude întrebările, altceva ascultă, tresare şi zâmbeşte unor glasuri care de mult vor fi trecut în tăcerea cea mare.

Arar şi scurt episod.

Dincolo de asemeni colocvii cu umbrele în ceasuri de toamnă cu bura măruntă, de iarnă cu viscolul potopind în ferestre, tanti Catriona zumzăie neostenită dintr-o cămăruţă în alta, încearcă mereu să modifice orânduiala unui ungher, atârnă un şal, înlocuieşte o statuetă, e în căutarea unei ordini cu neputinţă de realizat într-un spaţiu atât de mărginit şi cu atât de diverse scumpeturi unde şi-a investit economiile. Gina ştie acum că strămutarea din prima zi, cu masa purtată de colo-colo, a fost o adorabilă joacă pusă la cale ca să-i câştige sufletul şi încrederea de copil; mai ştie însă că pornea şi dintr-un neastâmpăr atras de noutatea acestui rol, dintr-o nepremeditată identificare a jucătoarei cu rolul. Nici trei ani nu sunt de când tanti Catriona a întrebat-o pe neaşteptate dacă îşi mai aminteşte cum au stat la masă în acea zi, ca „ţiganii cu şatra”, jos, la pământ.

Gina i-a ghicit îndată dorinţa din privire şi din vibraţia anumită a glasului.

Era o amiază urâtă, plicticoasă, cu zloată, o zi de martie, când vântul şi ploaia primăverii se amestecă zburlit cu spicul de zăpadă al iernii.

Tanti Catriona nu-şi găsea loc. Se uitase pe geam, afară, la lapoviţa urâtă, la trecătorii zgribuliţi sub umbrele; îşi scuturase odoarele de praful invizibil; încercase fără apreciabil efect o altă metamorfoză a decorului.

Voia altceva: nou, neprevăzut, amuzant.

Gina şi-a rostit atunci cu o sfială şireată pofta să mai dejuneze o dată aşa, jos, la pământ, ca ţiganii cu şatra. Îndată, tanti Catriona a bătut din palme, a alergat după farfurii şi şervete, a născocit ingenioase explicaţii pentru a se convinge că le face toate acestea numai de dragul nepoatei. Plăcerea cea mare a fost însă pentru dânsa.

Şi tot cu această plăcere copilărească, în zilele rare – o dată la lună – când iese în oraş pentru târguieli, se deghizează într-o bătrânică pocită, îmbracă pelerina înzorzonată cu mărgele negre, îşi acoperă faţa cu o voaletă groasă ca un obrăzar, îşi ascunde părul sub o capelină comică şi se sprijină într-un toiegel ca al Sfintei Vineri.

Acasă e sprintenă, elastică pe tocurile înalte, de o miraculoasă tinereţe a trupului musculos şi a sufletului scăpat viu, ca salamandra după ce a trecut prin toate văpăile; când calcă în stradă, ca să-şi capete portul şi înfăţişarea cea adevărată a animalelor, e silită să se deghizeze în băbuşcă.

Iar drumul până la magazinele centrului ia proporţiile unei aventuroase expediţii, plină de peripeţii tragicomice. O săptămână are de povestit ce a văzut, ce i s-a întâmplat, cum un băieţoi obraznic i-a făcut loc în tramvai, invitând-o: „Poftiţi. Vă ofer scaunul meu, madam Statu-Palmă!” În loc să tune şi să fulgere, tanti Catriona se înveselea de ghiduşiile plebei: o amuzau mai mult decât înflăcăratele cronici care o asemuiseră cândva cu divinităţile aeriene ale Eladei, decât dedicaţiile strălucitilor compozitori şi dirijori de orchestre. Cum intra pe uşă, abia lepăda toiegelul, îşi deznoda obrăzarul de sub bărbie şi începea cu râsul deodată întinerit: „Închipuieşte-ţi, Gina, ce mi se întâmplă numai mie!”.

Gina sări a doua oară din pat.

Aţipise cu bărbia în pumni, ghemuită, cu picioarele încrucişate sub ea într-un ungher, între perne, cum îşi acorda un supliment dulce de somn în dimineţile de iarnă

înainte de a pleca prin viscol la şcoală, înotând în troiene ca o vajnică nepoţică a lui madam Statu-Palmă ce era.

I s-a părut că a dormit o eternitate.

Căută ceasul, să se convingă. Pe o măsuţă, pe alta, la oglindă, în poşetă, sub scaune. Zvârli hainele în aer. Un ciorap descrise o serpentină mlădioasă de ţipar în acvariu; cămaşa pluti, aterizând legănată ca o paraşută.

Răscolind camera cu frenezia unei pisici care s-a încâlcit în ghemul de lână, Gina presimţea o catastrofă ireparabilă.

Când s-a trezit întâia oară, ceasul arăta şapte şi douăzeci. Mai vede încă minutarele sub ochi. Are însă impresia că de atunci a dormit patru, cinci ore, mai multe. A străbătut mări şi oceane, codri şi munţi, până ce a ajuns cu Gigi în Platoul Pamir. Un platou altfel de cum îl cunoştea ea din manualele de geografie. Cerul era atât de aproape, încât îl ajungea chiar şi dânsa cu mâna. A aşteptat să se facă seară şi a început să culeagă stelele una câte una, înşirându-le pe un fir de platină şi înjghebându-şi un superb colier. Gigi o ajuta. Strâmba delicios din buze când i se părea că ea se mulţumeşte cu o stea prea mică. „Se poate, Gina? Gândeşte. Ce găseşti tu la un nimic ca acest Algol? Zvârle-l jos. Uite Arcturus, Capella, Rigel, Canopus”. Ea zvârlea jos steaua Algol, cu lumina istovită şi opacă. Prindea în zbor, din mâna lui Gigi, Arcturus, Capella, Canopus. Pe urmă s-a îmbrăcat într-un costum de prinţesă indiană. Ce nostim era Gigi în straiul lui asiatic! Au mers la o serbare de la curtea unui maharajah. Apoi la o vânătoare de tigri, cu elefanţi. S-au întors iarăşi în Platoul Pamir, aproape de cer. Vis de patru, cinci ore. Şi dacă a dormit atât, Odeta e în drept să creadă că nu mai vine, că i s-a întâmplat ceva, ori că a supărat-o ceva. Desigur, s-a dus de zece ori la fereastră şi a revenit frângându-şi mâinile în agitare, a bătut din picior şi a plâns. Nu e o fată să se consoleze atât de uşor că prietena ei cea mai bună a abandonat-o şi i-a tur-burat un întreg program de ceremonie nupţială.

Gina îşi apăsă bătăile inimii cu mâna. Se opri să încerce o investigaţie metodică pentru a descoperi ceasul, procedând prin eliminare, zonă cu zonă.

Din mijlocul covorului, ales ca ideal punct de observaţie, îşi plimbă privirea scrutătoare, pe rând, în fiecare ungher unde s-ar fi putut pitula infamul transfug. Cerca să reconstituie cam în ce loc se afla când a văzut ea atât de bine minutarele: şapte şi douăzeci.

Dar perfid, dincolo de toată încruntarea atentă a sprâncenelor, se strecura un gând în acelaşi timp eroic şi mizerabil. La urmă, de ce atâta alarmă? A furat-o somnul? A întârziat? Poate e cu atâta mai bine. Cum spune Sergiu, Gigi: „Providenţa îşi are intenţiile sale ascunse, care nouă ne scapă!” El o rostea aceasta cu o înfăţişare bufonă, însă acum ştiu amândoi că enunţa un adevăr mai profund. A întârziat? N-a fost din voinţa ei. Aşa a decis o putere ocultă. Nu-i mai rămâne decât să trimită un răspuns Odetei că s-a îmbolnăvit în tren, că nu mai poate veni nici după amiază la biserică, nici diseară. Îşi cere iertare. Va găsi ea altă prietină să-i ţină locul. Dora sau Baby. Ce importanţă au asemenea nimicuri într-o zi ca aceasta, când viaţa i-a revărsat Ginei altceva, altfel hotărâtor?

Are într-adevăr altceva de făcut. La cinci jumătate îl aşteaptă pe Gigi. Vor fi două, trei ore ale lor. Poate mai multe. O seară întreagă numai a lor. Să se cunoască mai bine, să vadă că sunt amândoi aşa cum s-au presimţit. Îi va destăinui totul tantii Catrionei, iar ea va înţelege că de astă dată.

— Ah! Te-am prins! Se repezi Gina la o statuetă de na iadă albă şi goală, smulgându-i unica podoabă, colierul din jurul gâtului, improvizat din ceasul ei cu brăţara de platină.

Exclamaţie şi violenţă lipsite de orice justificare. Nici ceasul, nici statuia nu aveau intenţia să fugă undeva, poate în Platoul Pamir. N-o luaseră la goană nici măcar minutarele: Eheu! Fugaces labuntur.2 Arătau numai şapte

jumătate. Cele cinci ore de somn se reduseseră la zece minute.

Gina mai speră că a uitat poate ceasul neîntors. Despoiase naiada de podoaba gâtului şi o duse la ureche. Inima de metal ticăia vie şi sprintenă. Nu mai încăpea îndoială. A somnolat numai zece minute. E încă devreme. Prea devreme.

Şi abia acum măsură Gina uşurinţa monstruoasă şi crudă cu care atât de repede se lepădase de cea mai bună prietenă, după ce pentru dânsa a parcurs cale de douăzeci de ore cu trenul; după ce de o lună pregătea pentru această zi cele trei rochiţe cu o savantă alegere a colorilor şi modelului, corespunzătoare celor trei acte din programul ceremoniei nupţiale: una pentru starea civilă, alta pentru biserică, a treia pentru seară. „Am să le spun ce am fost eu capa bilă!” hotărî Gina surâzând, fără o conştiinţă a vinovăţiei. Căci nu o amară pocăinţă îi dicta nevoia de a se spovădui. Ci un simţimânt nou, romantic şi arzător, identic cu orgo liul eroinelor pasionale, care ucid ca să-şi apere iubirea şi îşi mărturisesc crima fără înconjur, socotindu-se dinainte absolvite.

Erau doi în drept să afle de ce crimă de lčse-prietenie a fost capabilă Gina, măcar în cuget. Tocmai buna ei prie tenă, Odeta, ca să-şi dea seama ce înseamnă pentru dânsa tânărul acesta a cărui existenţă o ignora acum douăsprezece ore şi i-a devenit mai scump decât tot ce i-a fost scump pe lume: camaradele cele mai vechi, tanti Catriona, amintirile, viaţa. Şi mai trebuia să o ştie neapărat Gigi, dacă încă n-o ştie şi n-a simţit-o de astă-noapte.

Şapte treizeci şi cinci. Gina răsuci brăţara ceasului pe un vârf de deget, prefăcând-o în morişcă vertiginoasă. Apoi restitui colierul naiadei, ca să mai aibă ce căuta de izbelişte peste o oră. Naiada îşi primi podoaba cu marmoreană indiferenţă. Gina o interpelă cu o mână în şold, cu glas alintat:

— Ştii tu, urâto, cine-i Gigi? Fost-ai tu în Platoul Pamir?

Naiada surâdea enigmatic.

Gina se îmbufnă:

— Eşti o mathacucă! Na! Bine spunea tanti Catriona. Şi mi se pahe că mai eşti dumneata şi puţintel cam geloasă, invidioasă, aşa ceva. Taci?

Naiada tăcea.

Ca să nu-i mai vadă mutra de matracucă, Gina culese basca de jos şi i-o zvârli în cap cu o dibăcie de aruncătoare cu discul. Basca nimeri ţinta, căzu în capul statuetei, ţuguindu-se şi acoperind-o pe sfert. În orice caz, îi acoperi în întregime colierul. Aşa, Gina putea fi sigură acum că va avea ce căuta peste un ceas, răscolind toată încăperea şi făcând să zboare serpentinele ciorapilor, paraşuta cămăşuicii, pantofii-proiectili.

Deocamdată nimic n-o grăbea. Regreta că s-a întrerupt prea repede călătoria din vis în Platoul Pamir, tocmai când Gigi îi arăta, sală cu sală, palatul înălţat pentru dânşii de fachirul Kama-Brahmin dintr-o singură atingere a stâncilor cu bagheta lui magică. Tacke 33 devenise marele maestru de protocol al Curţii. Cristofor, căpitan de caravane. „Să-l trimitem să aducă nunta Odetei la noi. Fă-mi această plăcehe, Gigi! Ahe să fie o suhpriză nemaipomenită pentru ea”. Se ruga răsfăţat Gina. „Nimic mai uşor!” consimţise Gigi. Şi-i făcuse semn lui Kama-Brahmin să se apropie şi să pună bagheta sa de fachir în acţiune. Atunci s-a deşteptat şi visul s-a întrerupt.

Fiindcă se isprăvise ciclul visurilor, Gina se întoarse la aproximativa realitate, nu mai puţin încântătoare. Trase perdelele, să vadă strada pe unde a plecat Gigi astă-noapte; pe unde avea să vină peste câteva ceasuri.

Soarele izbucni cu o mie de însuliţări sclipitoare.

Nimic nu mai subzista din duhurile ostile ale nopţii, din lumina lividă, rece, submarină, care-l înfiorase pe Sergiu Miclăuş când a deschis şi el o fereastră, la altă casă, sub alt acoperiş, în alt ceas. După asemenea noapte şi asemenea zori spectrali era surprinzătoare candoarea dimineţii.

Adierea proaspătă, soarele festiv, aerul transparent şi sonor, vibrând ca o cupă subţire de cleştar.

Strada măturată, stropită şi goală se pregătise pentru lenevia duminicală. Lipseau oltenii opintiţi sub cumpăna coşurilor. Lipseau şi lucrătorii uzinelor, slujbaşii grăbiţi spre birouri, rândaşii purtând toarta coşniţei pe braţ şi sifoanele verzi atârnate între degete. O ţigancă cu flori, un băieţaş care s-a trezit dis-de-dimineaţă ca să îmbrace hainele nou-nouţe. S-a oprit să-şi şteargă praful de pe sandale cu batista. O scutură. O aşază în buzunăraşul de la piept. O mai pipăie. Se priveşte. E fericit, şi totuşi cu o umbră de decepţie pe obraz. Nu-i încă nimeni să-i admire mândrul echipament de primăvară!

Păşeşte agale ca o santinelă uitată la un post pierdut, unde nu se întâmplă nimic. Trece prin dreptul ferestrei, zece paşi până la felinar, zece îndărăt.

Gina nu poate rezista ispitei copilăreşti să-i sperie caraghioasa gravitate, parodiată după chipul şi asemănarea modelelor mature. Se ascunde în dosul perdelei, îl aşteaptă să se apropie; când face stânga împrejur, îi pufneşte chicotit în spate:

— Ksss! Ksss!

— KSSS! KSSS!

Sergiu Miclăuş atinse botul pisicului cu o sfârlă uşoară.

Pisicul cenuşiu se dădu îndărăt, zburlindu-şi spinarea şi bârzoindu-şi coada ca un fioros dragon în miniatură, gata să scoată flăcări pe nări. Apoi veni să se frece iarăşi pe pantaloni, torcând prietenos. Ştia că a fost numai o glumă ani mată de cele mai cordiale intenţii.

— Îl cheamă tot Papanaş! Lămuri Matei.

Aceasta însemna că numitul Papanaş se trăgea din viţa veche a pisicilor oploşite de pe vremea Magdei Miclăuş. Numele se alternau în scurt circuit: Papanaş, Alunica; Alunica, Papanaş. Dar neamul nu se stinsese şi nici nu degenerase, în dispreţul teoriilor biologice care condamnă pro-creaţia incestuoasă. Papanaş se arăta jucăuş şi alintat,

precum au fost toţi ascendenţii săi de la întemeierea dinastiei. Puţin îi păsa că se află în casă o moartă! Se strecurase printre uşi şi picioare. Îl intrigase scara pusă la pod. O escaladase din câteva sprintene salturi şi venise să cerceteze cu ce ispravă se îndeletnicesc cei doi comparşi care au pornit dis-de-dimineaţă să scotocească prin lăzi.

Mirosul de naftalină şi foi de tutun nu-i prea plăcea. Strănuta:

— Ksss! Ksss!

— Ai cam răcit, domnule Papanaş al IV-lea! Mă tem că stai în curent şi că ai să ceri aspirină diseară. Vorbi Sergiu Miclăuş cu o umbră de zâmbet pe buze.

Zâmbetul se şterse îndată. Despăturind hainele şi scuturând asupra pisicului o ninsoare de cristali albi, gândi că atât mai supravieţuiesc aci din casa şi căsnicia lui Anton şi a Magdei Miclăuş: el, sluga cea veche, pianul de jos şi nea-mul pisicilor.

Un alt Papanaş, I-ul în ordinea dinastică, jucăuş, cenuşiu şi poznaş, i-a ţinut lui de urât în pat când a fost bolnav o lună – nici nu-şi mai aminteşte de ce boală anume. Pe urmă altul, căţărându-se să-i toarcă pe genunchi când îşi recita lecţiile de şcolar. Penultimul, prelingându-se pe uşă, să iasă afară, când el intra, în zori.

Matei primi hainele pe braţ. Două costume. Un rând negru pentru înmormântare, de după amiază; celălalt, smochingul, pentru ora cinci jumătate, când Sergiu Miclăuş avea să-l îmbrace pe ascuns în camera lui, îndată ce se va întoarce, ca tot atunci să plece la Gina, cu gulerul pardesiului ridicat.

Nu-i plăcea duplicitatea aceasta, cum nu-i plăcea lui Papanaş mirosul de naftalină. Prea de multe ori se furişase tot aşa, pe ascuns, mânat de mai netrebnice pricini. Săvârşea şi acum o faptă poate încă mai odioasă şi mai cinică. Un sacrilegiu. Îl socotea însă dinainte iertat. Îşi pusese în gând, sub o formă încă nelămurită, să-i lase a înţelege lui Tatileon că îl cheamă ceva hotărâtor şi cu

neputinţă de amânat. Nu-i va spune că merge la o nuntă, cum nu i-a spus Ginei că a venit pentru o înmormântare. Îi va mărturisi însă că a întâlnit, în sfârşit, adevărata, unica tovarăşă viitoare de viaţă. Numai de nu i-ar cere toate acestea prea mult timp, prea multe explicaţii, ca să întârzie şi s-o condamne pe Gina la prea lungă aşteptare.

Sergiu Miclăuş mai ridică o dată smochingul de pe braţul lui Matei, să se convingă dacă nu i-a rămas cumva prea strâmt. În doi ani de existenţă tihnită, cu somn şi masă la ceasornic, cu sporturi şi cu urcuşuri de munte, se simţea robust ca un campion din ilustraţiile gazetelor.

Sluga îi ghici îngrijorarea. Îl linişti:

— N-aveţi teamă, domnule Sergiu. V-aţi lăţit numai în piept. Semănaţi acum la statură aidoma cu răposatul dom' locotenent înainte de-a pleca din armată. Hainele le cu nosc eu bine; vă stăteau cam largi la umeri. Le aerisim şi pe urmă le calc eu, cum îşi cunoaşte moşul datoria. De asta nu purtaţi grijă.

— Bine, Matei, nici nu mă îndoiesc, încuviinţă Sergiu Miclăuş.

Într-adevăr, Matei se pricepea în asemenea treburi.

În tinereţe, pe vremea oastei, fusese ordonanţa locotenentului de cavalerie Anton Miclăuş, în epoca sa de strălucire şi de nebunii, când ţinea cai de curse şi îşi părăduia averea moştenită din părinţi. Pe urmă, după ce Anton Miclăuş şi-a dat dimisia din armată, fosta ordonanţă apăruse la câţiva ani să se tocmească slugă de încredere. Nu se mai clintise de atunci. Trecuse de la un rând de stăpâni la celălalt, fidel casei ca neamul pisicilor.

Din vechea carieră de ordonanţă păstrase anumite îndemânări, pe care Sergiu le-a exploatat fără cruţare când a început să calce pe urmele lui Anton Miclăuş. În seama lui treceau hainele mototolite şi pătate după nopţile de pierzanie. El alerga cu bileţele la prieteni, după împrumuturi, în dimineţile de catastrofă bugetară. Matei se achita de aceste misiuni de încredere conştiincios şi discret.

Hainele apăreau curăţite şi călcate pe speteaza scaunului. Plicul bileţelelor nu se întorcea gol. Cu o abilitate de complice, ştia să scape de ochiul sever şi iscoditor al Mamisandei tot aşa cum odinioară se strecura sub ochii mult mai indolenţi ai Magdei Miclăuş, aducând răspuns la misivele fostului său locotenent a doua zi după o pasă nefastă la club.

Sergiu îşi scutură palmele de praf şi naftalină. Închise capacul.

Matei luă aminte:

— Aţi uitat pachetul afară. Fotografiile.

Era un vraf de albume şi cartoane, înfăşurate într-un ziar vechi.

Când Sergiu Miclăuş le-a ridicat să le pună la loc în lada uitării, ziarul s-a desfăcut şi fotografiile s-au risipit, speriindu-l pe Papanaş. Le-a cules, una câte una, Sergiu Miclăuş. Fără să vrea, a dat încă o dată ochii cu amintirile de care fugea. Toate au fost de mult mistuite din casă; strânse undeva, în vreun dulap ori vreun raft de cămară, de Sanda Dobrotescu. Pentru dânsa erau amintiri de familie care nu-i aparţineau.

Ea nu se lăsase fotografiată niciodată decât în momente solemne, cu scopuri bine precizate de propagandă pentru nobile acţiuni: prezidând un comitet, citind o cuvântare la un congres, proclamând o moţiune de la înălţimea unei tribune, în mijlocul altor combatante ale tuturor emancipărilor; ascuţite, uscate, osoase, sluţite de ochelari şi recompensate de natură pentru energica lor faptă cu fire virile de barbă. Aceste memorabile fotografii apăreau în ziare şi în revistele ilustrate; rămâneau îndelungă vreme în vitrine; încadrate în rame late, împodobeau sălile şi birourile diferitelor asociaţii şi ligi, mărturii ale glorioaselor bătălii.

De la intrarea ei în casă, celelalte cadre şi albume au dispărut. Nu le aruncase în foc, cum a crezut Sergiu multă vreme. I le-a dat la plecare ca un drept al său, cu un

superior surâs de dispreţ şi compătimire. Sergiu Miclăuş s-a sfiit să le desfacă şi să le cerceteze atunci. Se temea de mustra-rea lor. Acum le putea privi cu ochii senini, ca unul ce se întorcea trecut prin purgatoriu.

Se aşează pe marginea sipetului, prefirându-le pe genunchi.

Un prunc bucălat şi gol-goluţ, aşezat cu pântecul pe o pernă înspumată de dantele. Râdea gâdilat cu gropiţe în obraz. Pe dos, scris de mâna lui Anton Miclăuş: „Gigi la şase luni". Acelaşi, în rochiţă şi şorţ, zuruind o jucărie absurdă. Scrisul de aceeaşi mână: „Gigi la un an jumătate". Pe urmă altele şi altele, cu însemnările Magdei Miclăuş: an, lună, zi. Într-o fotografie: „Gigi în braţele lui Matei".

Sergiu ridică ochii şi confruntă chipul bătrân şi scofâlcit al slugii cu imaginea de pe carton.

Matei se apropie şi se privi cu nepăsare.

Clătină din cap:

— Hm! Să mai creadă cineva că aista-s tot eu şi că acela din braţe sunteţi tot dumneavoastră! Ar trebui să fie oprită născocirea asta cu pozatul, domnule Sergiu. De ce adică să se mai amărască omul? Că ai fost trandafir şi ai ajuns tufă de ştir! Ai fost şi s-o mântuit!

Dar tot el nu mai arătă aceeaşi dezaprobare când s-au ivit chipurile foştilor stăpâni.

Anton Miclăuş în uniforma de cavalerie, mângâind botul unui cal de rasă, cu o mână în şold ascunzând cravaşa. Pe urmă, în straie civile, undeva, la o staţiune balneară, pe o bancă de mesteacăn. El şi Magda Miclăuş în cel dintâi an al vieţii lor împreună. Magda Miclăuş în genunchi, pe un pled, sub mărul din grădină, jucându-se cu Gigi şi cu Papanaş, primul în ordinea dinastică. Mărul nu mai este. Nici mica grădină, pătrată ca o batistă. După planul Sandei Dobrotescu, locul şi-a găsit o întrebuinţare mai practică. Atenanse, garaj, spălătorie de rufe şi încăperi pentru servitori.

Şi altă imagine, ceva mai târzie. Magda şi Leon Dobrotescu. Ciudat! Sergiu nu-şi mai amintea că a fost aşa Tati-leon vreodată. Nu şi-l mai închipuia decât cu ochii, cu trăsăturile de acum, cu făptura modelată de Sanda Dobrotescu.

Alături de întâia tovarăşă a vieţii, luase ceva din moliciunea ei dolentă. Sau poate că astfel fusese şi dânsul, poate că aceasta i-a apropiat şi că numai cea de-a doua căsnicie l-a împins la o metamorfoză treptată, ţinut sub ochiul vigilent al Sandei Dobrotescu într-o încordare de muncă îndărătnică şi ambiţioasă.

Fotografia aceasta acum o vedea Sergiu întâia oară. Nu se aflase prin casă. Desigur că pentru Sanda Dobrotescu va fi însemnat un document umilitor, dintr-o epocă degradantă a soţului, când trăia animalic şi pasiv, fără nici o no-bilă aspiraţie.

Chipul uitat, necunoscut, devenit nou pentru Sergiu, îl fascina ca o enigmă.

Nimeni din cei câţi ştiau un singur Leon Dobrotescu, fruntaş al baroului şi ministeriabil cu meritaţi sorţi de izbândă la cea mai apropiată remaniere, nu l-ar fi identificat în acest tânăr cu părul cam prea lung şi boem, cu privirea nostalgică. Alcătuia o potrivită pereche cu tovarăşa de alături; se contopeau indisolubil în decorul romantic şi rustic, în costumele lor demodate, dar nu ridicole, de o desuetă melancolie.

În acea vreme, fără îndoială, a început Sergiu să-i spună Tati-leon, şi atunci a început să-l iubească mai mult decât pe adevăratul său tată, acel Anton Miclăuş pe care nu şi-l amintea. Numai pe urmă s-a înstrăinat – s-au înstrăinat – când a apărut în casă o stăpână nouă, cu alte orânduieli şi principii.

Sergiu rămase gânditor, cu palidul carton între degete.

Îi răsunau cuvintele de astă-noapte ale omului înţepenit în straiele cernite, rămas să privegheze zidit în înspăimântătoarea singurătate. Îl nelinişti o fâlfâire de

presimţire. Ce avea să-i spună oare atât de hotărâtor? De ce-l chemase şi îl aştepta cu atâta nerăbdare? „M-a surprins şi pe mine că le-am văzut, în sfârşit, acestea şi că, în fine, le-am înţeles. Nu mai pot respira între zidurile de aci. Mă sufocă.”

De jos străbătu bătaia muzicală a unui pendul. Numără maşinal. Nouă bătăi. E târziu. Nici n-a dat încă ochii cu ceilalţi copii: Teofana, Dudu, Săndel. Sergiu Miclăuş strânse vraful cartoanelor de pe genunchi şi îl înfăşură în rămăşiţele de ziar. Sluga bătrână îşi căutase de lucru în fundul podului, printre mobile vechi şi oglinzi ulcerate; se depărtase cu discreţia delicată a oamenilor simpli. Sergiu se simţi mişcat de această pioasă înţelegere; îl mustra gândul că astă-noapte îl socotise un cioclu inamovibil al tuturor.

Era ceva mai mult moşneagul acesta cu mersul lui caraghios pe jăratic şi cu mânecile spânzurând prea lungi peste laba mâinii. Singura legătură vie cu oamenii morţi. Supravieţuitorul unor destine încheiate.

Îl întrebă cu blândeţe, înainte de a coborî:

— Matei, n-ai vrea să vii cu mine, la mine?

— Cum adică, domnule Sergiu?

— Dacă-mi înjgheb şi eu casa mea. O gospodărie, în sfârşit. Nu ţi-ar plăcea să vii la mine?

Bătrânul ocoli răspunsul neted. Arătă numai bucurie la vestea subînţeleasă în întrebare:

— Aşadar, v-aţi hotărât să vă culegeţi de pe drumuri şi să vă gospodăriţi? Sfântă vorbă! Era şi vremea.

— Lasă acestea, Matei. Răspunde la întrebarea mea. Ai veni la mine ori nu? La noi.

Matei se plecă să netezească spinarea pisicului. Pe urmă observă că a târât o haină pe jos şi începu s-o scuture cu mare grijă.

Se vedea că răspunsul nu era cel aşteptat de feciorul foştilor stăpâni şi că nu se încumeta să-l rostească.

— Am înţeles, Matei! Făcu Sergiu cu dezamăgire. Tu eşti ca neamul pisicilor. Legat mai mult de casă decât de stăpâni.

— Aşa mă cunoaşteţi, domnule Sergiu? Atunci puţin mă cunoaşteţi. Vorba-i alta! Am îmbătrânit. M-am hodorogit şi nu mai sunt bun de nimic. De ce să vă fiu povară? Mă cugetam să mă aciuez şi eu de acuma. Să mă duc unde mă trage sufletu, în satu unde am văzut lumina zilei. Acolo să-mi odihnesc ciolanele.

— Atunci e altceva, Matei! Recunoscu Sergiu Miclăuş. Te pricep şi îţi dau dreptate.

Moşneagul mai avea, însă, ceva de spus. Murmură stânjenit, aproape în şoaptă:

— Fiindcă am ajuns la astea, fără supărare, v-aş ruga de un sfat, domnule Sergiu. Se cheamă că acum sunteţi judecător şi cunoaşteţi tot tipicul legilor. Am pe suflet un păcat din tinereţea mea nebună şi fără de minte.

— Ce spui, Matei?! Se minună Sergiu Miclăuş, refuzând să-şi creadă urechilor. Tu, şi păcat pe suflet? Tu, şi tinereţe fără de minte? Nu-i fi vrând să spui că ai ucis un om?! Şi chiar aşa de ar fi, te scapă prescripţia.

Matei oftă cu amar, zgâncilind cu unghia un nod în grinda podului:

— Moarte de om n-am făcut, domnule Sergiu. Dară mi-am pierdut eu viaţa mea şi încă o viaţă am împins-o în lume de izbelişte. Ca să spun pe scurt, iacă anume cum a fost. După ce am stat eu ordonanţă la domnu locotenent, Dumnezeu să-l ierte, când m-am eliberat, m-am dus în sat la mine şi m-am însurat. Pot zice că dom' locotenent mi-o pus temelia însurătorii, că era larg la mână şi darnic care nu se mai află. Mi-a zvârlit mia de lei cum zvârliţi dumneavoastră banul pe un pachet de ţigări. Iată, cu acest ajutor m-am gospodărit, am trăit bine vreo doi ani în capăt; pe urmă am început a mă lăsa de nevastă. Parcă-mi lua cineva minţile. Era la noi în sat, la curtea boierului, o ţigancă, una, Frusâna. Aceea m-o scos pe mine din cuminţenie şi din casă. Aşa că într-o

bună dimineaţă, am lăsat nevastă, casă, gospodărie, şi am fugit cu ţiganca-n lume. Eu zic ş-acuma, numai că mi-o făcut ea farmece, altfel nu mă lămuresc cum de m-am hainit într-atâta la inimă. Am fugit aşadară cu dânsa la târg, la Vaslui, şi ne-am tocmit slugi. Ca la un an m-o lăsat ţiganca pe mine. Îi sticleau ochii după altu. Ei, acuma ce te faci tu, Matei? Acasă cum să te-ntorci? Avea drept să mă opărească muierea cu-ncrop, măcar că Reveica mea nu era dintr-acelea. Mai de frică, mai de ruşine, mai din lipsă de minte, în loc să mă-ntorc pocăit la gospodăria noastră şi să-mi pun cenuşă pe cap, am dat de urma lui dom' locotenent. Dumnealui plecase din armată, se-nsurase cu coniţa Magda, fie-i sufletul izbăvit la ceruri. Nu m-o întrebat nici unu cum şi de ce mi-am lăsat muierea şi casa.

Aveau în fire amândoi să nu iscodească necazurile omului. M-au primit în serviciu şi în serviciu am rămas. Acuma se cheamă că m-au ajuns şi pe mine anii să ies la pensie, ca boierii.

— Bine, Matei. Îl aprobă Sergiu Miclăuş cu blândeţe. Dar tot nu te-nţeleg eu cu ce-ţi pot fi de folos. Ce are a face aceasta şi cu tipicul legilor?

— Ajung şi la asta şi am sfârşit, domnule Sergiu. Când or început a mă încerca bătrâneţile, încă de acum câţiva ani, vă aduceţi aminte că m-am cerut o dată să mă duc la mine acasă, în sat?

— Parcă, Matei. Îşi aminti Sergiu ca prin vis.

— N-am spus atunci pentru ce mă duc. Aveam socoteala mea. Şi socoteala era că poate am să-mi găsesc acum baba, să ajung cu dânsa la iertare şi la împăcare. M-am dus, am căutat, am întrebat. Se schimbase lumea. Ici-colo, doi-trei să-şi mai amintească de mine. Iară aceşti doi-trei mi-or spus dânşii că Reveica m-o aşteptat ce m-o aşteptat, şi pe urmă a plecat şi ea în lume. S-o tocmit slugă. La vreo doi ani s-o întors şi-o vândut tot, şi de atuncea plecată a fost pentru totdeauna. O lăsat vorbă că mă caută în lume. Unde să mă caute? Unde să mă mai găsească? Eu o caut pe dânsa, ea

mă caută pe mine. Asta-i povestea cu acu în caru cu fân, după câtu-i ţara de mare. Şi de aceea m-am gândit să aflu o îndreptare de la dumneavoastră, domnule Sergiu. Nu se poate să nu se fi gândit legea şi la o întâmplare ca asta. Să capăt un ajutor de la lege să-mi găsesc baba, să ne întoarcem la noi în sat şi să ne pregătim mormântul. Eu am agonisit atâta cât să ne durăm un bordei. Poate şi dânsa a agonisit, fiindcă mult era chibzuită din fire, chiar prea chibzuită şi cumpănită, că de asta mi-o luat minţile ţiganca. Şi întrebarea-i a şti dacă nu se pot face strigări; aşa ca o cercetare cu de-amănuntul, pe calea legii să-i aflu de urme. Văd că pe hoţi şi pe ucigaşi tot îi află până la sfârşit, măcar că se ascund. Reveica mea n-avea şi n-are de ce s-ascunde.

Sergiu Miclăuş îşi trudea cugetul să-şi amintească unde a auzit nu demult numele acesta: Reveica. Poate vreo împricinată, vreo martoră ori parte în vreun proces. Sau un nume citit distrat în rubrica de fapte diverse a gazetelor.

— Ce credeţi? Stărui Matei. Să am eu nădejde la una ca asta, ori e o nebunie clocită într-o minte nepricepută de bătrân?

Sergiu Miclăuş cumpăni răspunsul:

— Ştiu eu?! O încercare s-ar putea face. Poate la o gazetă. N-are să citească ea, citesc, însă, stăpânii. Să încercăm. Să-mi dai însemnare cu de-amănuntul şi am să mă gândesc cum e mai bine de făcut.

Matei se plecă să-i sărute mâna. Sergiu o feri în lături ruşinat:

— Se poate, Matei? Când ai mai făcut una ca asta?

Sluga clătină din cap, a mai multe ştiutor:

— Am mai încercat eu să mai sărut mâna şi lui sărmanu dom' locotenent Miclăuş Anton, şi tot aşa nu m-o lăsat şi m-o mustrat. Atunci când m-o ajutat să mă gospodăresc şi n-am avut minte să-i păstrez darul făcut cu inimă bună. Acuma o ajuns vremea să mă ajutaţi dumneavoastră, domnule Sergiu. Eu zic c-o stat undeva scris şi aşteptând să-i vină ceasul. Domnul cel de sus, care le vede şi le ştie

toate, are să vă răsplătească la casă nouă, aşa cum vă doreşte inima mea, ca unul care v-am crescut pe genunchi. Pentru asta am să mă rog eu la icoane şi am să mai pun eu să se roage alt rob al lui Dumnezeu cu mai puţine păcate şi cu mai mult cuvânt. Orbul pe care îl milostivesc eu de douăzeci de ani.

— Ce orb, Matei? Surâse cu o vagă tristeţe Sergiu Miclăuş. Nu te ştiam aşa de bisericos.

— Am eu un orb al meu. Se mărturisi tainic Matei. Un orb sărac, care trăieşte din milostivirea celor cu doi ochi. Azi e Dumineca lui, după sfânta evanghelie cetită în biserică. Am să trec numaidecât să-i lepăd un pol în palmă, ca să se roage pentru împlinirea celor dorite de dumneavoastră şi de mine. Iară fiindcă-i dumineca lui, cu atâta mai mult va să capete ascultare rugarea sa la Cel-de-sus.

Sergiu Miclăuş continua să surâdă cu tristeţea scepticilor. Dar o pornire superstiţioasă, ascunsă în nebănuite zăcăminte ale sufletului, l-a împins să scoată o monetă de o sută de lei din buzunar. I-a întins-o lui Matei, silindu-se să pară ironic cu propria sa slăbiciune:

— Ţine, Matei! Dă-i orbului tău şi asta, măcar că nu prea cred în milostivirile şi rugăciunile prin procură.

Matei pipăi moneta, o răsuci pe o parte şi pe alta, îi căută zimţii şi, după ce o jucă în palmă să-i încerce greutatea, îşi mărturisi o îndoială:

— Mă tem că nu-i bună, domnule Sergiu.

— Ei, asta-i! Se miră Sergiu Miclăuş.

— Zău! Încercaţi.

Sergiu Miclăuş sună moneta. Era într-adevăr falsă. Mai sună una. Falsă şi aceea. Adică tot restul primit aseară de la Cristofor, şoferul, care atât de energic protestase să nu fie confundat cu haimanalele nărăvite să strecoare clienţi lor nocturni, distraţi şi grăbiţi tot stocul de mărunţiş fără curs.

— Nostimă întâmplare! Şi mare bandit! Declară Sergiu. Merită să i-o povestesc Ginei.

Matei îl consolă:

— Lăsaţi, că-i dau eu orbului de la mine. Şi de-ale dumneavoastră scăpaţi uşor. Se-ntâmplă. Numai coniţa Sanda aduna toţi banii cei răi. Cred că se află pe undeva strânşi în vreo cutie. Zicea, în dreptatea sa, că dacă a înşelat-o unul cu voie ori fără voie nu-i un cuvânt să ducă înşelăciunea mai departe. Aşa vorbea întotdeauna, ca din cărţi.

„Într-adevăr – gândi Sergiu Miclăuş – ca din cărţi de morală laică şi de virtute civică.”

— Coboară înainte, Matei! Eu rămân să închid visteria mea.

Nu de aceasta voia să mai rămână Sergiu Miclăuş. Îl împresurase deodată atmosfera stranie şi grea de amintiri a podului de casă. Copil, aci se ascundea fără pricină, numai fiindcă se simţea stăpân pe un domeniu neturburat de nimeni. Într-un colţ se aflau în neorânduială cărţi şi reviste cu poze, rămase de la adevăraţii săi părinţi. Întindea foile revistelor pe jos, îşi făcea aşternut şi se culca pe brânci, cu privirea magnetizată de ilustraţiile cărţilor, până ce-i amorţeau coatele şi începeau să-i joace imaginile înaintea ochilor. Afară se auzeau glasuri în curte, portiţa de fier a grilajului izbindu-se, tramvaiul duruind, o goarnă depărtată de automobil. Totul lua un aspect ireal şi misterios. I se părea că deţine secretul unei lumi inaccesibile celorlalţi muritori. Acum îşi explică. Misterioasă era numai chemarea care îl aducea pe copil să se învăluie în efluviul ultimelor rămăşiţe de la părinţii săi de sânge, izgonite din casă. Între foile cărţilor se aflau flori decolorate: pansele şi nu-mă-uita, ghiocei şi lăcrămioare. Nimicurile elevei de pension, încredinţate foilor în amintirea cine ştie căror primăveri volatilizate ca parfumul şi culoarea florilor. Nu-şi lămurea atunci simţământul subtil copilul din ultimii ani de şcoală primară, din primul an de liceu. Dar chemarea era irezistibilă în unele după-amiezi de vară, când casa îi părea deşartă şi deodată străină, fără să ştie de ce.

Tresărea cu urechea ciulită.

Jos se auzea un glas sever şi imperios:

— Sergiu! Unde eşti, Sergiule?

Dura o pauză.

Întrebarea se adresa altcuiva, lui Matei ori guvernantei:

— Unde-i copilul acesta imposibil?

Copilul imposibil se furişa tiptil pe scară. Apărea cu un aer nevinovat.

— Unde ai fost? Îl cerceta Sanda Dobrotescu, sfredelindu-l cu privirea ei rece, de inchizitoare.

— Aici. Adică nicăiri.

Mai mult nu-i putea scoate, nici o încercare şi nici o ameninţare. Sanda Dobrotescu îi examina mâinile pline de praf, hainele îmbâcsite. Îl trimitea să se spele şi să se perie, cu obligaţia să se prezinte peste zece minute la un nou examen.

— Copil imposibil!

Abia acum îşi dădea socoteală Sergiu Miclăuş cât de nefericit a fost copilul acela imposibil, lipsit de adevărată căldură – căldura de care avea nevoie mai cu seamă o mlădiţă din neamul lui Anton şi al Magdei Miclăuş, exemplare morbide şi inutile, de seră. Pentru alt climat fusese născut. Sanda Dobrotescu l-a crescut ca şi pe copiii ei, la o temperatură glacială, fără dezmierdare şi moliciune, aşa cum poruncea catehismul său laic, inflexibil şi strict.

I s-a părut că-i aude glasul afară:

— Sergiule! Unde eşti, Sergiu?

Instictiv, şi-a privit palmele pline de praf, hainele cu aţe de păianjen.

S-a scuturat de absurda nălucire.

Întinsă pe catafalcul de jos, Sanda Dobrotescu nu mai avea glas pentru vecii vecilor; şi poate că dacă l-ar avea, altul i-ar fi glasul de acum, după zâmbetul cel nou şi transfigurat al buzelor. Fiindcă nimeni nu-l mai putea opri, Sergiu Miclăuş răscoli cu vechea voluptate înviată maldărul de reviste şi cărţi. Mirosul de hârtie uscată, fărâmicioasă îi dădea o ameţeală ciudată şi dulce.

Papanaş se alinta, torcând şi frecându-se de mâna lui Sergiu, ridicând ochii gălbui şi întrebători.

— Ksss! Ksss! Strănută comic.

Strănută, îşi spălă nervos botul cu laba, se repezi după o gânganie ieşită de sub hârtii şi îndată mistuindu-se îndărăt.

Sergiu Miclăuş răsfoia un album cu foile albastre, roz, violete, verzui: versuri de Lamartine şi Musset, maxime despre amiciţie şi sentimente, un început de memorial zilnic al elevei de pension din anul 1900. Citi câteva rân duri: „Astăzi m-am împăcat cu Lisetta. După ora de germană – nici nu ieşise Fräulein3 Weber din clasă. M-am dus la Lisetta şi am îmbrăţişat-o. Am izbucnit amândouă în plâns. Ce prostie toată cearta noastră! Toată după-amiaza am stat amândouă pe banca de sub castan şi ne-am mărturisit ce am simţit în aceste trei zile cât ne-am ocolit privirile.” Reflecţii asupra lecturilor. Naive şi de o gravitate înduioşătoare. Un monolog interior. Impresii dintr-o vacanţă de Paşti. Sergiu Miclăuş avu sentimentul că săvârşeşte o profanare. Prinse la loc încuietoarea de metal galben şi coclit. Se hotărî să adune toate aceste nimicuri pioase, să le închidă într-un dulap ca într-o discretă capelă, atunci când vor fi în casa lor: a lui şi a Ginei.

Până atunci puse la adăpost albumul în sipetul cu haine şi fotografii, coborî scara, făcând loc pisicului să treacă înainte.

Îşi scutură hainele, părul şi palmele în săliţa îngustă, cum făcea şi altădată ca să şteargă urmele explorărilor neîngăduite; se pregăti să intre în sufragerie cu un suspin, îl aştepta şi aci o întâlnire grea. Cei trei copii cu care a crescut împreună. Acea soră necunoscută a Sandei Dobrotescu, zugrăvită în termeni prea puţin cuviincioşi de Matei: „Un fel de madamă, că nu-i pot spune cucoană”.

Înainte de a deschide uşa, ascultă cu urechea atentă.

Se auzea numai clinchenitul surd al linguriţelor. Nici un glas. Sergiu Miclăuş deduse cu uşurare că nu se aflau înăuntru decât copiii şi că întâlnirea se va petrece astfel

fără martori. Totuşi, îşi posomorî o figură de circumstanţă. Îl indignă această ipocrizie. N-ar fi avut nevoie de dânsa. N-a rămas nepăsător la moartea Sandei Dobrotescu: nu e un ingrat, nici un om cu inima uscată. În amestecul de simţăminte contradictorii câte l-au frământat de la primirea telegramei, a predominat o sinceră şi omenească mâhnire, cu deosebire după sfertul de ceas de astă-noapte, când s-a aflat în singurătate, faţă în faţă cu moarta. De ce atunci preocuparea de a exterioriza într-un anumit chip, convenţional şi exagerat, o copleşitoare durere? De ce a pierdut omul chiar înaintea morţii simplitatea sentimentelor, ce dând ispitei de a le cabotiniza? Aceste judecăţi scârbite nu l-au oprit să păşească pragul cu o înfăţişare neconsolată. Tustrei orfanii s-au ridicat ca la un singur semn, s-au consultat din privire, au împins scaunele şi au înconjurat masa să-i iasă înainte. Aveau pleoapele roşii şi inflamate de plâns; straiele, negre. Sergiu Miclăuş i-a strâns la piept pe rând, i-a sărutat pe frunte, le-a dezmierdat în neştire umerii şi obrazul, le-a rostit începuturi de cuvinte fără înţeles şi fără sfârşit.

Teofana îşi dădu în lături de pe ochi o şuviţă incoloră de păr, voi să se stăpânească, izbucni în plâns, îşi ascunse obrazul în palme.

— Fii cuminte, Fana, cuminte. Ce însemnează aceasta? Murmură Sergiu, purtând-o spre scaun, cu braţul încins în jurul mijlocului. Altfel mă superi. Adăugă stupid, mirându-se singur de nerozia argumentului.

— Aşa face de două zile. Rosti un glas necunoscut şi răguşit la spatele lui Sergiu Miclăuş. Pune şi dumneata un cuvânt să isprăvească. Durere, durere, dar trebuie să-şi cruţe sănătatea. Are paisp'ce pe cincisp'ce ani acuma, mai-mai domnişoară, şi uite cum se prezantează.

Sergiu Miclăuş se întoarse, cu mâna pe umărul Teofanei. Recunoscu făptura descrisă de Matei. Într-adevăr, o persoană foarte vulgară, grasă, ochioasă, sprâncenată şi mustăcioasă, cu rotunjimile revărsate într-un tricou negru

spălăcit de lână. Ceilalţi doi copii se răsuciseră şi dânşii, cu faţa spre mătuşa până atunci ignorată de familie. Iar din privirea lor, ostilă, stânjenită şi umilă, se ghicea că o socotesc o intrusă care-şi luase drepturi dezaprobate de toţi.

Femeia înaintă trecând dintr-o mână în cealaltă o verigă imensă de chei. Întinse palma scurtă şi grăsună ca o pituşcă:

— Mă recomandez madam Anica Stoian, sora decedatei. Ştiu că n-ai auzit încă de mine, dar sper că veţi auzi mai des pe viitor!

Sergiu Miclăuş şovăi înainte de a apropia buzele de dosul mâinii. Atinse în silă pieliţa grunţuroasă. Mâna mirosea a săpun de Marsilia.

Doamna Anica Stoian rosti:

— Mersi. Nu vă deranjaţi.

Apoi se aşează pe o margine de scaun, cu cheile în poală. Îl cercetă cu privirea încordată, direct, ca pe un obiect neînsufleţit. Rezultatul examinării păru că a satisfăcut-o pe deplin. Spuse fără înconjur:

— Mă mulţumeşte că nu arăţi cum te-au zugrăvit alţii. Luasem informaţiile mele şi mi s-au spus lucruri aşa şi aşa. Văd că m-au înşelat. Eu cântăresc omul dintr-o sin gură ochire. Îmi ajunge. Tot ce-am auzit cade de la inima mea, uite-aşa!

Ca să arate cum cad de la inima sa cele auzite, madam Anica Stoian ridică între două degete cheile din poală până la înălţimea capului şi le dădu drumul la loc, în culcuş.

Cei trei copii oftară pe rând, cu lacrimile în ochi. Se vedea limpede că într-acea clipă, mai mult decât durerea unor orfani de mamă, îi apăsa această prezenţă în casă. Madam Anica Stoian făcu gura pungă, într-un surâs oţeţit, dovedind o foarte precisă intuiţie a situaţiei, sale de oaspe nepoftit. Roti ochii asupra copiilor în straie cernite, rânduiţi la masă, după înălţime, drepţi, cuminţi şi din nou stăpâni pe sine, cu o rigiditate precoce, aşa cum îi crescuse Sanda Dobrotescu.

Îndepărtând scaunul ca să-şi poată lărgi picioarele groase, apelă la arbitrajul noului-venit:

— Spune şi dumneata, domnule Sergiule. Una ca asta se face? Ai observat cu ce ochi se uită la mine, mătuşa lor, sora mamei lor? S-ar zice că sunt o străină. Şi pentru ce aceasta, mă întreb? Fiindcă am rămas o femeie nevoiaşă, măritată cu un om care-şi câştigă pâinea cinstit, ţinând o mică dugheană şi locandă. Sărăcia nu-i ruşine, necum sărăcia unei surori, care a tăcut şi s-a păstrat la locul ei când a văzut că soru-sa se înalţă şi merge la mă rire. Trebuie să ştii şi 'mneata şi copiii aceştia că Alisandra, dacă a ajuns unde a ajuns, se datoreşte în parte şi nouă, oameni nevoiaşi şi cu puţină ştiinţă de carte. Aceasta ca să fim înţeleşi de la început şi să înlăturăm spusele altora şi nedumeririle pe care le văd în jurul meu de când am păşit pragul casei. Nu te uita la mine, Fănuţo, că aşa este!

Teofana, strângind în pumni batista udă cu chenar ne gru, se sili să pară nepăsătoare:

— Nu mă uit de loc, tanti Annie. Înţeleg foarte bine.

Sora moartei strânse din umerii bine căptuşiţi cu un strat de grăsime:

— Tanti Annie? Spune-mi tanti Anica ori mătuşa Anica. Nici eu, nici biata maică-ta n-am fost crescute cu farafastâcuri. I-au venit acestea mai târziu. Am fost nişte sărmane fete de uşier la un oarecare trebunal.

Privi pe rând la Teofana şi la Sergiu, încruntând sprincenele îmbinate, parcă i-ar fi găsit întrucâtva vinovaţi şi responsabili de această umilă origine. Ochii foarte negri şi lucioşi căpătau un uşor strabism când se fixau încordaţi într-un singur loc.

Madam Anica Stoian apucă de pe masă sticla de rom, îşi turnă o jumătate de păhărel, îl dădu pe gât şi plescăi din limbă. Sergiu înţelese după aceste zgomotoase manifestări că nu e la primul păhărel. Femeia urmă cu un surâs crud, satisfăcută de oroarea din ochii copiilor:

— Da, da! Nu vă uitaţi cu scârbă. E bine să ştiţi că bunicul vostru a fost un uşier de trebunal, din cei care primesc bacşişuri şi fumează capete de ţigări lepădate de domnii advocaţi. Meritul Alisandrei a fost cu atât mai mare. Nu-i ruşine, e mândrie! Eu n-am avut dar la carte. Însă m-am măritat de tânără şi am făcut o partidă destul de bună pentru puterile noastre. M-am învrednicit s-o ajut pe Lisandra să meargă mai departe la învăţătură, ca o soră mezină ce-mi era. A învăţat, a fost silitoare şi cuminte, şi-a păstrat ambâţul, a ajuns la universitate, s-a ridicat sus. Am înţeles că nu-i plăcea să mă bag în sufletul ei. Nu m-am băgat. Am rămas la sărăcia şi prostia noastră. Am stat la o parte, la tejghea, servind fără ruşine muşteriii, şi m-am bucurat din depărtare de mărirea sa. Aceasta nu m-a putut opri să-mi fac datoria de soră când am ştiut-o întinsă în sicriu. Am luat trenul şi am venit. Văd că nu se află o mână de femeie să ţină frânele casei. Le-am luat eu! Sună cheile pe verigă, simbolul acestor frâne. Le-am luat şi bine am făcut. Am pus ordine. Când se află un mort în casă, slugile şi străinii atâta aşteaptă. Dau vraişte prin cămări şi dulapuri. Cu mine asta nu merge. Ţi le-am spus şi dumitale, domnule Sergiule, ca să nu te mire de unde şi de ce am răsărit eu într-o casă unde nu-i fi auzit despre mine. Te-am văzut că te urci în pod. Bine! Îi fi având şi 'mneata lucrurile 'mnitale, fiindcă această casă, după cât am aflat, a fost mai întâi a mamei dumitale. Dar, fără supărare, ţin să-ţi spun că atunci când s-a dat Matei jos l-am controlat. Slugă veche! Asta nu le împiedică să fie câteodată şi hoţi vechi, care înşală încrederea stăpânilor.

— Doamnă, protestă Sergiu Miclăuş, îmi pare rău că aţi putut pune măcar o clipă la bănuială credinţa unui om care de mai bine de douăzeci şi cinci de ani.

Madam Anica Stoian sună cheile ca un clopoţel, întrerupând cu autoritate cuvântul vorbitorului:

— Mă rog, nu-i chestia de supărare şi de părere de rău. Aşa-mi văd eu datoriile de soră a moartei. După

înmormântare îmi iau catrafusele şi plec de unde am venit, la locanda şi muşteriii noştri, dacă mi se dă a înţelege că nu se mai arată nevoie de mine şi dacă nu le place acestor nepoţi mutra mea. Tot fără supărare şi fără părere de rău. Sperez că măcar dumneata m-ai priceput.

Sergiu Miclăuş îngăimă o vagă aprobare. Încă nu se dezmeticise după această nouă şi neaşteptată apariţie. Simţea copiii jigniţi de brutalitatea femeii sprâncenate şi ochioase, care nu avea nimic în înfăţişarea ei din purtarea „decedatei" sale surori. Întrezări mai lămurit o realitate expiatorie. Sanda Dobrotescu îşi durase o existenţă artificială, o impusese şi celor din juru-i; încă nu intrase în mormânt, şi tot edificul precar se năruia. Ce urmă putea să lase în sufletul copiilor o asemenea invazie a unui element orb, distrugând micul şi convenţionalul lor univers?

Madam Anica Stoian îşi aminti datoriile de amfitrioană ad-interim. Se descleştă de pe scaun, înfigând veriga cheilor în cingătoare.

— Eu stau şi vorbesc, şi nu te-am întrebat ce obişnuieşti dumneata. Cafea cu lapte? Ceai?

— Nimic, doamnă. A avut grijă Matei să-mi aducă dis-de-dimineaţă cafea neagră.

Madam Anica Stoian clătină cheile:

— Asta-i altceva. Ştiu, fiindcă a trecut jupânul Matei pe la vama mea mai întâi, pe aici, pe la chei. Dar cafeaua-i cafea, şi gustarea de dimineaţă îi altceva. Trebuie să iei un ceai. Nu le da exemplu rău nepoţilor acestora ai mei, care, precum vezi, numai au linciurit linguriţele în ceşti. Uită-te, rogu-te, la dânşii! Care de care mai pirpiriu şi mai gălbejit. La ce să mai agoniseşti bani şi să te chinui, nu zău, dacă te răsplăteşte Dumnezeu cu nişte sfrijituri de ploduri să-i culce suflarea de vânt? Aş dori să ţi-i pot arăta pe ai mei, domnule Sergiule. Se adresă celor trei nepoţi, cu o nemărginită milă: Pe verişorii voştri să-i vedeţi şi să luaţi exemplu de la dânşii! Crescuţi fără guvernantă. Cei mari, la meserie. Cei mai mărunţi, la tejghea şi la bucătărie, cot la

cot cu mine. Nu ştiu ce-i moftul. Făcând deosebire între nepoţii vrednici de milă şi între Sergiu, pe care se vedea că altfel îl preţuia, îl luă sub binevoitoarea sa ocrotire: Aşadară, aşteptaţi să vă preparez un ceai, domnule Sergiule. Un ceai cu rom mai din plin drege după drum lung şi după o noapte pierdută. Aduc şi pâine prăjită cu unt; dă-le o lecţie, rogu-te.

Când a ieşit pe uşă, copiii au strâns instinctiv scaunele în jurul lui Sergiu.

Erau într-adevăr slabi, cartilaginoşi, fără sânge în obraz; după chipul şi asemănarea Sandei Dobrotescu. Teofana se deşirase, încă mai urâţită în epoca ingrată a pubertăţii. Lui Dudu îi mai crescuseră încă urechile, depărtate de ţeasta capului, transparente şi prea mari, ca două torţi. Numai Săndel aducea îndepărtat cu figura lui Leon Dobrotescu din necunoscuta fotografie a tinereţii. Bubuliţele roşii de pe frunte dovedeau însă acelaşi sânge comun, strepezit şi împuţinat de vlagă.

Teofana despături batista udă de lacrămi, o mototoli la loc în jurul degetelor, rosti fără să ridice ochii:

— Nu e aşa că nu-i adevărat? Nu se poate să fie adevărat.

— Ce anume, Fana? O întrebă Sergiu cu blândeţe, netezindu-i părul moale şi rar, cânepiu.

Teofana înălţă ochii turburi, pleoapele roşii; toată figura exprimă o implorare dureroasă:

— Spune-ne că nu poate să fie sora lui maman, nu e aşa, Sergiu? Te aşteptam. Numai tu poţi să ne scapi de această femeie străină. Tati nici nu vrea să iasă din birou. Ne-a lăsat pe mâna ei. M-lle Riche, guvernanta cea nouă, s-a închis şi dânsa în odaie. I-a luat femeia aceasta cheile, i-a scotocit în lucruri. Nu ştiu ce se întâmplă cu noi, Sergiule. Ai auzit cum vorbeşte? Ai văzut cum ne tratează? Şi sărmana maman! Stă singură. Nici nu ne lasă să intrăm la dânsa. Pretinde că nu-i locul copiilor. Ai văzut cum bea rom? Trei pahare a băut în faţa noastră. Nu e aşa că nu poate să fie adevărat?

— Ba e foarte adevărat, Gina dragă! Tot ce poate să fie mai adevărat.

Tanti Catriona se opri cu braţul încărcat de liliac alb.

Căuta vasul potrivit cu o concentrare pătrunsă de gravitatea funcţiunii sale pe pământ. De câte ori i se părea că a dat greş în astfel de alegeri nu-şi mai găsea loc. Se ridica de la mijlocul mesei, zvârlind şervetul şi înverşunându-se să repare neiertata eroare. O nemulţumeau atunci ştirile gazetelor, vremea de afară, competinţa culinară a Reveicăi. Până ce o fericită inspiraţie îi lua povara de pe inimă. Şi îndată totul devenea din nou luminos şi încântător, ferit de vulgara realitate în a cărei robie tiranică trăieşte restul umanităţii.

Îşi înclină pe spate capul cuprins în capsula străvezie a bonetei de muselină albastră cu tiv de dantelă pală, făcu doi paşi îndărăt, pe tocurile exagerat de înalte, micşoră privirea printre gene.

Gina ştia că e de prisos s-o întrerupă acum şi s-o întrebe ce e adevărat, tot ce poate să fie mai adevărat.

Aşteptă cu un surâs drăgăstos şi admirativ să vadă ce nouă modificare în orânduieli mai poate născoci nesecătuita fantezie a tantii Catriona. Ghemuită pe un taburel de catifea portocalie, în pijamaua de o graţioasă absurditate în colorit şi croială, cu braţele împresurate cerc în jurul picioarelor îndoite şi cu obrazul culcat pe un genunchi, părea că face şi dânsa parte din mobilierul minuscul şi fantast al încăperii.

Urmărind cu ochii nehotărârea tantii Catriona, paria cu ea însăşi, copilăreşte: „Dacă mută vaza de porţelan verde de pe pian pe mesuţa cea joasă din mijloc, atunci toate au să se petreacă aşa cum doresc eu. Simplu, repede, fără nici o piedică. Înseamnă că Gigi mă iubeşte îndestul pentru a se mulţumi cu ce-i pot aduce eu”.

Poate Gina trişa puţin cu acest pariu. Căci îndată prinse a privi stăruitor spre mesuţa rotundă, ca să-i sugereze tantii

Catriona alegerea atât de decisivă pentru viitorul său destin.

Inima începu să-i ticăie zvâcnit când o văzu înălţându-se în vârful pantofilor şi aşezând crenguţele de liliac fără să mute vasul din loc. S-a sfârşit! Ce naivitate, ce imprudenţă, ce provocare vinovată a ursitelor, să-şi joace în asemenea puerile rămăşaguri un sentiment cu totul mai adânc, poate întreaga ei viaţă!

Gina simţi lacrimi în ochi. Îşi netezi cu degetul genele lungi şi ude. Deodată sări în sus, bătând din palme, cu o frenezie care-i dezgoli din pijamaua învâltorată un sân mic, dur şi insolent.

Tanti Catriona strămutase florile cu de la sine voinţă. Le resfiră în vasul verde, cu o precisă mână de florăreasă pavoazându-şi vitrina. Trase imperceptibil mesuţa în lături, atât cât trebuia ca liliacul alb să lumineze toată încăperea. Gina o cuprinse cu amândouă braţele de gât, o sărută pe obraji, o târî în câţiva paşi de dans, şerpuind ca un demon în spaţiul îngust. Când s-a liniştit, tanti Catriona o privi mirată, zâmbind şi trăgându-i pudic flamura pijama lei pe sân.

— Ce e cu tine, Gina? De astăzi-dimineaţă de două ori ai plâns fără motiv, acum văd că eşti dispusă să dansezi un french-cancan tot fără motiv. Aşa te-i fi purtând tu la şcoală? Le plâng pe sărmanele eleve!

Gina se bosumflă alintată:

— Pahdon! Opinia fohuhilor didactice a recunoscut unanim că sunt o profesorică ideală. Pot phezenta documente. Copie de pe registrul de inspecţii. Acum şi aci sunt alt ceva, tanti Catriona. Mai bine stai alături de mine. Spune-mi: ce este foahte adevărat, tot ce poate să fie mai adevărat?

Îi făcea loc pe divanul scurt şi strâmt, acoperit de şalul turcesc, care odată slujise de fundal pentru un portret celebru al primei-balerine de operă imperială, Catriona Catriowina. Se cuibări între perne şi pufuri. Scobi alături alt

cuibar, moale şi primitor. Tanti Catriona nu se îndură însă să renunţe la tabieturile sale.

— Aşteaptă mai întâi să-mi aduc tot tacâmul de cafea. Vom vorbi. Ţin chiar să vorbim foarte serios, Gina, Ginoşca.

— Şi eu, şi eu! Se grăbi să aprobe Gina Alimănescu. Mai avem o ohă. Într-o ohă trebuie să fiu gata. Gata: fard, baie; îmbrăcată şi împopoţonată.

Cu toate intenţiile de gravă discuţie, în care nici ea nu prea avea totală încredere, tanti Catriona izbucni în tril uşor de râs, ca o cascadă de perle rostogolite într-o cupă de cristal. Râsul îi dezveli dantura nefiresc de intactă. Dinţi albi, mărunţi şi regulaţi de copil – alt miracol capricios al naturii.

— Tu, şi fardată? Tu, şi împopoţonată, Gina? Nici nu ţi-ar sta bine! Cunoaştem. În ultimele zece minute ai să le dai toate peste cap, trecându-ţi roşul pe buze la portiţă, din mers.

— Şi după mine, rămânându-ţi ţie de sthâns şi de dereticat o ohă, tanti Catriona. Ştiu! Recunosc! Ertahe! Graţie! Cu palmele împreunate, Gina parodie şăgalnic gestul deznădăjduit de implorare al sclavelor osândite la cnut. În chip de dezvinovăţire, adăugă: Dah cine m-a crescut oare aşa, răsfăţată şi dezordonată? Thebuie să împărţim vina în două.

Tanti Catriona îşi aşezase pe o masă scundă tava de alamă cu tot tacâmul pentru cafea. Rămase cu cutia de chibrituri într-o mână şi cu beţigaşul în cealaltă, privind-o mai pătrunzător de cum îi era în fire.

Gina nu putu suporta mustrarea aceasta tăcută.

Vorbi repede, cu obrazul dintr-o dată serios şi trist:

— Iartă-mă. De data aceasta te hog cu adevărat: iartă-mă! Am glumit. Ştiu la ce te gândeşti, tanti Catriona. Niciodată nu mi-a dat prin minte să arunc vina pe alt-cineva. Din nefericire phostiile mele au fost numai ale mele. Eu am suferit penthu ele şi le-am plătit scump. Prea scump, tanti Catriona.

— Tocmai, copilo. E vorba să nu le mai plăteşti a doua oară. Şi să-ţi aminteşti că n-ai suferit pentru ele numai tu. Nu e o imputare, Gina. Nu ştiu de ce, mi-am adus deodată aminte că pe divanul acesta unde stai acum ai plâns atâtea zile şi nopţi, cu ochii în perne. Asemenea zile şi nopţi nu trebuie să se mai întoarcă. Nici pentru tine, nici pentru mine.

Tanti Catriona aprinse chibritul, dădu foc spirtului şi păru absorbită numai de priveliştea flăcării viorii.

Înfăşurată în chimonoul de mătase neagră şi densă ca pielea, femeia fără vârstă, mică şi zveltă, cu părul alb ascuns în capsula bonetei, cu obrazul neted, cu ochii de acuarelă verde şi extraordinar de transparentă, cu dinţii nealteraţi, arăta ca o soră a Ginei, abia ceva mai înaintată în ani. Două copile jucându-se de-a oamenii mari în lipsa părinţilor.

Numai de foarte aproape se desluşea painjenişul fin de cute în jurul pleoapelor, în jurul buzelor, când fosta primă-balerină de operă imperială se întâmpla să rămână imobilă şi preocupată ca acum.

De îndată ce începea să vorbească şi să râdă, figura animată nu se mai deosebea de a oricărei femei tinere, de obrazul unei fetişcane ca Gina. Atât doar că pe dânsa n-o atingea soarele în viaţa claustrată din casa-i muzeu, pe când pieliţa Ginei, bronzată şi mată, părea după o mereu înnoită cură solară.

Gina se mişcă.

Voi să rostească întrebarea care-i ardea buzele. Făcu un gest de neputinţă. Se strânse scuturată de un fior între pernele calde. Îi pierise curajul, vioiciunea, sclipirea jucăuşă din ochii verzi cu luciri aurii.

În neştire îşi cercetă degetele, unghiile.

Îşi aduse aminte cât de grăbit şi cu ce adorabilă spaimă i-a smuls astă-noapte mâna Sergiu, Gigi, să vadă dacă nu poartă cumva verighetă.

Zâmbetul se estompă foarte îndepărtat, melancolic ca surâsul pierdut al logodnicelor de marinari, sus, pe faleza înaltă a oceanului, când nava s-a topit în ceaţă, mai pare din când în când o nălucă, un miragiu rău prevestitor, spectrul unei năvi de mult înecate.

Tot ce se arătase Ginei simplu, rapid, firesc, scutit de orice obstacol era acum încărcat de ameninţări. Împresurat de umbre, de duhuri duşmane, de avertismente spăimoase ca semnele morţii.

Închise ochii ca să cheme într-ajutor imaginea lui Sergiu, senzaţia braţului tare de sprijin şi de apărare, când a cu prins-o la pieptul voinic.

Tanti Catriona înregistra sfârşeala de pe obrazul Ginei, cearcănul adâncit deodată sub genele lungi, căderea aceasta de pasăre rănită, cu gâtul moale şi frânt.

Regretă cuvintele rostite. Nu-i reuşeau ei niciodată discuţiile grave! Se miră că a putut fi atât de lipsită de tact şi delicateţe. Îşi spuse că e o bătrână uscată, răutăcioasă, cobitoare, o adevărată cumătră aspidă şi moralistă din repertoriul clasic. Schimbă privirea, să nu i-o surprindă Gina. Îşi plimbă ochii îngânduraţi la şalurile şi la covoarele care tapisau zidurile, la obiectele cunoscute până la cel mai neînsemnat amănunt, la crengile de liliac alb cu toată lumina pierdută sub o ploaie de leşie, sub o ninsoare de cenuşă.

De pretutindeni se retrăsese intimitatea caldă, siguranţa adăpostului încântător şi inexpugnabil ferecat cu şapte zăvoare bântuirilor dinafară.

Camera era cu puţin, mai largă decât iatacul Ginei. N-avea o destinaţie precisă. O dată pe lună ţinea locul unui salon de primire, când venea s-o viziteze în după-amiaza de duminecă, singurul cunoscut din Bucureşti al fostei prime-balerine de operă imperială. Încolo, devenea pe rând cabinet de lectură, sală de muzică, iarna seră de flori, după cum dispuneau capriciile unei stăpâne cu nestatornicia

condamnată să se exercite pe un domeniu limitat la două sute de metri pătraţi.

Acum era transformată în provizorie cabină de costumat. Cele două geamantane enorme aduse de Gina se aflau desfăcute lângă o uşă, împiedicând trecerea. Scosese ea rochiile, le vânturase în aer, le pipăise cu plăcerea unei vechi şi pătimaşe cumpărătoare, le încercase în faţa oglinzii, le călcase, le atârnase pe umeri în cuiere. Pregătise la îndemână toate sculele şi dresurile feminine de înfrumuseţare, deşi ştia că vor fi prea puţin folosite de Gina. Chibzuise din vreme ce brăţară, ce inele, ce coliere s-ar potrivi la fiecare rochie, răscolind în scrinul ei secret de juvaeruri. Surpriza o păstra pentru ultima clipă. Cutioarele capitonate de pluş aşteptau sub un ziar aruncat ca din întâmplare.

Toate acestea i-au dat de lucru, din zori, înainte de a se mişca ţipenie pe stradă. Le-a pus la cale într-o delicioasă înfrigurare. Se regăsea. Un an întreg tânjise în lipsa Ginei. Întoarcerea ei o înviase din torpoare. O bucura ca un epocal eveniment în singurătatea deşartă de evenimente, şi o bucura mai ales fiindcă Gina îi venise din nou voioasă şi vindecată la suflet, reintrată în adevărata ei fire, copilăroasă şi zvăpăiată: trântind uşi; uitând robinete deschise; răsturnând etajera de cărţi în mijlocul covorului ca să caute un signet pe care-l făcuse cadou unei prietene cu un an în urmă.

Aşa-i lăsase impresia astă-noapte, înainte de a o trimite cu sila la culcare. Şi după ce a rămas cu lumina stinsă, se răsucise îndelungă vreme în pat, durând planuri cum s-o aducă iarăşi lângă dânsa pentru totdeauna, de vreme ce toate s-au sfârşit. Nimic n-o mai silea să pribegească în celălalt capăt de ţară, printre străini. Locul ei era aci, în fantasmagorica lor locuinţă, atât de deosebită de a celorlalţi oameni grosolani şi de o respingătoare idolatrie numai a utilităţilor practice, urâcioase, nesăţioase, triviale.

Iar acum purtarea Ginei o neliniştea. Îi dovedea că se înşelase.

Într-un singur ceas trecuse de la izbucniri de lacrimi la izbucniri de înveselire nervoasă. Rostise cu sfială câteva enigmatice aluzii la mai enigmatice proiecte, pipăind fără îndoială calea unei mărturisiri. Înfăţişarea aceasta, cu gâtul căzut moale în piept, cu obrajii subţi şi cu ofilirea bruscă de sub ochi, o alarma fiindcă încheia un lanţ de simptome prea bine categorisite. Se temea să le pătrundă înţelesul. Din nou i-o fura lumea cea sălbatică şi fără milă a căpcăunilor. Cum de n-a învăţat încă mica ei Gină că amândouă sunt prea fragile pentru a rezista la viaţa croită pe altă măsură, pentru făpturi necioplite şi ciolănoase, cu alte puteri?

Când era şcolăriţă, chiar dânsa singură părea a fi pre simţit că lumea aceasta nu e a lor.

Se afla aci, în aceeaşi încăpere, pe acelaşi divan, cu un atlas mare deschis pe genunchi.

Un atlas istoric, cu hărţi vechi din alte timpuri; caricaturile strâmbe şi neisprăvite ale hărţilor din vremile de faţă. Se oprise arătând cu degetul o pată albă.

— Tanti Catriona, te hog citeşte ce scrie colea.

Ea citi cuvintele străine, într-o limbă neînţeleasă pentru o fostă dansatoare cu altfel de lecturi:

— Hic sunt leones!"

Strânsese dip umeri, nelămurită:

— Şi ce însemnează aceasta, Gina? Ce vrei să spui? Ştii că n-am învăţat latineşte. Pot să te ajut la lecţiile de nemţeşte, de franţuzeşte, de italieneşte, de engleză. Aşa, după ureche cum le cunoaşte o ignorantă ca mine, care a învăţat viaţa cutreierând lumea. Te-aş mai putea ajuta de-ai mai avea nevoie la rusească, la spaniolă. Cât despre latineasca ta, latinească ori chinezească, pentru mine totuna înseamnă.

Gina o lăsase să termine, zâmbind şireată. Îşi astupase urechiuşele cu amândouă mâinile într-un gest comic. Când a sfârşit, rostise cu oarecare vanitate, fiindcă se dovedea măcar pe un tărâm superioară tantii Catriona:

— Ajunge, tanti! Nu-i vohba să mă ajuţi. Să-ţi spun eu ce înseamnă. Hic sunt leones: aci sunt lei.

— Şi ce-i cu asta?

Gina îşi luă un aer savant, imitând poate vreo profesoară pedantă de pe catedră:

— Să-ţi explic eu. Aşa scriau cărturahii cei vechi pe hărţile pământului unde încă nu străbătuse picioh de om. Acolo sunt lei. Adică acolo începe primejdia. Uite, citeşte! Aci: Hic sunt leones. Şi dincoace. Un sfert din hărţi. Şi mă gândeam, tanti Catriona, că aşa trăim şi noi, în casa noastră. Aşa trăieşti tu mai ales. Pahcă ţi-e frică de lumea cea dinafahă, cum se temeau călătohii cei vechi de atâtea ţări din Asia şi Africa, ba chiar din Europa, din Husia, unde ai stat atâta vreme. Hic sunt leones! Se află lei în Husia? Nu prea cred. [.]

— Ai început să te saturi de casa noastră, Gina? Te plictiseşti cu mine? Doreşti altceva?

— Nu, tanti Catriona. Mi-a venit aşa, o phostie.

Dar gândul lucra mai departe. Gina rămăsese cu atlasul pe genunchi, cu ochii la harta cu pete albe: deşerturi şi codri unde se ascund fiarele fioroase.

Abia într-un târziu dădu răspunsul aşteptat, recunoscând:

— Şi eu cred că ai dreptate, tanti Catriona. E atât de bine în lumea noasthă, care nu seamănă de loc cu cealaltă! Ce să căutăm noi dincolo, unde sunt leii?

Atunci aşa îi vorbise Gina ei. Acum fiarele de acolo au muşcat-o, dar tot la ele se întorcea.

Copleşită de întrebări şi de temeri, fosta primă-balerină de operă imperială îmbătrânise straniu în câteva clipe, ca printr-o magie care şi-a suspendat efectul. Cutele fine s-au adâncit, bărbia s-a ascuţit, buzele şi-au plecat colţurile în jos. Părea o vrăjitoare pitică, distilând la flacăra viorie un filtru satanic să-i redea tinereţea eternă şi cine ştie ce alte puteri împotriva uriaşilor de afară. Era, însă, numai o bătrânică puţintică la trup şi ingenuă la suflet, neînvăţată cu asemenea griji. Fugise de lumea cruntă a leilor. Se

ascunsese la adăpost de necunoscutele primejdii. O urmăreau până aci. Şi cum nu se afla pregătită pentru primejdii şi spaime, ele îi scriau pe obraz, cu unghii de fier, printr-un răutăcios sortilegiu, adevărata sa vârstă.

Nu-şi ierta că a fost o dată uşuratică şi că a lipsit de la datorie, lăsând-o pe Gina să se avânte singură, zbenguind ca un inocent pui de vietate într-o junglă unde în fiecare tufiş pândeşte o fiară cu dinţi de os şi în cel de alături o capcană cu dinţi de fier. I s-a întors sângerată atunci. I-a căzut în braţe. A alintat-o, a legănat-o, i-a adormit durerea şi dezgustul, a vegheat la căpătâiul ei zile şi nopţi; iar fiindcă i s-a părut că depărtarea va desăvârşi ceea ce poate ea încă n-a izbutit pe deplin, a lăsat-o să plece. Credea că a făcut bine. Toate scrisorile Ginei, până la cea din urmă, primită acum două zile, exultau de încredere voioasă în ea însăşi şi în viaţă, de bucuria că se întoarce măcar pentru puţine ceasuri în „casa păpuşilor”, cum o numea ea. Ce s-a întâmplat atunci? Ce-a fost cu putinţă să se întâmple numai în două zile?

Culegând spuma aromată a cafelei cu linguriţa lungă de argint, se căznea să descifreze din priviri furişate un răspuns pe figura Ginei. Şi s-ar fi spus că exista o comunicaţie misterioasă între cele două chipuri. Pe măsură ce se alina crisparea din obrazul arămiu, dispăreau, netezindu-se, şi cutele de sub boneta albastră cu tiv de dantelă pală. Vrăjitoarea îşi lepăda masca urâtă, străină, mincinoasă: devenea tanti Catriona dintotdeauna.

Gina deschisese ochii. Se uita în gol, surâzându-şi gândurilor.

Mai văzuse fosta primă-balerină acest zâmbet vag, acest extaz de rău augur. În viaţa sa de peregrină, în atmosfera specială a culiselor şi a rampei, unde bărbaţii urmăresc o pradă mai tenaci decât leii şi unde femeile se apără mai viclean şi mai crud decât tigroaicele, nu o dată i-a fost dat să asiste la episoadele acestor peripeţii cu un singur sfârşit. Ştia ce urmează inevitabil după fiecare fază. Extaz, zâmbet,

lacrimi, jurăminte duc la aceeaşi deşteptare amară. Unul din doi rămâne sfâşiat, dacă nu amândoi.

Întrebă, cu nevinovăţia cea mai desăvârşită:

— De ce-ai rămas pe gânduri, Gina? Nu te mai re cunosc.

Gina zâmbi în aburul abia vizibil al cafelei. Toate i se arătau iarăşi simple şi ferite de ameninţări. Înlocui răspunsul cu o întrebare:

— Spune dhept, tanti Catriona. Ai iubit vreodată?

— Mi-am iubit. (cum să vorbesc fără a întrebuinţa o vorbă prea mare pentru micimea mea?). Mi-am iubit chemarea, arta, Gina dragă. Pentru aceasta am trăit.

— Bine-bine. Ştiu. Dar altceva te-ntheb. Adevărata iubihe. N-ai iubit tu pe nimeni?

Tanti Catriona recurse la consideraţii de ordin general:

— De aceasta nu-i apărată nici o femeie.

— Şi-ai sufehit?

— N-aş putea spune, Gino. Eu am fost întotdeauna cam egoistă şi mărginită. Nu mi-am făcut mari iluzii. N-aveam atâta imaginaţie pentru aşa ceva. Încât n-am avut nici deziluzii. În orice caz, mi-am găsit consolare în arta, în meseria mea.

Gina depuse ceaşca de cafea pe farfurioară şi se întinse s-o aşeze pe masa scundă. Rămase aproape de tanti Catriona, prinzându-i o mână şi dezmierdând-o, cum se juca alintată când era mică de tot şi se pregătea să mărturi seascâ o poznă dinainte iertată:

— Tanti Catriona, dah eu dacă n-am nimic să mă consoleze? Cum să mă absoarbă acordul participiului şi în-thebuinţarea lui şi condiţional? Eu n-aş putea iubi aşa. Cu jumătăţile şi cu sfehtul, fiindcă n-am în ce mă refugia.

Spre surpriza Ginei, tanti Catriona nu păru speriată de asemenea declaraţii:

— Sunt firi şi firi, Gina! Până la un punct te înţeleg şi îţi dau dreptate. Eu am fost o privilegiată de soartă.

Gina duse la obraz mâna mică şi moale a tantii Catriona, se mângâie singură cu dosul catifelat al degetelor.

— Am să te hog ceva. Murmură fără să ridice privirea şi să-i caute în ochi. Dar să nu spui că nu se poate.

— Bine, Ginoşca. Nu spun că nu se poate.

— După amiază am să mă întohc pentru o oră aci. Aştept pe cineva. Ahe să vină cineva să mă caute. Cineva care mi-e foahte drag. Nu e aşa că ai să-l primeşti în casă?

Tanti Catriona glumi, ca să-şi ascundă preocuparea mai puţin frivolă:

— Voi pregăti pâine şi sare, Ginoşca. Îi voi ieşi înainte cu tava.

— Nu glumi, tanti Catriona! E ceva foahte serios.

— Atunci voi fi şi eu foarte serioasă, făgădui tanti Catriona cu resemnare. Deşi aceasta nu mă prea prinde.

— Tocmai. Fii aşa cum eşti tu întotdeauna, te hog, nu prea serioasă, să-l sperii. Şi te mai hog ceva. Se prea poate să vină înaintea mea. Îl primeşti tu, nu? Îl primeşti şi-l reţii.

— Îl primesc şi-l reţin, Gina. Consimţi tanti Catriona, făcându-şi socoteală că ar fi cel mai potrivit prilej pentru a cerceta un om şi a citi în el.

— Aşadah, ne-am înţeles. Lasă-mă să te sărut. Am ştiut eu că întotdeauna ai să fii bună cu mine şi înţelegătoahe.

Tanti Catriona îşi lăsă obrajii sărutaţi, şi după arşiţa buzelor, înţelegătoare cum se afla, mai pricepu că acele îmbrăţişări focoase nu erau toate pentru dânsa.

O încercă, prefăcându-se că şi-a amintit un amănunt fără însemnătate:

— Gina, e acum rândul meu să te rog ceva.

— Orice, tanti Catriona. Dohinţa ta e ordin pentru mine.

Lunecase pe o pernă moale la picioarele ei, sprijinindu-şi bărbia pe genunchii tantii Catriona, privind-o de jos în sus. Tanti Catriona îi cuprinse obrajii în palme şi rosti rar, fără să-i scape tresăririle pleoapelor pe măsură ce cuvintele înaintau:

— Anume, voiam să te rog, Gina, să-mi ierţi că am făcut o prostie. Poate că ar fi trebuit să te întreb. Mai târziu mi-am dat seama. Am găsit într-un dulap sulul cu desene, cu

schiţe. Ştii care. Şi pânza scoasă din ramă. Le-am găsit din întâmplare astă-iarnă. Fără să cuget prea mult, le-am aruncat în foc, aşa cum erau. Cred că am procedat bine.

— Da, tanti Catriona. Şopti Gina cu tot sângele golit din obraz, cu glasul sfârşit. Ai procedat bine. Bine. Bine.

Închisese ochii. Tanti Catriona îi susţinea capul mic în palmele ei mici. Îşi simţea privirea împâclită de lacrimi. Ce a făcut viaţa din Gina ei? Ce voia să mai facă, nesăţioasa?

Cu pleoapele strânse, Gina nu putea să-şi alunge sarabanda priveliştilor care se desprindeau cu o crudă vivaci tate din ceaţa adormită de amintiri, ca să se ceară încă o dată trăite. Atelierul cu peretele de sticlă. Scoarţele vechi. Armele şi icoanele. Şevaletul cu pânza neisprăvită. Schiţele în cărbune, în sanghină, în tuş, în acuarelă. Chipul ei în zece, în douăzeci de exemplare, răvăşit în toate ungherele, prins în piuneze peste alte cartoane şi chipuri. Şi seara de iarnă cu cea dintâi ninsoare. Trecătorii voioşi, întinzând mâna să primească fulgii, bucurându-se copilăreşte, apostrofându-se sonor într-o prietenoasă fericire generală. Ea – mică, aşteptând lângă felinar. Tropăind în zăpada proaspătă, să-şi dezmorţească picioarele. Oferind genele fulgilor moi. Cum a tresărit când s-a apropiat el! Venea exact de unde nu-l aştepta să vină. S-a repezit deschizând amândouă mâinile să-l primească, aşa cum era întâlnirea lor întotdeauna. El şi-a păstrat mâinile în buzunări. Ce-a fost? Cum s-a petrecut? În lanţul imaginilor se rupe un gol. Îl vede numai plecând, cum i-a întors spatele atunci. Depărtându-se şi lăsând-o singură în ninsoare, cu braţele căzute de-a lungul trupului. Se depărta topindu-se în fulgii jucăuşi, iar ninsoarea îi astupa urmele paşilor până ce n-a mai rămas nimic, nimic, nici o urmă. O fată rezemată de un stâlp de felinar. Şi trecătorii cu glasurile lor sonore, neobişnuite, înviorate de cea dintâi ninsoare a iernii. O fată rezemată de un stâlp de felinar, sub joaca feerică a fulgilor, pătrunsă deodată de tot frigul lumii.

Tanti Catriona o ridică uşor:

— E târziu, Gina. Mai ai numai douăzeci de minute.

Gina se împleticea. Îşi trecu mâna pe pleoape, ca şi cum ar fi ajuns această atingere materială ca să risipească vedeniile dinăuntru, pe care nimic nu le putea şterge; le credea câteodată moarte, şi din moarte înviau.

Tanti Catriona întrebă cu o mirare exagerată, oprindu-se în faţa celor două geamantane enorme:

— De unde ai găsit tu coşciugele acestea, Gino? Sper că nu sunt ale tale.

— Nici nu sunt, tanti. Mi le-a împhumutat directoarea mea, care ahe un metru optzeci. Sunt pe măsura ei, dah mi le-a oferit ca să nu-mi şifonez phea mult rochiile.

— Şi poşeta tot ea ţi-a împrumutat-o? Să nu-mi spui asta, că n-am să te cred!

— Poşeta, nu! E a mea. Măhtuhisesc.

— Bagă de seamă, Gino! O ameninţă tanti Catriona. Observ că de când ai plecat ai început să te depărtezi de la pactul nostru. Ce e pasiunea aceasta nouă pentru lucruri gigante? Nu vezi că nu mai încăpem în casă de ele? Aceasta numeşti tu geamantan? E coşciug, şi nu altceva! Pot să încerc, ca să-ţi dovedesc, dacă nu eşti convinsă.

Spunând, tanti Catriona îşi înfăşură chimonoul în jurul picioarelor, păşi în geamantan, îngenunche, se culcă înăuntru şi trase capacul deasupra. Mai era loc şi pentru Gina.

— N-am dreptate? Pretinzi şi acum că n-am dreptate? Întrebă cu un surâs în silă, ieşind din geamantan, cu sentimentul penibil al clovnilor bătrâni când se căznesc să facă o glumă de care nu mai râde nimeni.

Gina zâmbi caritabil. Când era copilă mică, mică de tot, cu asemenea ghiduşii încerca tanti Catriona să-i abată gândurile în altă parte după copilăreştile ei mâhniri şi plânsete. Atunci izbucnea în râs printre lacrimi. Dar acum Gina nu mai era aceeaşi. Iar tanti Catriona jucase rolul de paiaţă fără nici o convingere. Astfel, amândouă şi-au dat seama că în fermecătoarea lor viaţă împreună s-a căscat o

lume nouă şi duşmană, un deşert ameninţător: Hic sunt leones.

— Ce bună eşti tu. Murmură Gina cu remuşcare. Şi ce inghată sunt eu pe lângă tine!

Tanti Catriona îi puse ceasul sub ochi:

— Lasă bunătatea mea şi ingratitudinea ta! Intră deocamdată în baie. Mai ai numai un sfert de oră.

Închise uşa după dânsa cu o energie teribilă.

Îi mai bătu cu pumnul în tăblia de lemn, cum făcea când întârzia la şcoală:

— Repede! Să aud apa curgând!

Răspunse gâlgâitul robinetului.

Liniştită, tanti Catriona verifică metodic, încă o dată, rochiile, ciorapii, pantofii, pălăria, cutiile capitonate cu juvaere. Toate erau în ordine. Fără îndoială că în ultima clipă ceva tot avea să-i mai lipsească Ginei. Era şi aceasta în ordinea lucrurilor.

Sună. Fără să întoarcă ochii, aplecată deasupra unui sertar, porunci slujnicei când o simţi la spate, în prag:

— Reveico, un automobil! În cinci minute să fii aici. Şi vezi, n-aduce un camion!

Baba, cu broboada pe ochi, făcu scurt:

— Ha?!

Exclamaţie şi interogaţie nevinovată, fără intenţie comică. Baba Reveica era surdă şi întreba de două ori, ca să nu înţeleagă niciodată.

Tanti Catriona scoase nasul din sertar, înaintă ameninţător, cu degetul ridicat, subliniind în cadenţă silabele:

— Un au-to-mo-bil! Înţelegi? Automobil! Teuf-teuf teuf! Gniau-gniau. Fşşşşş!

După aceste onomatopeice articulaţii, imitând baterea motorului, sunetul claxonului şi fâşâitul roţilor înfrânate, baba Reveica dădu semne că a priceput despre ce este vorba. Tanti Catriona continuă, cu amănuntele suplimentare:

— Automobil pentru domnişoara Gina. Ai priceput? În cinci minute (arătă pe ceas) în cinci minute să fii aci. Ai priceput? Şi ascultă! Să nu fie un camion, o ho-do roa-gă. Automobil frumos.

Duse degetele împreunate la buze, într-o mimică destinată să exprime o foarte expansivă admiraţie pentru automobilul frumos pe care îl va aduce baba Reveica.

— Înţelegi? Frumos! Frumos ca moşneagul tău când a plecat în lume.

Baba auzi mai lămurit de cum era de aşteptat şi scoase glas:

— Că nu era moşneag atuncea omu nieu!

— Cu atâta mai mult. Hai! Fuguţa, să te văd, mai poţi fugi?

Baba îşi rodea colţul tulpanului în gingii:

— Mă duc, dară cer învoire după asta.

Tanti Catriona o privi mirată, ridicând sprincenile în accent circumflex.

— Ce să faci tu cu învoirea? Aceasta e ceva nou.

Într-adevăr, baba Reveica nu se aventura decât pe o rază de trei sute de metri în jurul casei. Trecuse o singură dată pe Calea Victoriei, când a sosit în Bucureşti. De atunci pomenea despre strada zgomotoasă şi forfotind de lume ca despre un ţinut himeric, din altă planetă.

— Ce să faci?! Întrebă tanti Catriona din nou. Se înţelege că ai învoire! Dar spune-mi şi mie, unde vrei să te duci?

Baba Reveica îşi molfăi răspunsul:

— Că mă duc şi mă întorc. Azi e dumineca orbului. Dacă mata nu ştii. Am eu un orb de miluit. Orbul din colţ, de la Grădina Tâncăbeascăi.

ORBUL DIN COLŢ, DE LA Grădina Tâncăbeascăi, stătea neclintit, cu pălăria pe genunchi şi cu ochii albi în soare.

Îmbrăcase un strai curat, negru-verzui, o redingotă foarte veche, dar fără pată şi fir de praf, căpătată acum douăzeci de ani la o pomană de mort, pusă la o parte numai pentru zile solemne.

Astăzi era întrucâtva onomastica lui.

Dis-de-dimineaţă scosese redingota din dulap, o periase parcelă cu parcelă, pipăindu-i urzeala cu degetele agile şi experte, îi încercase nasturii de lemn înveliţi în mătase destrămată pe muchii, îşi netezise barba cu un pieptene ciung şi în mare ţinută ieşise la „serviciu”.

Aşa spune, vorbindu-şi singur şi îndemnându-se când i se părea că a întârziat:

— Hai, nu te mai tândăli, orbul lui Dumnezeu, că serviciu n-aşteaptă!

Răposatul stăpân al redingotei negre-verzui, profesor universitar cu mare faimă pe vremuri şi cu multe slăbiciuni pământeşti, n-a fost niciodată atât de exact la datoria sa ca orbul din colţ, de la Grădina Tâncăbeascăi. Astfel, rozeta decoraţiei, rămasă la butonieră şi păstrată cu sfinţenie de succesor, nu se afla întru nimic compromisă. Orbul n-o târa prin cârciumi, n-o spurca în petreceri desfrânate şi senile, ca răposa-tul titular al decretului, n-o călca în picioare în dimineţile de deşteptare buimacă dintr-un pat străin, unde alături mai dor-mea încă o femeie necunoscută şi goală, cu sânii revărsaţi. Cărturarul cu mintea ascuţită şi cu prelegeri celebre le săvârşise toate acestea fiindcă şi le ierta cu un cinism elegant socotindu-se deasupra moralei rezervate pentru mulţimea de rând. Orbul purta insigna roşie cu mai multă demnitate. O reabilitase. Era un orb model, cunoscut şi stimat de populaţia celor trei cartiere cu intersecţia la Grădina Tâncăbeascăi.

Lespedea de piatră a grilajului se tocise, se adâncise şi se lustruise acolo unde-şi sprijinea ciolanele de patruzeci de ani. Lumea se schimbase, oraşul, legile, ţara, regii; născociri-le omeneşti au primenit faţa planetei şi au adus alte năravuri, cu alte pofte, îndestulări şi suferinţe; orbul de la Grădina Tâncăbeascăi a rămas credincios la postul său. Se încorpora-se străzii, grilajului de piatră şi fier, mai durabil ca piatra şi fierul. Căci împrejmuirea mai suferise oarecare rectificări edilitare, granitul se dezghioca pe alocuri de vânturi şi ploi, ţăpuşele de fier rugineau şi arătau

capete strâmbate şi rupte de derbedeii uliţelor. El îmbătrânise încet, pe nesimţite, cu o discreţie menită să amintească la răspintinea tuturor revoluţionărilor noţiunea tonică a eternităţii.

Trecătorii îi răsplăteau statornicia aceasta cu o reciprocă fidelitate. Nu-l uitau. Nu-l ocoleau. Nu se prefăceau că nu-l văd, ca să gonească grăbit, sub cuvânt că n-au mărunţiş.

Orbul de la Grădina Tâncăbeascăi n-avea nevoie să milogească. Nu întindea mâna şi nu se tânguia prelung, cu glas de ţârcovnic şi cu versete din Biblie.

Aştepta răbdător şi tăcut, cu pălăria pe genunchi întoarsă cu gura în sus, cu băţul lustruit de mână alături şi cu ochii albi şi calmi, deschişi fără viaţă, cu o egală imobilitate în faţa elementelor şi a jalnicelor zvârcoliri omeneşti. Îl bătea soarele, ploaia, vântul, adierea lină de primăvară; părea insensibil la aceste efemere urgii şi mizericordii ale naturii. Poate că nici paşii trecătorilor nu-i aştepta apropiindu-se cu tresărirea celorlalţi cerşetori. Nu mormăia mulţumiri făţarnic bocitoare când banul căzut peste alţi bani din pălărie scotea un zângăt metalic.

Neclintit, privea înainte cu ochii bulboşi ai statuilor oarbe.

Uneori se întâmpla să fie chemat a răspunde la îndatoriri de duhovnic. Neveste cu necazuri casnice, babe bisericoase cu feciori plecaţi în lume, mahalagii cu procese, copii în ajun de examene şi trecători care au pierdut banii la cărţi şi se duceau să-i câştige înapoi, o dată cu leul lepădat în pălărie adăugau un cuvânt:

— Roagă-te şi pentru mine, orbul lui Dumnezeu!

Orbul lui Dumnezeu ridica palma încet, într-o calmă binecuvântare întăritoare de suflete. Trecătorii puteau să-şi vadă de drum fără grijă. Se ruga el pentru dânşii. Şi se ruga într-adevăr, fără să mişte buzele, în neclintirea sa de piatră, deplin încredinţat că rugăciunea merge unde trebuie, e auzită şi ascultată. Semnul crucii nu-l făcea sub ochii mulţimii. Ajungea să-l facă de două ori pe zi, o dată dimineaţa şi o dată seara, în cămara lui măturată şi

dereticată ca o chilie de călugăriţă. Avea un bordei de veci în mahala, două încăperi închiriate la muncitori mai nevoiaşi decât dânsul, ogradă cu păsări şi trei gutui prăfuiţi lângă zaplaz. Avea bani nefolositori, mulţi ieşiţi din circulaţie, strânşi într-o faţă de pernă în fundul lăzii. La „serviciu” nu se înfăţişa nici din lăcomie, nici din lipsă. Se îndestula cu puţin şi nu punea carne în gură, rachiu ori alte bunătăţi la care jinduiesc calicii stârcind înaintea vitrinelor îmbelşugate. Agoniseala o hotărâse danie la moarte pentru epitropia bisericii din mahalaua lui. Făcuse şi hârtie întru aceasta, scrisă de advocat şi întărită cu pecetea legii, păstrată în ladă sub faţa de pernă cu bani. Dar de la datorie nimic nu-l putea opri. Pleca în fiecare dimineaţă cu foarte liniştit şi evlavios cuget, pipăind marginea trotuarului cu băţul şi pereţii cu mâna, pentru a-şi îndeplini o misiune de care era mult mai pătruns decât va fi fost de a sa răposatul profesor universitar, stăpânul dintâi al redingotei negre-verzui, cu prelegeri celebre într-o vreme, şi astăzi cu desăvârşire uitate.

Iar o misiune îndeplinea fără îndoială.

Dacă el, pentru traiul cel de toate zilele n-ar mai fi avut nevoie de milostivirea trecătorilor, aveau nevoie trecătorii de dânsul, să-l găsească la locul ştiut, să-i zuruie o monetă în pălărie şi să se depărteze cu mulţumirea amăgitoare că au rupt ceva de la trebuinţele lor pământeşti pentru izbăvirea sufletului. După ce lăsau banul, toţi se simţeau mai uşuraţi, mai împăcaţi cu socotelile cerului, mai îndreptăţiţi la optimiste nădejdi. Pasul era mai dezlegat de apăsătoare poveri, ochii, mai buni şi înduioşaţi. Dând, fiecare se miluia pe sine, nu un orb ce nu se ostenea să ceară, nici să răspundă un gemut bogdaproste. De a lor milă şi de a lor bunătate se înduioşau.

Aceasta a priceput-o de multă vreme orbul din colţ, de la Grădina Tâncăbeascăi. Lipsit de lumina ochilor şi crescut din pruncie în pomana lumii, cu vremea a prins să se socotească un fiu mai ocrotit al părintelui ceresc decât

mulţi dintre cei cu doi ochi, care se vântură fără ogoire de dimineaţa până-n seară pe dinaintea lui. Lumina soarelui n-o vedea. Câţi însă din cei dăruiţi cu vedere se bucurau în deplinătate de această blândă lumină? După cele ce-i auzeau urechile şi cele ce simţea în jur, numărul lor era mic şi bucuria lor era scurtă.

Din asemenea pricină şi judecată, se lepădase şi de singura sa dorinţă ca de o ultimă drojdie a deşartei iubiri de sine. Îl mâna inima să-şi lase scaunul de piatră o singură duminică din cincizeci şi două ale anului, să meargă pentru a îngenunchea cu fruntea pe lespedea bisericii când preotul citeşte în sfânta evanghelie a lui Marcu şi Ioan minunea orbului tămăduit de Mântuitorul la Betsaida.

A mers într-o vreme şi a ascultat minunea: „Când trecea, Isus au văzut un orb din naştere. Ucenicii lui l-au întrebat: „Rabi, cine a păcătuit, omul acesta sau părinţii lui, de s-a născut orb?„ Isus au răspuns: „N-a păcătuit nici omul acesta, nici părinţii lui, ci s-a născut aşa ca să se arate în el lucrurile lui Dumnezeu. Cuvine-se să fac până este ziuă lucrurile celui de m-au trimis; că vine noaptea, când nimeni nu mai poate să lucreze. Cât sunt în lume, eu sunt lumina lumii„. După ce au zis aceste vorbe, au scuipat el pre pământ şi au făcut tină din scuipat. Şi au uns apoi ochii orbului cu tina aceasta şi au zis lui: „Mergi şi te spală în scăldătoa-rea Siloamului, care tălmăcit înseamnă Trimes„. El s-a dus, s-a spălat şi s-a întors văzând”.

A ascultat în genunchi, cu fruntea pe lespede, minunea după Evanghelia lui Ioan, şi minunea după Evanghelia lui Marcu: „. Şi au pus mâinile pre el şi l-au întrebat: „Vezi ceva?„ El s-a uitat şi a zis: „Văd nişte oameni umblând, dar mi se par ca nişte copaci„„.

Iar în întunerecul său veşnic, l-a mângâiat înţelesul tainic al spuselor: „. Apoi Isus au zis lor: „Venit-am în lumea aceasta pentru o judecată, anume: acei ce nu văd să vadă şi cei ce văd să ajungă orbi„. Acei farisei care erau lângă el, când au auzit aceste vorbe, i-au zis lui: „Oare şi noi suntem

orbi?„. Şi le-au răspuns lor Isus: „Dacă aţi fi orbi, n-aţi avea păcat; dar vă aud zicând: Vedem. Tocmai de aceasta păcatul vostru rămâne„„.

S-a întors acasă pipăind drumul cu vârful băţului de orb, şi înaintea lui şi pe lângă dânsul treceau oamenii cei mulţi şi cu ochi luminaţi, pe care el nu-i vedea şi nu-i va vedea niciodată, măcar într-o ceaţă, ca pe nişte copaci. A rămas ziua întreagă închis în cămară, pe marginea laviţei, cu palmele pe genunchi, aşa cum stătea la locul de milă, postind şi lăsând cuvintele să-i sune înăuntru cu o mare blândeţe şi alinare. A ştiut dintr-acel ceas că nu e un oropsit al lui Dumnezeu, cum îl socoteau muritorii dăruiţi cu vederea, ci un ales întru o anumită orânduială a lumii peste puterile lui de a cugeta.

Dar a doua zi, trecătorii, aflându-l din nou la locul de obşte, pe scaunul de piatră, l-au întrebat cu dojană:

— De ce-ai lipsit ieri? Nu trebuia. Te-am căutat. Înadins ne-am abătut din drum şi nu te-am găsit.

S-a întâmplat aceasta un an, şi al doilea, pe urmă orbul lui Dumnezeu a înţeles că n-are drept să fure oamenilor cu vederea întreagă o mulţumire de care aveau trebuinţă în duminica lui, a orbului, mai vârtos decât în celelalte zile. S-a lepădat de sine şi de balsamul minunii ascultate din sfânta evanghelie, venind să răspundă datoriei la locul unde-l căutau cu deosebire în asemenea sărbătoare de primăvară şi de lumină milostivii credincioşi ai Mântuitorului din trei cartiere. Pentru dânşii primenise cămaşa şi straiul curat, cunoscând că mila se scârbeşte de calicii zdrenţăroşi şi urâţi care supără ochii şi-i înspăimântă.

Pălăria se îngreuia pe genunchi de grindina monetelor.

Orbul privea liniştit cu ochii albi în soare.

O şcolăriţă cu uniformă neagră de lustrin, şchiopătând din pricina pantofilor noi şi strâmţi, rămase mai în urmă dintr-o ceată de trei prietene şi zvârli banul pe furiş. Metalul sună. Prietenele au întors capetele, pufnind de râs:

— Ai şi început turneul cerşetorilor, Sofico? Stai, că mai ai până la sfârşitul anului.

Şcolăriţa se ruşină. Se prefăcu a înnoda şiretul pantofilor. Căci este o vreme şi o vârstă când a milostivi un calic înseamnă o umilitoare slăbiciune. După şcolăriţă poposi un rândaş, desfăcând colţul batistei cu dinţii. Pe urmă o babă îndoită de şale, în polcă încreţită de dimie călugărească şi cu broboada trasă pe ochi.

Matei se opri, aşteptând-o să sfârşească. Baba mai avea şi ceva de spus. I se vedea numai un colţ din bărbia uscată, răsucită în sus, o jumătate ştirbă de gură, un plisc ascuţit. Era surdă, după cum punea mâna la ureche, întrebând:

— Ha?

Întrebare de prisos. Orbul nu cuvântase şi nu cuvânta. Ridica palma în sus, semn mut că a înţeles şi că atât îi ajunge. Se va ruga diseară.

Matei se întoarse cu spatele, privind spre capătul străzii. Se depărta câţiva paşi. Nu voia să asculte păsurile babei celei surde, cum nu i-ar fi plăcut să le afle nici alţii pe ale sale. Trase din chiostecul ţigării şi scuipă împroşcat printre dinţi. În palmă ţinea cele două monete calde şi asudate. Polul său şi suta de lei pentru pomana lui Sergiu, feciorul întâilor săi stăpâni.

Când baba plecă, astupându-şi gura foanfă cu tulpanul, Matei zvârli capătul de ţigară şi îi luă locul.

Se mai uită după bătrână. Mergea mărunt, cu spatele gârbovit în polca încreţită de dimie. De două ori încercase să traverseze strada şi de două ori dăduse îndărăt, înfricoşată, fiindcă se arătă departe un automobil o dată, altă dată un tramvai.

„Asta-i o babă proastă de la ţară!” gândi Matei şi se întoarse să-şi plătească obolul. Simţi datoria să atragă luarea-aminte orbului asupra monetei de o sută de lei, încercând să i-o pună în mână. Orbul ridică palma apărându-se. Apoi privi cu ochii lui deşerţi peste capul lui Matei, departe, sus, în soare. O sută de lei sau un leu,

totuna, merg laolaltă! Matei dădu drumul argintului în pălărie, peste moviliţa de alte monete albe şi galbene, coclite, cu un soi de părere de rău că pomana nu e preţuită în chip deosebit. Sprijinit cu o mână de grilaj, îşi destăinui cele două rugăciuni, care pentru a ajunge la Atoatefăcătorul, aveau nevoie de întărirea unui orb în ziua de Duminecă a orbului.

Orbul asculta neclintit.

Auzea? Nu?

Nu străbătea nimic pe chipul fără tresărire, în bulbii morţi şi goi. Minunarea nu răspundea în afară. Se aduna înăuntru.

Ce lume ciudată mai este şi aceasta a oamenilor cu ochi luminaţi! Adineaori o femeie bătrână cerea rugăciune pentru aflarea unui bărbat pribegit fără urme. Acum un bătrân, după glas, cerea rugăciune pentru aflarea unei femei plecate fără să lase ştire. La ce le mai foloseşte atunci minunea luminii? „Apoi Isus au zis lor: „Eu am venit pe lumea aceasta pentru o judecată, anume: Cei ce nu văd să vadă, şi cei ce văd să ajungă orbi„.”

Orbul lui Dumnezeu ridică palma. Atât îi ajungea. Ştia cum trebuie să sune rugăciunea de diseară în chilia lui. Îl aştepta o noapte lungă de închinări. Păstra răbojul fiecăruia, iar până la asfinţit aveau să se mai adune alte ciudate dureri şi nădejdi de tămăduiri ale celor din lumea cu ochi de văzut.

Matei se uşură mai apoi de cealaltă rugăciune, pentru feciorul foştilor stăpâni. Acela nu cerea nimic. Cerea Matei în numele său luminare şi ajutor de sus întru apropiată întemeiere de casă nouă. Orbul lui Dumnezeu numără în gând: „Asta-i a treia rugare de casă nouă pe ziua de azi”. Şi luă aminte că la toate au venit alţii să-i spună cuvânt: bătrânii, mamele şi uncheşii, pentru tineri. Tinerii aveau altceva de făcut într-o asemenea dimineaţă cu soare şi liliac înflorit.

— Suta. Argintul e de la el, pentru el. Lămuri Matei, dintr-o onestă dorinţă să înlăture o greşită înţelegere şi în teama ca nu cumva orbul lui Dumnezeu să încurce socoteala rugăciunilor.

Orbul rămase de piatră, pe scaunul lui de piatră.

Matei băgă de seamă cum adierea uşoară de vânt îi clătina firele albe şi subţiri din pletele capului, firele moi din barba pieptănată pe piept. Iar adierea aceasta molcom învălurată în soarele dulce al primăverii îi aminti tremurul ierbii şi al lanurilor, când le înfioară vântul, colo, undeva, departe, în câmpurile de unde a plecat cu treizeci de ani în urmă şi nu s-a mai întors.

Purtă ochii de-a lungul străzii, cu vânăt caldarâm, şine de tramvai, ziduri de piatră şi grilajuri de fier.

Răsuflă greu şi porni grăbit spre casă, călcând crăcănat în vârful tălpilor, ca pe jăratic, împingându-şi cu degetele mânecile prea lungi.

Doi trecători au încetinit pasul în dreptul orbului. Unul, ca să aprindă pipa, celălalt, să depună în pălărie un mărunţiş.

— Nu te-am ştiut filantrop, Grigori! Vorbi cel cu pipa, suflând în chibrit şi aruncându-l stins în pălăria orbului.

— Nici eu nu mi-am închipuit că eşti în stare să faci ceea ce ai făcut acum! Tu, Ioachim Grult, donatorul, ctitorul Fundaţiei Grult, să batjocoreşti mizeria unui orb sărman!

Cel care se numea Ioachim Grult mârâi articulaţii neînţelese printre dinţi, fără să scoată pipa din gură.

Păşi până la orb. Culese chibritul din pălărie şi îl zvârli jos. Răscoli cu degetul în pumnul de monete. Mârâi a mirare când descoperi argintul. Îl luă în mână şi îi căută zimţii. Îl sună pe zid. Păru încă mai mirat:

— E extraordinar! Spuse de astă dată mai inteligibil, scoţându-şi pipa din gură. E extraordinar, Grigori! Unul care a dat de pomană o sută de lei, şi suta nu e falsă! Aceasta însemnează că speţa imbecililor nu s-a stins de pe lume.

— Te-ar fi bucurat să descoperi încă o ticăloşie stupidă şi inutilă? Întrebă Grigori. Pe cine ar fi înşelat cel care dădea de pomană o sută de lei falsă? Cine l-ar fi silit să dea de pomană? Şi dacă nu-l silea nimeni, de ce să-şi încarce sufletul cu o înşelăciune, cu o farsă de prost-gust?

Ioachim Grult îl privi de sus în jos, printre pleoape, cu buzele răsfrânte la colţuri de scârbă.

Mormăi, muşcând iarăşi din osul pipei:

— Treci la loc. Spui prostii.

Era un om deşirat, slab din cale-afară, scofâlcit şi verzui la obraz, cu amestec de fire albe şi negre în barba nerasă de câteva zile. Ochii mici şi cenuşii, adânciţi sub pleoapele coborâte anormal, ca la unele păsări carnivore şi la unele reptile când dormitează, luceau de-o vivacitate neliniştitoare, contrastând cu oboseala trăsăturilor şi cu mişcările lenevoase ale trupului. Toată viaţa şi tot caracterul figurii se aflau concentrate în aceşti ochi, apropiaţi de rădăcina nasului osos, iscoditori şi ironici, răutăcioşi şi acizi, în ciuda obloanelor pe jumătate închise.

Pentru a filtra privirea prin linia îngustă, Ioachim Grult îşi înclina capul pe ceafă, ca turiştii în contemplarea monumentelor istorice. Schima buzelor era însă a unui turist blazat.

— Spui prostii, reluă firul vorbei, fiindcă tocmai acesta e elementul de bază, permanent, al stupidităţii omeneşti. În 99 cazuri la sută, omul săvârşeşte ticăloşia, şi fără folos, şi fără să-l fi silit cineva. Fără nici o justificare. Ticăloşia pură.

— Te exprimi în cimilituri. Mărturisesc că nu pricep. Rosti tovarăşul lui Ioachim Grult.

Rotund, bine hrănit şi rumen la faţă, bărbierit proaspăt şi cu o urmă de pudră roz la gene şi nări, dovedea în surâsul satisfăcut că nu-l îndurerează această incapacitate de a pricepe.

Ioachim Grult îi ridică bărbia grăsună cu coada pipei şi îl privi în ochi:

— Vorbesc, bineînţeles, ca un om ieşit numai de un an dintr-o casă de sănătate. Aceasta poate să-ţi fie o explicaţie. Mai vorbesc ca unul care a fost internat în casa de sănătate graţie binevoitoarei şi dezinteresatei intervenţii a familiei. Adică a celor pe care nu-i silea nimeni să facă o ticăloşie şi nici n-au tras vreun folos, precum s-a dovedit. Aceasta poate să-ţi fie a doua explicaţie. Acum gândeşte puţin şi ai să înţelegi. Pentru atât nu-ţi trebuie nici creierul lui Kant, nici al lui Einstein. Ţi-ajunge miezul tău de nucă.

Grigori primi ofensatoarea comparaţie a creierului său cu miezul de nucă în aceeaşi imperturbabilă seninătate.

Îşi şterse bărbia cu batista parfumată şi zâmbi fericit. Zâmbea fericit fiindcă dimineaţa de mai era frumoasă şi caldă; după cum tot atât de fericit ar fi acceptat-o dacă ar fi fost ploioasă şi rece. Îi stătea în norocita sa fire să găsească încântător tot ce vede, aude şi se întâmplă. Prietenul fusese internat cu sila într-o casă de sănătate. Pe dânsul nu-l ameninţa aşa ceva. Un motiv să se simtă fericit. Ioachim Grult ieşise de acolo. Un motiv să se simtă fericit că povestea s-a sfârşit aşa. Cât despre cele ce le spune el şi le face, nu-l puteau surprinde neplăcut, nici jigni. Erau fapte şi vorbe de om care s-a întors dintr-o casă de sănătate. Cel mult pot fi amuzante, supărătoare în nici un caz. Cu beatitudine, aştepta, deci, să vadă ce va urma.

Ioachim Grult puse suta de lei în buzunarul vestei. Mai caută în pălărie monetă mărunţă până la patruzeci de lei. Orbul nu dădea semne de nelinişte ori de întrebare, în încremenirea lui încorporată pietrei, cu palmele pe genunchi, cu ochii albi privind fără să vadă.

— Eşti un orb de ispravă! Recunoscu Ioachim Grult. N-ai mişcat mâna să-ţi aperi comoara, nu te-ai temut că pot să plec şi să te las în pagubă. Aceasta-mi dovedeşte că eşti mai înţelept şi că vezi mai bine decât acest prieten al meu, care a holbat ochii şi n-a priceput nimic, deşi ţine conferinţe psihologice pentru un auditoriu mai tâmpit decât el. Ca să-ţi lămuresc socoteala, află că ţi-am luat o sută patruzeci de

lei. Adică exact strictul meu necesar pe ziua de azi: dejunul şi tutunul pentru pipă. Masa de seară are alt cântec. Nu te interesează. Şi astfel stând lucrurile, primeşte în schimb hârtia aceasta de lei cinci sute.

Scoase din celălalt buzunar al vestei o bancnotă, o mototoli ghemotoc, lăsând-o să cadă ca o bilă în pălărie.

Pe chipul orbului nu tresări un singur trăs.

— Constat că eşti de o indiferenţă scandaloasă pentru un cerşetor! Observă Ioachim Grult. Aceasta, amice, poate să fie un bun, poate să fie şi un rău. Depinde de interpretare. În orice caz, diferenţa de trei sute şaizeci de lei primeşte-o cu inimă bună de la mine; îmi faci un serviciu. Dar nu pentru mine să te rogi. N-am nevoie. Ci pentru acest prieten al meu. Pune cuvânt acolo unde ai trecere, dacă ai într-adevăr, ca să nu-l mai înşele nevasta. Nu până la moarte. Aceasta ar fi prea mult. Măcar trei săptămâni. Şi de-i prea mult şi atâta, măcar trei zile. Nu uita! Îl cheamă Grigori Costacopol pe nume, iar pe dumneaei, coana Semiramis; nume păgân şi predestinat păcatului lumesc. Roagă-te, iar după rezultat voi cunoaşte dacă eşti într-adevăr orbul lui Dumnezeu, cum îţi spune lumea pe aci, ori numai un infam impostor.

Ioachim Grult îşi apucă prietenul de braţ, pufăind cu nepăsare din pipă. Ocoliră doi indivizi cu şepcile trase pe ochi: unul rezemat de un stâlp de tramvai, celălalt, de zid. Amândoi priveau spre orb cu mâinile în buzunări, mozolind în buze capete stinse de ţigări.

— Ce-ţi veni, frate?! Întrebă Grigori Costacopol după ce-au urcat iarăşi trotuarul îngust.

— Să-i dau trei sute şaizeci de lei? Nimic mai uşor de înţeles, onorabile psiholog. Mi-am reţinut strictul necesar. M-am dezbărat de ceea ce însemna un prinos inutil şi periculos; îndemnul viciilor, ispitelor şi nefericirilor. În mic, am făcut astăzi exact ce-am făcut pe altă măsură acum cinci ani, înainte de a intra la balamuc.

— Nu aceasta te întreb, protestă Grigori. Cu banul tău faci ce vrei, cum ai mai făcut. Ce-ţi veni însă să vorbeşti aşa despre Semiramis? Toate au o limită, dragă Ioachime.

— De perfect acord. Toate au o limită! Aceasta s-ar cuveni să i-o spui însă scumpei tale Semiramis. A început să se întreacă binişor cu gluma. Ai devenit fabula târgului.

— Cum? Adică tu crezi că. Rosti Grigori Costacopol, retrăgându-şi mâna de sub braţul prietenului, roşu la faţă, dar continuând să surâdă imbecil.

— Eu cred? Numai eu? Crede şi ştie toată lumea. Şi dacă prietenii cu mintea întreagă nu găsesc că se cade să-ţi turbu-re tâmpita ta beatitudine, o fac eu aceasta, cu dreptul nebunului. Măcar de atât privilegiu mă bucur. Pot spune în faţa omului cele ce alţii şoptesc numai la spate, cu o ipocrită compătimire în aparenţă, de fapt, cu scârboasă voluptate de mahalagii. Voi mai servi asemenea adevăruri cuiva, poate chiar câtorva, în astă-seară. M-au vrut nebun? Vor auzi vorbe de nebun!

— Dar eu nu spun de fel că ai fost ori că eşti nebun, dragă Ioachime!

Grigori Costacopol îi apucase el braţul, iar în glas pusese o rugăminte şi un reproş pe care prietenul le înţelese foarte bine. Ioachim Grult se opri, îşi scoase pipa din gură, se întoarse pe jumătate şi îl privi cu milă ironică, dându-şi capul pe ceafă.

— Ha-ha! Ce laşă şi păcătoasă e firea omenească, dragul meu psiholog! Nu m-ai crezut nebun şi nu sunt nebun. Deci vrei să-ţi vorbesc ca toată lumea. Să te cruţ de adevărurile neplăcute. Poftim! Află că toate cele spuse de mine au fost o glumă idioată. Nimic nu e adevărat. Dacă ar fi adevărat, cum aş fi avut curajul şi cruzimea să ţi le rostesc în faţă? Ce fel de prieten aş fi? Cum mi-ai mai întinde mâna? Acum eşti mulţumit?

— Nu aşa, Ioachime, cu vorbe în doi peri. Cu aceasta n-ai rezolvat nimic.

— Nici nu vreau să rezolv ceva! Declară Ioachim Grult, înfigându-şi pipa între dinţi. Lasă prostiile! Uită-le! Bucură-te de această superbă zi de mai, căci eşti din fericita speţă a celor săraci cu duhul şi cu drept la bucuriile săracilor cu duhul. Priveşte cerul. E tot aşa de albastru şi pur ca al Italiei.

Grigori Costacopol privi cerul. Îşi aminti Italia voiajului de nuntă, cerul Florenţei. Nu poate să fie adevărat! Sigur că nu e adevărat! Sunt numai născocirile unui om care, chiar dacă a fost vreodată cu mintea teafără, şi-a smintit-o definitiv în casa de sănătate. Şi, revenind la fireasca sa beatitudine, încuviinţă:

— E într-adevăr un cer extraordinar, Ioachime! În onoarea lui ar merita s-o iau după amiază pe Semiramis undeva, la câmp, la munte, spre Valea Prahovei. Cu neputinţă, însă. Trebuie s-o trimit singură. Iar eu, ca un imbecil – cum bine ai spus – să rămân aci şi să citesc un discurs de înmormântare.

— Nu e nimic, îl consolă prietenul. Mâine ai să-ţi reciteşti discursul în ziar, probabil însoţit de o fotografie luată la faţa locului, şi te vei simţi foarte fericit. Te asigur. Pe cu-vântul meu de nebun!

Ioachim Grult mârâi un hohot printre dinţii încleştaţi în pipă, prinzându-i braţul.

Prinzându-i braţul, Odeta Cristodoreanu îşi apropiase prietena de fereastră. Îi cercetă ochii în lumina vie a zilei. Bănuiala ei se adeverea.

— Gina, tu ai plâns astăzi.

Gina recunoscu:

— Am plâns. De ce să te mint? Fii fără grijă însă. Înth-un ceas n-are să se mai cunoască nimic. Nu vei avea o domnişoară de onoare uhâtă şi plânsă. Ştii cât de repede mă refac eu.

— De data aceasta nu prea pare. Îşi exprimă îndoiala cu placiditate Odeta Cristodoreanu, abandonând-o şi verificându-şi conţinutul poşetei: tubul de roşu, pudra comprimată, fardul pentru pomeţi.

— Ai să vezi tu! Îi făgădui Gina cu hotărâre, ca şi cum această schimbare depindea numai de voinţa sa.

Cu uşurinţă de veveriţă, săltă pe pervazul ferestrei. Se aşeză cu faţa spre interiorul camerei, balansând picioarele în pantofii miniatură. Aşa îşi făcea singură umbră, în toarsă cu spatele la soare. Urmele de plâns nu se mai desluşeau sub borul pălărioarei zvârlite pe un ochi cu o savantă zvăpăiere, cum cerea moda timpului. La aceste urme se adăugaseră pe obrazul îngust şi arămiu alte semne proaspete, mai anevoie de ascuns şi foarte uşor de tălmăcit pentru o privire mai subtilă decât a Odetei.

O surprindea un sentiment bizar.

Nu-şi mai regăsise prietena.

A crezut mai întâi că această impresie de stinghereală e firească după o despărţire îndelungată şi că are mai ales o pricină fizică. Odeta se mai împlinise la piept, la braţe şi la coapse. Se rotunjise la trup şi se bucălase la obraz. Încă puţin, şi ameninţa să treacă în categoria poids lourd. Pentru o fostă candidată la ftizie, cum o avertizau medicii în primii ani de facultate, însemna, fără îndoială, o pre-facere îmbucurătoare. Atunci se hrănea cu droguri, pilule şi extrase de glande, fără efect. Acum izbutise natura acolo unde au dat greş doctorii şi medicamentele.

Schimbarea era însă mai adâncă şi altfel neprevăzută.

În locul camaradei nebunatice, gata la năzbâtii şi la chicote de râs în unghere, aflase o Odetă necunoscută, flegmatică, gravă, cu precepte de burgheză prematură pe buze, cu un surâs compătimitor de renegată pentru încântătoarea lor viaţă de şcolăriţe şi studente. O simţise deodată opacă la amintiri. Parcă le despărţea o membrană subţire, dar rece şi rezistentă, împiedicându-le comunicarea fluidă a gândului din vremea când nici n-avea

una nevoie să ducă o vorbă la capăt ca s-o înţeleagă cealaltă.

Într-o jumătate de oră îi vorbise cu o satisfacţie lăbărţată în amănunte numai despre cadourile de nuntă, stăruind asupra evaluării lor în bani; despre leafa şi perspectivele de înaintare ale lui Barbu; despre personajele simandicoase care s-au anunţat că vor răspunde la invitaţie; despre un oarecare serviciu de 24 persoane, care a fost comandat pentru o întreţinută a unui faimos bancher şi pe care Nae Cristodoreanu, cu multă stăruinţă şi diplomaţie, l-a smuls negustorului. O mai preocupa chestia unui automobil plătibil în rate şi un şofer încăpăţânat la tocmeală pentru o diferenţă de cinci sute de lei. Nu-şi ascundea vanitoasa mulţumire că Nae Cristodoreanu, director general de minister, om cu vază şi cu întinse cunoştinţe în breasla funcţionărească a capitalei, mobilizase în mod cu totul excepţional primarul de culoare şi slujbaşii mai mărunţi de la starea civilă, într-o zi de duminecă, scutind nuntaşii de promiscuitatea plebei din celelalte zile. Odeta cea adevărată, prietena şi confidenta ei, altfel era şi altceva i-ar fi povestit într-un ceas ca acesta.

— Şi, mă rog, pentru ce ai plâns, dacă nu sunt indiscretă? Întrebă Odeta Cristodoreanu, trecând în faţa oglinzii şi aranjându-şi pentru a treia oară zulufii blonzi sub pălăria de pai albastru-închis, asortată cu rochia şi mantoul.

Gina strânse a neştire din umerii mici. Era de prisos să-i spună adevărul acestei Odete, străine de ea.

— Nu ştiu precis de ce am plâns. Phostii.

Prietena o privi prin oglindă. Rosti cu aerul de superioritate al unei persoane practice şi serioase, care se ştie în drept să propovăduiască şi altora aceleaşi virtuţi:

— Cred, dragă Gino, că a trecut vremea prostiilor. Viaţa nu le admite şi noi le ispăşim în modul cel mai dezagreabil.

— Da, Odeta. Ai dheptate! Suspină Gina.

Prietena continuă s-o iscodească prin oglindă cu privirea:

— Şi ce este cu acest domn, pe care spui că l-ai invitat din proprie iniţiativă? El e prostia?

Gina sări jos de pe pervazul ferestrei, merse până la Odeta şi îi puse mâinile pe umeri, înălţându-se în tocuri.

— Te hog, Odeto, te hog mult, mult de tot. Nu vorbi aşa! Pentru prietenia noastră, nu vorbi aşa.

Odeta Cristodoreanu îi desprinse mâinile încet de pe umeri şi îi înfăşură braţul după gât, strângând-o lângă ea, ca pe un copil mic şi prostuţ, cu o pornire de dragoste care mai supravieţuia totuşi din lunga lor camaraderie de şcoală, copilărie, adolescenţă.

Un timp a fost tăcere. Le apropia mai mult această alipire a trupurilor prin stofa încălzită de sângele lor decât cuvintele ce nu mai sunau în acelaşi grai, din aceeaşi lume. Se auzeau uşi trântite. Glasuri. Paşi apropiindu-se şi depărtându-se în antret. Toată larma unei case cu numeroşi copii, într-o zi de nuntă cu mare alai. Afară, în curtea pavată, zbârnâiau automobilele, îngrămădindu-se să-şi ca-pete loc.

— Aşadar, e ceva serios? O phostie sehioasă? Întrebă Odeta, parodiind vorba prietenei.

— Altădată m-ai fi înţeles, făhă să mai întrebi, Odeta.

— Atunci ce te mai opreşte să nu faci şi tu ca mine? Ia exemplu şi invită-mă cât mai curând să-ţi întorc vizita. Vorbesc cu Barbu şi îl conving să-ţi fim noi nuni.

Gina Alimănescu discernă o supărătoare vulgaritate în această grabă şi siguranţă cu care prietena simplifica povestea ei mult mai gingaşă. Mutând dintr-un loc în altul nimicurile de toaletă de pe mesuţa oglinzii, murmură:

— Nu e atât de simplu, Odeta. Încă nu e vohba de aceasta. De-abia ne-am cunoscut.

— Atunci nu e ceva serios! Trase concluzia cu dezaprobare Odeta.

— Eu cred că da, Odeta.

— Dacă aşa crezi şi aşa este cum crezi tu, revii tot la cele ce ţi-am spus, Gină mică şi fără de minte. Ai nevoie de

puţină energie şi tenacitate. Să-ţi servească exemplul meu. Ce-ţi imaginezi că-mi propunea domnul Barbu acum trei luni? Să mai prelungim logodna un an, pentru nu ştiu ce studii de perfecţionare în străinătate. A! Nu. Mersi! Ne-a ajuns cvasi logodna noastră, care durează de doi ani. I-au ajuns şi lui studiile în străinătate, când eu am stat aci să-l aştept, refuzând alte partide, şi dumnealui s-a distrat cu berlinezele şi charlotenburghezele sale. Ori, ori! El mă iubeşte, eu îl iubesc. Putem trăi fără studiile de specializare. Leafa lui şi cu venitul meu ne ajung prea destul cu o dozată chibzuială. Nu ţin să inventeze nimic, cum pretinde el, nici să ambiţioneze la cine ştie ce carieră excepţională. Încet şi sigur. Trăim pe pământ. I le-am spus neted, cum ţi le spun. Neted şi cu efect imediat! În trei zile am fixat data. Şi dacă am pus-o atât de departe, am făcut-o de comun acord, numai ca să-şi aranjeze mutarea de la Moreni la Ploieşti. Aci a pus în mişcare şi tata sfinţii noştri de la Ierusalim. Ca să se convingă domnul Barbu al meu că pe lângă zestre mai aducem şi alt capital însemnat pentru o carieră. Phostia ta ce învârte în viaţă, ce meserie are?

— Magistrat. Răspunse cu repulsie Gina la acest interogator. Ce impohtanţă are?

— Are foarte mare, copila mea. E bună şi magistratura. Cu puţină bunăvoinţă şi protecţie, poate scăpa de la provincie, să vină la centru. Căci îmi imaginez că în provincie v-aţi cunoscut, la Oradea ta. Aş avea chiar drept să mă supăr pe tine, Gino, că nu mi-ai scris nimic. Cum ai putut să-mi ascunzi aceasta?

Gina plecă genele în jos, prefăcându-se foarte spăşită de această vinovată tăinuire. Odetei de altădată, de anul trecut, i-ar fi mărturisit totul. Cum l-a cunoscut pe Gigi abia astă-noapte în gară; cum le-au fost destul două ceasuri, mai puţin chiar, ca să ştie că se iubesc. Cum n-ar mai fi în stare să spună altceva nimic despre dânsul, despre familia lui, despre cele ce l-au adus în Bucureşti şi despre pricina celor doi ani de exil, pomeniţi de Gigi astă-noapte. I le-ar fi

istorisit toate cu de-amănuntul, stând mână în mână, ca în anii lor cei buni, înţelegându-se fără să existe între dânsele nici o stânjenire.

Acestei Odete necunoscute însă, mărginită la preocupări terestre – leafă, carieră, venit, mutări, protecţie – nu-i mai putea confesa adevărul. Nu l-ar mai fi înţeles.

— Încât încă o dată îţi repet, Gino! Rosti sentenţios Odeta Cristodoreanu. Energie şi tenacitate. Calcă pe urma mea.

Gina cuprinse mâna grăsulie şi albă a Odetei, răsucindu-i verigheta de pe deget.

Îi aminti într-o oftare abia şoptită:

— Tu uiţi ceva, Odeta!

— Adică? Mă ştiam cu o memorie excepţională în şcoală.

— Uiţi că între tine şi mine este o deosebihe. Din nefehicire pentru mine, o foarte mare deosebire. Eu am mai iubit. Mai bine spus: am mai crezut că iubesc. Pe când tu l-ai iubit numai pe Bahbu al tău.

Odeta Cristodoreanu strânse din umeri, aşezându-şi a pa tra oară zulufii oxigenaţi sub pălărie, trecându-şi încă o dată puful de pudră pe obraz. Îi vorbi prin oglindă:

— Ei şi? Ai crezut că iubeşti. Te-ai înşelat. S-a inse lat şi el. V-aţi înşelat amândoi. Povestea cea mai banală! N-ai să te călugăreşti pentru asta. A trecut vremea când dezamăgitele din dragoste luau drumul mânăstirii.

O clipă se gândi să-i spună Ginei că va fi şi el diseară. Omul pe care Gina a crezut că-l iubeşte şi pe care Gina l-a iubit, oricât ar încerca să nege acum cu sofismele ei naive. E un prieten al familiei, o rudă întrucâtva, deşi foarte îndepărtată. Şi e în orice caz un personaj prea cunoscut şi preţuit în lumea capitalei, o tânără glorie care sună prea frumos într-o cronică mondenă de mariaj spre a fi înlăturat de pe lista invitaţilor ca un individ oarecare numai fiindcă a avut o aventură neplăcută pentru Gina. Cuminţenia o povăţui să lase întâmplării grija de a descurca această întâlnire. Îşi aminti vorba slujnicei de la ţară, Lenţa-Toanta: „Duducuţo, după câne să nu sai în apă. Lasă-l să se

descurce singur. Înoată fără să-l fi învăţat nimeni şi tot iese la mal. Aşa şi cu omul.” De asemenea gând şi mai ales de formularea lui grosolană se ruşină îndată cu remuşcare. Aruncând puful de pudră în cupa de cristal, se întoarse spre Gina şi, plecându-se, îşi apropie obrazul de obrazul ei, înlocuind astfel sărutul pe care nu-l permitea roşul de buze.

— Nu mă crede atât de nesimţitoare, Gino. Ţi le spun toate neted, fără înconjur, fiindcă ai nevoie de un trata ment energic. Aş dori să înţelegi o dată pentru totdeauna că nu mai trebuieşte să priveşti îndărăt. Deosebirea dintre noi două e numai în imaginaţia ta. Iubeşti? Pentru o fată care nu vrea să se declaseze concluzia logică a iubirii este mariajul. Ce fac eu azi vei face tu mâine.

Gina stărui:

— Tu mi le spui acestea fără să le crezi, Odeta dhagă. Din compasiune. Ştii bine că eu nu mai pot aduce omului pe cahe îl iubesc ceea ce duci tu în căsnicie.

— Dacă te iubeşte, nu are nici o importanţă. Absolut niciuna!

Zâmbind cu tristeţe, Gina întinse mâna la etajera vecină cu oglinda şi scoase din raft o carte a lor, cunoscută:

— Răspunsul îl ai aci, Odeta. Cahtea am citit-o amân două acum doi ani. Tu mi-ai dat-o atunci. Şi tu ai subliniat un pasaj, la care am meditat mult mai târziu. Mai târziu şi mai ales astăzi-dimineaţă, ca să-ţi vin cu ochii aceştia plânşi.

Odeta Cristodoreanu îşi aruncă ochii pe cartea deschisă, la pasajul subliniat: „Jenny appelait ce genre de personnes des pęches ŕ quinze sous. Ces pęches paraissent excellentes. Seulement, tout prčs d'elle, on aperçoit un autre panier de pęches qui coűtent trenţe sous. Elles semblent de la męme qualité que les premičres. Pourquoi existerait-il des pęches d'un prix deux fois plus élevé qu'un autre? Oui. Mais voilŕ, les pęches ŕ quinze sous ne sont parfaites qu'en apparence: chacune posscde une légčre tare. Un petit endroit gâté. Une tache presque imperceptible. Une meurtrissure. Il faut les tourner avec

précaution, en tout sens, pour voir la tache. Mais celle-ci n'en existe pas moins. Eh bien, conclut Jenny, je suis tout ŕ fait comme”.4

Odeta închise foaia şi aşează cartea la loc, în raft, fără să-şi poată alunga un sentiment egoist şi meschin de superioritate faţă de prietena ei, care se clasificase singură printre piersicile „ŕ quinze sous” ţi rămânea în această categorie.

— Stupizenii! Exclamă fără convingere. Literatură proastă şi demodată!

Gina sublinie uşor cu unghia numele autorului pe muchia cărţii din raft:

— Mauhice Baring nu e un autor demodat. Literatura lui nu e phoastă, dragă Odeta. Eşti foarte sigură de aceasta, fiindcă amândouă îi pândeam căhţile în vitrină pe măsuhă ce apăreau. Dar chiar de-ah fi o litehatură proastă, nu pentru o frumuseţe literară ţi-am amintit pasajul, ci fiindcă exprimă exact. Duheros de exact. Ce, simt eu, cum simt eu, Odeta. Cum de nu mai poţi tu înţelege aceasta, tu, Odeta, după atâţia ani de prietenie?

Odeta Cristodoreanu fu mişcată de acest apel la amintire. Încă nu era pe deplin viitoarea matroană, cu trup şi suflet consacrată grijilor casnice: coşniţă, masa la oră, ghetele copiilor, ciupelile bucătăresei la piaţă. Se afla la o răspintene de tranziţie, la un început de drum care o va înghiţi pentru totdeauna cu încetul în nisipurile lui mişcătoare. Deocamdată, păstra urme din sufletul celeilalte Odete; slabe şi legănate pâlpâiri de altă văpaie, agonică. Îşi zgudui prietena de umerii mici:

— Ascultă, Gino! Dacă o singură dată te mai aud stăruind cu phostiile tale, îţi aplic muştru ca la şcoală! Ştii tu! Nu te mai gândi la phostiile tale vechi; gândeşte la phostia cea nouă! Şi fă ca să nu mai fie o phostie!

Depinde de tine. Ţi-o repet mereu, cu toată dorinţa mea să-ţi fiu o prietenă utilă cu sfatul la nevoie, nu numai o fostă camaradă de nebunii. Vremea nebuniilor a trecut! Priveşte

viaţa în faţă. Cad numai cei cari se lasă doborâţi. Fixează-ţi aceasta în minte.

O ţinea cu braţul după gât, în faţa toaletei.

Gina Alimănescu văzu încă o dată imaginea lor răsfrântă de oglindă: cât de nepotrivită pereche alcătuiau acum! Ea, mică, firavă, ştearsă, estompată în rochia gris-argintie, alături de prietena robustă, cu picioarele solid înfipte pe pământ. Ea, clătinată ca o fragilă smicea de trestie; Odeta, clădită pentru o viaţă temeinică, fără surprize şi fără mister.

Dincolo de uşă se înteţeau paşii.

Ciocăni un deget şi sună glasul lui Barbu Leca:

— Hola! Sfârşiţi cu secretele, preafrumoaselor! E douăsprezece fără un sfert!

Şi glasul Nadinei, sora mai mică a Odetei Cristodoreanu:

— Deta, a început să se impacienteze maman!

Gina voi să se repeadă la uşă, să tragă zăvorul. Odeta îi făcu semn să nu se grăbească:

— Lasă-l să mai aştepte puţin pe domnul Barbu. Nu vreau să se deprindă de pe acum cu ideea că-i stau la ordine!

Ciocăniturile de deget fură urmate de lovituri cu pumnul. După gălăgie şi chicote se ghicea că tribul din dosul uşii a crescut.

Vocea lui Barbu Leca se îngroşă cavernoasă:

— În numele legii, deschide!

— Acum poţi să-i dai drumul nebunului, că adună toată casa. Rosti placid Odeta, întorcându-se iarăşi la oglindă, să-şi examineze pudra şi roşul de obraz.

Năvăliră cu toţii înăuntru, Barbu şi fraţii mai mici ai Odetei: Bazil, Nadina, Bebe, Fanfan, Dolofanul.

Fraţii şi surorile purtau ca semn distinctiv al familiei câteva trăsuri comune, moştenite mai mult de la Maria Cristodoreanu decât de la Nae: sprincenele îmbinate, pometii proeminenţi, ochii puţin oblici, un vag tip mongol, dacă s-ar putea închipui mongoli cu ochii albaştri şi cu pieliţa alb-rozã.

— Ce delicioasă te-ai făcut tu, Nadina! Exclamă Gina Alimănescu, minunându-se că atât de mult seamănă acum cu Odeta de altădată.

N-avu când să-şi rostească această descoperire. Îi luă Barbu Leca înainte:

— Nu e aşa? Leit Odeta de acum trei ani, când am cunoscut-o!

Odeta ţuguie buzele în semn de indiferenţă pentru „scândura” de atunci. Barbu purtă de câteva ori ochii de la o soră la alta. I se păru Ginei că dacă ea s-ar afla în locul Odetei, asemenea privire nu i-ar fi pe plac. O vagă reflec ţie îndată risipită în tumultul întrebărilor şi exclamaţiilor care o asaltau. Ea era o amică veche a tuturor, îi văzuse crescând, întrecând-o în înălţime; îşi petrecuse zile întregi în această casă a lor şi la ţară, la moşioara cu vie din Prahova.

Barbu Leca îi cuprinse amândouă mâinile. Era şi el o cunoştinţă veche, un camarad. Rosti, râzând zgomotos:

— Numai de hatârul tău, Gino, n-am spart uşa cu umărul. Ce v-aţi povestit atât?

— Nimicuri de ale noasthe.

— De ale tale, poate, Gino! De ale Odetei nu cred. Ea a eliminat nimicurile din viaţă. Ai remarcat ce idei macabre are această prietenă a ta? Nu ştiu unde le-a gă sit! Nici mai mult, nici mai puţin decât să mă pună sub papuc! Se anunţă o madam Leca teribilă! Parcă mă văd ascuns după ziar, înfundat într-un jâlţ, la gura sobei, când va începe să cadă asupra mea un duş de admonestări. Şi eu, mut, făcându-mă mic, mic, ca tine!

Râdea fără să creadă prea mult în asemenea ameninţări ale viitorului.

Nu era un mire frumos. Pistruiat şi cu părul roşcat, rebel pieptenului, nu era făcut nici pentru haina solemnităţilor. Dar radia simpatie, o energie optimistă, o vioiciune mucalită, neschimbate toate după trei ani.

Nadina veni să-i îndrepte nodul cravatei.

Privirea lui, încă sclipitoare de râs, deveni gravă când se fixă ţintă în ochii apropiaţi ai Nadinei. Iar Gina avu impresia că mâna copilei tremură imperceptibil.

În uşă apăru Maria Cristodoreanu, înaltă, grasă şi închingată în corset, cu pălăria pe cap şi cu blana de vulpe pe umeri, căznindu-se să-şi îmbumbie mănuşile negre. Icoana anticipată a Odetei cea de peste treizeci de ani. Îşi contemplă cu satisfacţie progenitura agitată şi gălăgioasă din cameră. Stătea în prag, cu picioarele puţin depărtate ca să susţină greutatea trupului supus la chinul balenelor şi centurilor elastice. Când sfârşi de încheiat nasturele rebel, anunţă:

— Toată lumea s-a adunat? Acum putem merge, copii!

— Acum putem merge, copii! Zise madam Anica Şto ian, închizând veriga cu chei în poşeta de muşama scămoşată.

Poşeta îşi lepădase pe alocuri solzii de lac cenuşiu, renunţând la pretenţia de a mai imita pielea de şarpe veritabil, cum o vânduse ca atare negustorul, pe a sa garanţie, unei madame de mahala, patroană de locandă. Încuietoarea de tablă clănţăni scurt, ca dinţii câinilor când prind muştele enervante în amiezile de vară, înainte de ploaie.

Cei trei copii se aşezară la uşă în ordinea înălţimii, tipărindu-şi hainele negre, confecţionate în pripă, mirosind încă a stofă nouă şi a vatelină.

Sergiu Miclăuş ridică bărbia Teofanei cu arătătorul îndoit.

— A rămas aşa, Fana! Am vorbit cu Tatileon. Mergi cu noi. Îmi dai mie braţul. Dar cu o singură condiţie: să fii cuminte!

Teofana făgădui mut, clătinând capul sub voaleta neagră şi deasă, care îi astupa cu desăvârşire ochii.

Fusese o discuţie lungă, stârnită de madam Anica Stoian. Ea susţinea că locul copiilor era în cupeurile trimise de casa pompelor funebre, fiindcă pentru aceasta încasau tâlharii atâta amar de parale. Copiii înţelegeau să meargă după dric. Nimeni nu le putea uzurpa acest drept. Sergiu Miclăuş pledase pentru dânşii. Madam Anica Stoian hotărâse atunci

să se urce măcar ea şi m-lle Riche, fiecare în câte un cupeu, ca să nu circule deşarte până la cimitir.

Fumul de tămâie şi lumânări străbătea în toate încă perile, se impregnase în pereţi.

Madam Anica Stoian deschise uşa şi o închise repede la loc.

Cioclii scoteau sicriul pe umeri, traversând holul plin de lume necunoscută.

— Mai este! Spuse. Chestie de cinci minute. Şi de ce lasă, mă rog, cioclii să facă treaba asta? Era datoria dumnealor, de la societăţi şi comiteturi, că pentru dânşii şi-a mâncat viaţa sărmana Lisandra. Aşa cum duc meli tarii pe căpitan, pe umărul lor, când le-a murit; aşa trebuiau s-o ridice domnii din comitet, că i-am văzut graşi şi sătui!

Îşi înălţă vălul negru pe frunte. Goli romul din fundul paharului pus la îndemână pe colţ de masă. Îşi aminti, scotocind în poşetă şi dând la iveală o sticluţă de eter:

— Ţine, domnule Sergiule. Poate are să-ţi fie de ne voie pentru un caz de leşin, cu această copiliţă ghergheteagă şi nemâncată.

Sergiu Miclăuş puse flaconul în buzunar, pipăind maşinal dopul. Gânditor, privea la urechile lui Dudu, palide, prea mari şi grotesc depărtate de cap. Erau străvezii în lumină. Străveziu era la faţă şi copilul, cu pleoapele lui fără gene, înroşite de plâns. Se întrebă ce se poate pe trece în capul său, într-un asemenea ceas. Îl mângâiase cu palma pe tidva tunsă mărunt.

Dudu ridică ochii recunoscători şi îi încleştă unghiile în mână. Îngăimă:

— Sergiule. Sergiu. Tu nu trebuie să ne laşi. Rămâi cu noi, nu e aşa? Nu mai pleci.

Sergiu făcu din cap un semn care putea fi interpretat ca o promisiune. Gândurile însă nu-i mai erau aci. Din ce în ce mai arzător îl stăpânea numai amintirea Ginei. Ce face oare exact în această secundă? Fără îndoială că e veselă, dată cu totul atmosferei ameţitoare, zgomotoasă şi fericită care

domneşte într-o casă unde se sărbătoreşte o nuntă. Mai are ea timp să cugete la dânsul? Nu presimte oare de fel de ce i-a răspuns încurcat şi „suspect” astă-noapte, când l-a întrebat atât de stăruitor ce-l împiedică să vină la atâtea ore amânate pe rând? Ce bănuitor l-a privit Gina când îl întrebase: „N-ai venit în Bucureşti pentru ce cred eu? Nu te hetine ce cred eu?” De-ar şti mica lui Gină ce l-a adus şi ce-l reţine acum! Heţine, cum rosteşte ea cu o seducătoare infirmitate de pronunţie! De sigur că nici astăzi n-ar fi prudent să-i spună adevărul. E nevoie să-l cunoască bine, să capete toată încrederea în el ca să poată înţelege deplin această purtare în aparenţă, nu-mai în aparenţă, odioasă şi cinică. De la înmormântare, la nuntă! Realitatea e câteodată mai absurdă decât cele mai absurde plăsmuiri ale romanelor de fascicolă. Ce urechi urâte are bietul Dudu! Măcar de şi-ar fi lăsat părul mai mare, ca să le mascheze. Dar tunsul cu maşina făcea parte din principiile de educaţie ale Sandei Dobrotescu. Disciplină spartană. Totul strict, aspru, rigid: cu înlăturarea vinovatelor preocupări de a cultiva frumuseţea corpului şi a chipului – stigmatul senzualităţii, origina pierzărilor. Nu-i spunea lui cu toată gravitatea că dacă s-ar fi născut cocoşat sau şchiop, pocit fiziceşte, aceasta l-ar fi concentrat cu toată fiinţa la o altfel de viaţă? I-o repetase de câteva ori după ce-a trecut de anii adolescenţei şi a început a lipsi nopţile. Credea atunci că-l scot din minţi aventuri feminine, pasiunile vârstei. Nu bănuia încă adevărul. L-a aflat mai târziu. Şi cu atât mai îndărătnic a ţinut să-şi crească puii ei într-o disciplină spartană. Spartană? După legea spartanilor asemenea copii nici n-ar fi avut drept să se bucure de lumina zilei. Poate cel mult Săndel. Pe bietul Dudu, pe biata Teofana i-ar fi aruncat spartanii lui Licurg pe muntele Taiget încă din primele luni. Exemplare neizbutite. Ofensa zeilor! Sergiu Miclăuş tresări desprinzând palma de pe creştetul lui Dudu.

Madam Anica Stoian deschise iarăşi uşa, se înălţase să privească peste capete, slobozise vălul cernit pe obraz şi le

făcea semn cu poşeta din imitaţie de şarpe:
— Gata! Veniţi! De astă dată, gata!
Necunoscuţii din hol, deşi mai împuţinaţi la număr, deschideau greu pârtie de trecere.
Un domn asudat, cu o insignă corporativă la butonieră şi cu mănuşi negre, se simţi dator să intre în acţiune cu energie, împingând cu pălăria tare piepturile în lături:
— Loc, domnilor! Loc, doamnelor! Loc pentru copiii defunctei!
Copiii trecură cu frunţile în pământ sub spinii privirilor.
Madam Anica Stoian se întoarse în capul scării să le împărtăşească o ştire menită să-i umple de mândrie şi de consolare, după a sa socoteală:
— Auziţi, copii? Cic-ar fi venit un ministru. Aşa mai înţeleg şi eu! Domnule Sergiule, eu cred că trebuieşte să-i mulţumeşti în numele tuturor pentru atenţie. Ce i-o spune Leon e alta! Dumneata în numele copiilor să vorbeşti.
Mâna Teofanei, sprijinită pe braţul lui Sergiu, se crispa în tremur.
Pe ultimele trepte s-au oprit, siliţi să aştepte până ce s-a alcătuit convoiul. Cioclii ridicau coroanele peste capetele mulţimii, purtându-le spre carul din frunte. Suna un clopot nerăbdător de tramvai. Cioclul de pe capra celui de al doilea dric, al sicriului, îşi isprăvea ţigara pe ascuns, dosind-o în palmă, ca şcolarii când se sfârşeşte recreaţia şi mai trag în fugă ultimul fum.
— Avea Dobrotеasca un băiat aşa de mare? Întrebă un glas piţigăiat de bătrână. Nu s-ar fi spus. O credeam mai tânără, măcar că n-aş fi ştiut ce vârstă să-i dau.
— Nu-i al ei. Ceştilalţi trei sunt ai răposatei. Ăsta-i băiat din cealaltă căsătorie a lui Dobrotescu. Dacă-ţi mai aminteşti, de la nevasta aia vaporoasă care trăia în nori.
— Aşa mai vii de acasă! Se linişti glasul.
— Auzii că a venit şi un ministru! Şuşoti altă voce la stânga. Mâine-poimâine îl vedem şi pe Dobrotescu ministru; scria în gazetă săptămâna trecută.

— Păcat de sărmana răposată că nu i-a lăsat Dumnezeu zile să se bucure!

— Adevărat, păcat! Maaare ambiţie avu şi mult se mai trudi pentru alţii! La urmă ce s-alese? Te chinui şi te munceşti, şi la urmă, pfu! Ca fumul se duc toate.

— Loc, domnilor! Loc, doamnelor, pentru copii. Ce lume, Dumnezeule din cer, ce lume! Ăsta nu-i spectacol, domnilor! Loc, vă rog, pentru familie!

Domnul asudat, cu insignele de societate la butonieră, îşi şterse broboanele cu batista şi îşi socoti misiunea încheiată când văzu cu uşurare că familia a răzbit până în spatele dricului.

Leon Dobrotescu îşi lăsă braţul prins de degetele Teofanei. Ministrul era lângă el. Iar lângă ministru, alte personagii; un reprezentant al palatului, generali, preşedinţi de societăţi, doamne bătrâne cu pălării preistorice şi chipuri de sufragete, directoare şi profesoare de şcoli – o mulţime împărţită în două categorii: o parte venind pentru fosta combatantă în ligi şi societăţi de emancipare, de protecţie şi egalitate; altă categorie venind să împărtăşească neconsolata durere a lui Leon Dobrotescu, fruntaş politic, cu perspective ministeriabile. În spatele acestui numeros grup, se desfăşurau societăţile şi şcolile de fete, cu steaguri şi insigne înfăşurate în pânze de doliu. Dintr-un balcon, un operator de cinematograf răsucea repede râşniţa aparatului.

Înmormântarea Sandei Dobrotescu era un eveniment important în cronica Bucureştilor. Timp de o săptămână, gazetele aveau să mai amintească în foiletoane şi rubrici pioase activitatea acestei neostenite pioniere a progresului şi emancipărilor sociale.

Grigori Costacopol, delegat din partea cercului de studii şi de conferinţe „Per aspera ad Astra” 5 îşi alinta din când în când în buzunarul de la piept, cu latul palmei, cuvântarea bătută la maşină şi împăturită în patru. Îmbrăcase jachetă şi pantaloni cu dungi, pălărie neagră; o ţinută severă,

potrivită funebrei ceremonii. Însă în pofida acestui sobru costum, obrazul rotund, proaspăt bărbierit, cu urmă de pudră trandafirie la nări şi la colţul ochilor, trăda o nereţinută încântare de măreţia cortegiului. Îşi trimisese soţia să facă singură o plimbare cu automobilul spre Valea Prahovei. La început Semiramis s-a opus. Pretindea că fără el va fi o după-amiază anostă, de plictiseală, nu de plăcere. A convins-o până la sfârşit. A plecat numai cu şoferul. Pe şoseaua de acum, lucie ca în palmă şi cu automobilul lor nou, abia scăpat din rodaj, desigur că în ceasul acesta a ajuns la Sinaia. Diseară va fi însă târziu îndărăt. Ea a în sistat să n-o aştepte; să ia masa în oraş, la restaurant. Nu mai de-ar găsi un tovarăş mai simpatic la masă, nu un mizantrop ca Ioachim Grult. Ce individ nefericit, acest Grult! Toate le vede în cel mai cătrănit negru. Şi nici nu mai ştii când vrea să vorbească serios şi când glumeşte în felul său, sinistru. Grigori Costacopol păşi mai repede, făcându-şi loc în dreapta excelenţei. Îşi strânseră mâna, glăsuind în şoaptă după paravanul pălăriei.

— Rostiţi ceva? Întrebă Grigori Costacopol.

Ministrul dădu din cap afirmativ:

— Evident! Am pierdut o colaboratoare preţioasă în opera noastră de asistenţă socială şi de educaţie a maselor.

— Şi eu tot în acelaşi sens voi spune câteva cuvinte! Anunţă Grigori Costacopol cu modestie, aşteptând de la ministru o apreciere elogioasă şi anticipată, fiindcă trecea drept un vorbitor cu reputaţie.

Însă ministrul nu se osteni să-l fericească servindu-i complimentele de rigoare. Mergea încruntat, cu fruntea pleaşă plecată în jos, preocupat de alte griji. Strănutase de trei ori astăzi-dimineaţă. Aerul de primăvară nu-i pria. Trecuse prin iarnă cu două gripe. Şi acum era obligat să meargă descoperit în urma unui dric! Privi pieziş spre Leon Dobrotescu, fără compătimire şi fără simpatie, ca spre un vinovat responsabil de aceste riscuri la care se afla expus egoismul său de ipohondru.

Nu-i purta prietenie şi din alte pricini. Era ameninţat de apropiata remaniere. După toate sforăriile prea bine cunoscute, tocmai Leon Dobrotescu se afla destinat să-i ia locul. Venise la înmormântare şi ţinea să rostească el cuvântul în numele guvernului, înadins ca să arate cât de străin este de intenţii vindicative. Strănută. Cu o hotărâre eroică îşi puse pălăria pe cap.

— Sunt gripat! Doctorul îmi recomandase să nu ies sub nici un cuvânt din casă măcar trei zile. Dar se putea?

Se adresase lui Grigori Costacopol; rostise însă cuvintele cu glas destul de ridicat ca să le poată auzi şi Leon Dobrotescu.

Leon Dobrotescu ridică ochii, întorcându-se pe sfert.

— Îţi mulţumesc! Spuse cu răceală. Dar nu era prudent să calci prescripţia medicului.

— Se putea? Repetă ministrul.

Leon Dobrotescu, ţeapăn în haina neagră şi strâns îmbumbiată până la gât, nu dădu semn că a auzit. Se uita din nou cu o fixitate bolnavă numai la capătul coşciugului de stejar, legănat în scârţâitul roţilor sub maldărul de flori.

Convoiul înainta agale, cu opriri la răspinteni de străzi, în soarele molatic de mai.

Sergiu susţinea braţul Teofanei de o parte. Leon Dobrotescu, de cealaltă parte. Dudu şi Săndel mergeau schimbând paşii, silindu-se să-i rărească după ritmul încet al cortegiului. Alături de dânşii, printre înaltele personalităţi, călca pe jăratic Matei. Cu straiele căpătate de la stăpân, de în dată ce-şi pusese guler şi cravată, nu se deosebea de mulţi delegaţi ai societăţilor patronate de Sanda Dobrotescu. Un domn îl confundase:

— Sunteţi delegat din provincie? Din ce localitate?

— Eu sunt din Mălăieşti! Îşi proclamase Matei cu energie satul de origine.

Domnul rămase mai în urmă, muncindu-şi mintea să situeze pe harta ţării localitatea despre care atunci auzea întâia oară.

— Au să fie multe discursuri. Se dădu cu părerea o doamnă în vârstă, cu negi şi cu fire stufoase de păr în obraz.

— Te cred! Încuviinţă vecina, răsuflând greu şi invidiind trecătorii tolăniţi confortabil în automobilele oprite în drum, cu două roţi pe trotuar, aşteptând să se scurgă mulţimea.

Îşi exprimă o îngrijorare:

— Numai de-ar fi destule maşini la întoarcere.

— Ne-om întoarce şi cu tramvaiul. Sărmana Dobrotească umbla destul şi cu tramvaiul, măcar că au automobil.

— Zice că-l face ministru pe Dobrotescu acuşi-acuşi.

Doamna cu negi şi cu smocuri de păr scoase printre buze o exclamaţie sceptică.

— Eah! Poate să-l tot facă. Fără nevastă-sa şi-a pierdut trei sferturi din capital. De-acuma se dă la fund.

— Crezi?

— Vorbesc în cunoştinţă de cauză. Am lucrat cu dânsa cot la cot şapte ani. Îi ştiu ce-i puteau puterile. Zece ca dânsa să fi avut în ţara românească, ajungeam departe. Aşa, o pierdurăm şi pe dânsa. Să vezi ce mai lupte pentru prezidenţii şi secretariate! Nici n-au băgat-o în pământ, şi au început intrigile. La noi îşi pune candidatura Zamfireasca. A şi prins a pipăi terenul.

— Care Zamfirească? Matilda?

— După cât ştiu, una singură este.

Cealaltă îşi explică întrebarea:

— Am întrebat şi m-am mirat fiindcă am fost colegă de clasă cu Matilda. Apoi dacă şi aia face de prezidenta, păcat de toată munculiţă Dobrotească, biata de dânsa! Aş fi curioasă să ştiu dacă ai s-o votezi.

Doamna cu negi şi cu oaze de păr ca palmierii deşerturilor schimbă vorba, precaută:

— Anul ăsta o să avem fructe multe, după cum se anunţă.

— Să dea Dumnezeu, că anul trecut rău am dus-o din partea lor. Mie mi-a recomandat doctorul compot şi iar compot, pentru stomah.

Pe măsură ce cortegiul înainta cu prapuri şi preoţi în frunte, cu nesfârşitul lanţ al delegaţilor, corporaţiilor şi şcolilor în coadă, toţi începură să vorbească mai tare şi mai liber; priveau cu pismă la perechile tinere oprite braţ sub braţ pe marginea trotuarelor; din afişele lipite pe ziduri voiau să afle ce film nou se anunţă la cinematografe pe diseară; comentau apropiata remaniere şi so-coteau cam cât va marca aparatul taximetrelor la în toarcere.

Bărbatul moartei şi copiii moartei păşeau după dric, împresuraţi de mulţime, într-o înfricoşătoare singurătate.

Sergiu Miclăuş cugetă un timp la această atroce ne putinţă a oamenilor de a-şi comunica durerea chiar în faţa morţii. Fiecare o închidea în sine, ostil. Apoi îi trădă şi el. Se gândi numai la Gina. Imagină diferite pretexte pentru a scăpa de convorbirea cu Leon Dobrotescu, anunţată încă de astă-noapte. Ce-l grăbea neapărat? Vor avea timp mâine pentru aceasta. Va telegrafia să-i prelungească încă două-trei zile concediul. O va convinge şi pe Gina să facă la fel.

Teofana se împleticea în mers.

Sergiu o susţinea de braţ mai puternic.

— Mai este puţin. Ajungem, Fana.

Îşi dădu seama de cruzimea acestei îmbărbătări. Mai este puţin până ce vor ajunge cu toţii s-o pună pe moartă în pământ!

— Sunt tare, am să fiu tare, Sergiu. Şopti Teofana sub perdeaua neagră, care-i ascundea faţa şi îi înăbuşea glasul.

Sergiu privi la brăţara ceasului: minutarele arătau patru şi un sfert.

Patru şi un sfert arăta ceasul de voiaj, îmbrăcat în toc de marochin roşu, plat şi pliant – ultima creaţie a industriei elveţiene.

Dolofanul, fratele mezin al Odetei, băieţel de şase ani, cu obrazul sferic şi dens ca o bilă de popice, îl depuse delicat pe măsuţa de toaletă, după ce răsuci în prealabil un buton misterios. De mult pândea momentul acesta. Acum era la adăpost de privirile surorii, care nu ştia de glumă când

ajungea vorba la lucrurile sale. De după uşile şifonierei deschise paravan, Odeta nu-l putea zări. Avea altă ocupaţie. Îşi schimba rochia cu un capot subţire şi uşor de odihnă. Dolofanul scutură braţul Ginei Alimănescu, conjurând-o să-şi încordeze toată atenţia. Păstra un deget la buze, zâmbind cu extaz.

— Ssst! Şopti. Acuşi începe.

Deocamdată, Gina Alimănescu luase aminte că minu-tarele marcau numai patru şi un sfert. Mai avea timp. Putea întârzia încă o jumătate de oră. Câtă vreme a durat solemnitatea de la starea civilă şi masa în cerc restrâns de familie, n-a ţinut atât de nerăbdătoare socoteala minutelor. O contaminase atmosfera aţâţată şi sărbătorească din casă. Îşi reluase locul şi rolul de altădată, când părinţii Odetei o invitau în fiecare duminică şi făceau mare haz de năzdrăvăniile lor nebunatice. Acum, în locul Odetei, gravă şi ceremonioasă, i-au ţinut tovărăşie Nadina, Barbu, de câteva ori, în schimb de glume şi înţepături, ca o sprintenă încrucişare de florete cu lamă elastică. Simţea o remuşcare pentru această veselie de care s-a lăsat învăluită, gândindu-se la Sergiu numai în scurte străfulgerări. După ce s-au risipit toţi la repaus şi la pregătirile de seară, îngăduindu-i să se izoleze cu Odeta, timpul s-a oprit în loc. Amintirea lui Sergiu s-a înfipt în toată fiinţa ei, dulce şi sfâşietoare.

Dolofanul ridică degetul:

— Ssst! Acum s-auzi!

Mecanismul ceasului bâzâi uşor. Apoi începu să cânte fin şi vibrant o arie de operă cunoscută. Melodia creştea treptat, apropiindu-se dintr-o lume ireală, pentru a sfârşi în sonerie puternică, argintie; explozie de voioşi zurgălăi.

— Ce zici? Întrebă radios Dolofanul. Ţi-a plăcut?

În locul Ginei răspunse Odeta, apărând de după uşile şifonierei înfăşurată în capotul javanez.

— Ce zic? Zic să pofteşti afară, stimabile! Cine ţi-a dat voie?

Îl luă de o aripă şi îl expulză pe uşă; trase zăvorul după dânsul. Dolofanul răzbună asemenea ofensă bătând cu pumnul în tăblia de lemn şi strigând:

— Hu-hu! Mamă-soacră! Eşti mamă-soacră, nu mireasă!

Pe urmă, paşii lui îndesaţi, în pantofi noi cu talpă scârţâitoare, se auziră depărtându-se spre capătul sălii.

Odeta cercetă ceasul pe o faţă şi pe alta, pentru a con stata dacă a scăpat teafăr din mâna barbară a Dolofanului. Cu toate că voia să pară nepăsătoare, se cunoştea bine că e cel puţin tot atât de încântată de ultima creaţie a industriei elveţiene de orlogerie cât stimabilul şi sfericul frate mai mic.

— E ceva foarte ingenios? Exclamă, capitulând impulsiei. Nu te trezeşte brutal, să-ţi dea durere de cap. Muzica îţi provoacă mai întâi un vis plăcut, te pregăteşte pentru o deşteptare radioasă: soneria e numai un final pe care îl presimţi şi îl aştepţi prin somn. Ce zici?

Repetase inconştient aceeaşi întrebare cu acelaşi ton ca Dolofanul.

— O idee adobabilă! Recunoscu Gina, exagerând înadins, admiraţia pentru a face plăcere prietenei atât de fericite să-şi prezinte cadourile de nuntă în termenii prospectelor anexate la ambalaj de fabricanţi.

Odeta stărui:

— Unde mai pui calendarul? Luna şi ziua, apărând automat pe ecran! Nu mai ai nevoie să rupi foile din perete, pe care le uiţi şi le încurci.

Calendarul ceasornicului indica ziua de duminică 13 mai. Dumineca orbului din 1934.

— Şi nu eşti supehstiţioasă? Întrebă Gina, în dorinţa de a alimenta cu orice preţ o conversaţie lâncedă cu această Odetă de acum, străină de ea.

Prietena începu să râdă, aşezându-se între braţele fotoliului, picior peste picior, şi jucând între degete medalio nul de aur prins în lanţul subţire de la gât:

— Ba tocmai că sunt superstiţioasă. Tu mă întrebi? Nu mă tachinaţi voi destul la şcoală pentru superstiţiile mele? Aşa am rămas. În această privinţă nu m-am schimbat.

— O supehstiţioasă care se măhită în ziua de treisphe zece e în orice caz o supehstiţioasă cam ciudată.

— Dimpotrivă, dragă Gina. E o superstiţioasă consecventă. Mie numărul treisprezece mi-a adus întotdeauna noroc. Sunt o superstiţioasă ŕ rebours 6. Citeţte aci!

Se plecă să-i arate dintre sâni cifra medalionului, bătută în briliante.

— Observă, aşadar, că acest 13, de care fuge o lume întreagă, mi-a devenit acum un talisman. Eu m-am născut într-o zi de 13 a lunii. Barbu tot într-o zi de 13 a altei luni. Am fost de părere să păstrăm credinţă numărului. Se scufundă mai adânc în fotoliu, legănând cu vârful piciorului pus peste picior pantoful de casă împodobit cu pufoşi fulgi de struţ, albaştri şi frizaţi. Privi în tavan şi urmă, concentrată în îngustul univers al preocupărilor sale:

— De altfel, dragă Gino, chiar fără acest talisman, te asigur că n-aş avea de ce să mă îngrijorez pentru existenţa noastră de mâine. Ziua bună se cunoaşte de dimineaţă. Barbu e un băiat serios, sub aspectul lui cam şui. Are să fie un soţ devotat şi fidel. Toţi de la societate îl apreciază. Când s-a dus tata să stăruie pentru mutare, cu toate că era foarte greu de nedreptăţit fucţionari şi ingineri vechi, directorul a trecut peste dânşii nu numai de hatârul intervenţiilor. A recunoscut că e un element de mâna întâi. Mai are el încă oarecare idei de lunatec. Nu ştiu ce invenţii! Nu ştiu ce experienţe! Nu ştiu ce studii pe care vrea să le publice în reviste de specialitate, aşa, de dragul ştiinţei. Sunt sigură însă că se va potoli. Am să-l aduc eu pe pământ. Numai Nadina pretinde că n-ar trebui descurajat, ci dimpotrivă, susţinut în asemenea lubii 7. O romantică incorigibilă, Nadina! Ar fi în stare să trăiască la mansardă şi să facă mâncare la primus de dragostea unui bărbat care-şi

chinuieşte mintea să născocească praful de puşcă. Eu am alte principii, mai sănătoase.

— Văd. Rosti Gina cu melancolie.

Odeta nu dădu nici o atenţie la tristeţea şi imputarea din glasul prietenei.

Se ridică din fotoliu. Mai examină încă o dată cadourile aduse de Gina în unul din geamantanele enorme: feţe de mese şi şervete lucrate de elevele şcolii de la Oradea, lenjerie spumoasă de corp cu valenciennes din rezervele puse la dispoziţie de tanti Catriona, o sculptură originală tot din vechile sale colecţii: o panteră lungită în lenevie felină, cu botul culcat pe o labă, cu ochii pe jumătate întredeschişi.

— Ai fost foarte drăguţă, Gino. Spuse Odeta, încercând calitatea olandei între degete şi privind de aproape lucră tura în point de Venise a feţei de masă. Foarte drăguţă şi tanti Catriona a ta, ca întotdeauna.

Alintă spinarea de marmură brună a panterei.

În gest era mai mult o satisfacţie a instinctului de proprietate decât o gingăşie feminină ori o veneraţie artistică, fără prihană.

— Spunea Barbu că sculptorul acesta a devenit celebru după moarte, de vreo cincisprezece ani încoace. Şi se întreba el ce ochi de subţire cunoscătoare a putut să ia înaintea criticii, preţuindu-i lucrările pe vremea când încă nimeni nu pomenea despre dânsul. I-am explicat că ochiul acela l-a avut tanti Catriona a ta. Cred că astăzi ar fi considerată ca o piesă foarte scumpă.

Gina privi la minutarele care abia se mişcau. Ce repede trecea altădată timpul pentru amândouă, când altceva îşi aveau de spus! Nici nu prindeau de veste că le-a apucat miezul nopţii.

— Nu e aşa că e piesă într-un exemplar unic? Reveni la întrebare Odeta. Cu ochii închişi face zece-cincisprezece mii de franci francezi.

— Nu ştiu, mărturisi Gina. În această privinţă eu mă asemăn foahte mult cu tanti Catriona. Am învăţat de la

dânsa să nu evaluez lucrurile după alte critehii.

Odeta condamnă energic această erezie:

— Fiindcă amândouă nu trăiţi pe pământ, fetiţo dragă.

— Şi cum înţelegi tu a se trăi pe pământ? Întrebă Gina, lărgind ochii verzi sub genele lungi, ca să pară că participă cu pasiune la asemenea discuţie.

Gândul îi era însă departe.

Pieptul mic se dilata într-un singur apel: „Sergiu! Gigi, nu e aşa că tu n-ai vrea să fiu altfel? Să trăiesc pe pământ, după chipul şi asemănarea Odetei?”

Odeta nu presimţi însă distanţa dintre dânsele. Declară cu toată gravitatea, care acum făcea parte din riturile proaspetei sale religii:

— În primul rând, eu, să fiu în locul tantii Catriona, nu m-aş resemna să stau într-o căsuţă de periferie. M-aş debarasa de o parte din capitalul neproductiv; căci capital neproductiv numesc eu atâtea bogăţii câte vă asfixiază de nu mai încăpeţi în camere. Aş vinde jumătate din tablouri, statuete, vaze eţetera. Bineînţeles după o expertiză serioasă, cum se face în străinătate în asemenea cazuri. Şi m-aş muta foarte simplu într-o vilă din Parcul Filipescu, de exemplu, ca să nu trăiesc în strâmtoare.

— Noi nu thăim în strâmtoare, Odeta! Protestă Gina Alimănescu. Am thăit şi thăim altfel decât ceilalţi oameni, şi atâta tot. Mi se pare că până acum doi-trei ani găseai încântătoh felul nostru de a privi viaţa, casa tantii Ca triona, „casa păpuşilor”, cum a fost atâta vheme pen tru noi.

— A trecut vârsta păpuşilor, Gina! Predică Odeta, înăl ţând mâna ca preotul în amvon. A trecut şi pentru tine. Dovadă că ai ajuns la vârsta altor prostii. Phostii ceva mai puţin inofensive.

Gina dădu semne de plecare. Odeta Cristodoreanu, doamna Odeta Leca de trei ceasuri jumătate, după buletinul stării civile, simţi că a depăşit zona tratamentului energic. Cu o violenţă exagerată în glumă, o împinse de umeri la loc

şi se aşează pe un braţ al fotoliului, lângă dânsa, perseverând în dorinţa de a-i fi folositoare cu sfatul:

— Nu te impacienta, dragă Gina! Lasă-mă să termin. Eu am convingerea că viaţa voastră, a ta şi a tantii Catriona, are să vă mai aducă surprize neplăcute. Acum văd lucrurile mai limpede, mai matur. Ea a rămas cu o mentalitate specială, falsă, fantastică dacă vrei, amuzantă dacă vrei: de fapt, puerilă. Te-a crescut şi pe tine fără contact direct cu realităţile. Ştiu că ai influenţă asupra ei. Ai putea să uzezi de această influenţă făcând-o să părăsească locuinţa de la periferie, să se mute în rând cu lumea bună, cum spuneam. Să trăiţi în normal. Cu atât mai mult cu cât tot ţie au să-ţi rămână toate odată şi odată.

— Ce oribil vohbeşti tu, Odeta!

— Ce practic, poate vrei să zici! Ţi-am amintit că ai nevoie de o aducere la realitate. Încerc să te ajut şi eu. Şi fii sigură că phostia ta – magistratul acela cu care aş vrea să dau ochii şi să-i spun şi eu câteva vorbe – fii sigură că tot aşa va vedea lucrurile. În afară dacă nu-i un om lipsit de seriozitate. Insist atât de plicticos, dragă Gina, cu riscul să-ţi par peste seamă de prozaică, fiindcă noi avem un exemplu trist în familie. Unchiul Ioachim, fratele mamei. Gândindu-mă la viaţa mătuşii tale, fără să vreau îmi amintesc de el şi de excentricităţile lui. Deşi e cu totul altceva. El e un om răutăcios, teribil. Tanti Catriona a ta e o fiinţă cum nu se poate mai bună şi slabă la suflet. În fond, însă, la amândoi s-au manifestat două chipuri deosebite de a nu primi realitatea. Iar realitatea se răzbună, fetiţo. Pe unchiul Ioachim Grult într-un fel. Pe tanti Catriona a ta, altfel, indirect, lovind în tine. Ştii că unchiul Ioachim e liber acum?

— Cred că nici n-ah fi trebuit să fie altfel decât liber.

— Vorbeşti ca Barbu şi ca Nadina! Exclamă Odeta, contractându-şi sprincenele îmbinate.

O îngrijorare brusc răsărită îi urâţea faţa, care îşi găsise echilibrul trăsurilor pe veşnicie în placiditate şi calm.

Inerţia aceasta de apă moartă, o dată ce se turbura în mâlurile adânc aşezate, scotea la iveală în obraz o convulsie respingătoare, de panică şi de ură.

— Vorbeşti ca Barbu şi ca Nadina! Repetă cu aprindere. Fără să-ţi dai seama ce fel de om este! Eu trebuie să-ţi mărturisesc că libertatea lui nu mă lasă tot atât de indiferentă. Mă tem să nu se prezinte acest unchi Ioachim diseară şi să ne facă fasonul. E în stare, numai din răutate.

— Te înşeli, Odeta. Nu-mi pahe un om rău. Un om ciudat, da! Atât cât mi-l amintesc şi aşa cum l-a judecat mintea mea de copilă când venea pe la voi.

— Ai spus bine! Aşa cum îl judecai cu mintea ta de copilă! Cu mintea de acum ar trebui să-l judeci altfel. Cum îl judec eu şi cum îl judecă toată lumea! Mă sur prinde cât de mult te potriveşti în păreri cu Nadina. Ea, cel puţin, are o scuză. Ea e singura din familie pe care unchiul Ioachim n-o maltratează cu ricanările lui.

Minutarele se apropiau, în sfârşit, de cinci fără un sfert. Gina îşi căuta mănuşile şi blana gri-argintie. Se gândi cu tristeţe că aceasta a fost poate ultima lor întâlnire de prietene, în camera unde altfel se găseau, altfel erau şi altceva îşi aveau de spus. Toţi din casă au ţintit să le lase încă o dată singure. Îşi închipuiau că mai au de împărtăşit cele din urmă ale lor secrete. Gina aflase, însă, fără drept la nici o aluzie, că prietenia cu Odeta s-a sfârşit. Nu vor mai avea pentru ce să se caute. Una din ele murise.

— Acum se instalează Nadina în locul meu! Rosti Odeta, aruncând o privire circulară şi indiferentă pereţilor. Dar sper că nici ea nu are să ocupe mult camera şi are s-o elibereze pentru Fanfan. Cum îi spuneam mamei, ar trebui s-o mărite repede şi degrabă. Imaginează-ţi că i se oferă o partidă magnifică şi ea nici nu vrea să audă! Zice că nu-i plac oamenii cu chelie precoce şi cu ochelari. Oamenii posaci! Oamenii serioşi ei i se par oameni posaci.

Odeta îşi conduse prietena pe coridorul unde se înşirau uşile de la camerele copiilor, numeroase, fiindcă neamul lor

era numeros. În sufragerie se auzeau ciocniri uşoare de tacâmuri şi şuşotiri de servitoare; pregătirile pentru ospăţul de seară al nunţii. Mesele însă urmau să fie întinse afară, într-o curte interioară înconjurată de ziduri şi acoperită cu tavan mobil de sticlă; un fost atelier mecanic cumpărat pe vremuri de Nae Cristodoreanu de la vecin şi transformat în grădină, cu pereţii căptuşiţi de viţă-sălbatică şi iederă. Acolo se desfăşurau din primăvară până toamna târziu petrecerile familiei, în zilele de patroane şi aniversări. Salonul şi holul cu uşile date în lături rămâneau rezervate tineretului pentru dans; biroul lui Nae Cristodoreanu, pentru jucătorii de cărţi.

— Poţi lua maşina tatii de la minister, propuse Odeta, făcând semn şoferului, care lepădă cu precipitare ziarul şi trase la scară. Numai să ne-o trimiţi imediat îndărăt. Şi nici tu nu întârzia! La şase jumătate să te prezinţi cu domnul magistrat al tău, să-l vedem şi noi la mutră. Nu uita că la şapte trebuie să fii la biserică. Adu-ţi şi rochia de seară: te schimbi în cameră la mine, dacă vrei să ne dai gata numaidecât cu toaletele tale, Pompadurino!

Gina înregistră cu strângere de inimă lipsa de emoţie a prietenei într-o astfel de zi. Calmul desăvârşit, preocupa rea de nimicuri vulgare şi practice.

Automobilul străbătu străzile golite de lume cu obloanele trase, lipsite de distracţia vitrinelor. Numai pe Calea Victoriei începea să se adune publicul cu mers lălâu al serilor de duminică. Dinspre Şosea se întorcea o şcoală de fete, înşirate două câte două în uniformele negre, însoţite de călugăriţe catolice cu poalele până în pământ, cu mătănii pe mână şi cu aripi albe, scrobite în jurul tâmplelor. O salută un necunoscut. Salutase desigur maşina ministerului. Cinci fără cinci? Ce-ar fi s-o aştepte Sergiu, Gigi, acasă?

— Grăbeşte-te, te hog!

Şoferul apăsă acceleratorul şi slobozi un ţipăt de claxon lung şi strident, alungând trecătorii pe trotuare.

Din nou străzi deşarte. Arar, un rândaş bălăbănindu-şi mâinile în mers fără ţintă. Soldaţi în permisie de duminică. Un licean învăţând să se ţină pe bicicletă, susţinut de altul, care îi dă drumul şi face haz din urmă de caraghioasa echilibristică în zigzag.

În colţ, la Grădina Tâncăbeascăi, orbul lui Dumnezeu se pregătea de plecare, strângându-şi banii din pălărie într-o basma popească. Doi indivizi, rezemaţi de zidul de peste drum, cu mâinile înfundate în buzunări, cu mucul de ţi gară lipit în colţul buzelor, îi urmăreau mişcările pe sub cozorocul şepcilor trase adânc peste ochi.

„Ar fi trebuit poate să-i dau şi eu orbului ceva, de dumineca lui, ca baba Reveica”, gândi Gina.

Dar automobilul virase la colţ. Gina Alimănescu îşi făgădui să-l milostivească mâine.

Încă o stradă şi alta.

— Aici, te hog. Opreşte!

În faţa casei aştepta un cupeu înalt şi ridicol de demo dat, cu un cal alb, fantomatic. De pe capră, un vizitiu bătrân, tot atât de fantomatic, în livrea şi cu barbete albe, salută ridicând ţilindrul de lac în unghi drept.

Gina îşi muşcă buzele contrariată. Tocmai acum îşi găsise să vină prietenul tantii Catriona! Însă portiţa o trânti voioasă în ţâţânele de fier. Ce însemnătate mai aveau toate? Îi făcu mosafirului un semn amical şi ştrengăresc de bun găsit, cu palma ridicată spre fereastra deschisă.

PE FEREASTRA DESCHISĂ A biroului străbătea o infernală larmă de copii.

Leon Dobrotescu se opri din mers.

Cu mâinile la spate, înţepenit în haina neagră de văduv, sugrumat de gulerul prea înalt şi strâmt, care-i umfla vinele gâtului, rămase la geam, privind ceata gălăgioasă de afară, din locul viran; traiectoriile mingii de piele zvârlite cu piciorul, îmbulzeala haimanalelor despoiate şi desculţe strămutându-se dintr-un colţ în altul, căzând buluc şi

zvârcolindu-se în ciorchini de trupuri, risipindu-se iarăşi cu urlete şi chiote.

Pe lespezile verzui de granit clădite între spini şi urzici, două fete cu pulpele goale ronţăiau din poală cocoşei albi, cumpăraţi de la ţiganca din Sf. Ioan Nou. Participau la joc de la distanţă, sărind în picioare şi asmuţind combatanţii cu chiote tot atât de frenetice. Ţineau atunci fustele ridicate cu o mână, ca să nu-şi piardă grăunţele; cu cealaltă, strânsă pumn, gesticulau pasionat, ca spectatoarele luptelor cu tauri. Pe urmă se aşezau brusc calmate să-şi ronţăiască restul de cocoşeii-floricelele, ştergându-şi gura sărată cu dosul palmei.

Blocurile de piatră aşteptau de trei ani începerea unei construcţii. Plodurile cartierului puseseră stăpânire pe terenul împrejmuit cu o iluzorie barieră de sârmă ghimpată. Acolo îşi făceau veacul: goi, rupţi, murdari şi neastâmpăraţi ca demonii – sănătoşi însă ca nişte pui liberi de sălbăticiune.

Leon Dobrotescu se plecă pe marginea ferestrei, să-i vadă mai deplin.

De zece minute, de când s-a întors de la cimitir, încă nu rostise nici un cuvânt. Pe scări şi în hol, nu-l slăbise pe Sergiu de braţ. Îl târâse în birou cu această chemare mută şi încleştată. De atunci măsura încăperea de la uşă la fereastră, cu paşi egali şi monotoni, ameţitori: mersul captivilor între ziduri prea strâmte de celulă.

Acum se oprise întâia oară, privind cu o fixitate neliniştitoare.

Sergiu Miclăuş a rămas rezemat de dulapul bibliotecii. A refuzat scaunul împins de Leon Dobrotescu. Voia să arate aşa că nu poate întârzia. Se uita cu deznădejde la ceas. Încrucişase braţele pe piept, într-o poză afectată şi teatrală, fără să-şi dea seama ce l-a îmbiat la această atitudine de gravură romantică, străină de firea lui. Minutarele alergau vertiginos. Oare îl mai aştepta Gina?

De la cimitir, în timpul cuvântărilor nesfârşite, se gândise de câteva ori să se strecoare prin mulţime şi să fugă, indiferent la orice s-ar fi spus şi s-ar fi întâmplat după dânsul. Îl ţinuseră prizonier, de un braţ, Leon Dobrotescu, de celălalt, Teofana. Toată mila omenească din el se usca pe măsură ce treceau sferturile de ceas. Devenise aşa cum îşi închipuia în copilărie că ajungeau acele ţinuturi devastate de blestemele biblice: un fund arid de baltă sărată şi seacă, spuzită la soare, de unde a pierit orice urmă de vegetaţie vie, unde nu mai coboară nici păsările cerului. Ce voiau toţi cu moarta lor şi cu durerea lor? Unghiile Teofanei i-au lăsat semne vinete în braţ prin stofa hainei. A încercat să-i desprindă mâna cu binişorul. Unghiile se încleştau mai disperat; i-a ghicit reproşul dureros şi uimit din ochii ascunşi sub perdeaua neagră. Ce voiau toţi, ce mai cereau de la el, pe care-l alungaseră acum doi ani din casă ca pe un străin nevrednic de adăpost şi de milă? Îl mai aştepta oare Gina? Deasupra sicriului, când a început să cadă cea dintâi lopată de ţărână, s-au plecat toţi cu o stupidă curiozitate să privească. Să vadă, ce? Şi ministrul întinzând peste capete, unui reporter de gazetă, textul discursului! Şi individul cu rămăşiţe de pudră roz la nări şi la colţul pleoapelor, tânguind grotesc acelaşi refren pe un glas din ce în ce mai subţiat, din cap, emoţionat de propria sa oraţiune funebră: „Jalnică adu nare, neconsolată familie!” El nu aparţinea acestei familii neconsolate. E străin şi liber. Are drept mai cu seamă acum la libertatea lui de străin. Îl mai aşteaptă oare Gina? Ce poate să-şi imagineze, uitându-se la minutarele care înaintează cu atât de neîndurată grabă?

Pe birou se mai aflau câteva anunţuri de înmormântare, fără adrese, numai cu timbrele lipite. Sergiu Miclăuş împături una şi o lunecă în buzunarul hainei. „Te hog să nu rămâi prea mult în Platoul Pamir!” Va fi silit acum să-i mărturisească Ginei în ce Platou Pamir a fost el. Îi va despături hârtia cu chenar negru sub ochi. Iar Gina va înţelege îndată, cu toate că numele lui nu e menţionat în

pomelnicul neconsolatei familii. Se află înscrise numele doamnei Anica Stoian, soră; numele lui Vanghele Stoian, cumnat, proprietar de locandă. Numele lui Sergiu Miclăuş lipseşte. Nu le este nimic acestor străini care şi-au în gropat o moartă a lor, numai a lor. Atunci de ce se acaţă de dânsul? De ce înverşunarea aceasta despotică să-i răpească libertatea în ziua când îi este mai scumpă? Ministrul s-a simţit dator să-i strângă mâna: „Eşti cel mai mare dintre copiii nepreţuitei colaboratoare. Permite-mi să-ţi amintesc, în calitate de îndurerat prieten al defunctei, că singura sa mângâiere, în viaţa de dincolo, unde a trecut, va fi să ştie că îi urmezi cu aceeaşi virtute pe pământ înălţătoarea sa pildă!” Imbecilul! Smârcâia din nas şi strănuta. Îl mai aştepta oare Gina? „Şi, vezi, nu pleca, te hog, chiar în Platoul Pamir, să te aştept prea mult!” Îndată ce va şti Gina ce-a însemnat pentru dânsul această zi, are să-i sprijine şi lui fruntea obosită şi grea pe genunchi, aşa cum i-a sprijinit-o el pe piept, astă-noapte, înainte de a se despărţi, atunci când avea lacrimi în ochi, două boabe tremurătoare de rouă în genele răsucite şi lungi. Oare e un monstru de se gândeşte numai la aceasta în casa de unde a fost scoasă o moartă abia de câteva ceasuri? Astă-noapte altceva a simţit, altfel gândea. Acum a rămas numai avida dorinţă să dezerteze de la o silnică datorie şi să alerge la Gina. Ce-ar fi să păşească tiptil până la uşă cât Leon Dobrotescu e întors cu spatele, să dispară şi să-l lase singur? Monstruos?! Nu e mai monstruos s-o ştie pe Gina aşteptând? S-ar strecura până în camera lui, în câteva minute şi-ar schimba hainele, ar ieşi pe poarta servitorilor, pe unde fugea şi altădată. Până la staţia de taxiuri mai sunt câţiva paşi. Până la Gina, mai puţin de zece minute. Dar îl mai aşteaptă Gina? Dincolo, în hol, se aud uşi trântite, glasul Anicăi Stoian, lovituri de ciocane, paşi târşindu-se greu, oameni târând ceva. De bună seamă, desprind scândurile catafalcului din ţinte, pânzele negre, aerisesc încăperile de mirosul tămâiei, mătură florile strivite de tălpi, tot ce a rămas în casă după o

moartă. Şi el se gândeşte cum să fugă mai repede la o nuntă, abia întors de la o înmormântare. La cimitir s-au întâlnit cu altă îngropăciune. Cei dintr-un cortegiu se întorceau să privească la cei de dincolo, pentru o clipă uitându-şi mortul lor. Toate se întâmplă într-un singur oraş, într-o singură zi. Câţi oameni mor oare zilnic în Bucureşti? Ar fi o statistică vrednică de consultat. Câţi mor, câţi se nasc, câte nunţi. Toate se întâmplă într-un singur oraş; iar viii şi morţii sunt mai străini unul de altul decât locuitorii din două planete, din două sisteme solare, despărţite în spaţiu cu mii de ani-lumină. Astă-noapte, omul acesta, întors cu spatele, a zguduit ceva în el. Acum îi este un străin. A început să-l urască, fiindcă îl ţine prizonier aci. Oare Gina îl mai aşteaptă?

Leon Dobrotescu se răsuci de la geam. Cu batista de doliu îşi tamponă buzele şi mustăţile. La alţii gestul e natural, după ce au deşertat un pahar de apă ori au sfârşit un fruct savuros. La dânsul e un tic profesional, de avocat, înainte de a începe să cuvânteze.

Întrebă surd, în batistă:

— Îi vezi? Îi auzi?

Sergiu rămase neclintit în poza teatrală, cu braţele încrucişate pe piept. Gândi: „Îi spun hotărât că plec. Orice se întâmplă, plec! Pentru aceste întrebări mă ţine aci?” Leon Dobrotescu îi puse mâna pe umăr şi îl îndreptă cu faţa spre priveliştea de afară, repetându-şi întrebarea:

— Pe aceşti derbedei, îi vezi? Îi auzi? Nu-ţi poţi imagina, Sergiu, cât m-a enervat gălăgia aceasta de trei ani încoace. Mă gândeam la începutul primăverii să intru în legătură cu proprietarul terenului, să plătesc eu costul unei împrejmuiri înalte, de scândură, numai pentru a alunga haimanalele şi a scăpa de zgomot.

Sergiu privi la ceas. Rosti cu un zvâc de energie liberatoare:

— Tatileon, mă ierţi, însă trebuie să plec! Neapărat!

— Nu poţi să pleci, Sergiule! Îl întrerupse cu blândeţe Leon Dobrotescu. N-ai acest drept. Este pentru mine o chestiune de viaţă şi de moarte. De altfel, nici n-am să te reţin mult. Se întoarse iarăşi cu ochii spre geam, înăbuşindu-şi un hohot sinistru în batistă: Ha-ha! Credeam, de trei ani credeam că voiesc să scap numai de zgomot. Era altceva. Cu totul altceva, Sergiu. Îi vezi? Îi auzi? Haimanalele de pe stradă. Copii de servitoare, de rândaşi, de măturători. Desculţi, goi, rupţi. Ignorând demnitatea, şi virtutea civică, şi sistemele pedagogice. Sunt sigur că din camerele lor, de trei ani, tot aşa i-au privit nu o dată copiii mei şi ai Sandei. Jinduind la libertatea haimanalelor. Ai observat ce gât ca un vrej are Teofana? Ce urechi are Dudu? Ce frunte cu bubuliţe, Săndel? Compară-i cu tipurile din manualele de medicină. Rahitism, candidaţi la scrofuloză. Copiii mei şi ai Sandei. Admirabilii noştri copii, după chipul şi asemănarea noastră. Acum înţelegi puţin, Sergiule? Nu mă enerva zgomotul haimanalelor, ci existenţa lor, aci vecină, prezentă, afirmându-se ca o provocare sub ferestrele casei noastre, transformată într-un templu al virtuţilor civice, aşa cum o numea adineauri, la cimitir, în faţa gropii deschise ministrul cel cu strănuturi. Aş dori să mă asculţi altfel, Sergiu. Lasă, te rog, braţele acestea! La loc pe scaun.

— Tatileon, mă ierţi. Vorbim mâine. Eşti obosit. În-cercă Sergiu o ultimă scăpare.

— Cu neputinţă! Obosit nu sunt. Oboseala nu mai are nici o însemnătate pentru mine. Şi pentru tine te rog astăzi să fie la fel. Dacă puţin ai luat aminte la înmormântare, cum s-au petrecut toate, ai înţeles atunci cât de singur sunt, Sergiule. Am avut prieteni, tovarăşi, altădată, altfel, în vremea vieţii mele cu Magda. Cu Mado. Cu mama ta, Sergiu. De aceştia m-am îndepărtat eu când nu s-au îndepărtat dânşii. Mi-a impus Sanda alţii. I-ai văzut cine erau, cum sunt. Se poate numi tot ce-a fost o înmormântare? Nu ştiu dacă ai observat alt convoi, sărac,

pe care l-am încrucişat la cimitir. Câţiva oameni: treizeci, patruzeci. Rude ale unui mort nevoiaş, anonim; prieteni de ai mortului, tot anonimi. Au rămas în urmă, respectuoşi, aşteptând să treacă alaiul cu steaguri în doliu şi cu ministrul, cu delegaţii şi oratori specializaţi în discursuri funebre. S-au depărtat pe urmă în fund, spre locurile săracilor. Femei cu broboade, copii care n-au avut de unde să-şi cumpere haine negre. Au încins o bandă de stofă la mânecă. Sunt sigur că n-a rostit nimeni nici o cuvântare la mormânt. Au plâns însă. L-au plâns pe mort şi i-au plâns pe cei rămaşi. Iar cei rămaşi, când s-au întors acasă, nu s-au descoperit deodată singuri. Nu poţi să mă laşi singur, Sergiu! Nu-ţi cer mult timp. A treia oară, te rog, aşază-te pe scaun.

Sergiu Miclăuş trase scaunul cu resemnare. Leon Dobrotescu trecu în dosul biroului. Se instală ţeapăn, cu vinele gâtului umflate în gulerul înalt şi strâmt. Îşi împături batista. O puse în buzunar. Cu latul cuţitului de tăiat foile mătură un praf invizibil. Scrijelă cu vârful de os un ieroglif pe sugativa mapei.

Mărturisi, ridicând ochii rotunzi şi turburi, alburii, ca bilele de sticlă mată din gâtul buteliilor de limonadă:

— Sergiule, presimt că din inima ta a fugit o căldură care aseară încă nu dispăruse. Aceasta îmi îngreuiază cele ce vreau, cele ce trebuie să ţi le spun ţie nu numai fiindcă sunt singur şi fiindcă n-am cui le spune.

Sergiu Miclăuş îngăimă o protestare vagă. Cuvintele rostite de buze n-aveau însă nici o legătură cu gândurile sale.

— Există şi alte pricini care mă îndeamnă să ţi le împărtăşesc ţie, şi nu altuia! Apăsă Leon Dobrotescu, scrutându-i privirea, să descopere o tresărire de interes.

Privirea lui Sergiu Miclăuş era absentă.

Trecuse dincolo de obstacolele materiale, dincolo de pereţi, dulapuri de cărţi, de statuete indescifrabile, dincolo de alte ziduri, case şi străzi. O urmărea pe Gina pregătindu-

se de plecare, păşind pragul căsuţei din strada Cuţitul de-Argint, închizând în urmă portiţa grilajului verde, intrând deodată într-o negură stranie, opacă, scufundându-se ca o înecată.

Se uită la ceas.

Fără îndoială că Gina pleca acum într-adevăr.

N-a fost numai o părelnică plăsmuire a gândului. A vă zut-o închizând portiţa, făcând un semn cu degetele fluturate, depărtându-se; toate cu tensiunea unei apariţii telepatice, precis proiectând o clipă a vieţii trăită îndeaievea. Dar de ce negura aceasta? De ce scufundându-se ca o înecată? Pe chipul lui Sergiu Miclăuş întrebările se săpau dureros. Leon Dobrotescu avu amăgirea că îndurerarea era pentru el.

Deschise sertarul biroului. Zgomotul sec îl readuse pe Sergiu la realitatea imediată. În sertarul strict ordonat, după disciplina legendară a casei, apărură o scoarţă galbenă de dosar, un mic registru de socoteli, un teanc de bancnote cu banderolele Băncii Naţionale neatinse. Deasupra, un revolver de oţel oxidat. Cutia de peniţe, altă cutie dreptunghiulară de rezerve pentru creioanele colorate cu automat. Agende, sigilii, ace de metal pentru împerecheat actele, toate orânduite meticulos, cum le mai văzuse Sergiu şi altădată. Nou era revolverul şi nou teancul de bancnote. Leon Dobrotescu le răvăşi fără respect pentru simetrica rânduială. Căută mai adânc. Scoase o cărţulie legată în pânză roşie, decolorată, cu muchiile poleite. O ridică abia atingând-o cu degetele, ca un fragil odor dezgropat dintr-o tainiţă, gata să se risipească în pulbere la un contact mai brutal. Dintre foi desprinse o fotografie subţire, îngustă, pală; i-o întinse peste masă lui Sergiu, vorbind cu tremur în glas:

— O recunoşti, Sergiule? Ţi-o mai aminteşti tu? Măcar, tu, încă.

Sergiu Miclăuş nu mai zărise fotografia aceasta a mamei sale. Nu se afla un al doilea exemplar în sipetul de sus.

Peste borul pălăriei, strânsă la tâmple ca un coif de velur, coboară o voaletă diafană, umbrind jumătate din obrazul Magdei Miclăuş, dând ochilor migdalaţi o privire misterioasă, magnetică, din lumea ei ireală.

Era o fotografie neîndemânatică de amator. O imagine fără contururi lămurite, dar tocmai prin această imprecizie a luminilor şi umbrelor, fumegoase, flotante, şterse, mai turburătoare decât obişnuitele efigii fidele şi stricte din fotografiile executate cu perfecţie tehnică.

Leon Dobrotescu aştepta cu mâna întinsă peste birou. Când căpătă imaginea înapoi, o păstră între degetele înfiorate de tremur, o contemplă îndelung. Se auzea balansul metalic al pendulei. De afară străbătea gălăgia haimanalelor. Dar sunetele erau pentru amândoi mai slabe, mai depărtate, lipsite de semnificaţia tiranică de adineaori.

Nici Sergiu Miclăuş nu mai gândea la minutele care trec; nici Leon Dobrotescu, la libertatea provocatoare a derbedeilor din locul viran.

— Aşa era mama ta, Sergiule, când am cunoscut-o. Magda, Mado. Singura fiinţă pe care am iubit-o cu adevărat, singura alături de care am fost fericit, pe care îndrăznesc să spun că am făcut-o fericită. De unde această fotografie? Nu văd o cifră, o dată, un semn. Nimic. Se află ascunsă în carte de douăzeci şi cinci de ani. Cartea ascunsă în bibliotecă, între colecţii de legi şi jurisprudenţe. Acum patru zile le-am descoperit. Ţin să cunoşti împrejurările. Îţi vor explica multe. Hotărârea de acum, tot ce ţi se pare în purtarea mea fără sens.

Figura spongioasă a lui Leon Dobrotescu pierdea înţepeneala învineţită în gulerul strâmt. Îşi puse amândouă coatele pe tăblia biroului, îşi cuprinse obrajii în palme şi vorbi cu glas înecat:

— Ţi-am spus aseară că Sanda a murit urât. S-a zvârcolit, a încercat să fugă din pat. A avut o agonie chinuită. Tot ce putea să contrasteze mai teribil cu firea ei rigidă, stăpână pe sine, eliminând surprizele şi slăbiciunile cărnii, a

sărmanului animal din noi. Nu accepta moartea. Aceasta a fost! A vorbit fără şir. Printre gemete şi strigăte, cu răstimpuri de delir odios, respingător. Cuvinte pe care n-am bănuit că ştia să le pronunţe gura ei. O priveam şi o ascultam cu spaimă. Nu cu durere, cu spaimă. Se zvârcolea, delira o muribundă cu totul străină de Sanda. Am trăit şaptesprezece ani într-o casă, am împărţit aceeaşi masă, acelaşi pat. Şi acum n-o recunoşteam. E un sentiment greu de imaginat, Sergiule, oribil! O lăsam în paza surorii de caritate, veneam aci şi îmi prindeam capul în palme, ca acum. Cine era femeia care murea? Unde era Sanda cealaltă, uzurpată de această străină? Deodată, cu patru seri în urmă, au încetat să mă mai tortureze aceste întrebări, spaima, stupoarea, indignarea pe mine însumi. A pus stăpânire pe mine altceva: o nelinişte. Ţi s-a întâmplat vreodată să ai senzaţia că te urmăreşte de undeva o privire? Te crezi singur, departe de orice ochi omenesc, apărat, şi simţi că o privire s-a oprit asupra ta. Aceasta mi s-a întâmplat acum patru seri aci, unde mă închisesem să n-o aud, să n-o văd pe Sanda. Mă ridicam şi nu-mi găseam loc. Mă învârteam în jurul biroului, încercam să mă gândesc la spusele medicului, la deznodământul inexorabil, la soarta copiilor, egoist, la a mea. Obsesia privirii stăruia mai puternică decât aceste mizerabile tentative de a mă sustrage. Mă oprisem, o clipă, la fereastră. Se potolise zgomotul de afară. Se întuneca. Mă aflam la fereastră şi m-am întors răsucit de umeri ca de-o mână străină, am mers la dulapul de cărţi cu o siguranţă de hipnotizat care execută altă voinţă, am deschis uşa şi am pus mâna direct pe această carte. Am găsit între scoarţe şi prima foaie imaginea Magdei, şi o mare linişte s-a făcut în mine. Cum se ogoieşte un vânt. O explicaţie nu există, nici n-o caut. Destul că o mare linişte s-a făcut în mine. Crezi că delirez şi eu, Sergiule?

— Nu, Tatileon. Ascult. Încerc să pricep.

Leon Dobrotescu îşi desprinse obrajii din palme.

Pe faţa spongioasă se cunoşteau urmele degetelor, mai albe, recăpătându-şi treptat coloarea o dată cu fluxul sângelui. Rezemat cu ceafa de spătarul înalt, urmă cu tonul obiectiv al unui povestitor care se mulţumeşte să expună faptele, fără năzuinţa vană de a le găsi explicare:

— Inutil să încerci a pricepe o întâmplare ca aceasta, Sergiule! Poate să aibă o interpretare mistică, dar şi una foarte banală. Nu e întâia oară când o carte, într-o bibliotecă de alte opt-nouă sute, rămâne trecută cu vederea vreme de ani. Ţi-am spus că se afla asfixiată între tratate şi jurisprudenţe. Uite, colo, rândul cel de sus. E foarte probabil că de zeci de ori ochiul şi mâna mea au trecut peste dânsa când aveam nevoie de un text ori de un comentator pentru a pregăti o pledoarie. Ochiul şi mâna au trecut fără să se oprească fiindcă nu mă interesa atunci cărţulia; era o instrusă. Deci prezenţa n-o dau pe socoteala unor circumstanţe misterioase. Altceva însă îmi pare că a fost de ordinea revelaţiilor. Ceea ce s-a petrecut cu mine. În mine. Originea fenomenului nu era în afară. Era aci şi aci, Sergiule!

Leon Dobrotescu însoţi ultimele cuvinte, ducând pe rând arătătorul la frunte şi la inimă.

— Aci şi aci! Repetă.

„Are nevoie de linişte, de odihnă. I-ar face bine acum un calmant; un somn de 24 ore. Comprimatele pe care mi le tot îndesa astă-noapte Matei”. Gândi Sergiu Miclăuş.

— Ghicesc! Exclamă înăbuşit Leon Dobrotescu. Încă o dată mă urmăreşte şi în ceasul acesta o pedeapsă. Ce greu este să-ţi exprimi o realitate subtilă din tine când te-ai învăţat să reacţionezi numai în funcţie de profesie, de obicei, cu gesturi şi cuvinte de-a gata! Ne aflăm într-un birou de advocat. Zidurile acestea au auzit tot felul de spovedanii; unele dramatice, multe meschine. Pe toate le-am ascultat, le-am pătruns în firul lor cel mai încâlcit şi secret; tuturor le-am găsit o soluţie. Pe toate le-am pledat cu reuşită, fiindcă erau ale altora. Iar când e vorba să lămuresc ceva

decisiv pentru mine, făcând parte din mine, nu mai găsesc vorbele cele vii şi fireşti. Mă împiedic în formulele uzate ale profesiei, în gesturi de pledant la juraţi. Totuşi, e foarte simplu ceea ce voiam să-ţi spun, Sergiule. Extraordinar de simplu! Şaptesprezece ani am fost orb, opac, mecanizat. Am trăit prin voinţa Sandei, în universul Sandei. Din asemenea pricină, cartea aceasta n-a existat pentru mine, chiar dacă aş fi luat-o în mână şi i-aş fi pipăit scoarţele. Cum poate s-a şi întâmplat. N-avea o realitate perceptibilă pentru simţurile mele de atunci. Acum patru seri a căzut o perdea. M-am dus direct la cărţulia din dulap cu imaginea Magdei, fiindcă pentru mine abia din acel moment aveau iarăşi o realitate. Reîncepând de acum patru seri. Nu e simplu? Extraordinar de simplu?

Leon Dobrotescu se opri, aşteptând o încuviinţare. Sergiu nu-i putea suporta privirea exaltată. Vorbi, întorcând ochii spre fereastră:

— Tatileon, pentru cineva dinafară asemenea sondaje în subconştient nu par atât de simple, atât de extraordinar de simple.

— Altceva atunci. Se încăpăţână Leon Dobrotescu. Am fost confuz. Ţi-am spus că nu mă mai servesc cuvintele. Îmi fug. Mă trădează. Era mai cuminte să mă servesc de o analogie. Admiţi că un mormoloc percepe universul cu simţurile pe care i le-a dat specia? Admiţi că o pasăre percepe acelaşi univers cu alte simţuri? Fatal, fiecare are o altă viziune a universului. Nu există o corespondenţă între ele. Aceeaşi grădină e altceva pentru o broască, o pasăre, un melc, un viţel, grădinarul care o îngrijeşte şi vizitatorul care o admiră. Cu mine s-a întâmplat o ruptură, o mutaţie dintr-o specie în alta. Ani de zile, din copilărie până ce-am cunoscut-o pe Sanda, am aparţinut unei specii. Am trăit viaţa acelei specii, într-un univers perceput ca atare. Prin Sanda am fost înglobat cu sila unei specii străine de adevărata mea structură. Acum patru seri am fost restituit speciei mele. Natura a reparat o eroare.

Sergiu Miclăuş se înduioşă de aceste divagaţii, de înfăţişarea omului cu părul ciufulit de năduşeală, cu obrazul torturat de jalnica neputinţă de a da expresie limpede gândurilor poate mai puţin confuze din el.

Murmură:

— Tatileon, cred că altfel povestite toate, în alte condiţii, mai calm.

— Sunt calm! Întrerupse Leon Dobrotescu, ridicând glasul şi pumnul cu o vehemenţă care îi dezminţea spusele. Sunt calm, dar sunt prea singur, Sergiule. Adăugă, schimbând vocea scăzută şi rugătoare: Uite, sunt calm. Sunt calm, Sergiule.

Leon Dobrotescu îşi astupă ochii cu palmele. Rămase un timp neclintit, cu faţa ascunsă, cu coatele sprijinite în tăblia biroului.

Era extraordinar de simplu tot ce avea el de spus, dar acum ştia că nu le va mai spune nimănui.

Nădăjduise că le va presimţi copilul Magdei. Trei zile, a trăit în această amăgire şi aşteptare. Poate că astă noapte ar mai fi fost încă timpul. I s-a părut că se făcuse între dânşii o legătură prin antene sensibile şi fine. Acum, era prea târziu. Antenele s-au închis. Comunicarea de la unul la altul fusese suspendată. Bunăvoinţa, explicaţiile, cuvintele multe şi împleticite nu mai erau de nici un ajutor.

Cu patru seri în urmă, descoperise că viaţa lui cea adevărată o trăise numai alături de Magda. În cei doi ani ai tinereţii, alături de dânsa, n-a existat nici un proiect ambiţios de viitor, nici o aspiraţie de înălţare în regiunile superioare ale umanităţii, nici un devotament în afară de cel egoist, restrâns şi încântător, al lor, al unuia pentru celălalt. Nu ştiau ce se va întâmpla cu dânşii a doua zi. Averea Magdei o devorase Anton Miclăuş, o dată cu propria lui avere. Casa era grevată de ipoteci. Iar el, al doilea soţ, era un debutant fără pasiune de meserie, fără clientelă, pledând pe apucate. Adeseori masa de a doua zi devenea o problemă. Nu plăteau apa, ca să-şi poată cumpăra Magda o

pălărie. Au renunţat altădată la un vagon de lemne angajat şi la arvuna plătită ca să plece două săptămâni la Constanţa. Toată iarna şi-au furnizat apoi lemnele cu ţârâita, câte două-trei sute de kilograme. S-au strâns cu focul în două camere. Dar fericit a fost numai aşa şi numai atunci. Poate că era o viaţă inferioară, lipsită de nobleţe şi de eroism. Poate că şi el era o făptură inferioară, lipsită de nobleţe, de abnegaţie şi de eroism.

Sanda a introdus altă ordine. Sub influenţa ei a căpătat cultul existenţelor rectiline. Şaptesprezece ani s-a asfixiat într-o atmosferă irespirabilă, fără să-şi dea seamă de ce toate izbânzile de carieră, prosperitatea bănească, prestigiul în barou şi în politică nu-i dădeau nici o mulţumire. S-a schimbat şi la chip. Cu încetul, pe nesimţite, a luat şi el înfăţişarea Sandei, gesturile ei, o dată cu formulele ei. Trădase amintirea Magdei. Murise pentru el a doua oară. I se părea că a fost absurdă viaţa lor din cei doi ani de neprevăzut şi capricii. Rupsese legăturile cu prietenii de atunci, cu tovarăşii de atunci. Devenise un manechin articulat cu rotiţe, mişcându-se după cum poruncea mecanismul răsucit de o altă mână.

Iar rătăcirea i s-a luminat într-o singură clipă, acum patru seri.

Încă nu murise Sanda, se zvârcolea în altă singurătate, a ei, când a simţit că în fiinţa sa ascunsă nu-l deznădăjduia deznodământul anunţat de medici cu precizie de ceasuri şi minute. Nu-l durea acest deznodământ, cum nu l-au durut nici zvârcolirile muribundei. Îl aştepta. Cu un inconştient sofism al cugetului, se înşela, spunându-şi că aşteaptă s-o vadă în rigiditatea morţii, fiindcă numai aşa se vor sfârşi cumplitele şi degradantele spasmuri de agonie. Aşa afirmau medicii; aşa şopteau prin unghere cele două surori de caritate când îşi treceau schimbul de zi şi de noapte, cu fiolele de injecţii; aşa s-a împăcat şi el cu gândul. Să se termine mai repede, pentru ca să scape bolnava de chinuri. Adevărul era, însă, că aştepta moartea Sandei ca o

dezlegare din lanţuri. Cu două săptămâni înainte de boala ei, asemenea gând i s-ar fi părut înfricoşător şi mizerabil. Acum ştie că în zăcământul întunecat al sufletului i-a fost o dorinţă tăinuită dintotdeauna, ignorată de controlul conştiinţei, păstrându-se totuşi vie. Iar Sanda a ştiut-o şi ea aceasta. E sigur că a ştiut-o. În ceasul din urmă i-a prins mâna, repetându-i aceleaşi şi aceleaşi cuvinte: „Tu ai să mă ierţi, Leon? Am crezut că e bine ce fac. Tu ai să mă ierţi, Leon?”. Aşadar, măcar atunci, la hotarul dintre viaţă şi moarte, a înţeles că totul a fost o mare eroare. Nu durerile o chinuiau. Nu spaima de moarte. Ci gândul că moartea o împiedică să mai repare eroarea în care au trăit amândoi. Şi în ultimele clipe s-a liniştit. Moartea i-a scris pe chip o împăcare neaşteptată şi supranaturală. Poate a plecat cu siguranţa că pentru amândoi e mai bine aşa, deşi prea târziu. Rămânea el singur să repare eroarea, să se întoarcă la viaţa pentru care a fost hărăzit.

Sanda era acum în pământ. El cunoştea ce-i rămâne de făcut. Va lipsi o lună, două, un an poate. Atât cât se va arăta nevoie până ce se va regăsi. Viaţa cea veche, adevărată e închisă pentru dânsul. Timpul a lăsat urme; şaptesprezece ani i-au deformat fiinţa, cugetul, vocabularul chiar. Dar se va mulţumi cu o umbră a ceea ce a fost şi ar mai fi putut să fie. Se va întoarce să-şi crească altfel copiii, suprimând catehismul virtuţilor laice, preceptele ucigaşe, tot ce i-a înăbuşit şi pe dânşii, l-a înăbuşit şi pe el. Poate o sfoară de pământ, cu muncă brută în aer liber şi cu satisfacţii simple, într-o casă de ţară; poate aceasta ar fi o soluţie. Poate există alta pe care acum încă n-o întrevede. A crezut că feciorul Magdei era singurul destinat să-l asculte şi să-l înţeleagă; fiindcă era copil al Magdei, sânge din sângele ei; fiindcă toate se cercau ascultate şi înţelese de cineva. S-a înşelat! Este şi Sergiu un străin ca oricare altul. L-a îndepărtat, a făcut din el un străin. Toate aci sunt străine şi reci.

Leon Dobrotescu îşi descoperi încă o dată faţa din palme. Îşi îmbumbie haina corect, îşi potrivi nodul cravăţii, gulerul

înalt şi strâmt, părul umed la tâmple. În dosul biroului avu din nou înfăţişarea profesională, advocatul care expune unui client punctul de vedere într-un litigiu şi sorţii de izbândă într-un proces. Dar obrazul îi era foarte palid, galben-verzui. Sergiu Miclăuş îşi aminti cu dezgust pieliţa păsărilor tăiate şi jumulite din vitrina băcăniilor, albeaţa golită de sânge, petele vinete, carnea flască şi moartă, conservată în frigider.

— Mă ierţi, Sergiule? Întrebă Leon Dobrotescu. Ai avut dreptate! Sunt obosit. Suntem obosiţi amândoi. Te-am făcut să pierzi timpul zadarnic. Să trecem la câteva chestiuni de ordin practic. Privi la pendul: În zece minute am terminat. Scoase din sertar dosarul cu scoarţele galbene, o agendă, micul registru de socoteli; alese un teanc de bancnote, din trei. S-o iau metodic. Ai fi dispus să-ţi dai demisia şi să revii aci, Sergiule? Ţi-aş preda toate procesele în curs. Rămâi asociatul meu, deşi eu voi figura numai cu numele. Asociat, fiindcă numele meu ţi-ar asigura o clientelă. Secretarul actual e un tânăr aproape de vârsta ta, muncitor şi serios. Te va pune în curent şi-ţi va fi de un folos. Ce răspunzi la aceasta?

Sergiu se gândi: „Aş avea nevoie să o întreb pe Gina. Numai ea ar decide dacă vom rămâne aci, sau la Oradea Mare a ei, sau la mine, în târgul meu.” Se deprinsese atât de mult cu ideea că viaţa lor va fi de acum înainte nedespărţită, i se părea că se cunosc şi că se iubesc de atâta vreme şi pentru veşnicie, încât nici o clipă nu se îndoi că toate depind numai de o hotărâre a Ginei.

— Ce răspunzi, Sergiule? Stărui Leon Dobrotescu, surprins de această şovăială.

— Tatileon, aş avea nevoie de un răgaz. Să mă deprind cu ideea. E atât de neaşteptat! În două-trei zile, aş da un răspuns chibzuit.

„În două-trei zile, aş avea timp să am cuvântul Ginei”, gândea Sergiu. Dar nu explică anume cum înţelegea el să chibzuiască răspunsul şi anume cu cine.

— În două-trei zile? Cam târziu, Sergiule. Ţi-am spus, mi se pare, că am de gând să plec chiar în noaptea aceasta. Mă sufocă zidurile. În orice caz, am fixat pe hârtie toate dispoziţiile mele pentru secretar. Te va pune el în cunoştinţă dacă vei hotărî aşa cum doresc eu. De nu, are alte dispoziţii. Să consider acest capitol lăsat în suspensie şi să trecem la altul. Ai păstrat vreodată o socoteală de încasările tale după majorat?

— Nu, Tatileon, mărturisi Sergiu Miclăuş, plecând ochii în pământ.

Era o întrebare penibilă pentru el. Abuzase de oamenii care l-au crescut. Uitase că nu însemna nimic pentru dânşii şi că fusese un tolerat în casă: în anii de pierzanie le sustrăgea banii sub cele mai extravagante pretexte. După exilul de unde se întorcea tămăduit, purtarea din acei ani i se părea mai greu de iertat. Poate se afla o singură cale pentru a restitui sumele. Să primească rolul de asociat în treburile de advocatură ale lui Leon Dobrotescu, să muncească din răsputeri doi-trei ani şi să pună lunar o cotă la o parte, până la o achitare totală.

Leon Dobrotescu deschise carnetul de socoteli, citi o coloană de cifre. Totalul depăşea cu mult suma pe care şi-o închipuise Sergiu.

Leon Dobrotescu adăugă:

— Se află însemnaţi numai banii despre care ştia şi Sanda. Multe cifre sunt scrise chiar de mâna ei. Pentru celelalte sume n-am păstrat nici o socoteală. Cred că le recunoşti, Sergiule?

— Da, Tatileon! Oftă Sergiu, îmbujorat de ruşine şi de umilinţă până în vârful urechilor.

— Atunci să considerăm şi acest capitol încheiat. A fost pentru tine o lecţie, Sergiule. A trecut. Ţi-a folosit, după cum văd. Aceasta îmi pare singurul lucru important. Socotelile pot să dispară.

Leon Dobrotescu rupse foile micului registru, le mototoli şi le aruncă în coşul de lângă birou.

— Tatileon, cum să-ţi mulţumesc? Îngăimă Sergiu Miclăuş ridicându-se de pe scaun.

Leon Dobrotescu îi făcu semn cu mâna să rămână la loc. Mulţumirile n-aveau ce căuta între dânşii. Ani îndelungi crezuse că le-a făcut toate pentru Sergiu. Le făcuse numai pentru copilul Magdei.

Trase în faţă dosarul cu scoarţele galbene:

— Şi acum al treilea capitol, Sergiule. Am aci toate actele casei şi toate documentele tutelei, din vremea când erai minor. Socoteala am făcut-o o dată la majoratul tău. E bine s-o revizuim. Trebuie să ştii că te-am frustrat. Cu bună-ştiinţă, în complicitate cu Sanda. Nu protesta! E adevărul. Împotriva ta, apărându-te pe tine de tine, am vrut să-ţi păstrăm o rezervă. Casa Magdei, a ta deci, a rămas grevată de trei ipoteci. Datorii în condiţiile cele mai oneroase. Nici mama ta, nici tatăl tău n-au fost buni administratori. S-ar fi spus că aşteptau să se întâmple a doua zi un cataclism cosmic sau un miracol pentru a rezolva problemele de existenţă. Doi ani, cât a trăit Magda, am continuat şi eu acelaşi fel de a privi viaţa. A survenit Sanda. Am gospodărit moştenirea ta altfel. Am achitat datoriile pe măsură ce ne-au îngăduit mijloacele. Am radiat ipotecile şi am cumpărat noi casa, la licitaţie, după toate formele prevăzute de lege şi aprobate de secţia tutelelor. Disponibilul ţi-a revenit la majorat. Spre al meu regret, am făcut imprudenţa să nu rezist la stăruinţele tale. Ţi-am depus banii la bancă, de unde tu i-ai ridicat când ai vrut. I-ai părăduit. Licitaţia şi cumpărarea au avut de bază o estimaţie a tribunalului, care mi s-a părut atât mie, cât şi Sandei inferioară valorii reale. Ne-am hotărât – şi ideea a pornit de la Sanda – ne-am hotărât să-ţi punem la o parte diferenţa, fără ştiinţa ta, ca să-ţi servească atunci când vei da dovadă de maturitate; o maturitate alta decât aceea presupusă de lege. Îmi face impresia că abia acum ai ajuns la adevăratul majorat. Deci am judecat bine. Sanda a judecat bine. Suma se ridică astăzi la nouăzeci şi ceva de mii de lei. Nouăzeci şi patru de

mii patru sute, exact. Să spunem o sută. Banii îi ai aci. Te rog să-i numeri.

Leon Dobrotescu făcu să sară banderola cu unghia şi îi întinse în evantai bancnotele cu miros proaspăt de ceară şi cerneală. Sergiu Miclăuş articulă cuvinte fără înţeles. Cât de nedrept fusese el cu Tatileon, cu Mamisanda, cu toţi! Îl apăraseră într-adevăr de el însuşi, împotriva sa însăşi. Cu o preştiinţă misterioasă, aceşti străini, după ce-i înduraseră faptele de copil, nebuniile adolescenţei şi tinereţii dintâi, tot dânşii i-au păstrat putinţa să-şi înjghebeze modestul cămin la care năzuia de astă-noapte, de când a cunoscut-o pe Gina, de când o iubeşte pe Gina. Se ridică înconjurând biroul şi încercând să-l îmbrăţişeze pe Leon Dobrotescu într-o stângace pornire de recunoştinţă şi de remuşcare.

— Am fost un ingrat, Tatileon. Numai voi aţi ştiut să vedeţi limpede în mine, dincolo de mine. Numai voi, tu şi Mamisanda.

Leon Dobrotescu îi opri cuvintele pe buze:

— Ajunge, Sergiule. Ştii bine că nu-mi plac efuziunile acestea femeieşti.

Nu trecuseră multe clipe de când le căuta, le cerşea, avea nevoie de ele. Acum antenele lui erau închise. Rămase ţeapăn, în hainele strâns îmbumbiate, în scaunul cu spătar înalt.

— Numără, te rog! Spuse cu răceală.

Sergiu Miclăuş îndoi teancul de hârtii şi îl puse în buzunarul pantalonului, la spate, fără să numere, stingherit de privirea gheţoasă, profesională a lui Leon Dobrotescu. Nu află acel cuvânt rar, nespus, unic care să umple golul dintre dânşii. Se auzea iarăşi balansul ritmic al pendulului. Unde are s-o mai găsească oare pe Gina acum? Se auzea iarăşi gălăgia haimanalelor din locul viran, sfârşind ultima lor joacă pe ziua de azi. În hol încetase zgomotul paşilor. Pe scări răsună glasul lui madam Stoian. Se trânti o uşă. Un clopot de tramvai vuia depărtându-se.

— Erai grăbit, Sergiule! Îi aminti Leon Dobrotescu. Nu te mai reţin. Eşti liber.

Se înălţă din scaun cu o mână sprijinită pe marginea biroului. Tot aşa îşi concedia clienţii când uitau cât de preţios e timpul avocatului Leon Dobrotescu şi se întindeau la vorbă, recapitulând amănunte de prisos pentru susţinerea unui proces. Sergiu se simţi vinovat. Mai vinovat decât la plecarea din casă, cu doi ani în urmă. Ştia că altceva aşteptase de la dânsul Leon Dobrotescu şi că el i-a înşelat aşteptarea. Orice ar mai fi încercat acum, era făţarnic şi van.

Întrebă, totuşi:

— Şi când pleci, Tatileon? Unde pleci?

Leon Dobrotescu îşi tamponă buzele uscate cu batista de doliu. Cuvintele sunară înăbuşit în căluşul de olandă:

— Nu are nici o importanţă unde plec. În orice caz, departe de aci şi cât mai curând.

Cu remuşcare, Sergiu Miclăuş încercă să arate că nu-l lasă nesimţitor aceste hotărâri.

— Dar copiii, Tatileon? Nu pot rămâne singuri.

— Am luat dispoziţii! Fu răspunsul sec.

— Era vorba de o remaniere.

— Ha-ha! Era vorba de-o remaniere? Hohoti lugubru Leon Dobrotescu. Atât mă cunoşti tu, Sergiule? Aceasta crezi tu că mă interesează într-o zi ca aceasta? Era vorba de o remaniere! Se va face fără mine, spre uşurarea multora. Erai grăbit. Pierzi timpul.

Sergiu Miclăuş voi să-l îmbrăţişeze. Leon Dobrotescu îl opri cu un surâs amar şi ironic. Acesta nu era copilul Magdei. Era al lui Anton Miclăuş! Şi ciudat, simţi ceea ce nu cunoscuse niciodată – o gelozie dincolo de ani şi de morminte pentru acest Anton Miclăuş, primul bărbat al Magdei. Sergiu avea numai ochii lui Mado; încolo, toate le moştenise de la omul care şi-a pierdut averea în joc de cărţi, cai de curse şi petreceri de pomină. Omul pe care îl aştepta Magda până în zori, cu lumina aprinsă, tresărind la

fiecare pas de pe stradă. Cum l-ar fi putut înţelege un străin, feciorul lui Anton Miclăuş? Un copil al lui şi al Magdei l-ar fi înţeles. Numai copilul acela l-ar fi înţeles, pe care atât îl aşteptase şi nu le-a venit.

Din uşă, Sergiu mai întoarse ochii.

Leon Dobrotescu rămase în picioare, în faţa biroului, cu latul palmei pe cartea cu scoarţele de pânză roşie.

Strânse din umeri, resemnându-se neputinţei. Într-adevăr, între un om şi alt om nu există nici o comunicare. Chiar dacă îi apropie într-o clipă ceva, clipa de contopire nu coincide. Se depărtează, se contractează fiecare ca melcii în spirala lor de calcar. Sergiu traversă holul în vârful degete-lor, ca şi cum moarta se mai afla încă în cealaltă cameră. Dispăruse vălul cernit din oglindă. Covoarele erau întinse la loc. La locurile lor erau şi scaunele nichelate, ca ţevile răsucite de alambic. Urcă în odaie, plănuindu-şi plecarea. Papanaş, pisicul cenuşiu, se strecură o dată cu el pe uşă, torcând şi alintându-se.

— Scuzele mele, amice! Ai dat greş. Acum n-am timp.

Papanaş nu voia să ştie. Sări pe pat, ascuţindu-ţi ca într-o scoarţă de copac ghearele în stofa smochingului întins de Matei.

— A! Nu! Se supără Sergiu. Te cam întreci, domnule Papanaş! Hai, gata! Adio!

Îl apucă de ceafă şi îl scoase în antret, închizând uşa după dânsul. Pisicul mieună afară. Sergiu se silea să nu-i audă chemarea. Tot aşa scânceau cerându-se înăuntru şi ceilalţi pisici, Papanaş I şi al II-lea, în anii de altădată. Întotdeauna la el găseau adăpost şi dezmierdare. Acum nu avea timp. Niciodată nu i-a fost atât de scump timpul. Alături de smochingul călcat şi aerisit se aflau cămaşa pregătită de Matei, gulerul şi funta neagră de mătase. Exact cum le aşeza de atâtea ori, altădată, sluga bătrână şi complice; cum poate tot aşa aşeza echipamentul lui Anton Miclăuş pentru expediţiile sale de noapte. Dacă Matei n-ar fi dispărut îndată după înmormântare, l-ar fi trimis cu

răspuns la Gina. Era iscusit şi în asemenea misiuni. Ar fi dus ştire Ginei să nu-l aştepte, ar fi rugat-o să-i scrie un cuvânt, unde să vină şi cum să se prezinte, oaspe nepoftit la o nuntă de necunoscuţi. Acum răspunsul acela îl va găsi fără îndoială acasă, în strada Cuţitul-de-Argint. Dar câteva rânduri ar fi cruţat-o pe Gina de neastâmpărul aşteptării, de cine ştie ce gânduri şi închipuiri.

Ţinând cămaşa în mână, Sergiu se apropie de fereastră să-i prindă butonii de perle în piepţi – butonii moşteniţi de la Anton Miclăuş.

Privi afară. Rămase cu ochii lărgiţi de uimire. Leon Dobrotescu ieşise în stradă fără pălărie, ţeapăn în straiele negre şi strâmte, purtând între degete batista cu chenar negru. Se uită îndărăt spre uşă. Îşi pipăi creştetul cu păr rar şi asudat, sub care de sus se vedea începutul de chelie lucie. Făcu un pas spre intrare. Desigur, se gândise să se întoarcă şi să-şi ia pălăria. Renunţă. Se depărtă spre capătul trotuarului.

Sergiu îşi aminti revolverul din sertar, răspunsurile lui bizare: „În orice caz, plec departe de aci şi cât mai curând”.

Aruncă butonii şi cămaşa, smulse fetrul cenuşiu din cuier, trânti uşa, zdrobi sub tălpi laba lui Papanaş şi se repezi pe scări. N-auzi sfâşietoarea clamoare a pisicului care a umplut casa în urma sa.

În stradă, grăbi pasul. Apoi, când fu aproape, îl potrivi după mersul lui Leon Dobrotescu. Un trecător se opri să măsoare din ochi omul fără pălărie, călcând sacadat şi ţinând în mână batista cu banda de doliu. În dreptul lui Ser giu Miclăuş ridică din sprincene întrebător şi făcu un semn jovial cu degetul la tâmplă, adică: „Ce-i cu individul? Atins la cap sau numai atins de băutură?” Sergiu se cutremură de această cruzime, care transformă o suferinţă omenească numai într-un spectacol curios pentru ceilalţi semeni. Răspunse cu o pantomimă identică, ducând degetele la gură, adică: „Nimic neobişnuit. Băutura.” Trecătorul se linişti. Spectacolul îşi pierdea interesul. Un om beat în zi de

duminică se poate vedea pe toate străzile. Aprinse ţigara şi îşi căută de drum.

Sergiu Miclăuş se dădu lângă un stâlp de tramvai. Leon Dobrotescu ajunsese la staţia de automobile, parlamenta cu un şofer. Probabil că adresa rostită sau numai înfăţişarea clientului nu inspirau prea multă încredere. Leon Dobrotescu scoase port biletul. Şoferul păru satisfăcut. Îşi cerea iertare, ducând mâna la caschetă. Coborî steguleţul roşu al aparatului şi deschise portiera. Sergiu Miclăuş sări în al doilea taxi din staţie.

— Repede! Să nu-l scapi din ochi!

— Ţeles! Numai de n-or face spre centru, să dăm peste stopuri.

Automobilul din faţă nu apucă spre centru. Începând de la a doua stradă, Sergiu pricepu că merg spre cimitir. Pe acelaşi drum unde cu trei ceasuri înainte urca agale convoiul funebru al Sandei Dobrotescu. Ce însemnau toate acestea? Ce s-ar fi cuvenit oare să facă acum? Sergiu Miclăuş îşi strânse tâmplele între degete. Încă o dată se îndepărta de Gina. Ce căuta Leon Dobrotescu la cimitir? Nu e întâia oară când un văduv se sinucide pe mormântul tovarăşei de viaţă. Poate că datoria lui e să-i iasă înainte la poarta cimitirului, să-i reteze calea, să-l apuce de braţ, să-l aducă îndărăt cu sila. Poate că la ora aceasta poarta cimitirului e închisă. Ar fi un noroc. S-ar simplifica misiunea lui. S-ar întâlni faţă în faţă. I-ar spune că şi el a venit pentru a îngenunchea pe mormântul proaspăt al Mamisandei, acum, când nu mai e lume, în tăcerea şi singurătatea prielnică reculegerilor.

— Mi se pare că mergem spre Belu! Se dădu cu gândul şi omul de la volan.

Sergiu se răsuci să privească îndărăt cerul învălvătat al apusului. Peste o jumătate de oră va fi noapte. Toate conspiră să-l despartă de Gina.

Aruncă ochi duşmănoşi trecătorilor de pe trotuare, care se întorceau fără grijă spre casă, liberi şi târându-şi paşii după

plimbarea lor de duminecă. Pe toţi îi pizmuia; pe toţi, fără deosebire. Femeia aceasta însărcinată, cu doi copii alături. Şi plutonierul încătărămat în curele. Şi cumetrele, care stau la sfat rezemate de zaplaz. Toţi au avut astăzi o zi a lor, liberă. Mulţi n-au ştiut cum să-şi umple ceasurile. Li s-a părut o duminecă prea lungă. Măcar de-ar fi putut să trimită Ginei un răspuns. Matei a plecat fără să ceară învoire, fără să spună unde se duce. Ca dintr-o casă care a rămas fără stăpâni. Unul în mormânt, celălalt rătăcind pe străzi cu capul gol. Poate că Matei a plecat să-şi caute Reveica lui. Unde a mai auzit numele acesta? Reveica. Heveica. Aşa i-a pronunţat numele Gina. Poate că aşa chiar l-a şi pronunţat. Baba Heveica. N-avu când sfârşi gândul.

— Ce vă spuneam eu?! Întrebă şoferul frânând. La Belu am ajuns!

Sergiu Miclăuş sări jos. Leon Dobrotescu pornise înainte. Mergea ţeapăn, cu o mână prinsă în nasturii hainei, cu fruntea goală în sus, cu batista în cealaltă mână. Nu în toarse ochii nici când auzi paşii în spatele său. Sergiu Miclăuş n-avu curaj să-l oprească. Încetini mersul. Ocoli pe o potecă îngustă, lăturalnică, să-i iasă înainte la mormântul acoperit de cunune şi jerbe proaspete.

Aşteptă.

Leon Dobrotescu se aplecă de mijloc, rupse dintr-o jerbă câteva flori albe, îşi tamponă gura şi mustăţile cu batista de văduv, după vechiul său tic.

Nu arăta nici un semn de emoţie în faţa groapei cu ţărâna acoperind numai de câteva ceasuri un trup omenesc.

Tovarăşa lui de viaţă. Şi totuşi, mormântul încărcat de flori, cu provizoria cruce de stejar, era mai sfâşietor decât toate celelalte. Pe acelea încolţise iarba, creşteau flori, se lăsase pământul. Erau încorporate veşniciei. Mormântul Sandei Dobrotescu părea încă străin, nelalocul său; s-ar fi spus că la noapte, în prima lui noapte de cimitir, se va simţi înfricoşat de vecinătatea celorlalte morminte care se află în patria lor de zeci şi zeci de ani.

Leon Dobrotescu tuşi în batistă. Se răsuci pe călcâie. Porni spre fundul cimitirului.

, Acum ar trebui să mă apropii", gândi Sergiu Miclăuş.

Dar mai puternică decât cugetul, o curiozitate bolnavă îl împiedică să-şi ducă la îndeplinire intenţia. Păşi peste morminte, păstrând distanţa. Leon Dobrotescu nu privea nici în dreapta, nici în stânga. Mergea ţintă, deşi drumul acesta nu-l bătuse de ani. Când se apropie de mormântul Magdei, tălpile lui Sergiu s-au încleştat de pământ. Îşi acoperi ochii. Aşteptă detunătura. Pocnetul sec în aerul limpede al amurgului de mai.

Pocnetul întârzia. Sergiu crezu că s-a rupt sortilegiul care-l ţinea împietrit. Se pregăti să se repeadă, să smulgă din mâna lui Leon Dobrotescu arma de oţel oxidat. N-avea nevoie s-o facă nici aceasta. Leon Dobrotescu nu ţinea nici o armă în mână, nu-şi apropiase nici o ţeavă ucigaşă de tâmplă.

Văduvul moartei de dincolo, cu mormântul proaspăt şi asfixiat de coroane, se înclinase într-un singur genunchi pe mormântul vechi şi uitat. Aci crescuse iarbă de mult; era un mormânt încorporat cimitirului, veşniciei, împăcă râi cu marea uitare. Se lăsase pământul, se scufundase crucea de granit. Ca orice mormânt părăsit de grija oamenilor, se îmbrăcase singur în flori simple şi ierburi de câmp. Un măcieş spinos îşi desfăcuse cu o gingăşie rustică bobocii rozi-albi. De zece ani Sergiu nu mai venise să îngenunche aci, nici în sâmbăta morţilor.

Îngenunchease acum, cu un singur picior, Leon Dobrotescu. Răscoli pământul cu degetele. Aşeză florile aduse de pe celălalt mormânt, înfigându-le cu potirul alb al corolelor în jos. Le acoperi cu ţărână. Ascunse vârful cozilor. Tipări o moviliţă de pământ negru, ca micile piramide de la capătul galeriilor de cârtiţă. Aşa, florile erau numai pentru cea din adânc, îndreptate spre întunericul ei dinăuntru, nu pentru deşertăciunea şi ochii celor dinafară.

Poate că oasele de sub crucea de granit nu mai aveau nevoie de flori. Poate că toţi morţii, fără deosebire, nu mai au nevoie de flori. Cei rămaşi, dânşii însă au nevoie de iluzia că pot dovedi câteodată aşa, amintirea, mustra rea, regretul.

Leon Dobrotescu îşi scutură palmele, îşi scutură postavul genunchiului înverzit de iarbă. Cu ticul dintotdeauna, îşi tamponă buzele. Împături batista de doliu şi o mistui în buzunar. Apoi trecu spre poteca ieşirii cu pasul mai viu, descătuşat de înţepeneală, cu faţa iluminată de toată văpaia apusului.

Sergiu ştiu că nu mai are a se teme pentru viaţa lui Tatileon.

Rămase în urmă. Se opri şi el lângă mormânt, cu pălăria în mână, cu fruntea plecată în jos.

O pasăre cenuşie se balansă pe creanga de măcieş. Înşelată de nemişcarea stanei omeneşti, piui molatic, chemându-şi tovarăşa. S-au speriat. Au zburat amândouă în fâlfâit de catifea. În iarbă se prelinse o şopârlă verzuie. Şi îndată după dânsa, alta. Vietate cu vietate se căutau şi aci, deasupra mormintelor, în senina indiferenţă a naturii, împinse de misterioasa chemare a primăverii.

Sergiu Miclăuş privi împrejur. Se convinse că nu era nimeni să-l zărească. Îşi îndoi la rândul său un genunchi în pământ.

Cerea celei de dincolo o povaţă la răscruce de destine, ajutor; îi cerea iertare pentru că o uitase, pentru că nu mai venise s-o caute în marea ei singurătate vreme de zece ani.

— DE ZECE ANI, ÎNTÂIA OARĂ MI se întâmplă aceasta, prietene! Clincheti cu glas uşor tanti Catriona, răsturnând pionii şi recunoscând aşa că a pierdut a doua partidă. Mi se pare că te-ai pus să iei lecţii de şah pe ascuns, la cafenelele dumitale.

Enea Samurcaş primi elogiul cu c mare încântare. Îşi alintă brelocurile atârnate în lanţul de aur al ceasului. Îşi

mişcă picioarele uriaşe şi amorţite. Ceru învoire să mai răsucească o ţigară.

Pentru nemaipomenita şi îndoita victorie de astăzi, merita această recompensă.

Într-adevăr, de zece ani, prietena sa Catriona nu-i îngăduise să câştige o singură partidă. Cu o agerime demonică, îi ghicea jocul, îi prevedea mişcările, îl aştepta să se împotmolească în situaţii fără ieşire; cu aparentă neatenţie, se lăsa despoiată de pioni, scotea exclamaţii consternate când pierdea calul, nebunul sau turnul, pe urmă deodată îşi înfigea bărbia mică în pumn, încrunta sprincenele subţiri, surâdea imperceptibil în colţul buzelor. Atunci Enea Samurcaş ştia că soarta partidei e scrisă în pomelnicul altor o sută de partide pierdute. Calul negru începea să facă sărituri neprevăzute, turnul înainta încet şi năprasnic ca un tanc, nebunul lovea pieziş – în cinci minute intra devastarea în piesele albe, iar el era mat în două mişcări. Aceasta făcea parte dintr-un program imuabil al vizitelor sale de duminecă.

Acum se întâmpla ceva nou cu prietena Catriona. Se întâmpla ceva nou şi cu nepoata sa, Gina. Amândouă erau cu gândul în altă parte. Păreau că se pândesc şi că se spionează. Nu le-a văzut niciodată atât de preocupate, ocolindu-şi privirile.

Enea Samurcaş îşi răsucise ţigara, reteză firele de tutun cu unghiile lungi, galbene şi cornoase, pregăti ţigareta de chilimbar din cutioara de piele şi propuse cu generozitatea învingătorilor:

— Mai este timp pentru o revanşă, prietenă. Eu am impresia că mi-ai întins înadins o cursă, ca să mă umileşti la sfârşit cu aşa-zisele mele lecţii pe ascuns.

Tanti Catriona prefiră pe sub gene o privire furişă spre fereastră, unde se afla Gina. O durea chinuirea scrisă pe obrazul ei îngust, micşorat parcă, tresărind la fiecare vuiet de automobil.

— Să încercăm! Încuviinţă fără convingere. Da-da! Să încercăm! Repetă cu mai multă, dar silnică energie.

Îşi aşeză piesele în căsuţele albe şi negre. Cu mâna stângă îşi ferea mâneca largă a hainei de mătase. Şahul era pe măsura sa şi a tuturor obiectelor din juru-i. Un joc miniatură, artistic şi rar, care slujise poate cândva la desfătarea unui satrap asiatic. Enea Samurcaş o aşteptă să sfârşească, risipind cu laba enormă fumul ţigării, ca să-l alunge din ochii prietenei.

El nu era întru nimic pe măsura casei. Înalt, osos, scorojit, adus de spate, cu faţa prelungă de cal, cu nasul proeminent şi încovoiat ca o carenă, cu mustăţile cănite şi peste căneală îngălbenite de tutun, îşi pleca fruntea la intrare şi la ieşire, ca să nu se izbească de pragul de sus; se mişca în încăperea scundă şi strâmtă cu mare băgare de seamă, ca să nu răstoarne fragilele mesuţe de palisandru şi vasele de porţelan; se căznea în poziţii incomode şi comice pe taburetele joase, fără să izbutească vreodată a găsi un loc de odihnă picioarelor.

Când Gina era numai o copiliţă cu fustele mai sus de genunchi, de i se vedeau pantalonaşii albi cu volănaşe de dantelă, se înveselea cumplit de schimele şi de mersul lui caraghios, la primii paşi, după ce se ridica amorţit, trosnindu-şi oasele şi masându-şi încheieturile. Atunci plăcerea ei nemărginită era să-i turbure linia cărării trase în părul rar şi cosmeticat cu o precizie geometrică de la ceafă până la frunte; era să-l întrebe cu prefăcută nevinovăţie dacă nu-şi procură cumva ghetele gigante de la furnizorul lui Guliver (uriaşul în ţara piticilor, bineînţeles); plăcerea ei era să-i scotocească buzunările vaste, căutându-şi pacheţelul cu bomboane sticloase şi să se frece ostentativ pe obraz, unde mustăţile cănite i-au imprimat la sărut un desen negru ca aripile unui cocor în zbor din estampele japoneze.

Acum Gina stătea la fereastră, îşi pierduse glasul şi râsul trilat, uitase că şi el există pe lume. Nici iarna trecută, când

mai ghicise că se petrece ceva neliniştitor în casă, nici atunci n-a fost asemenea atmosferă. Îi apasă pe toţi de un ceas; s-a lăsat ca o ceaţă vâscoasă. Gina sosise vioaie, trântind portiţa, trântind uşile, tachinându-l, amintindu-şi vechile ei ghiduşii de fetiţă. De la cinci jumătate s-a instalat la geam. I s-a stins freamătul viu; i s-a retras sclipirea din ochi.

Cu degetele mari şi late la vârf, Enea Samurcaş mişcă precaut o figură dintr-un pătrat în altul. Era surprinzătoare gingăşia cu care abia atingea piesele minuscule fără să le răstoarne, precum surprinzător era că nu trece prin tavan cu creştetul când se deşiră pe catalige.

— Aşadar, schimbăm tactica! Exclamă a mirare. Am trecut la gambitul damei?

— Da! Aşadar, schimbăm de tactică. Încercăm şi gambitul damei. Recunoscu tanti Catriona, repetând cuvintele distrată, după ce a aruncat o privire spre fereastra unde Gina întinsese mâinile împreunate pe pervaz şi îşi culcase capul pe un braţ, într-un gest de istovită implorare.

Enea Samurcaş îşi încreţi în suprem efort de atenţie fruntea îngustă – singura porţiune îngustă din figura cu trăsături late şi mari. Se răsuci căutând loc picioarelor. Îşi ciuguli cu înverşunare mustăţile. Sună clopoţeii brelocurilor din lanţ, ca şi cum acest semnal avea să dea drumul inspiraţiei. Schimbă cotul. Absorbit, duse inconştient la gură tubul de chilimbar fără ţigară; începu să tragă cu aviditate mirosul răcit de nicotină.

— Poţi să mai răsuceşti o ţigară, prietene! Nu te vede medicul că ai depăşit raţia şi nu te pârăşte nimeni. Îl îmbie cu mărinimie tanti Catriona. Şi, în aşteptare, se ridică s-o zguduie de umeri pe Gina: Fii cuminte, Ginoşca. Ţi-am spus! Lumea aceasta nu-i pentru noi. Pre găteşte-te de plecare.

— Încă un sfeht de oră, tanti Catriona. Se rugă Gina. Numai un sfeht de oră, şi plec.

Tanti Catriona se uită cu dezaprobare spre soba de teracotă albastră, unde se afla mica pendulă încrustată în

grupul figurinelor de Sevres. Netezi părul Ginei, trecându-şi degetele prin cârlionţii arămii. Îi strânse tâmpla la pieptul elastic. Păşi la loc pe tocurile înalte; aprinse un chibrit şi oferi flacăra mosafirului peste tăblia de şah, înălţând mâneca largă, să nu mătură aşezarea strategică a oştilor albe şi negre.

Enea Samurcaş observă că mâna prietenei, fină, dar puternică şi de obicei precisă în mişcări ca o mână de prestidigitatoare, tremura o dată cu flacăra.

— Vă asfixiez cu ţigările mele. Rosti în chip de pocăită scuză.

Altădată Gina îi spusese în glumă că le asfixiază fiindcă dintr-o singură răsuflare a lui le ia o jumătate din aerul camerei şi face vid ca un aparat aspirator. Acum Gina nu-l auzea, iar prietena Catriona, preocupată de alte gânduri, nu-i dădu nici un răspuns, cu beţigaşul de lemn stins, uitat între degete.

Prietenia lor era veche. Dura de pe vremea când afişe înflăcărate anunţau în capitalele europene turneul celebrei dansatoare Catriona Catriowina. Pe atunci Enea Samurcaş, rentier şi stăpân pe moşii în Valahia, cutreiera şi el capitalele lumii, fără nici un scop, şi de altfel fără nici o pasiune. Era clientul cel mai fidel şi mai matinal al cafenelelor, unde sosea să se instaleze pe o terasă ori la o fereastră încă din ceasul când chelnerii pregăteau coşuleţele cu cornuri şi procedau la toaleta localului. Parcurgea cu religiozitate gazetele. Dar mai ales privea.

Îl îndestula, îl încânta privelişte a străzilor şi a pieţelor. Când îl ostenea o privelişte, se strămuta la altă cafenea, cu perspectiva în altă stradă şi în altă piaţă. Muzee nu vizita; teatre, şi mai puţin. Cunoscuţi nu-şi făcuse decât arar. Era cunoscutul chelnerilor din douăsprezece capitale europene şi încă din vreo alte douăzeci de oraşe mai mici, cu berării şi cafenele faimoase. Atât îi ajungea. Pentru dânsul Parisul însemna: „Café de la Paix”, „Napolitain”, „Cardinal”, „Café de l'Univers”, „Régence”, „Soufflet”, „Voltaire”, „Deux-

Magots”. Viena: „Arkaden-Cafée”, „Schrangl”, „Bristol”, „Zacher-Cafée”. Madridul: „Levan-te”, „Granja Henar”, „El Aguila”, „El Cocodrilo”, „La Ma-llorquina”. Roma: „Caffé Nazionale”, „Faraglia”, „Colo-nna”, „Castellino”. Veneţia: „Florian” şi „Quadri”. Şi aşa până la o sută, cu specialităţile lor, chelnerii şi scaunele lor, mesele şi boxele lor, monogramele pe farfuriile şi pe tacâmurile lor, priveliştele şi tarifele lor, în franci, în lire, pesetas. Oraşele nu existau sub alt aspect. Nostalgiile sale de acum nu le căuta altfel.

Pe Catriona Catriowina a cunoscut-o într-o asemenea cafenea, la Milano, unde prima-balerină în turneu venise după spectacol să ciugulească în grabă câteva boabe de struguri, un ceai şi o prăjitură. Mesele s-au întâmplat vecine. S-a minunat că dansatoarea celebră de operă imperială este o compatriotă. Dar n-a fost curios să meargă şi s-o vadă dansând. Pentru Catriona Catriowina Milano se rezuma la Scala, Teatro Lirico, muzeele şi magazinele de antichităţi, Santa Maria delle Grazie cu Cina lui Leonardo da Vinci; pentru Enea Samurcaş: „Caffé Cova”, „Biffi”, „Savini”. În călătoriile lor meteorice le-a fost dat să se mai întâlnească. Catriona Catriowina, neliniştită de schimbările din lumea ei, a rampei şi a publicului; Enea Samurcaş, plângându-se de jalnica decădere a cafenelelor care prevesteau sfârşitul unei altfel de lumi.

Revederile erau scurte, banale, lipsite de însufleţirea conversaţiilor. Enea Samurcaş n-avea darul de a întrerupe o tăcere.

Îşi scărpina meditativ nasul prelung şi tăcea.

Surâdea în vid, smulgându-şi mustăţile, pe atunci încă de coloarea lor naturală, şi tăcea.

Juca între degete brelocurile lanţului, îşi culegea de sub scaune picioarele lungi, căuta spre fereastră şi tăcea.

El era omul singur de la masa singură a cafenelei, de prins să privească în tăcere cum se perindă consumatorii, lumea de pe stradă, timpul, viaţa.

Ciclul Catrionei Catriowina s-a sfârşit când a apărut Djaghilew cu primul balet rus la Paris, cu Tamar Karsavina şi cu Nijinsky. Le Prince Ygor, Le Pavilion d'Armide, Festins, L'oiseau de feu. Într-o seară, din lojă, necunoscută spectatoare ascunsă în umbră, a asistat la Spectrul rozei. L-a văzut pe Nijinsky înălţându-se în aer, descriind o parabolă, dispărând fără să se mai întoarcă, volatilizându-se ca o adevărată făptură a aerului. I s-au înroşit palmele aplaudând. A înaintat în faţa lojii şi a participat cu toată inima la delirul publicului.

Dar a cunoscut că s-a încheiat ciclul ei.

A făcut pregătiri de plecare. Fără grabă, fără amar. Peste câţiva ani a închis papucii de balet, costumele, afişele, cronicile, ilustraţiile revistelor şi ziarelor; tot aşa cum vânătorii osândiţi de doctori la nemişcare îşi ascund de parte de raza privirilor panopliile cu arme de un zadarnic şi melancolic suvenir.

Iar ciclul lui Enea Samurcaş s-a încheiat altfel nu mult mai târziu. Cu averea nimicită de răsturnarea vremilor; redus la modeste venituri, s-a întors în Bucureşti pentru a circula într-un cupeu fantomatic, tras de un cal fantomatic şi mânat de un vizitiu fantomatic, la ore fixe, spre anumite cafenele, schimbate pe rând, după cum se schimba fluxul trecătorilor.

S-au întâlnit şi s-au recunoscut cu mirare. De atunci, o duminecă pe lună, e mosafirul care renunţă trei ceasuri la priveliştea de pe fereastra cafenelei pentru a ţine companie prietenei cunoscute pe alte tărâmuri, într-o altă a lor viaţă. Multe nu-şi au de spus. Au trecut de nenumărate ori prin aceleaşi oraşe, dar nu le-au văzut cu aceiaşi ochi.

Câteodată Catriona Catriowina întreabă: „Îţi mai aminteşti dumneata, prietene, la 1910, când ne-am întâlnit ultima dată la Milano?”. Enea Samurcaş îşi încreţeşte fruntea îngustă. Îşi scarpină lateral nasul enorm, face sforţări de memorie: „În 1910? Ne-am întâlnit noi în 1910 la Milano? Acum îmi amintesc. La „Biffi„ servea atunci Antonio.

Antonio! Parcă-l văd! Parcă-l aud: „Si, signore! Presto, prestissimo, signore! Grazie, signore!„„.8

În aceste condiţii, conversaţia fiind ameninţată de lacune catastrofale, tanti Catriona a căutat un remediu. L-a descoperit. Cutia de şah. Fusese o jucătoare mediocră. O începătoare capricioasă, cu lecţiile căpătate în tren de la impresar numai pentru a alunga plictisul călătoriilor lungi. Enea Samurcaş se socotea un jucător cu multă experienţă, fiindcă, observator mut şi anonim, asistase pe la sute şi sute de partide de şah, în suta de cafenele ale Europei, când mesele de afară şi de la ferestre se întâmplau ocupate. Privise cu acelaşi interes cu care privea chelnerii pregătind şi strângând mesele; vânzătoarele de flori făcându-şi bilanţul; vecinii de masă flirtând şi echipagiile încrucişându-se pe străzi. Astfel, în primii ani jocul lor a fost cu soartă schimbătoare, inegală, precumpănind în favoarea lui Enea Samurcaş.

Dar Catriona Catriowina a prins fără întârziere învăţămintele subtile care scăpau adversarului. De zece ani nu i-a mai îngăduit să câştige o singură partidă. Acum se întâmpla ceva nou. Din pricina Ginei era oare prietena sa atât de preocupată?

Îşi întoarse şi el ochii cu discreţie spre fereastră.

Gina schimbase de loc. Ca să-şi amăgească timpul, încerca să citească un ziar, frunzărind paginile, parcurgând titlurile, mica publicitate, coloana anunţurilor mortuare. De trei ori acelaşi anunţ, în trei variante:

† "În veci neconsolaţi: Leon, soţ; Sandu, Teofana, Dudu, copii; Ana Stoian, soră, şi Vanghele Stoian, cumnat, şi copiii lor, cu durere în suflet anunţă încetarea din viaţă după o lungă şi grea suferinţă a scumpei şi neuitatei lor soţie, mamă, soră şi mătuşă SANDA DOBROTESCU.

Înhumarea are loc duminecă 13 mai la Cimitirul Bellu.

Rugaţi-vă pentru ea!"

Altul din partea unei asociaţii, al treilea din partea unei ligi. O moartă foarte regretată. O înmormântare cu foarte

solemnă pompă, după cum stă anunţat!

Gina întoarse foaia ziarului: "Mica publicitate. Apare în fiecare zi minimum zece cuvinte. Cereri de serviciu: Administrator.

Absolventă. Bacalaureată. Bucătăreasă. Conta bil. Caut. Caut. Căutăm. Domnişoară. Doam nă. Doică. Farmacist. Intelectual. Institutrice (Sarre). Germană. Jupâneasă".

Cineva a deschis un geam de cealaltă parte a străzii. Reflexul luminii a fulgerat în văzduh, ca atunci când se joacă un copil obraznic cu oglinda ascunsă în palmă, aruncând razele în ochii trecătorilor. De ce i-a amintit aceasta deodată tot ce n-ar trebui să-şi mai amintească? Un spate depărtându-se în ninsoare, în noapte; fulgii astupând urme de paşi, netezindu-i treptat, până ce n-a mai rămas nici un semn, nimic, nimic. Ninsoarea cea dintâi a iernii, glasul trecătorilor cu răsunetul nou şi ciudat, şi ea zgribulită lângă un felinar, cu mâinile atârnate de-a lungul trupului, ca acum. De ce amintirea aceasta sfâşietoare ca o lamă înfiptă în inimă? A, da. Sclipirea oglinzii din atelierul cu arme vechi şi covoare, când cădeau oblic razele asfinţitului şi ea nu mai putea poza fiindcă-i juca lumina în ochi. O asociaţie de idei şi de imagini ca oricare alta. Pe urmă ninsoarea astupând urme de paşi, până ce n-a mai rămas nimic, nimic. Aceasta e partea ei în viaţă. Să aştepte pe cei care au plecat şi nu se mai întorc. De ce a minţit-o şi el, şi Gigi? Nu-l silea nimeni. „Nu mai plec în Platoul Pamir. Nu mai am ce căuta în Platoul Pamir.” De ce a minţit-o şi el? Nu-l silea nimeni.

— Gina, deduc că nu mai pleci.

— Plec, tanti Catriona. Acum plec. S-a tehminat.

Tanti Catriona nu-şi părăsise taburetul din faţa tăbliei de şah. Părea atentă numai la jocul său. Dovedea aşa că şi-a exprimat o simplă nedumerire, fără gândul să facă o presiune asupra Ginei, s-o silească la renunţarea unei aşteptări chinuite, umilitoare şi fără sens. Tresări însă şi dânsa când a auzit afară un claxon de automobil.

Era numai un curier de la Odeta. Şoferul apăru în cadrul ferestrei, cu şapca în mână:

— Vă aşteaptă toată lumea, domnişoară! A dat poruncă domnul director general să vă urcaţi imediat şi să vă prezentaţi!

Transmitea şi executa ordinele directorului general cu o energie care făcea onoare disciplinei din serviciul inferior al ministerului.

Gina se supuse:

— Bine. Gata. Mehg!

Îi dădu pe geam cutia de carton cu rochia de seară, pentru dans. Întinse o mână moale lui Enea Samurcaş, o mânuşiţă ca un mic cadavru de pasăre în palma uriaşă. Îşi lăsă tâmpla sărutată de tanti Catriona.

Murmură, ascunzându-şi privirea sub genele lungi:

— Am lăsat. Am lăsat o însemnahe, tanti Catriona. Dacă mai vine, să ştie unde să mă caute. Te rog să i-o dai.

Însemnarea era scrisă pe dosul invitaţiei de nuntă, prin care doamna şi domnul Nae Cristodoreanu anunţau căsătoria fiicei lor Odeta cu domnul Barbu Leca. Se aflau menţionate acolo: strada, numărul casei, biserica unde avea loc ceremonia religioasă.

Tanti Catriona zâmbi cu tristeţe. Cum îşi închipuia oare Gina că poate să mai vină? Dar o încredinţă cu optimism:

— Aşa va fi, cum vrei tu, Ginoşca! Îi dau întâi o lecţie şi ţi-l expediez. O trimit la nevoie pe Reveica să-l escorteze. Ca să nu mai scape domnişorul!

Gina se sili şi ea să surâdă.

Se zgribuli într-un ungher al limuzinei, prea vastă pentru o atât de puţintică şi doborâtă făptură. Vizitiul fan tomatic al cupeului fantomatic salută ridicând ţilindrul de lac negru în unghi drept. Calul fantomatic privi din urmă automobilul cu ochi de filosof blazat.

Când a rămas numai cu prietena sa, Enea Samurcaş îşi trosni degetele late şi lungi cu o vădită stingherealâ. Clătină tăblia de şah, răsturnând figurile din căsuţele albe şi negre.

Abandona partida, a treia victorie din acea zi aproape asigurată. Îşi zurui brelocurile atârnate de lanţ. Căută loc picioarelor sub mesuţă, printre pufuri şi taburete.

Cuvântă, frecându-şi carnea osoasă a nasului:

— Prietenă Catriona, am rămas înadins în urmă. Voiam să-ţi vorbesc. Aş dori să-ţi fiu de folos dacă se poate. Înţeleg, am înţeles că se întâmplă ceva. Ce anume? Nu ştiu. Niciodată nu mi-am permis să mă întreb cum trăiţi, cum trăieşti. Eşti o femeie singură. Sunteţi două femei singure. Acum îmi dau socoteală că sunteţi nişte femei singure, într-un oraş ca acesta, în nişte vremuri ca acestea. Poate aveţi nevoie de un sfat, de un ajutor. Eu sunt gata! Te rog să mă ierţi că nu m-am gândit mai de mult. Vin de atâţia ani, întotdeauna am venit cu o mare plăcere. Mă tratezi cu cea mai bună cafea pe care am băut-o eu vreodată. Nici la Constantinopol, la Pera, n-am găsit eu o cafea ca la dumneata. Mă tratezi cu un coniac fin, veritabilă Fină-Napoleon, cum numai la Paris se mai găseşte, la „Welper”. Se mai găsea cel puţin, pe vremea mea. Pe vremea noastră! Pe urmă jucăm şah. Două partizi, trei. Mă faci mat întotdeauna, cu excepţia zilei de azi. Dumneata râzi, vorbeşti, povesteşti, îţi aminteşti. Eu tac. Dar în sinea mea sunt fericit. Plec fericit. Nu m-am gândit niciodată ce se întâmplă în urma mea. Acum mi s-au deschis ochii. Poate aveţi lipsuri. Vremurile sunt foarte grele şi crude. Nici eu nu sunt un privilegiat. Am fost. Dar mi-a rămas mai multă stare decât îmi cer ne voile mele de astăzi. După cât îmi spune medicul, n-am s-o mai duc un secol cu această anghină. Încă un an, doi cel mult. De ce să mă limitez la venit? Pot să atac capitalul. Este un nepot care aşteaptă să mor. Un nepot pe care nu l-am văzut de cinci ani. Mă pândeşte de la distanţă şi-mi ţine socoteala zilelor. N-am nici o legătură cu el. Poate să moştenească mai puţin sau foarte bine poate să nu moştenească nimic. Aşa că vă stau la dispoziţie. Te rog să mă ierţi.

Enea Samurcaş se opri răsuflând greu, aspirând la a doua înghiţitură tot aerul din încăpere. Îşi şterse fruntea îngustă şi îşi turbură în zigzag linia geometrică a cărării. Niciodată nu vorbise atât de mult. Gemu extenuat.

În picioare, lângă el, Catriona Catriowina îi puse mânuşiţa pe umăr, ca un cornac dezmierdând un elefant mare, blajin şi prost.

— Prietene, îţi mulţumesc. Suspină ea. Îţi mulţumim. Dar n-avem nevoie de nimic din cele ce ne-ai putea da. Te-ai înşelat! Priveşte, te rog, mai atent în jurul dumitale. Tot ce vezi aci, în celelalte camere, în casa întreagă, reprezintă o relativă bogăţie. Faţă de noi, dumneata eşti cel sărac. Gândul de-a ne ajuta e cu atât mai mişcător! Îmi probează că nu suntem atât de singure. Din nefericire, împotriva celor ce se întâmplă nu putem face nimic nici dumneata, nici eu. S-a lăsat întunerec. Răsuceşte, te rog, butonul de la stânga dumitale, să facem cel puţin lumină.

ÎN LUMINA POLICANDRELOR DIN biserică, pe obrazul Ginei Alimănescu nu se mai cunoştea nici o urmă a peripeţiilor prin câte a trecut. Nimic din lacrimile care i-au udat de atâtea ori pleoapele într-o singură zi. Nimic din sfâşierea secretă.

Îşi învăpăiase obrazul bronzat cu două benchiuri de fard. Strivise mai apăsat roşul chimic pe buze. Ţinea bărbia în sus şi izbutea să surâdă.

Da! Izbutea să surâdă.

Dacă în ochii verzi mai plutea încă o tristeţe întunecând lucirea limpede a smaragdelor sub genele adumbrite şi lungi, după a tuturor părere, aceasta îi adăuga un farmec nou, galeş şi enigmatic.

„Vheau să fiu bravă! O mică vietate nefericită, dar bravă!” îşi hotărâse când a coborât din automobil.

Şi se ţinea de cuvânt.

Brav a urcat scările, a înfruntat privirile, exclamările, glumele şi admonestările nuntaşilor fiindcă nu venise decât adusă cu forţa; brav şi-a luat în primire atribuţiile de

domnişoară de onoare; brav zvâcnise în cupeul cu diagonalele încrucişate de flori şi panglici albe în geamuri şi tot aşa brav păşise pragul bisericii, ca să asculte şi să privească desfăşurarea ceremonialului cu toată atenţia concentrată aci, fără să mai gândească de fel îndărăt.

Se bucurase că în rochia de mireasă, sub cununa de lămâiţă, sub vălul alb şi lianele de beteală, Odeta îşi pier dea tot ce i s-a părut de astăzi dimineaţă încoace vulgar şi prea terestru. S-a înşelat atunci? Se înşela acum?

Odeta s-a abţinut să facă vreo reflecţie când a văzut-o că vine fără tovarăşul anunţat. De o asemenea întrebare brutală se temuse Gina. „Ce e cu magistratul tău? Unde-ţi este phostia ta?" N-ar fi ştiut să dea un răspuns. Cu o delicateţe la care nu se mai aştepta, Odeta a cruţat-o de supliciul interogatorului plin de umilinţă.

A primit-o numai cu un duş de invective nostime, ca în vremurile lor cele bune, fiindcă întârziind n-a fost prezentă la anumite ritualuri de la punerea vălului şi a betelei, menite să-i asigure într-un viitor apropiat succesiunea în rolul de mireasă.

Gina se înălţă în vârful pantofilor.

Răspunse cu un surâs la surâsul Nadinei. Străbătea şi în zâmbetul Nadinei o vagă umbră de langoare. Poate era şi dânsa o fată bravă; nefericită, dar bravă.

Aurul şi argintul icoanelor sclipeau cald în lumina gălbuie a policandrelor, în fumul subţire de lumânări.

Dincolo de vitralii, afară, rămăsese seara albastră.

— Grozav de multă lume! Şopti o doamnă bătrână în rochie violetă, făcându-şi loc cu înverşunare să răzbească în rândurile dintâi ţi manevrând face-ŕ-main-ul în lănţug, ca să examineze mirele şi mireasa cu o competenţă de expertă.

— Multă şi de toată mâna! Opină tovarăşa sa, înghesuindu-se cu aceeaşi îndârjire şi aşezându-şi pălăria, care îndurase oarecare modificări de formă şi de poziţie după anevoioasa expediţie prin strâmtori.

Biserica era într-adevăr înţesată de mulţime. La numărul invitaţilor care au primit cartonul caligrafiat în relief se adăuga îndărăt, spre uşă, gloata cea mare a personalului subaltern de la ministerul unde părintele miresei se bucura de mari puteri şi de o veche autoritate cimen tată în treizeci de ani de carieră.

Deocamdată, Nae Cristodoreanu uitase exerciţiul acestor puteri; îşi pierduse toată autoritatea; era mai emoţionat decât mirele şi transpira fluvial.

Strângea la subsuoară jobenul ca o ţeavă de tun, cu gura îndreptată spre altar. Îşi rătăcise o mănuşă. Din când în când, îşi amintea, pipăia cu talpa covorul de jos, să simtă dacă nu descoperă o proeminenţă, încerca să privească printre picioarele vecinilor, se căuta în buzunarul de la spatele fracului. Apoi îşi trecea palma pe obraz, să verifice pe cale tactilă dacă nu i-a crescut barba. Căci era foarte păros. Un fenomen de exuberanţă a sistemului pilos. Nadina pretindea că până ce bărbierul îi termină de ras obrazul stâng, pe obrazul drept îi creştea barba la loc. Exagera Nadina. Însă nu din cale-afară. Părul invadase mâinile lui Nae Cristodoreanu până la ultima falangă a degetelor, obrazul până la ochi, nasul în exterior şi în interiorul nărilor, urechile, ceafa dublă: păr negru, stufos, aspru, masiv. Iar toată această abundenţă prodigioasă, cu care în van luptau foarfecele şi briciul, se compensa printr-o chelie totală, unde se oglindeau luminile policandre lor ca în globurile poleite din stâlpii grădinilor cu trandafiri.

Pe cât de emoţionat era Nae Cristodoreanu, schimbând picioarele, rotind ochii măslinii sub sprincenele groase să ia aminte dacă nu lipseşte ceva ori cineva, dacă toată lumea e la locul său şi dacă vreun invitat n-are motiv să se simtă nemulţumit din cine ştie ce năzărită pricină, pe atât de calmă era Maria Cristodoreanu. Nemişcată de cum a intrat în biserică, închingată în balenele corsetului, nu pierdea nici un amănunt al serviciului divin, urmărind intrările şi

ieşirile preotului din altar, făcând semnul crucii la timp cuvenit, indiferentă la foşnetul şi şoaptele dimprejur.

Toate se petreceau după orânduiala cea bună. Numai mirele şi mireasa păreau că au epuizat ultimul dram de înţelegere omenească.

Pricepeau pidosnic semnele şi cuvintele preotului, semnele şi cuvintele nunilor. Înaintau un pas când trebuiau să stea pe loc şi stăteau pe loc când trebuiau să înainteze. Întindeau o mână în locul celeilalte şi, intimidaţi de zâmbetul blajin al preotului la aceste stângăcii, care făceau parte din tradiţia ceremoniei, se înroşeau plecând pleoapele în jos.

Barbu Leca se simţea de un ridicol încântător cu cununia de metal pe creştet, în frac şi cu funda albă la gât. Alături, Odeta, cu mănunchiul de flori albe pe braţ, transfigurată în rochia lungă, sub voalul subţire şi sub sclipirea betelei, era din nou Odeta cea de acum doi ani şi de anul trecut, Odeta celei dintâi mărturisiri, când deodată, după un surâs incredul şi surprins, devenise serioasă, cu tot sângele năvălit în obraz.

A fost aceasta în cerdacul de la ţară, într-o seară cu lună, în august. Odeta purta tot aşa o rochie albă, şi în argintul luminii lunare zâmbetul ei i s-a părut misterios ca acum.

„Isaac şi Rebeca. Moise şi Sefora”.

Cuvintele liturgice îşi pierdeau sensul precis, făceau parte dintr-o formulă de magie.

„. Până la al treilea şi al patrulea neam”.

Niciodată n-are să-şi amintească dacă el a ţinut lumânarea în mână sau nunul; dacă el a băut întâi din paharul cu vin sau Odeta; dacă întâi au ocolit masa când a cântat preotul Isaia dănţuieşte şi numai după aceea le-a întins paharul la buze, sau dacă totul s-a petrecut în altă ordine. Au să-i rămână în amintire numai lumina irizată, foşnetul de mătăsuri şi de odăjdii, fumul subţire de lumânări, mi rosul florilor amestecat cu efluviile de parfum artificial, un amănunt fără importanţă, absurd; ca manşeta cilindrică a

preotului când ridică mâna, dezvelind sub straiul de cleric îmbrăcămintea lui de muritor ca oricare altul; ca picăturile late de ceară pe filele Evangheliei sau ca scârţâitul de gheată al nunului de câte ori se mişcă privind zugrăvelile şi icoanele, sfânt cu sfânt, episod biblic cu episod biblic, în porţiuni metodic împărţite. Şi are să-i mai rămână în amintire chipul, zâmbetul Odetei, transfigurarea nepământeană, alternanţa de siguranţă şi de teamă, de gravitate şi de reverie – o înfăţişare a Odetei care va fi, poate, pierdută pentru totdeauna, se va şterge într-un neant fără întoarcere, ca florile, ca parfumul lor, ca proaspăta lumină a unei dimineţi de primăvară, pen tru a face loc altei femei, banală şi eternă cu toate ti raniile, grijile, decepţiile şi monotoniile conjugale. Disputele. Leafa bucătăresei. Robinetul stricat de la baie. Coborârea definitivă şi iremediabilă pe pământ.

Gina îşi strivi o lacrimă între gene. De astă dată o lacrimă blândă, dulce, de înduioşată şi pură emoţie, pentru prietena în văl de mireasă, pentru cuvintele rostite de preoţi şi cântările liturgice, pentru misterul ceremoniei despoiată de semnificaţia sa terestră.

Pe urmă îşi aminti cu o săgetare ascuţită în piept că ea n-ar mai avea drept la cununa de lămâiţă fără să mintă. Izvorul limpede al emoţiei secă brusc, se uscă, se împietri. „Am hotărât să fiu bravă!” se mustră sin gură, înfigându-şi unghiile în palmă. „Fii bravă! Fii bhavă!” Şi Gina iarăşi ridică bărbia îngustă, surâzând cu eroismul ei de mică vietate nefericită, dar curajoasă.

O clipă se răsuci să privească îndărăt. Fracuri şi piepţi albi de cămăşi, toalete şi pălării multicolore, chipuri cunoscute şi necunoscute; chipuri omeneşti, destinse din încordarea dintotdeauna, involuntar pătrunse de evlavia locaşului şi a slujbei, chiar dacă în viaţa cea de toate zilele poartă altă pecete, lacomă, cinică, zeflemistă.

„Ce-ah fi phintre toţi să apară şi Gigi?” se întrebă Gina, şi îndată îndepărtă gândul. A hotărât doar să fie bravă până la

sfârşit!

Babeta, fetiţa în rochiţă albă şi înfoiată care ţinea trena miresei, îi râse prietenoasă cu toţi dinţişorii mărunţi, clătinându-şi buclele blonde şi fioncul lat din creştet. Erau amândouă în dragoste veche. Gina o învăţase să mâzgălească primele litere. Ea, împreună cu Odeta, a dus-o întâia oară la grădina de copii. Acum Babeta ronţăia dragelele minuscule şi argintate, rotunde ca alicele de vânătoare, căpătate de la Dolofanul, înainte de a se urca sus, în cafas, cu un coşuleţ plin, pentru a împroşca la un anume semnal o ploaie abundentă asupra nuntaşi lor. Tainic, ca o supremă dovadă de dragoste, fetiţa îi strecură şi Ginei două mărgeluşe din pumnişor.

Bomboanele aveau miros răcoros de mentă.

Gina observă o mişcare străină de ordinea ceremonialului. Şuşotiri şi capete întorcându-se.

Ar fi fost destul să ia aminte la încruntarea dintre sprincenele îmbinate ale Măriei Cristodoreanu şi la culoarea brusc stacojie a obrazului, ca să priceapă că a survenit un eveniment grav şi alarmant, de vreme ce mama Odetei îşi ieşise din placiditatea de pomină. Cât despre Nae Cristodoreanu, de emoţie, el scăpase ţilindrul jos. Fără demnitate, gros şi năduşit, se căznea să-l culeagă dintre picioarele doamnei bătrâne cu rochia violetă. Prin sticlele duse la nas, doamna privea cu dezaprobare aceste manevre stranii. De altfel, era o doamnă pe care n-o invitase nimeni şi nici n-o cunoştea nimeni.

În sfârşit, Nae Cristodoreanu reuşi să pună mâna pe joben, îl readuse la locul său, pe braţ, ca o ţeavă de tun cu gura îndreptată spre altar; îşi pipăi cu îngrijorare un nasture de la bretele, pocnit din aţă. Aşteptă avizul ne vestei. Maria Cristodoreanu şopti ceva după paravanul degetelor înmănuşate. În conciliabul se amestecă bunica Odetei, madam Aspasia Grult, persoană ţepoasă, uscăţivă, mumefiată, foarte inteligentă şi foarte distantă, de al cărei cuvânt tremurau toţi nepoţii şi, în egală măsură, ginerele

său, Nae, cât era el de director general, şi fiica sa, Maria, cât era de placidă. Fusese în tinereţe o femeie frumoasă, învârtise lumea pe degete, îşi îngropase toţi contemporanii. Din acest trecut aparţinând celuilalt secol îi rămăsese numai un rece dispreţ pentru oamenii şi moravurile timpurilor de faţă, pentru propriii săi copii şi progenitura lor. Arar, numai la zile mari îşi făcea apariţia în casa lui Nae Cristodoreanu. Sosea îmbălsămată în bijuteriile păstrate cu avariţie, servea fiecăruia fără alegere câteva drăgălăşenii corosive, îşi încreţea pergamentul obrajilor într-un surâs ironic şi pleca, lăsând tuturor impresia că au băut oţet dintr-un pahar coclit. Cum însă îşi conservase neatinsă isteţimea demonică, la sfatul ei apelau fata şi ginerele când se aflau într-un greu impas.

De la dânsa veni deci şi acum dezlegarea.

O chemare transmisă din şoaptă în şoaptă i-o aduse alături pe Nadina. În câteva cuvinte îi explică misiunea urgentă.

Nadina clătină din cap, semn că le ia toate asupră-şi. Îşi făcu loc şi înaintă printre fracuri şi toalete de mare ceremonie până la strana unde un om în costum cenuşiu, nebărbierit, scofâlcit şi cărunt privea peste capete, printre pleoapele întredeschise, poate la zugrăveala sfinţilor, poate la becurile policandrelor imitând lumânările, poate nicăiri, în văzduh.

Gina se lămurise pe deplin.

Recunoscuse, pe unchiul Odetei, Ioachim Grult, feciorul doamnei Aspasia Grult şi fratele doamnei Maria Cristodoreanu; teroarea familiei, omul ciudat care-şi donase toată averea unei fundaţii; scandalizase lumea cu diferitele isprăvi extravagante; prin intervenţia rudelor fusese în ternat într-o casă de sănătate şi de un an se afla iarăşi liber.

De apariţia acestui unchi se temuse Odeta. Iar de această prezenţă nu scăpase. Gina mai înţelese şi solia Nadinei. Ea singură se bucura de clemenţa lui Ioachim Grult. O trimiteau să-l îmblânzească.

Nadina îi puse mâna pe braţ.

Ioachim Grult părea că n-a simţit. Continua să privească spre bolta cu heruvimii zugrăviţi în nouraşii albi, ca un turist, vizitând o curiozitate locală, cu desăvârşire străin de mulţimea din jurul său. Nadina îi atinse braţul a doua oară. Ioachim Grult coborî privirea printre pleoapele îngust întredeschise. Spuse ceva. Desigur ceva neplăcut şi hâtru, după râsul înăbuşit cu palma la gură al vecinilor. Dar Nadina nu se descurajă. Se înălţă cu un picior pe pragul stranei, se acăţă de reverul hainei cenuşii ca să-i aplece urechea la şoaptă. Ioachim Grult încuviinţă, făgădui. În semn de pace, sau numai de armistiţiu, îşi rezemă mâna de umărul Nadinei, întorcând-o cu faţa spre altar.

Toată familia Cristodoreanu a respirat.

Măcar pentru un timp, aci, la biserică, primejdia era înlăturată. De ce se temeau n-ar fi putut spune niciunul. Extravaganţele lui Ioachim Grult erau multe şi de multe feluri.

Iar faţă de dânsul toţi au fost îndeopotrivă de vinovaţi, începând cu Aspasia Grult, care nu şovăise să unelteasca pentru a-şi trimite feciorul într-o casă de sănătate, după ce dusese război cu el vreme de peste treizeci de ani, poate numai fiindcă se asemănau atât de mult la fire, la ascuţimea minţii, la dispreţul de ceilalţi semeni. Între mamă şi fiu se afla o singură deosebire, una singură, dar destinată să-i înduşmănească fără sorţi de împăcare. Aspasia Grult devenise avară o dată cu vârsta; număra bucăţile de zahăr, nu primea pe nimeni acasă ca să nu-i roadă covoarele şi să n-o silească la cheltuieli excepţionale: ceai, pesmeciori, lămâie şi rom. După ce, într-o vreme, ţinuse saloanele deschise pentru serate şi ceaiuri faimoase în protipendada capitalei pe la 1890, acum drămăluia mâncarea servitoarei şi economisea de la biletul de tramvai. Ioachim Grult, în câţiva ani, îşi înzecise averea moştenită de la tată, clădise case şi întemeiase fabrici, exploatase păduri şi înfiinţase ferme model, pentru ca într-o bună zi să se lepede de

întreprinderi, să se descotorosească de bani şi să ducă viaţa de vagabond.

Maria Cristodoreanu îşi reluă poziţia atentă şi cucernică. Nae Cristodoreanu îşi pipăi bărbia, care începea să înghimpe. Gina se bucură că prietena sa n-a prins de veste la toate acestea şi că a rămas în serafica ei seninătate de mireasă.

Odeta a avut ştiinţă numai la sfârşitul ceremoniei, când în mulţimea îmbulzită pentru sărutările de circumstanţă a zărit-o pe Nadina la braţ cu omul nebărbierit, în haine cenuşii, privind peste capete, printre pleoapele abia întredeschise.

Atunci i s-au dilatat ochii de panică.

Nadina i-a făcut semn să n-aibă nici o grijă.

Doamna bătrână cu rochia violetă plimbă face-a-mŕin-ul cu mare febrilitate de la o figură la alta, plecându-se să vadă cine cu cine se sărută, cât şi în ce chip, cum se gratulează şi cum sunt îmbrăcaţi. Se instalase lângă Gina şi, fiindcă rudele mirelui o credeau din familia miresei, iar rudele miresei o socoteau din familia mirelui, primea şi dânsa felicitări îndelaolaltă; mulţumea; se lăsa sărutată şi răspundea lipindu-şi buzele uscate de frunţi şi obraze străine.

Gina observă cu mirare că, dincolo de sticlele ovale prinse în lănţug, ochii necunoscutei înotau în lacrimi. Mai observă că faţa zbârcită era acum superb tatuată după atâtea sigilii roşii de buze. Sub pălăria cu pene violete, cu nasul coroiat, brăzdată de toată gama carminului luciu şi gras, părea un şef indian gata să plece în război.

La ieşire, aşteptând rândul cupeurilor cu diagonale de flori şi panglici albe încrucişate în geamuri, Gina imploră un miracol blând.

Ce-ar fi să-i audă glasul lui Gigi? Să-i simtă mâna sub braţul ei? Să vină cu paşi tiptili, şoptindu-i în ureche: „Mă ierţi că am întârziat prea mult în Platoul Pamir? E atât de departe!” L-ar săruta. În faţa tuturor l-ar săruta. L-ar

înlănţui cu amândouă mâinile de după gât şi i-ar da buzele. Acum e permis.

Dar afară era numai noaptea. Erau numai cupeurile cu cravaşele împletite în flori, panglici şi beteală, ţinându-şi rândul la scară; erau numai perechile risipindu-se, numai stelele de sus, şi jos numai strada desfăşurându-se înainte, cu şiragul nesfârşit de becuri, strada plină de lume şi totuşi deşartă.

Nadina o surprinse mică şi singură, rezemată de stâlp. Îi cuprinse mijlocul cu braţul:

— Foarte frumos, Gina! Aşa-ţi faci tu datoria de domnişoară de onoare? Unde-ţi e cavalerul? Apoi, întorcându-se: Unchiule Ioachim, n-o mai cunoşti pe Gina? E cea mai veche şi mai bună prietenă a Odetei.

Ioachim Grult mârâi scurt:

— Domnişoară, în cazul acesta te compătimesc.

— În cazul acesta te compătimesc, domnule Miclăuş! Exclamă tanti Catriona, eliberând mescioara de scrumiera rămasă pe urma lui Enea Samurcaş. Te compătimesc, dar nu-ţi pot fi de nici un ajutor. Nu ştiu cum se numeşte prietena nepoatei mele, nu ştiu unde locuieşte, nu ştiu despre ce biserică e vorba. Gina nu mă informează despre toate acestea şi nici nu i-o cer.

Sergiu Miclăuş îşi frământă mâinile.

Dădu să se ridice de pe taburetul pitic. Nu mai avea ce căuta aci. Nu mai avea ce aştepta.

Tanti Catriona îl invită să nu se grăbească.

— Te rog! Mai poţi întârzia zece minute. Zici că nu mai eşti ocupat. Ai terminat cu toate chestiunile dumitale grave, care te-au reţinut până acum?

Apăsase înadins pe cuvintele „ocupat” şi „grave”, ca să arate cât de puţină încredere acorda ea basmelor atât de neîndemânatic plăsmuite de acest tânăr agitat.

Cu palmele sprijinite în pufurile moi, balansând picior peste picior şi lăsându-se săltată de telurile sofalei, tanti Catriona jucă întâia oară un rol dublu de cumătră cinică şi

intrigantă, deplin convinsă că aşa cereau împrejurările şi datoria sa.

Voia să răzbune aşteptarea şi suferinţa Ginei. Voia s-o apere. De astă dată intervenea ea, ca să răscumpere vino vata uşurătate din trecut, când nu s-a întrebat ce poate pregăti viaţa unei copile crescute departe de urâţeniile şi asprimile lumii.

Hohoti ascuţit, continuând să se dea huţa pe resorturi:

— Ha-ha! Eşti nostim de tot cu ideile dumitale, tinere domn!

Sergiu încuviinţă cu o posacă ironie:

— Se şi vede! Nostim de tot.

— Amuzant, dar vrednic de compătimire!

— Mulţumesc. Sunteţi prea generoasă!

— Cum îţi închipuiai, adică? Faci o cunoştinţă pe un peron de gară, stai de vorbă un sfert de oră.

— Aproape două ore, doamnă! Protestă Sergiu Miclăuş.

— Să admitem! Precizia cronometrică n-are decât o relativă însemnătate. Stai, aşadar, aproape două ore de vorbă, şi atât ajunge pentru ca a doua zi noua dumitale cunoştinţă să tânjească la fereastră în aşteptare, tresărind la fiecare pas de pe trotuar şi la vuietul automobilelor de pe stradă.

— N-am pretins aşa ceva.

— Nu, dar ţi-ai imaginat-o! Iar în timpul acesta, după ce dumneata ţi-ai văzut în pace şi onor de gravele ocupaţii, fiindcă nu aveai ce face cu timpul până la alte ocupaţii tot atât de grave, ţi-ai amintit: „A! Este adevărat! Ce-o fi fă când oare gâsculiţa de aseară? Să trec aşa, de-o curiozitate, şi să văd de câte ori a privit la ceas în şasezeci de minute!” Ha-ha! Dă-mi voie să râd. Aceasta se întâmplă numai în teatrul romantic, unde abia apare Don Juan pe scenă, şi toate Faustele, Clorindele, Violanele, Isabelele şi Elvirele cad ca spicele de grâu. Teatrul romantic e demodat! Fetele de astăzi trăiesc pe pământ. Nepoata mea nu e nici romantică, nici naivă, nici frivolă. Elle est un petit bout de

femme tres sage. Terriblement sage! 9 Aşa că n-a putut da mai multă importanţă decât merită cunoştinţele de pe un peron de gară. Un incident banal de voiaj, ca oricare altul. Peste două săptămâni, când vei saluta-o pe stradă, nu-şi va mai aminti numele dumitale şi se va întreba cu mirare unde ţi-a mai văzut figura şi când.

— Mă iertaţi, dar nu cred, doamnă! Nu pot s-o cred. Îngăimă Sergiu Miclăuş, purtând privirea dureroasă de la această persoană fantastică, nesuferită şi volubilă la statuetele, vazele, tablourile şi covoarele din pereţi.

Nu şi-ar fi imaginat vreodată un mai potrivit interior pentru Gina.

Toate erau fermecătoare, alcătuiau un decor ireal şi o atmosferă de capitonată moliciune în lumina viorie a abajurului: toate, în afară de stăpâna casei, care se bâţâia între pufuri, râzându-şi sarcastic de abătuta sa mutră.

— Nu crezi?! Se miră tanti Catriona, înclinându-şi uşurel capul pe un umăr cu o alintare afectată de cochetă bătrână. Evident! Tocmai din această pricină eşti de compătimit. Tinereţea e infatuată. Pariez că ţi-ai creat o iluzie foarte seducătoare despre persoana dumitale. Şi alta foarte mediocră despre restul omenirii! Iei aceste iluzii drept realitate. Te-ai înşelat amar, măcar în această ocazie.

— Nu e vorba de o iluzie, doamnă! Gemu cu glas istovit Sergiu Miclăuş, răsucind în mână un căluţ de şah uitat pe măsuţa rotundă şi contemplând în prostaţie sculptura fină a lemnului, numai ca să nu ridice ochii şi să înfrunte scormonitorul examen. Nu e vorba de o iluzie! Eram, însă, sigur că domnişoara Alimănescu mi-a lăsat un rând. Adresa unde s-o caut.

— Confirmi spusele mele! Nu poţi renunţa la ceea ce ţi se pare foarte natural. Dă-mi voie să-ţi prezint eu realitatea aşa cum a fost, nu cum vei fi voit-o dumneata. Este adevărat că la plecare Gina mi-a anunţat perspectiva unei vizite. Era în uşă, cu mâna pe clampă, când s-a întors, spunându-mi: „Uitam. Dacă vine un oarecare domn Mircea. Mirclăuş. Aşa

ceva, deoarece nu i-am reţinut bine numele, te rog cere-i iertare fiindcă mi-a fost imposibil să-l aştept, cum am făcut imprudenţa să promit”. Reproduc exact cuvintele Ginei. Regret că nu pot reproduce şi tonul. Cuvintele şi tonul, dar mai ales tonul, nu-mi par a justifica de fel iluziile domnieitale.

Între degetele lui Sergiu Miclăuş gâtul calului de şah trosni sec, frânt în două. Tanti Catriona preîntâmpină scuzele, asigurându-l cu o indulgenţă mărinimoasă, şi prin aceasta mai usturătoare decât un reproş:

— Nu e nimic! Nu s-a întâmplat nici o catastrofă.

Iar Sergiu Miclăuş socoti şi dânsul că nu e nimic şi că nu s-a întâmplat nici o catastrofă, căci nu avea ochi şi cuget să măsoare ce lucru rar şi preţios a distrus.

Altceva îl mistuia acum.

Mai păstrând nădejdea că vorbele şi tonul Ginei au fost pricinuite numai de o prea lungă şi contrariată aşteptare, întrebă, căznindu-se să potrivească la loc gâtul calului decapitat:

— Şi la ce oră le-a spus acestea, doamnă?

— Cinci şi un sfert, cinci jumătate cel mult! Minţi senin tanti Catriona. Cinci jumătate exact! Acum îmi amintesc, fiindcă tocmai o întrebasem, ca să verific penduleta mea, care e cam capricioasă.

Rezemată pe spate, continua să surâdă, înălţând sprincenele sub casca părului de argint, într-o mimică menită să dovedească mulţumirea unui pronostic confirmat:

— Pricep şi sensul acestui interogator, tinere domn. Îl aşteptam venind. La ce oră? Ai fi dorit, desigur, să-ţi răspund o oră mai consolatoare. Şapte, şapte trecute. Cât mai târziu! Regret că ţi-am procurat o nouă deziluzie. Crede-mă! Eu îmi cunosc nepoata mai bine şi ceva mai de multişor.

Exagerându-şi rolul cu toată convingerea, tanti Catriona se silea să-şi zugrăvească nepoata ca pe o făptură foarte realistă şi prozaică, apărată de năluciri sentimentale; după

cum se înfăţişa şi dânsa ca o bătrână fără inimă, respingătoare şi agresivă. Îşi spunea că dacă într-adevăr tânărul acesta venise mânat de o pornire adâncă, urma s-o probeze. Numai timpul şi obstacolele erau pietrele de încercare. Ea va chema într-ajutor timpul şi obstacolele. La nevoie, va născoci alte piedici închipuite. Îşi va lua toiegelul şi va purcede să culeagă informaţii, până ce va căpăta dovada că Gina nu-şi pregăteşte singură alte nopţi de plâns cu obrazul în perne. Deocamdată, tânărul nu-i prea făcea impresia unui om din neamul celor oţeliţi să reziste timpului şi obstacolelor.

Sergiu Miclăuş venise de-a dreptul de la cimitir. Alergase să afle mai întâi adresa lăsată de Gina (nu se îndoia că îl aşteptau câteva rânduri de necăjită şi delicioasă dojană); plănuise să se abată mai apoi acasă şi să se travestească în smochingul unui prezentabil oaspe de nuntă. Acum arăta la chip şi la port cu totul suspect. Costum negru de înmormântare pătat în genunchi de iarbă şi de ţărână, pălărie cenuşie, nepotrivită cu restul veştmintelor, aşa cum o smulsese în grabă din cuier când a fugit după Leon Dobrotescu, o privire rătăcită de câine alungat şi bolnav; toate ravagiile emoţiilor dintr-o noapte şi o zi săpate în obraz. Şi, pe deasupra, un miros echivoc de eter.

Micul flacon încredinţat de madam Anica Stoian pentru Teofana se vărsase în buzunar. Îl zvârlise printre mor minte. Dar mirosul stăruia îmbibat în stofă.

Fosta primă-balerină de operă imperială, în viaţa sa de culise şi de rampă, cunoscuse o anumită lume care paţi mea de asemenea năravuri. Eter, morfină, cocaină, opiu – le ştia unde duc! Ştia ce fantoşe dezarticulate fac din oameni. Spasmodicul amestec de exaltare şi de deprimare de pe figura lui Sergiu Miclăuş se explica deci prea bine. Încă un motiv să-l îndepărteze de Gina, să-l supună la o severă carantină.

— Nu-ţi pare că miroase ciudat liliacul acesta? Întrebă, îndreptându-şi ochii spre vasul unde aşezase dis de-

dimineaţă braţul de crengi albe.
— Nu florile sunt de vină, doamnă. Ci eu. Am adus cu mine un miros de eter.
— A! Se miră tanti Catriona, foarte curioasă să afle cu ce năzdrăvan basm va justifica tânărul din faţa sa stigma tul degradantului viciu. Ai dreptate. Mi-ai luat un păcat de pe suflet. Tocmai mă hotărâsem să arunc la gunoi frumuseţea aceasta de liliac. Căci vei fi observat şi dumneata! Unii nu pot suferi eterul. Bunăoară, eu! Pe alţii, în schimb, nu-i incomodează de fel. Dimpotrivă.
Tanti Catriona lăsă sfârşitul în suspensie, aşteptând cu o mânuşiţă ridicată în aer.
Sergiu Miclăuş nu ţinea însă să lămurească acestei antipatice şi liliputane creaturi de ce miroase el a eter, cum n-a voit să spună nici de unde venea. Fusese o spovedanie rezervată numai pentru Gina. Acum zadarnică. Îi va lăsa un rând, doar ca să-i pedepsească lipsa ei de presimţire, cruzimea cu care atât de repede s-a lepădat de dânsul: „Un oarecare domn Mircea. Mirclăuş, aşa ceva”!
Îşi pipăi buzunarul hainei unde purta stiloul; celălalt buzunar, unde pusese foaia cu lat chenar de doliu:
— Permiteţi să scriu câteva cuvinte domnişoarei Alimănescu?
— Te rog! Consimţi tanti Catriona, sărind sprintenă de la locul său pe tocurile înalte şi căutând cutia cu plicuri.
Apoi, cu discreţie, îşi află de lucru, întorcând spatele şi răsfoind un album cu privelişti din Rio de Janeiro, ultimul ei turneu peste ocean, acum un sfert de veac. Sergiu Miclăuş n-avea nevoie de hârtie. Îi ajungea plicul. Pe anunţul de înmormântare arătă din ce Platou Pamir se întorsese s-o caute. Împături foaia, o introduse în plic şi rosti ridicându-se de pe taburet:
— Vă rog să mă iertaţi, doamnă, că v-am pricinuit poate o migrenă cu mirosul acesta de eter şi că v-am plictisit cu ridicolele mele pretenţii de june infatuat. Recunosc! Am greşit. Am exagerat consecinţele unui banal incident de

voiaj. Domnişoara Gina Alimănescu a redus totul la adevăratele proporţii.

Tanti Catriona lipi plicul. Îi găsi loc peste celălalt plic, al Ginei, cu invitaţia de nuntă. O clipă îi şovăise mâna. Îi tremurase.

Dar a fost destul să-şi arunce privirea la pernele unde a plâns Gina cu ochii ascunşi în nopţile din iarna trecută pentru a aduna destulă tărie să ducă hotărârea până la capăt. După experienţa de atunci, învăţase cele ce n-a cunoscut în toată existenţa sa vagabondă şi plină de fabuloase peripeţii: că viaţa cere cruzimi şi minciuni obligatorii, că înduioşarea este câteodată numai o laşă slăbiciune şi că sinceritatea devine adeseori o culpă. Îi va spune Ginei că n-a găsit plicul la timp ori va născoci altceva. Are o seară întreagă înainte, mai mult de jumătate de noapte pentru a descoperi o explicare acestei trădări.

La despărţire, în uşă, ridicând mânuşiţa răcoros parfumată la buzele lui Sergiu Miclăuş, glăsui în chip de concluzie:

— N-aş dori să-mi porţi gânduri duşmănoase, dragă domnule Miclăuş. Nici mie, nici Ginei! Ai aflat de la o femeie în vârstă, mult încercată de viaţă, ceea ce nu ştie şi nu admite tinereţea. Le temps ne respecte pas ce que l'on fait sans lui.10

Sergiu păstră fălcile încleştate. Roti ochii la camera cu fantastic decor. Îşi înăbuşi suspinul. Ce dulce ar fi sunat aci glasul Ginei, nu al acestei aspide cu neputinţă de clasificat în vreo categorie femeiască! Glasul Ginei: „Ai întâhziat prea mult în Platoul Pamih. Dah te iert, dhagă Gigi!”

Platoul Pamir nu mai exista. Gina nu mai exista.

Iar el fusese pentru dânsa numai un oarecare domn Mircea. Mirclăuş. Aşa ceva.

Nu mai exista deci nici Gigi. Nu va mai fi pentru nimeni de acum.

În urma lui, tanti Catriona îşi reluase chipul cel adevărat, sprijinită cu o mână de uşor, privindu-l cum se depărtează

cu o îndoială în suflet. Poate a greşit. Poate a exagerat. Poate că Gina nu-i va ierta niciodată. Se gândi să-l cheme îndărăt. Să-i dea plicul.

Dacă Sergiu Miclăuş s-ar fi întors o singură clipită, ar fi întrezărit neprevăzuta metamorfoză a bătrânei, care simulase cu eroism tot ce nu putea ea suporta: ipocrizie, minciună, sarcasm, mofturi de sexagenară alintându-se cum nu i se şade vârstei. Ochii ar fi descoperit încântătoarea Catrionă dintotdeauna, într-altfel fantastică, la locul său în pragul căsuţei de păpuşi.

Dar Sergiu Miclăuş pornise glonţ. Trânti portiţa grilajului. Se împiedică de o babă încovoiată de şale, cu polcă de dimie călugărească şi cu o broboadă trasă pe ochi.

— Hei! Răcni baba Reveica speriată, ducându-şi mâna la inimă.

— Nici un hei, hârcile iadului! Blestemă înciudat Sergiu Miclăuş, regretând că au trecut vremile Inchiziţiei, când asemenea vrăjitoare îşi găseau sfârşitul jupoiate de piele şi arse pe rug.

Apoi strigă şoferului:

— Mână, Tacke! Dă-i drumul!

— Ce direcţie, anume?

— Oriunde, în afară de Platoul Pamir! M-ai înţeles? Platoul Pamir nu există. E o invenţie! O balivernă a geografilor. Să opreşti la un debit de tutun. Să mă duci pe urmă la un local de beţie care ţine toată noaptea deschis. Înţelesu-m-ai, Tacke?

— Dacă doriţi, aşa vom face. Răspunse flegmatic omul de la volan.

Căci şoferul de acum, ca şi Cristofor din noaptea trecută, renunţase să mai priceapă capriciile unui client cu atât de vădite semne de scrânteală.

Îi poruncise să urmărească până la Bellu un necunoscut pornit fără pălărie pe stradă. Au mers până la Bellu. I-a poruncit să aştepte. L-a aşteptat până ce i-au prins noaptea. I-a strigat să gonească nebuneşte, ca să ajungă mai repede

aci. Au venit vârtej. Acum voia debit de tutun, voia local de beţie. Îl botezase Tacke şi se arăta supărat pe un oarecare Platou Pamir. Pamir? Tot vreo ţicneală! E plină lumea de tot soiul de oameni. Au dat căldurile prea devreme în acest an. Numai de ar avea cu ce plăti atât cât a înregistrat aparatul! Peste trei sute de lei! A mai păţit cu unul anul trecut. Au mers la secţie. Pe lângă bani, a mai pierdut şi timpul.

Opri în strada 11 Iunie.

— Vă rog, aveţi aci debit de tutun. Aveţi alături şi localuri care ţin deschis până la ziuă.

Le cunoştea îndestul Sergiu Miclăuş din cealaltă viaţă a lui, înainte de surghiunul în târgul ardelenesc de munte. Nu-i făceau nici o plăcere! Nu-l chemau cu nimic. Rostise cuvintele ca să-şi amăgească pustiirea din el cu o fanfaronadă de copil înciudat. Dar de un pachet de ţigări avea nevoie. Cu atât are să se aleagă din asemenea zi. Va lua din nou patima fumatului. Viaţa îi dă drept măcar la atât. Ţigara i-a fost o tovarăşă credincioasă în ceasuri de acestea, deşarte.

Coborî, căutând cu ochii firma Regiei. De o parte şi de alta, litere de foc învăpăiau cerul, aşterneau pe asfalt o lumină spectrală, în care trecătorii apăreau şi dispăreau straniu fardaţi, defilau ca într-o figuraţie de teatru, nu păreau că aparţin lumii reale. „Mă mai recunosc oare chelnerii?” se întrebă. Şi aruncă o privire piezişă spre intrarea unei grădini, unde un pui de portar galonat ridicase şapca împodobită cu firet de amiral, deschizând portiera automobilelor. „Desigur, e încă prea rece pentru stat afară. Nici jumătatea lui mai”, gândi Sergiu Miclăuş.

Ca să-şi verifice părerea, înaintă câţiva paşi. Se vedeau feţele albe întinse pe mese sub teii cu frunza lată. Aşa dar, s-a înşelat.

— Să trăiţi, domnule Sergiu!

Îl salutase portarul.

— Cum, tu eşti, Tacke? Întrebă minunându-se Sergiu Miclăuş.

De la sine înţeles că pe fostul picolo, devenit portar, nu-l chema Tacke. Confraţii de breaslă îi spuneau Cârnul, după o anumită insuficienţă a apendicelui olfactiv. Totuşi, presupusul Tacke, puşlama isteaţă de local nocturn, răspunse cu o nesăbuită bucurie clientului de pe vremuri, generos la bacşişuri şi risipitor foarte la petreceri:

— Eu, domnule Sergiu, cum mă vedeţi! Am înaintat în grad.

— Ei, bravo! La mai mare, Tacke!

— Că nici nu-i cine ştie ce procopseală! Mai bine era când serveam înăuntru. Ieşea ceva. Acilea, cam pă sponci. Nu poftiţi? S-au făcut schimbări.

— S-au făcut schimbări? Ce schimbări au putut să se facă?

Băieţandrul n-avu răgaz să răspundă. Se repezi să deschidă o uşă de automobil. Sergiu Miclăuş se surprinse singur în mijlocul trotuarului, sub lumina de foc bengal, interesându-se stupid de lucruri care nu aveau nici un sens pentru el. Întrebase şi aştepta răspuns un individ străin de adevărata lui fiinţă, mai ales acum, mai ales cu sufletul său de acum. Pricepu ascunsa pricină a acestei purtări. Îl înspăimânta singurătatea. Simţea nevoie de o apropiere omenească, de un glas, de orice şi de oricine, numai, ca să nu rămână faţă în faţă cu sfârşeala deznădăjduită din el.

— S-au făcut schimbări grozave! Reluă portarul recrut, netezindu-şi galoanele mânecii şi potrivindu-şi pe trup cutele hainei prea largi. Este dans dă la douăsp'ce înainte. Zazz-band şi numere! Dacă n-aveţi timp acuma, vă sfătuiesc să veniţi mai târziu, numaidecât. Pă garanţia mea! Aţi lipsit, se vede, din Bucureşti, de n-aţi mai dat pă la noi.

Sergiu Miclăuş nu-şi putea descleşta tălpile din asfalt. Ce căuta el aici? Ce putere vicleană îl împiedica să se mişte locului? Poate că Leon Dobrotescu, Tatileon, e încă acasă. Acum are sufletul să-l înţeleagă deplin; sunt amândoi cu toate antenele deschise; acum ar fi mai apropiaţi decât au fost oricând, deşi el n-a îngropat nici o moartă. Gina era mai

pierdută pentru dânsul decât dacă ar fi murit. Un oarecare domn Mircea. Mirclăuş. Aşa ceva.

— Se află aci şi alde domnu Dragomir! Anunţă confidenţial fostul picolo înaintat în grad. Adineauri a intrat. Dar acum vine rar şi stă puţin. Nu mai sunt vremurile dumneavoastră! După cum se vede d-o poştă, o duce cam prost. Ştiţi, dânsul e cu foiţele. (arcuind degetele, filă un pachet de cărţi invizibile). Alea curăţă omul! Sunt mai ale dracului decât vinul! Vinul numai te veseleşte: râzi, vorbeşti, cânţi, spargi un pahar, o oglindă. A doua zi bei apă. Te-ai liniştit pă câteva zile şi-ţi cauţi dă treburi. Alea nu iartă: noapte cu noapte. Uite-l că vine!

Valeriu Dragomir, prietenul şi colegul de clasă al lui Sergiu, camaradul de mai târziu al vieţii de pierzanie, venea încet, cu pălăria trasă pe ochi, purtând un pacheţel învelit în hârtie albă, cu sfoara petrecută pe deget.

Nu arătă surprindere ori bucurie. Îi întinse mâna moale, vorbind cleios:

— Bună seara, Sergiule. Ce vânt pe aici?

Parcă se despărţiseră de ieri.

Dar Sergiu Miclăuş constată că pentru prietenul său timpul trecuse ca într-o vrajă cruntă şi plină de spaimă. Niciodată nu văzuse la un om o asemenea schimbare. Nu doi ani, ci zece, doisprezece ruinează aşa un chip şi un trup care până mai deunăzi vibrau încă de voioasă tinereţe.

Valeriu Dragomir se buhăvise. Fălcile şi gura îi atârnau invadate de o grăsime gălbuie, bolnavă; grăsimea parazită a mizeriei şi a nopţilor pierdute. Pleoapele erau năpârlite de gene; umflate şi purulente, păreau înţepate de albine. Hainele cafenii cu dungi, decolorate şi prăfuite, căpătaseră lustru la piept şi la mâneci. Lustrul special al meselor de joc, al meselor de cârciumi şi de cafenele. „Aşa aş fi fost şi eu acum dacă nu plecam”, gândi cutremurându-se Sergiu Miclăuş.

Şi, cuprins de o înduioşată milă pentru prietenul de altădată, în care intră o ciudată şi superstiţioasă milă

pentru cel ce ar fi putut şi el să ajungă, se acăţă de providenţiala întâlnire:

— Nu m-aduce nici un vânt, Dragomire! Poate presimţirea că aveam să te întâlnesc. Sunt liber. Vrei să rămâi cu mine?

Valeriu Dragomir privi în lături, răsucind sfoara pacheţelului pe deget:

— Ce să facem dacă rămânem împreună? Tu ai scăpat. Te-ai eliberat. Mă tem că o să avem amândoi o decepţie.

— Tu vorbeşti aşa? Îl mustră Sergiu cu o izbucnire prietenească. Lasă prostiile şi hai să mergem undeva, să stăm de vorbă, să ne amintim. Ai luat masa?

Prietenul cedă flasc:

— N-am luat. Să mergem, fiindcă ţii tu. Arătă pachetul, punând o condiţie: Dar mai întâi să duc acestea acasă. Am aci nişte ouă proaspete, pâine, nişte brânză. Trebuie să le duc neapărat acasă.

Sergiu Miclăuş bănui că prietenul are vreo legătură: o femeie, o tovarăşă de mizerie. Şi-o închipui într-o odaie cu chirie ieftină, aşteptând proviziile acestea sărace: ouă, brânză, pâine – cina dezmoşteniţilor pe un colţ de masă, pe o foaie de ziar.

Cu delicateţe, îşi stăpâni întrebarea indiscretă. Rosti:

— Bun. Admis! Să cumpărăm mai întâi ţigări.

— Tocmai! Şi eu voiam să mă aprovizionez cu niţică otravă.

Au intrat amândoi în cabina dreptunghiulară a debitului de tutun. Sergiu i-a lăsat rândul la tejghea, în aşteptare citind afişele ziarelor înfipte în perete: „Săptămâna cărţii. Cum se remaniază guvernul Hitler. Ungaria se plânge Ligii Naţiunilor. S-au cerut dosarele în afacerea Skoda. Ex-împărăteasa Zitta vine în Austria. Festivităţile în cinstea d-lui Tewfik Rüstü-Bey. Moartea lui Lazăr Şeineanu la Paris”.

Când întoarse ochii, observă că prietenul punea într-o cutioară goală de carton cinci ţigări Carpaţi. Atât îi îngăduia bugetul să cumpere: cinci ţigări, cinci lei! Toată mizeria exprimată într-un singur amănunt.

Sergiu ceru două pachete; două pachete de ţigări scumpe. Le va aşeza deschise pe masă. Îl va sili să fumeze din ale sale. Atunci îşi aminti întâia oară că avea în buzunar o adevărată avere. Pe lângă economiile de salariat chibzuit şi fără pasiuni, un teanc de bancnote: o sută de mii. Îşi pipăi buzunarul de la spatele pantaloni lor. Hârtiile îndoite făceau ţoaşcă. La ce-i mai foloseau acum? N-au trecut nici câteva ore de când cu preţul acesta plănuia să-şi înjghebe un cuib pentru Gina şi el, pentru amândoi. Gând nebunesc. Exaltare fără nici o legătură cu realitatea. El fusese pentru Gina numai un oarecare domn Mircea. Mirclăuş. Aşa ceva.

Aprinse ţigara şi trase fumul, cu sete, până în adâncul plămânilor. Era delicioasă senzaţia primului fum după o întrerupere de aproape doi ani. Ca întâia ţigară după o îndelungată convalescenţă.

Afară şoferul coborâse şi nu-l slăbea din ochi, aşternut pe pândă.

— Urcă-te. Mergem mai departe! Hotărî Sergiu Miclăuş, adresându-se prietenului, punând mâna pe mânerul nichelat şi piciorul pe scară.

— Eşti cu maşina? Se miră Valeriu Dragomir. Nu e nevoie. Dă-i drumul, stau numai la câţiva paşi.

Şoferul îşi primi dreptul său cu o uşurare. Încercă monetete de argint. Una suna mat.

— E falsă, domnule, dacă nu vă supăraţi. V-a înşelat un pehlivan.

Sergiu Miclăuş căută alta, surâzând cu melancolie amintirilor de astă-noapte.

— E falsă cu adevărat, Tacke! M-a înşelat un pehlivan care se numea Cristofor, se recomanda proprietar de maşină şi pretindea că nu este o haimana din cei care dau poli falşi la rest. El dădea sute false şi mai avea ideea că Platoul Pamir e pe prelungirea Dorobanţi, cum faci la stânga! Ţine şi suta aceasta falsă bacşiş. Ai să găseşti alt imbecil la noapte, şi imbecilul are s-o primească fără să bage de seamă, cu gândul aiurea, la Platoul Pamir. Însă să ştii de la mine!

Platoul Pamir nu există. M-ai înţeles? Platoul Pamir e o fahsă sinisthă!

Filosofic, şoferul îşi strânse banii în punga soioasa, fără să se mai minuneze de vorbele şi faptele zănatecului client. Că nu era ca toţi oamenii nu mai încăpea nici o îndoială. O dovedise încă o dată. Însă ţicneala se arăta inofensivă şi darnică. Răspunzând cu generozitate la generozitate, se oferi ridicând steguleţul roşu de metal:

— Puteţi urca. Vă duc tot eu, pă gratis, nu mai pun aparatul să marcheze.

Sergiu Miclăuş îl lăsă vorbind şi gesticulând în vânt. Lărgi pasul după prieten.

Pe la spate, lustrul din coatele şi din pantalonii chibiţului de tripou, ai clientului de cafenea şi de cârciumi trăda o mai jalnică decădere. Gulerul era slinos la ceafă; slinoasă, panglica pălăriei cu pete de năduşeală. Stofa făcea creţuri subsuoară şi pocnea la şolduri, ca straiele prea strâmte ale unui copil care a crescut şi s-a îngrăşat în vacanţă. Acum îşi amintea Sergiu Miclăuş că hainele datau de doi ani jumătate. El fusese cel care l-a silit pe Dragomir să meargă la croitor şi să le comande, într-o dimineaţă când s-au pomenit în stradă după o noapte norocoasă la club. Valeriu câştigase cu opt poli peste şase mii lei. Chibiţ la o masă memorabilă. A plătit înainte toţi banii croitorului, fiindcă a doua zi, dacă nu chiar în aceeaşi seară, soarta lor era scrisă. Aşa, s-a ales măcar cu un costum pentru zile de sărbătoare. Sărmanul costum duminecal! Ajunsese mai mizer decât hainele lui Matei, căpătate de la stăpân, dar curate, periate, fără pete şi fără lustru în coate. Sergiu Miclăuş se gândi că poate câteva mii de lei ar fi destul pentru a descurca bugetul prietenului, l-ar despotmoli dintr-un cerc vicios, i-ar da putinţa să-şi pregătească o evadare, să-şi organizeze altfel viaţa. Îşi propuse să aducă vorba mai târziu, după masă, cu tot tactul, galvanizându-i voinţa slăbită, alterată de sofismele perfide ale patimei. Va

invoca exemplul său. O experienţă în care n-ar fi crezut dacă n-ar fi trăit-o.

— Ascultă, Dragomire; spuse aprinzând a doua ţigară de la cealaltă. Poate că sunt indiscret. Poate că n-am ce căuta la tine. Poate te deranjez. Aştept mai bine aci, la marginea trotuarului.

Prietenul hohoti în râs surd, ridicând pacheţelul suspendat în sfoară:

— Din pricina aceasta?

— Poate. Desigur.

— Fii fără grijă! Nu e ce crezi tu. Femeie, iubită, nevastă. Nimic din toate acestea, dragă Sergiule! Am pierdut dreptul la ele. Uită-te la figura mea.

Valeriu Dragomir gâlgâi un hohot oribil în guşa gâtuită de guler, expunându-şi înadins la vedere, în lumina vio lentă a becului electric, gura foanfă, obrazul lăbărţat, ochii cu genele spuzite. În şcoală era vestit pentru frumuseţea atletică şi pentru eleganţa înnăscută la diferite jocuri sportive. Numai opt ani au trecut de atunci. Prietenul începuse să putrezească de viu.

— M-ai privit bine? Întrebă. În acest caz, te-ai convins că nu mă poate aştepta nici o femeie. Iubită, nevastă, prietenă. Nu sunt pentru noi. Pardon! Vreau să spun: pentru mine. E altceva, cu totul altceva.

Oprit în loc, Valeriu Dragomir păru deodată foarte stingherit. Privi în pământ, mutând pe trotuar o pietricică de colo-colo cu vârful pantofului scâlciat.

— Ţie pot să-ţi spun! Mărturisi. N-ai să râzi. Îţi mai aminteşti tu de Idiceanu, Ion Idiceanu? Cel care era într-a opta, când ne aflam noi în clasa a cincea?

— Se poate să nu-mi amintesc?! Exclamă scandalizat Sergiu Miclăuş. Gloria liceului nostru! Laureatul tuturor concursurilor generale pe ţară.

— Exact! Gloria liceului nostru, laureatul tuturor concursurilor pe ţară. Ei bine! Pentru această glorie şi pentru acest laureat la concursuri generale duc eu

pacheţelul de aci. E pe dric. Cinci-şase luni, poate opt, poate numai două. Atât i-au dat medicii. Caverne la amândoi plămânii. Şi, bineînţeles, nici un mijloc de existenţă. L-a ajuns boala în străinătate, când lucra la al nu ştiu câtelea doctorat într-o specialitate care te ţine zece ani în laborator. L-am întâlnit din întâmplare. Amici n-am fost niciodată. Distanţa era prea mare între noi. Pe urmă, el fusese laureat, gloria liceului; eu, ca şi tine. Fericita mediocritate! L-am întâlnit, nu mâncase de două zile, făcea anticameră la autorităţi ca să capete ospitalitate gratuită la un sanatoriu. Aceasta acum trei luni, în februarie. Mi-a fost milă. M-a impresionat. Înţelegi tu: mie, cel de acum, aşa cum mă vezi, mi-a fost milă de gloria liceului nostru, de laureatul tuturor concursurilor generale pe ţară! L-am adus la mine în cameră. Acum e în pat. Nu-i spun ce fac, nu ştie din ce trăiesc. Îl mint! Am inventat o poveste. O slujbă de noapte, la o fabrică. Prost plătită, dar destul ca să mă hrănească în aşteptarea unei ocazii mai bune. Aşa îl mistific de trei luni. Îi aduc mâncare după cum pot, cât pot, când pot. Noaptea tot nu prea vin pe acasă. Se odihneşte în linişte. Eu chibiţesc la un tripou, la altul. Acum mă cunosc toţi ca pe un cal breaz. I-am cumpărat acestea cu treizeci de lei. Băcăniile sunt astăzi închise şi numai de atât am putut face rost. De treizeci de lei: ouă, brânză şi pâine. De cinci lei, ţigări pentru mine. La noapte, mai târziu, trag nădejde să mai ciupesc ceva.

Sergiu Miclăuş îşi pipăi teancul de bancnote în buzunarul de la spate.

— Aşa încât, te rog, stărui Valeriu Dragomir, să nu faci nici o aluzie la. la slujba mea de noapte. De altfel, nu stăm decât câteva minute! I-a recomandat doctorul să nu se ostenească. Are un tovarăş să-i ţină de urât. Malec.

— Cum Malec? Voi să afle Sergiu Miclăuş. Ce este aceea Malec?

— Malec. Buster Keaton. Ai să vezi.

Au urcat scările într-o lumină chioară, pipăind peretele cu mâna şi treptele cu talpa. Camera era la întâiul etaj, pe un coridor îngust, cu uşi de o parte şi de alta, făcându-şi faţă.

— Intră! Răspunse un glas cavernos la bătaia înceată a lui Valeriu Dragomir.

Sergiu rămase mai în urmă, pentru a lăsa timp prietenului să prevină bolnavul că n-a venit singur.

— Hai, intră şi tu. Şopti Dragomir, întorcându-se după câteva clipe. L-am anunţat. Şi, te rog, nu fuma! Îi faci rău şi-i faci poftă.

Bolnavul zăcea într-un pat de fier, aşezat cu faţa spre fereastra deschisă, cu pătura cafenie de cazarmă trasă până la bărbie.

De afară străbătea, în explozii de strune şi alămuri, muzica unui local de noapte. Sergiu Miclăuş strânse mâna scheletică, fierbinte şi vâscoasă. Ion Idiceanu îl cercetă cu privirea încordată, dând în lături aripa de păr căzută pe frunte. Se vedea că-şi munceşte memoria să reconstituie chipul lui Sergiu Miclăuş aşa cum va fi fost acum doisprezece ani, în uniforma de liceu, cu obrazul şi cu ochii copilăreşti de atunci.

Faţa prelungă se lumină. Îşi amintise. Voi să spună ceva, dar îl înăbuşi tuşea. Duse batista la gură. Când se potoli, ascunse sub pernă cârpa mototolită cu pete late de sânge.

Se ridică într-un cot şi glăsui rar, întrerupt, economisindu-şi respiraţia:

— Acum mi-aduc aminte de dumneata. Mi-a vorbit Dragomir. Locuieşti la munte. Într-un orăşel de munte. Pădure. Brad. Ozon. Pădurea de brad coborând până în fundul curţilor. Pariez că nu te simţi fericit. Omul nu ştie să preţuiască un bun decât după ce l-a pierdut. Apoi, adresându-se către Valeriu Dragomir: Închide, te rog, fereastra, dacă eşti bun. Nu se mai poate vorbi cu muzica aceasta.

— Nu se poate vorbi cu muzica aceasta. Să lăsăm pentru altă ocazie, mon ami!

Doamna Aspasia Grult articulase înţepat invitaţia, privind la vecinul de masă peste umăr, de la o seniorială altitudine, arogantă şi dispreţuitoare, aidoma cu faimoasa pozã din caricaturile faimoasei actriţe Cécile Sorel. O Cécile Sorel contemporană cu Ramses al II-lea, din dinastia a XIX-a.

Vecinul, Lecache Leca, părintele mirelui, îşi ceru iertăciune cu umilă intimidare:

— Vă rog, scuzaţi. N-am vrut să. Credeam că.

— Nu e nevoie de explicaţie. Am priceput! Întrerupse sec doamna Aspasia Grult, întorcând capul şi încheind discuţia.

Lecache Leca întinse mâna spre paharul înalt, cu picior, ca să ceară vinului puţin curaj. Paharul se clătină, gata să se răstoarne. Printr-un adevărat miracol acrobatic, izbuti să-i restabilească echilibrul înainte de a se dezlănţui catastrofa. Cu un suspin din adâncul redingotei, renunţă la auxiliarul tonic al licoarei irizate din pahar, pe care o aprecia ca aromă, coloare şi vârstă, în calitate de vechi cunoscător.

Era un bătrân vesel din fire, vorbăreţ şi mucalit în lumea sa de slujbaşi mărunţi, într-un târguşor cu podgorii de pe vremea lui Ştefan cel Mare şi cu tabieturi rămase în afară de veac.

Aci îşi pierduse voia bună.

Se simţea ticălos şi străin.

Toată vremea a tras cu coada ochiului în dreapta şi în stânga, preocupat să nu greşească întrebuinţarea tacâmuri lor complicate şi a paharelor de diferite mărimi cu misterioase destinaţii. Din când în când, se uita pe furiş la nevastă-sa – „sireacă băbuşcă-mea”, cum îi spunea cu înduioşare în gând – aşezată de cealaltă parte a mesei, tot atât de străină şi zăticnită, trimiţându-şi reciproc semne de îmbărbătare.

Amândoi veneau din altă planetă, cu alte apucături: simple, modeste, demodate.

I-a scos dintr-o căsuţă cu cerdac şi cu livadă nunta unicului copil. El nu mai călcase în Bucureşti de vreo douăzeci de ani; ea acum călca întâia oară. Şi au fost pe de-a-ntregul

copleşiţi de strălucirea şi de numărul familiei Cristodoreanu, cu neisprăvit lanţ de veri, unchi, nepoţi, fini şi cumetri; de casa arătoasă şi de fastul ceremoniilor, de abundenţa ospăţului şi de vestmintele de mare gală ale invitaţilor: fracuri, decolteuri, diademe şi pieptănături proaspăt ieşite din laboratorul coaforilor.

S-au ruşinat de straiele lor sărace şi străvechi, cu toate că Barbu o îmbrăţişase pe bătrână prin unghere şi cu toate că îi trosnise oasele bătrânului, strângându-l la piept, cu vorbe de ale lui deşucheate:

— Asta ar mai fi trebuit! Să vii şi tu cu frac şi măicuţa în mare decolteu. Fiţi liniştiţi, fiindcă voi sunteţi aşa cum vă şade bine! Nu vă dau pe jumătate din spilcuiţii şi din pănărămile astea care v-au speriat.

Liniştiţi nu puteau fi sub nici un cuvânt. Se temeau să nu-şi facă feciorul de ocară. Înghiţeau cu noduri şi se supravegheau la fiecare mişcare şi vorbă. Din instinct bătuseră laturile, apropiindu-se de rubedeniile mai nevoiaşe din neamul Cristodorenilor, strecurându-se printre uşi, pierzându-se la biserică în mulţimea cea mare.

La masă, însă, n-a mai fost chip. S-au supus orânduie lilor scrise pe cărţi de vizită şi au trecut la vedere, spre locurile cuvenite, de cinste.

Lecache Leca socotise de a sa datorie să nu rămână mut lângă îmbălsămata bunică a miresei. Cu o mare prudenţă şi caznă, reuşise să născocească un subiect de conversaţie „distinsă”.

Doamna Aspasia Grult îi tăiase cuvântul.

Dezmierdându-şi gânditoare între degete perlele colierului de la gâtul uscăţiv (numai tendoane, vine şi pergament încreţit), bunica familiei îşi plimba privirea acidă de la un comesean la altul, păstrându-şi gândurile şi judecăţile pentru sine. Vecinul o exasperase cu neghioabele sale reflecţii şi cu precipitata grijă de a-i oferi o solniţă, muştar, sosieră, lămâie, ca şi cum acestea nu s-ar fi aflat la înde mână pentru fiecare în faţa tacâmurilor, iar chelnerii

cu mănuşi albe, de la spate, nu şi-ar fi cunoscând îndestul datoria.

Masa era întinsă în formă de potcoavă, în grădina cu tavan mobil de sticlă, sub cerul albastru cu stele. Ospăţ de peste o sută de persoane, cu mâncările pregătite la o mare casă specializată în banchete; cu proviziile completate din îmbelşugata gospodărie de la conacul şi via de pe Valea Prahovei; cu vinuri înadins rezervate timp de două decenii din floarea tuturor recoltelor în vederea acestui eveniment.

Pereţii dreptunghiulari ai atelierului scos din funcţie şi transformat în grădină se îmbrăcaseră în ultimii ani până sus cu iederă, viţă-sălbatică şi trandafiri acăţători. Becurile colorate, ascunse în verdeaţă, împrăştiau o lumină savant calculată de meşterul electrician cu perfecţionări şi ingenioase inovaţii introduse de Barbu. Fusese fericită inspiraţia lui Nae Cristodoreanu când a cumpărat locul din coasta casei şi s-a hotărât să-i dea această folosinţă. Fumul ţigărilor se risipea fără urme. Răcoarea se păstra plăcută, dozată de acoperişul mobil; la florile înşirate pe mese se adăuga tapiseria vie şi verde a frunzelor, banda îngustă de gazon şi de pansele din jurul pereţilor.

„Numai în capetele imbecililor clocesc întotdeauna ideile cele cuminţi”, gândi Aspasia Grult, care nu avea o părere bună despre ginere, nici despre fiica sa, nici despre nimeni pe lume.

Ochii cocliţi au trecut de la ţeasta lucie şi brobonită de năduşeală a lui Nae Cristodoreanu la mireasa şi la mirele din fruntea mesei, străjuiţi de cele două lumânări enorme, cu flacăra legănată de o imperceptibilă adiere.

Odeta îşi lepădase cununiţa şi vălul.

Astfel, îşi pierduse jumătate din farmecul tainic şi virginal care o transfigurase în biserică.

„S-a îngrăşat; în cinci ani are să capete proporţiile Mariei. Nici o bucurie pentru bărbatu-său”, cugetă Aspasia Grult, căutând cu o străpungătoare privire spre locul Nadinei.

Ea singură între toţi, cu ascuţimea-i demoniacă, presimţise ceva nedesluşit, turbure, nebănuit de nimeni, poate nici de Barbu, poate nici de Nadina.

Ochii s-au fixat să descopere o umbră pe faţa copilei.

Nadina râdea.

Într-un capăt de masă, în ciuda protocolului şi a cărţilor de vizită care prescriau altă distribuţie a oaspeţilor, se înjghebase în modul cel mai spontan un grup june şi gălăgios. Se proclamase „Banda veselă” şi aclamase prezidenta de onoare pe Nadina. De acolo porneau chicote şi explozii de glasuri, acoperind în răstimpuri murmurul lin şi egal al conversaţiilor cu vocea cuviincios scăzută, sunetul mat al paharelor şi al tacâmurilor, melodiile orchestrei.

Fratele Nadinei, Bazil, licean sportiv, cu mâinile butucănoase şi roşii de salahor, uitase demnitatea şi ambiţioasele hotărâri de debutant în cariera mondenă, juruite acum câteva ceasuri, când a îmbrăcat întâiul smoching. Vânăt la faţă, se stropşea ca pe terenul de rugbi la Dolofanul, care îşi îngăduise ireverenţioase comentarii asupra unor anumiţi găligani mai puţin aspectuoşi în ţinută de ceremonie decât chelnerii, adevăraţi gentlemeni prin comparaţie, în fracurile lor impecabile. Apelase la arbitrajul Nadinei. Răspunsul a fost de bună seamă demoralizant pentru Bazil, după figura lui consternată de o clipă. Demoralizant, dar împăciuitor şi hâtru, fără îndoială, căci toată „Banda veselă” a izbucnit într-un uragan de hohote. Când râdeau, toţi copiii Cristo-dorenilor îşi încreţeau la fel colţul pleoapelor ridicate în sus, mongoloide: de fapt, pecetea mamei, a familiei Grult.

Aspasia Grult nu avea de ce să fie încântată de această predominare a sângelui său într-un neam corcit, pentru care nu simţea acum nici un ataşament. Îşi strămută privirea neostenită spre alt şirag de meseni, mai importanţi şi mai vrednici de luare-aminte. Depusese tacâmurile transversal pe farfurie. Nu mai voia să se atingă de fripturi.

Aştepta brânza şi fructele, cafeaua. În existenţa ei de avară îşi deprinsese stomacul cu un regim de schimnică.

Toată fiinţa sa cerea altă hrană.

Cu voluptate se străduia să descifreze adevăratele gânduri şi metehne ascunse ale fiecăruia, sub înfăţişarea lor convenţională, studiată de acasă, afectată din fire sau devenită după o îndelungă practică şi educaţie masca mincinoasă din fiecare zi, încrustată în obraz ca tunica lui Nessus pe trup. Îi cercetă pe rând. Acesta şi aceasta. Un bărbat, o femeie. Nenumăraţi. Nenumărate. Bărbaţi de toate vârstele, în straiul negru, cu piepţii cămăşilor şi cu funtele imaculate. Femei cu umerii pudraţi şi cu spatele dezgolit până la cingătoare. Nenumărate chipuri, care în mare parte au evoluat sub ochii săi, pe care le-a cunoscut în frăgezimea din anii copilăriei şi ai tinereţii, le-a văzut căpătând o trecătoare plinătate a maturităţii; le-a urmărit apoi alterându-se, zbârcindu-se, ruinându-se.

Toţi purtau furculiţele cu mişcări cumpănite şi uşoare, sorbeau din pahare abia atingând cristalul cu buzele, întorceau capetele cu o calmă distincţie spre vecini, să împărtăşească o glumă, un ultim zvon maliţios, părerea des pre o piesă de teatru, o carte, un nou tip de automobil sau o schimbare politică în perspectivă. Toţi zâmbeau stereotip şi, din când în când, aruncau priviri de cordială simpatie mirilor din capul mesei. Femeile se alintau ca mâţele. Bărbaţii îşi apropiau coatele de trup, se ţineau ţepeni în scaune, cu o corectitudine britanică, se stăpâneau să nu clefăie, să nu se joace cu scăunaşul de argint ori cu mânerul cuţitului, să nu frământe cocoloşul de pâine între degete.

Dar Aspasia Grult îi ştia şi sub cealaltă faţă a lor, chiar dacă nu le-o văzuse cu ochii vreodată.

Unul sfârşea de risipit averea nevestei cu o fostă actriţă de varieteu; iar nevasta se consola şi se răzbuna punându-i coarne cu secretarul. Se află tustrei aci. Trio perfect! Altul se judecă de doi ani cu fratele pentru un testament; nu-şi dau ziua bună, îşi îndeamnă soţiile să scrie una alteia

răvaşe anonime cu insulte de mahala. Cealaltă, de alături, îşi lasă copiii pe mâinile slugilor, cutreierând dancing-urile până la ziuă cu o echipă mereu primenită de amici ai casei. Alta e văduvă şi a ajuns la al treilea avort. Cunoaşte din ce afacere cu autorizaţii (înăbuşită la Parchet) şi-a înălţat vilă la Sinaia cutare şi din ce epitropie a unor minori orfani şi-a cumpărat moşie cutare venerabil patriarh cu barba albă în evantai. Ştia cu cine a fugit fata unuia şi ce semnături a falsificat pe poliţe feciorul altuia.

Toţi surâd, îşi adresează cuvinte amabile, glume, întrebări şi făţarnice complimente; cuvinte care lunecă peste realitatea lor ascunsă ca picăturile de ploaie pe fulgii de gâscă. Toţi s-au examinat minuţios acasă în oglindă, şi-au restaurat stigmatele care se văd, neglijându-le pe cele invizibile dar ireparabile; au plecat satisfăcuţi de figura provizoriu întineritä cu briciul, cu pudră şi cu sulimanuri; bărbaţii încântaţi de costumele scoase din şifonieră; femeile, de toaletele croite nu numai din mătase ori catifea, ci şi din multe şi nespuse peripeţii groteşti sau meschine; toţi şi toate par a nu exista pe lume decât pentru a flecări cu nevinovăţia de acum, acompaniaţi de muzica aceasta lascivă a lăutarului vestit până dincolo de hotarele ţării.

Pentru fiecare, însă, Aspasia Grult păstra un cazier infamant în minte, întorcând repede foile, completând o misiune, corectând cu precizii o informaţie vagă, lăsată sub semnul întrebării. Cei buni, slabi, dezarmaţi, cei proşti nu se bucurau de asemenea onoare. Îi trecea îndelaolaltă într-o rubrică lipsită de interes.

Numai spre un singur colţ de masă nu îndrepta ochii. Acolo unde se afla Ioachim, fiul din carnea şi din sângele său.

De privirea şi de judecata aceluia se temea ca de o conştiinţă exterioară; neîndurată cu dânsa, cum neîndurată era şi ea cu toţi.

Îi simţea uneori privirea oprindu-se cu o duritate de atingere materială, apăsată; iar atunci degetele îi tremurau

pe boabele argintii ale perlelor.

Nadina izbutise să-i smulgă făgăduiala unui deplin armistiţiu de douăsprezece ore.

Ca o garanţie a pacificelor intenţii, Ioachim Grult consimţise să se abată prin odaia lui Bazil, să-şi radă barba ţepoasă şi sură, să-şi pieptene părul învâlvoiat şi să-şi scuture praful hainelor. Fără îndoială că hainele acestea cenuşii distonau cu ţinuta solemnă a celorlalţi comeseni. Dar lumea ştia că Ioachim Grult a fost întotdeauna un original incorigibil şi că în timpul din urmă avusese nevoie de căutare într-o casă de sănătate. Nadina îl încredinţase Ginei Alimănescu. O rugase să se sacrifice două ore, atât cât ţinea masa, numai pentru a nu-i lăsa lui şi altora impresia că familia i-a organizat o gardă permanentă.

Gina acceptase misiunea cu dragă inimă. Nu-i părea o corvadă. Încă de când era copilă cu fustele deasupra genunchilor îl socotise pe Ioachim Grult un om pitoresc şi captivant, curios, paradoxal anevoie de înţeles în vorbele şi faptele lui ciudate; însă nu un monstru cu viperine şi scelerate răzbunări, sau un nebun, cum îl zugrăvise Odeta.

Abia s-a aşezat alături, şi o cutremurase o spaimă. Descoperise că mai exista încă un motiv, în afară de rugămintea Nadinei, care tot ar fi silit-o să-şi caute un loc cât mai de-parte de tacâmul său, acolo unde fusese fixat de la început, în altă vecinătate.

Aşadar, venise şi el!

Sprijinită în spătarul scaunului, cu inima golită de sânge şi cu degetele deodată înfipte în şervetul de olandă mototolit, Gina îl văzuse înaintând cu paşii elastici dintotdeauna, scuturându-şi şuviţele de păr pe fruntea boltită cu gestu-i familiar, împărţind viguroase strângeri de mână şi răspunzând voioaselor întâmpinări cu surâsul contagios care-i dezvelea dinţii albi, puternici, strălucitori; dinţi de carnivor de prins să muşte cu un robust nesaţiu din toate poftele şi îndestulările vieţii.

Aşadar, venise şi el!

Toţi i-au ascuns.

S-au ferit s-o prevină. În egoismul lor de familie, s-au gândit îndată s-o prefacă în santinela lui Ioachim Grult; dar de sfâşierea din inima ei nu s-a îndurat nimeni s-o cruţe. Nici Odeta, care ştia. Nici Nadina, care bănuia. Amândouă o trădaseră într-o complicitate josnică. Dacă ar fi presimţit că se poate întâmpla aceasta, fugea de la biserică. Alerga acasă. Îl aştepta pe Sergiu. Se amăgea aşteptându-l pe Sergiu, pe Gigi, chiar de este scris să nu se mai întoarcă niciodată din Platoul lui, Pamir. Există o voluptate şi în supliciul unei aşteptări fără nădejde. Orice mai bine decât aceasta.

Aşadar, venise şi el!

Întovărăşea o femeie înaltă, subţire, cu părul negru-albăstrui şi cu ochii adânciţi în cearcăne viorii, înfăşurată într-o rochie de un roşu aprins ca floarea de mac, lipită de trup direct pe piele; o actriţă renumită, fiindcă jucase cu mare succes câteva roluri de vampă. Întru această celebritate de proaspătă dată îşi schimbase numele de debut pe afiş din Pisicuţa Mladian în Pandora Mladian. Iar rolul de femeie fatală îl prelungea ostentativ dincolo de scenă, în viaţa regizată cu o impudică publicitate a aventurilor şi a dramelor sentimentale. Printre marile sale succese, se anunţa sinuciderea unui ofiţer de marină; patetic episod, într-o noapte cu lună, pe ţărmul mării, la Constanţa. Se despărţiseră după un vijelios amor de două săptămâni, îi întorsese spatele, abia a făcut câţiva paşi, şi a auzit în urmă pocnetul revolverului. Nu s-a oprit din drum. A trimis un gardian public, cu vorbele menţionate mai apoi de anchetă şi reproduse de toate ziarele în scandalizate, dar glorioase reportaje: „Vezi, te rog. Mi se pare că în capătul aleii ai să găseşti un cadavru!” Întâmplarea i-a servit în carieră măcar tot atât ca un rol într-o piesă cu o sută de reprezentaţii jucate cu casa închisă. Pandora Mladian. O aplaudase şi Gina cu doi ani în urmă. Acum veneau împreună. După cum îi sprijinise el cotul o clipă cu

vârful degetelor, după cum îi prinsese el eşarfa pe umeri, a înţeles că nu întâmplarea i-a adus în acelaşi timp. Cunoştea gestul; îi cunoştea privirea, care, ea singură, însemna o posesiune.

Gina Alimănescu a tras în faţă o vază de cristal cu ga roafe roşii şi albe. Când a crezut că nu-i va mai tremura glasul, s-a răsucit pe sfert către Ioachim Grult şi a în cercat să discute banalităţi indiferente cu tot calmul unei vietăţi „bhave”.

Ţinând capul prăvălat pe ceafă, Ioachim Grult filtrase privirea oblică prin întredeschiderea îngustă a pleoapelor.

Nu-i scăpase panica acestui pui de femeie: încremenirea de la început, tremurul de mai apoi al mâinii încleştate în olanda apretată a şervetului, decizia curajoasă de a se birui. Căci el observa şi preştia ceea ce nu au darul să vadă şi să presimtă ceilalţi oameni, normali şi opaci subtilelor devinaţiuni. Ghici că mica şi fragila persoană pusă să-i facă de strajă avea ea acum nevoie de sprijin şi de ocrotire. Îl mişcă răsturnarea de situaţii. Cu simpatie şi blândeţe, încercă s-o ajute în eroica ei luptă lăuntrică. În loc să riposteze muşcător, cum îi stătea în fire, la o întrebare lipsită de interes pentru amândoi şi formulată numai din silnica obligaţie de a rupe tăcerea, Ioachim Grult rosti câteva constatări care răspundeau la tot ce se petrecea în sufletul Ginei:

— Mizeria comediei, ca să-i spunem aşa, mondene, este că totul se petrece ca şi cum nu s-ar întâmpla nimic. Priveşte în jurul dumitale, domnişoară! Toţi vorbesc ceea ce n-ar trebui să vorbească şi fac ceea ce n-ar voi să facă. Toţi ar avea altceva de spus şi mai ales altcuiva de spus. Iar toţi găsesc natural să se mistifice reciproc, şi bineînţeles înaintea tuturor, să se mistifice pe sine. Mă gândesc că măcar două treimi din aceşti vecini ai noştri, dacă n-ar fi prizonierii unei stupide convenţii, nici nu s-ar afla aci. Unii n-ar fi venit; alţii ar fi plecat. Însă cu toţii rămân. Li se pare că rămân; din buna lor voie. Numai când vor ajunge acasă

şi când îşi vor lepăda, o dată cu hainele, surâsul lor poruncit, au să simtă o sinceră desfătare. O destindere. Căci atunci vor avea toată libertatea, în doi sau în trei, în mic sobor, să bârfească pe socoteala celor ce au văzut şi au auzit aci.

— Vedeţi lumea phea în negru, domnule Grult.

— Nu, domnişoară. Dar n-o văd numai în profil.

— Cum adică, numai în phofil?

— În profil, cu o parte ascunsă întotdeauna în umbră. Aşa se văd toţi. Aşa se cunosc toţii. Numai pe jumătatea din lumină. Eu văd şi partea din umbră. E un trist privilegiu, domnişoară! Îl împart numai cu scumpa mea mamă, sinistra mumie din celălalt capăt al mesei.

Ioachim Grult dădu în lături vasul cu flori, ca să privească mai liber spre Aspasia Grult. Cu o mare satisfacţie o văzu plecând ochii.

Dar mai prinse de veste că alţi ochi se opriseră miraţi, avizi, învăluitori asupra miniaturalei vecine.

— A! Făcu, împingând la loc mănunchiul de garoafe şi oblonindu-şi o clipă privirea sub pleoapele căzute total.

Îşi verificase o simplă impresie. Acum era pe deplin lămurit. Gina se pitulase după scutul florilor. Refuză tava ovală de argint prezentată de chelner peste umeri cu onctuoase mişcări. Sorbi un pahar până la fund. Vinul era rubiniu, plăcut, astringent şi plăcut amărui. Ioachim Grult respinse şi el farfuria. Îşi aprinse pipa. Pâcâi de câteva ori un nor compact de fum spre indignarea şi tusea cu icnete a vecinei din stânga: o doamnă decoltată, cu braţele groase cât picioarele, ghintuite în brăţări late, orientale, servindu-se fără excepţie a doua oară din fiecare fel de bucate şi gemând la apariţia fiecărui fel nou.

— Mititică domnişoară, întrebă Ioachim Grult, nu este aşa că ştii prea bine cu ce fel de om vorbeşti? Un ne bun! Un om ieşit nu de multă vreme dintr-o casă de nebuni.

Gina crezu că a venit ceasul să-şi împlinească misiunea, întrebuinţând tot tactul cuvenit pentru a preîntâmpina cine

ştie ce izbucnire.
Silindu-se să surâdă, rectifică:
— Un sanatohiu de odihnă poate voiţi să spuneţi, dom-nule Grult? Un sanatohiu de reculegere penthu surmenaţi.
— Nu, domnişoară Gina! N-am fost surmenat nici odată. Şi cu atât mai puţin în momentul când am fost băgat în casa de nebuni. Căci într-o casă de nebuni am stat, nu într-un sanatoriu de odihnă. O casă pentru oameni ca mine. Povestea nu e prea lungă. Are şi o morală. Ca să nu te gândeşti unde te gândeşti acum.
— Nu mă gândesc nicăiehi.
Ioachim Grult nu luă în seamă protestarea:
—.ca să nu te gândeşti unde te gândeşti acum, lasă-mă să ţi-o istorisesc. Măcar pentru o clipă ai să uiţi. Vom re veni pe urmă şi la aceasta.
— La ce să heveniţi? Nu ştiu la ce faceţi aluzie. Ce vă închipuiţi, domnule Grult?
— Nu-mi închipui nimic. Deocamdată îmi amintesc. Acum îmi amintesc bine. Te-am ţinut pe genunchi. Erai o fetiţă fantastică şi delicioasă pe vremea când te găseam aci, dumineca, la Odeta, şi când Odeta îţi semăna atât de mult. Lasă-mi iluzia că n-ai devenit ca dânsa. Îţi aminteşti de mine? Eram pe atunci unchiul Ioachim, scumpul şi drăguţul unchi Ioachim, adulat de toţi, aşteptat şi primit în capul scărilor cu alai, fiindcă mi se adunau milioanele la bancă şi mi se înmulţeau dezgustător întreprinderile prospere. Într-o bună zi, prietenia cu unchiul Ioachim s-a stricat şi a dispărut admiraţia pentru mintea lui, care ţinea în frâu douăzeci de afaceri, una mai bănoasă decât alta. Ce s-a întâmplat? S-a întâmplat că în acea bună zi am descoperit că devenisem prizonierul unor obligaţii la care nu mă constrângea nimeni. Întreprinderi, fabrici, ferme, consilii; telefoane la fiecare cinci minute; bani şi iarăşi bani; mai mulţi decât îmi cereau nevoile mele. Pentru ce, toate? Îmi pierdeam viaţa câştigând bani. Ameninţam să ajung un mic Ford balcanic, iar eu nu găseam nici o plăcere să fiu un mic

Ford balcanic. Am scăpat dintr-o dată de această primejdie. Am izbutit să fiu liber. Spre consternarea familiei, aci de faţă, am donat cea mai mare parte a acestei averi pentru a întemeia o fundaţie. Fundaţia Ioachim Grult. He-he! Fundaţia Ioachim Grult, una din cele mai macabre glume din ţara românească! Mi-am amintit copilăria mea. Copilăria pe care a putut s-o trăiască odrasla unei mame ca doamna Aspasia Grult. Am creat deci o fundaţie pentru copii. Pentru orfani, pentru copiii cu apucături năzuroase, pentru leneşi, pentru rebeli, pentru dezmoşteniţi. M-am gândit că şi fluturii încep prin a fi omizi. Am vrut să cresc omizile omeneşti, ca să le pregătesc pentru o existenţă de fluturi. Am alcătuit eu regulamente, am supravegheat construirea clădirii, am numit personal. Pe urmă am plecat din ţară. Africa, Asia, Australia. Am plecat să cunosc şi altceva, de vreme ce nu mai eram prizonierul obligaţiei de a agonisi milioane care nu-mi trebuiau. La întoarcere m-am prezentat să-mi vizitez fundaţia. Probabil că ai aflat despre senzaţionala petrecanie de atunci! A făcut epocă! Am găsit căminul meu transformat într-un penitenciar pentru schingiuirea copiilor, pentru uciderea copilăriei. Disciplină, carcere, uniformă cenuşie. M-au primit trei sute de copii, cu călcâiele lipite, făcând front, salutând ca recruţii terorizaţi de sergentul-major, tunşi ca recruţii, tâmpiţi de spaimă ca recruţii. „Ce spui despre primele rezultate?” m-a întrebat cu satisfacţie directorul numit de mine. „Spun că eşti un infam şi că meriţi palme!” i-am răspuns, trecând de la vorbă la faptă, adică la perechea de palme, acolo, în faţa copiilor, a omizilor cenuşii. Scandalul a dat de lucru ziarelor câteva zile. Mi se pare că nu m-am oprit numai la palme. Am spart oarecari geamuri, am răcnit ca un veritabil sălbatic recent debarcat din Africa şi din Australia, am sfărâmat mese, bănci, uşi de carceră. Am cerut să mi se aducă benzină pentru a da foc penitenciarului „Ioachim Grult”. Plecasem într-o ureche. Mă întorsesem nebun complet! Era limpede ca lumina zilei! Familia, veselii nuntaşi de astăzi au folosit

admirabila ocazie pentru a mă pune la adăpost. Şi mai ales pentru a pune la adăpost o rămăşiţă de avere primejduită de apucăturile risipelnice ale unui iresponsabil dovedit. Iresponsabil dovedit m-au considerat şi conducătorii fundaţiei care-mi poartă numele şi există din a mea danie. Directorul cu palmele şi ceilalţi complici întru educaţie şi disciplină. Au dat la coş regulamentele mele, ale nebunului. Au menţinut ordinea şi disciplina lor: carcera, metode de penitenciar. Aud că Fundaţia Grult funcţionează în cele mai strălucite condiţii, e dată ca model, e vizitată de călătorii străini. Eu nu m-apropii pe o zonă de cinci kilometri. Datorită mie există un penitenciar mai mult, un loc de tortură mai mult pentru copii. S-a dovedit încă o dată cât de adevărat e că oamenii buni şi ideile gene roase fac omenirii răul cel mai adânc. Faţă de rezultatul în derâdere al intenţiilor mele, poate că toţi care m-au băgat la balamuc aveau oarecare dreptate. Nu pentru ce credeau ei; ci pentru ce ştiam eu. Acum câteva ore mă gândeam să răspund unei ticăloşii cu altă ticăloşie. O pregăteam de mult! Mi-am luat seama. A ierta e încă o manieră mai teribilă de a te răzbuna. Dacă vor înţelege-o şi dacă o vor simţi! Lucru de care mă îndoiesc. Când deschizi uşa unui câine, e sigur că în judecata lui crede că pentru aceasta ai fost făcut pe lume. Să-i deschizi uşa. Când nu i-o deschizi, îşi spune că lipseşte de la datoria ta. Tot aşa se petrece şi cu judecata multor oameni. Eu nu-mi plăteam datoria. Eram un ingrat, un egoist, un nebun. Mă gândeam numai la mine, îmi puneam în practică fanteziile mele. Uitam că am de deschis atâtea uşi. Că am o mamă care numără bucăţile de zahăr, o soră care are atâtea fete de măritat, cu zestrile onorabile, dar cu drept la atâtea speranţe de la unchiul Ioachim, dacă unchiul Ioachim ar fi un om ca toată lumea, serios şi tămăduit de nebuniile sale. Poate că încă mai speră. Mâine vor veni să recunoască ispăşiţi că au greşit. A recunoaşte o greşeală e reţeta cea mai comodă pentru a te dispensa de obligaţia s-o mai repari. Cum observi, nu văd

lumea în negru. O văd cum este. Unii numesc aceasta cinism. Alţii, nebunie. În orice caz, fac parte din categoria cea mai nefericită de nebuni. A nebunilor numai pe jumătate. Ar fi fost de preferat să trec peste această limită ingrată, dincolo, în paradisul absolut. Să mă cred şahul Persiei, Napoleon, sau Isus Cristos. Din nefericire, am rămas tot Ioachim Grult.

Ioachim Grult îşi îndopă din nou pipa, spre groaza vecinei din stânga, cu braţele indecent de albe şi groase.

Prin şuviţa de lumină a pleoapelor, supraveghease tot timpul obrazul Ginei Alimănescu. Se aştepta la o întrerupere, la o întrebare, la un semn de interes pentru povestea avatariilor sale, fiindcă o istorisise numai ca s-o smulgă din ea însăşi.

Dar Gina ascultase absentă.

Tot atât de străină părea de murmurul glasurilor, de melodiile pe rând elegiace şi furtunoase ale orchestrei, de clinchetul paharelor vibrând muzical. Nu-şi îndreptase ochii nici spre capul mesei, unde, între cele două lumânări îmbrăcate în flori şi panglici albe, Odeta şi Barbu păreau depărtaţi undeva, la capătul lumii, văzuţi prin lentila întoarsă a unui binoclu; nu-şi îndreptase ochii nici spre cealaltă extremitate a grădinii, unde „Banda veselă” îşi făcea de urât. Se pitise după mănunchiul de flori, ca o tristă Cenuşăreasă de toţi părăsită şi uitată. Nadina îi făgăduise că vine mai târziu să schimbe locurile. Era, însă, mai plăcută compania din „Banda veselă”, unde se strămutaseră treptat şi alte rezerve din alte regiuni ale mesei.

Pentru cine, pentru ce mai îmbrăcase Gina rochia care-i fermecase pe toţi acum un ceas jumătate, când a apărut după întoarcerea de la biserică? Rochia stil, strânsă pe jumătate de trup şi înfoiată de la mijloc în jos în pliuri pufoase. O lună de zile o meditase în singurătatea ei de la Oradea-Mare. Totul fusese chibzuit în ciuda prejudecăţilor apărate cu fanatism de croitoreasă. Susţinuse croitoreasa că e prea mică pentru o rochie stil; că la coloarea ei

bronzată nu merge verdele; că, în orice caz, nu poate comite sacrilegiul de a îngemăna verdele cu roşul. Şi toate s-au dovedit erezii! Rochia de tul, în culoarea aripelor de efemeridă verde-pal, cu o subţire şuviţă roşie pe marginea volanelor, ca o linie tremurată de sânge, desăvârşea înfăţişarea aeriană a Ginei. Îşi dezvelise lobul urechiuşelor şi tâmplele într-o pieptănătură ciudată, nouă, ca a nici unei alte femei; îşi atâmase cerceii grei şi colierul celebru pe timpuri al Catrionei Catriowina – „cerceii şi colierul care restabileau dreptul legilor de gravitaţie şi o împiedicau să se volatilizeze”, cum spusese Barbu Leca, tachinând-o cu întrebările stăruitoare să afle pentru cine anume s-a făcut ea atât de frumoasă. Într-adevăr, pentru cine? Pentru ce? Se ascunsese după pavăza de flori, ca o mică, şi tristă, şi părăsită Cenuşăreasă.

Ioachim Grult pufăi prin colţul buzelor o spirală de fum în ochii vecinei din stânga (îl dezgustase capacitatea ei de îngurgitare) şi încercă o terapeutică directă, mai brutală, dar poate cu mai norocos efect. Înlăturând cu o mişcare autoritară vaza cu garoafe din faţa Ginei, spuse neaşteptat:

— Te rog, priveşte înainte, nu pleca ochii. Ascultă povaţa unui nebun! Priveşte drept înainte şi zâmbeşte! Nu aşa, ca la fotograf. Cu surâsul pe care îl aveai când erai o copiliţă şi te ţineam pe genunchi. Aşa! Deocamdată, pasabil. Apoi întrebă: Ai înţeles de ce aceasta?

— N-am priceput, dah m-am supus.

— Aha! Te-ai supus ca să nu contrariezi un nebun! Aceasta a fost cuvântul de ordine?

— Nu, dah.

— Nu, dah aşa ai crezut c-ah fi trebuit să sune cuvântul de ordine? Să renunţăm la explicaţii care nu explică nimic! Să-ţi spun mai bine de ce ţi-am cerut să priveşti înainte şi să nu te mai pitulezi ca un pui de potârniche în lucernă. Dă-i voie unui prieten vechi să-ţi dicteze câteva observaţii de ale sale, cu pretenţii de aforisme, pentru album.

— Eu n-am nici un album. Declară Gina Alimănescu, arătând în lături palmele mânuşiţelor, ca şi cum ar fi putut să dovedească aşa cât de săracă şi de despoiată se simţea, Cenuşăreasă părăsită de toţi şi uitată de toţi.

— Chiar dacă n-ai album, nu schimbă nimic aceasta! Ai să ţi le aminteşti şi fără să le scrii în album. Ai să ţi le aminteşti mâine, altădată, poate chiar în astă noapte, şi îmi place să cred că vei medita la ele. Eşti la vârsta când ţi se pare că iubirea e o fericire sau o nefericire excepţională, absolută, unică, destinată să umple o viaţă întreagă. Dar cum puţine femei sunt destul de înţelepte pentru a fi fericite, faci parte din categoria celor care sufăr.

— Nu sufăh de loc.

— Perfect! Mârâi Ioachim Grult un hohot de râs, muşcând coada de os a pipei. Nu suferi de loc? Spusele mele nu-şi pierd nici în acest caz utilitatea. Îţi vor servi atunci când va veni rândul să suferi. Ştiu bine că toate peripeţiile sentimentale prin care trecem în viaţă par stupide şi banale pentru toată lumea, în afară de cei direct părtaşi. Eu n-am avut cruzimea în tinereţe să le cred stupide şi banale. Şi, în consecinţă, încă de atunci când umblam şi trăiam printre oameni am observat multe ciudăţenii, care se repetă mecanic, cu puterea de lege, fără să văd că femeia. Femeia în genere. Ştie să ia învăţătură din ele. Bunăoară, nu pot să-mi explic de ce orice femeie, fără excepţie, se simte micşorată şi umilită când se întâlneşte cu un bărbat care i-a fost necredincios şi a părăsit-o după ce s-au iubit şi şi-au făcut jurăminte de fidelitate eternă. În primul rând, e discutabil dacă există iubire. Dacă a existat. E discuta bilă orice iubire când o recapitulezi, o dată ce a devenit un trecut. Fost-a iubire cu adevărat? Puţine rezistă la întrebare. Descoperi că de ceea ce ai numit iubire te legau amănunte exterioare, elemente străine de fiinţa iubită. Parfumul trandafirilor pe lângă care ai trecut, o muzică, o dimineaţă ori o seară cu o anumită langoare, o stare sufletească pregătită de o lectură. Singurătatea. O

atmosferă perfid conspirativă. Toate au rămas indisolubil legate de iubire; au rămas chiar după ce iubirea a trecut. Deci persoana: iubita, iubitul au fost un pretext, accidentul. Nimic n-ar fi împiedicat să se întâmple totul cu alţi figuranţi interşanjabili. Numai trandafirii supravieţuiesc, au rămas la locul lor, fără să-şi fi pierdut parfumul. Privighetorile cântă tot aşa. Toate sunt cum au mai fost. Iluzie e numai convingerea absurdă că acestea au existat de hatârul unei iubiri şi că o dată cu ea au murit. Dar să presupunem că e vorba de o iubire, cum ţi se pare dragostea la vârsta dumitale: o fericire ori o nefericire excepţională, absolută, unică! N-a durat, cu toate acestea, o viaţă întreagă.

Bărbatul a minţit, a plecat, e nestatornic sau e o brută. De ce nu ştiu oare femeile că deţin o singură răzbunare pentru suferinţa şi umilinţa din acel ceas, al înşelăciunii? Una singură, dar teribilă! Zâmbesc cu milă când deschid ziarul şi citesc că o femeie şi-a împuşcat soţul ori iubitul fiindcă fusese abandonată. Nenorocita! Pentru ce să meargă înaintea curţii cu juri când avea la îndemână o răzbunare mai cruntă decât moartea şi glonţul? Este destul să dovedească bărbatului care i-a fost infidel şi a părăsit-o că nu-i reproşează nimic, că nu mai există în inima ei nici o urmă: a uitat tot, şi-a refăcut viaţa, e fericită. Aceasta un bărbat nu poate s-o înţeleagă şi să o suporte. Vrea să ştie cu cine l-ai uitat, cum l-ai uitat, cât de repede l-ai uitat. E rândul lui să fie umilit şi să sufere. Nu-şi iartă că ţi-a mai lăsat încă dreptul acesta la viaţă, că nu te-a zdrobit cu desăvârşire, ca să-ţi petreci restul zilelor cu ochii în pumni, plângându-l, aşteptându-l.

„Ce-ar fi să apară acum Gigi! Imploră Gina un destin în aceeaşi vreme blând şi răzbunător. Tot mai este timp. Să vină cât de târziu. Cât de târziu!”.

Ioachim Grult observă slaba pâlpâire de lumină în ochii genaţi. De data asta nu-şi pierduse vorbele în deşert. Insistă:

— Bag de seamă că se arată oarecari indivizi cu instrumente barbare de muzică. Înseamnă că ne apropiem de ridicarea ospăţului şi că va începe dansul în saloanele doamnei şi domnului gheneral-director! Te rog să-mi promiţi că n-ai să fugi.

— Phomit.

— Şi că n-ai să mai stai nici cu tatăl mirelui, lângă şi nistra mumie a bunei mele mame. Îl vezi? N-a fost mare deosebire în tot timpul mesei între el şi dumneata. Aceasta nu trebuie să mai fie! Promite-mi că ai să dansezi, că ai să fii veselă. Că ai să asculţi povaţa nebunului, pe care în loc să-l păzeşti, el te păzeşte. Promiţi?

— Phomit.

— În aşteptare, n-ar strica să mi-o trimiţi pe Nadina aci şi să-i iei locul la acea bandă veselă unde ar fi fost bine să te afli de la început. Vreau să-i vorbesc.

Ioachim Grult rămase singur, cu pipa stinsă între dinţi, cu mâna rezemată de spătarul scaunului gol, întorcând spatele doamnei decoltate, care lupta cu o dublă felie de tort.

Masa era pe sfârşite. Un cuvântător înălţă cupa de şampanie, închinând pe rând în sănătatea şi fericirea mirilor, a socrilor, a neamului Grult şi Cristodoreanu. O clipă, ochii lui Ioachim Grult s-au încrucişat cu privirea bătrânei din celălalt capăt. „De ce e aşa şi-l simt atât de străin de mine?” se întrebă ea „de ce e aşa şi o simt atât de străină de mine?” se întrebă el.

Scutură scrumul pipei, ciocănind în speteaza scaunului. „Poate e nefericită numai fiindcă e singură şi avară. Toţi suntem singuri.”

— Am sosit, unchiule Ioachim! Anunţă Nadina, punându-i mâna caldă pe braţ şi aducând cu dânsa, în ochi, sclipirea veseliei de care se despărţise. Te rog să mă ierţi. A fost o nebunie întreagă cu noi. Ştii că am descoperit şi un Malec? Vărul lui Barbu. E de un comic irezistibil când îl imită pe Malec. Ai spune că e Malec în carne şi-n oase!

— ACESTA E MALEC. AMICUL ACESTA îmi ţine de urât zile şi nopţi când nu se prinde somnul de mine.

Sprijinit într-un cot, Ion Idiceanu se întinse peste marginea patului pentru a privi mai de aproape, cu drag, la tovarăşul său de singurătate.

Pieptul descărnat se dezvelise din cămaşa ţărănească de noapte, cusută cu arnici roşu şi negru la gât, vânătă şi sleită de atâtea sudori uscate pe trup. Sub piele se reliefau gratiile curbe ale coastelor.

„Cred că l-aş putea ridica într-o singură mână. L-aş duce subsuoară ca pe un copil”! Îşi spuse Sergiu Miclăuş cu milă, amintindu-şi emoţia şi respectul liceanului dintr-a cincea când se lipea de perete la trecerea elevului din ultima clasă, gloria şcolii, laureatul tuturor concursurilor generale pe ţară. Acum gloria şcolii era pe jumătate cadavru, duhorea a năduşeală iuţită, îşi scuipa plămânii în batistă şi căpătase un pat să zacă şi să moară din mila unei epave ca Valeriu Dragomir.

Dar bolnavul zâmbea. Uitase pentru o clipă neînduplecatul soroc al morţii, care se scurtase cu încă o foaie din calendar.

— Bună seara, Malec! Prezintă-te şi fă frumos la domnul.

Pe măsuţă, în borcanul prea strâmt, Malec, peştele roşu, se răsuci anevoie, cu mişcări istovite de coadă şi aripi membranoase. Când izbuti să ajungă în poziţia cea mai puţin chinuită, rămase imobil, privind la Ion Idiceanu cu ochi rotunzi şi ficşi, de o inexpresivitate lugubră.

Bolnavul atinse o dată cu unghia în peretele de sticlă. Malec nu se clinti. Atinse de trei ori, la intervale distanţate, după metoda alfabetului Morse. Malec dădu semne de înţelegere şi de neastâmpăr, deşi ochii păstrau aceeaşi stupidă inerţie.

— Precum se constată, amicul meu nu e atât de imbecil pe cât pare după fizionomie. Îl apără Ion Idiceanu de un defavorabil şi pripit verdict.

— Da! Are aptitudini de telegrafist. Recunoscu Valeriu Dragomir. Când e vorba de anumite semnale de masă, bineînţeles. Încolo, e un leneş fără pereche.

Ion Idiceanu îşi clătină capul pe vrejul subţire al gâtului:

— Hai-hai, Dragomire! Iar îl persecuţi?! Eşti gelos pe el fiindcă îşi câştigă existenţa mai uşor decât tine. Pe urmă, adresându-se din nou lui Sergiu Miclăuş: Ai văzut cum cunoaşte semnalul de masă? Acesta e gongul! Trei lovituri după alfabetul nostru. Când îl înşel, se supără şi-mi întoarce spatele. Atunci nu se mai împacă toată ziua. Mă budează şi nu vrea să mănânce, ca să-mi provoace un caz de conştiinţă. E teribil de susceptibil! Dragomire, dă-mi, te rog, tainul lui. Doresc să nu ne culcăm ca aseară, certaţi.

Valeriu Dragomir scotoci în sertarul măsuţei, printre piepteni, cutii goale de ţigări şi lame ruginite de ras. Descoperi o cojiţă de pâine.

— Nu aşa. Te rog. Pâine proaspătă. Miez. Doar a fost duminecă astăzi; merită să se înfrupte şi el dintr-un menu mai acătării.

Prietenul lui Sergiu Miclăuş desfăcu pachetul legat cu sfoară. Frânse o bucată de franzelă. Desprinse miezul din coajă şi îl trecu bolnavului. Ion Idiceanu ţinea să-şi hrănească tovarăşul de singurătate cu mâna sa. Fărâmiţând porţiuni mărunte, le presăra una câte una în apă. Malec căsca gura inelată şi hăpăia cu o voracitate care dezminţea întru totul calmul imperturbabil al ochilor.

— Acum, gata. Ajunge! Să-ţi fie de bine! Rosti bolnavul, transmiţând cu lovituri uşoare în sticlă semnalul lor cunoscut.

Malec clătină de două ori din coadă în chip de mulţumită. Apoi rămase iarăşi imobil în apa gălbuie şi filamentoasă, cu botul lipit de geamul curb, cu ochii tâmp zgâiţi la stăpânul şi protectorul său.

— Nu-l îndop prea mult, ca să nu se-ngraşe. Lămuri Ion Idiceanu, ferindu-şi cu mâna aripa neagră de păr căzută pe frunte şi zâmbind cu o înfiorătoare uitare a morţii, pe care

Sergiu Miclăuş o vedea ca în gravurile cărţilor, aşteptând la căpătâiul patului cu dinţii rânjiţi şi coasa ridicată. Nu trebuie să se îngraşe. Spaţiul nu i-ar permite să urmeze un program de gimnastică suedeză.

Probabil că sub aceste glumeţe cuvinte se ascundea o mai veche şi indirectă doleanţă adresată la loc ştiut, căci Valeriu Dragomir simţi nevoie să-şi ceară scuze:

— Nu ştiu cum se face de nu mă pot ţine de cuvânt! Am s-aduc eu în una din zile un vas de cristal: Am văzut unul splendid, sferic, cu irizaţii, într-o vitrină pe Calea Victoriei.

— Auzi ce te aşteaptă, iubite Malec? Ne mutăm în casă nouă. Apartament spaţios, cu tot confortul. Şi, ridicând privirea spre Dragomir: Numai te rog, Dragomire dragă, dacă se poate, fă-o aceasta înainte de a mă muta şi eu în locuinţa mea cea nouă.

Pe obrazul livid al bolnavului trecu o întunecare. Scurtă şi fugitivă. Înlăturându-şi cu degetele răsfirate franjul părului din ochi, tot aşa cum îşi dezvelea fruntea acum doisprezece ani, când începea să cuvânteze în numele liceului la serbările şcolare, Ion Idiceanu zâmbi din nou, cu ochii la peştele roşu:

— Îl observi, domnule Miclăuş? E în stare să privească astfel nemişcat la mine, ceasuri şi ceasuri. Nu mă mai simt singur când bietul Dragomir pleacă la mizerabila lui datorie ca să-şi câştige pâinea. S-o câştige acum, pentru doi. Pentru trei, dacă-l numărăm şi pe Malec în buget. Stă suspendat în lichid şi priveşte. Am câteodată impresia că asistă la toată existenţa noastră cu o curiozitate ironică şi conţinută. Se preface nepăsător. De fapt, nu s-a recules din stupoarea pe care i-au pricinuit-o absurditatea actelor noastre. Şi-o maschează sub aspectul acesta flegmatic. Cultivă umorul gen Buster Keaton. Nu e aşa că-ţi aminteşte mutra lui Malec? Îşi lăsă capul pe perna şiclită, albăstruie, de prea multă vreme neprimenită. Îşi acoperi pieptul cu pătura de cazarmă, şi continuă, uitându-se în tavan: Dacă ar putea să râdă cu hohot, ar avea într-adevăr de ce râde. Ce vede, în definitiv, aci? Un muribund, care de la vârsta de şapte ani n-a mai trăit viaţa cu prostiile ei divine. A buchisit litera cărţilor doisprezece ani, ca să se închidă mai apoi alţi zece într-un laborator, cum stă el în borcanul de sticlă. Şi alt ne norocit, acest prieten al dumitale, care după ce şi-a pierdut o parte din viaţă învăţând, îşi pierde cealaltă parte într-o slujbă ignobilă de noapte, sperând ceva mai bun. Dumnezeu ştie ce poate să spere mai bun! Iar amândoi ne considerăm creaturi superioare, libere şi independente faţă de el, de acest Malec, vertebrat inferior şi captiv într-un borcan. Cum să nu-i pară umoristică asemenea pretenţie?

Valeriu Dragomir se depărtase la fereastră când l-a auzit pomenind despre slujba sa de noapte. Se prefăcu a privi afară cu mare interes cerul învăpăiat de lumina firmelor roşii, albastre şi verzi, în tuburi subţiri de neon.

Muzica de jos, de peste drum, din grădina de noapte străbătea înăbuşit prin geamul închis. Sunetele îşi pierdeau violenţa vulgară de taraf lăutăresc. Ajungeau în surdină, idealizate şi moi.

În patul de fier, cu mâinile puse pe piept, Ion Idiceanu părea că-şi deprinde de pe acum scheletul de sub pătura

aspră, cu odihna cea veşnică din sicriu.

— Ah! Muzica aceasta! Rosti, fără să-şi mute ochii din tavan. Obrazul se scofâlci dureros, lăsând să apară mai vizibil gălvanele craniului în care se va preface peste câteva luni. Ah! Muzica aceasta. Repetă. Nu-ţi poţi dumneata închipui ce deşteaptă asemenea muzică într-un bolnav condamnat fără drept la nici o iluzie de vindecare.

— Ai să te vindeci! Exclamă cu tărie Sergiu Miclăuş, ridicându-se de pe scaun şi pipăindu-şi involuntar teancul de bancnote prin stofa buzunarului. Ai să te vindeci, de ce să vorbeşti aşa? Te rog să-mi dai voie să mă ocup şi eu de aceasta. Am o cunoştinţă. Un prieten medic la un sanatoriu din Predeal. Medic-şef. I-am făcut o dată un foarte mare serviciu şi de atunci se simte îndatorat: mă întreabă mereu cu ce s-ar putea plăti. S-ar ivi o ocazie să se achite.

Nu spunea adevărul, fiindcă nici nu erau de mărturisit gândurile câte-i treceau tumultuos prin minte. În stradă, se întrebase dacă n-ar fi de datoria sa să-şi ajute prietenul pentru a-i înlesni să înceapă altfel de viaţă. Adineaori se hotărâse să trimită el mâine dis-de-dimineaţă vasul de cristal pentru Malec, ochit de Valeriu Dragomir în vitrina de pe Calea Victoriei. Acum îşi dădea seama că deţine putinţa de a prelungi zilele unui muribund. De câte ori n-a pierdut el la masa de cărţi, în trei ceasuri, sume care ar fi acoperit de trei ori întreţinerea şi căutarea unui bolnav într-un sanatoriu vreme de trei luni? Acestea nu se spun. Se fac. De un sfert de oră îl munceau gândurile, zguduit de înfăţişarea fostului superior de şcoală, de hâda mizerie a încăperii cu pereţi afumaţi şi scorojiţi până la tencuială, cu lavoarul de tablă şi oala de noapte sub patul de fier. Valeriu Dragomir, chibiţul de club şi de cafenea cu hainele lucii în coate, se învrednicise a se depăşi până la asemenea faptă, culegând un bolnav de pe drumuri şi drămăluindu-şi ţigările ca să-i poată aduce pacheţelul zilnic de mâncare, dormind pe canapeaua dizlocată fără aşternut ca să-i lase patul şi minţind din filotimie. Lui îi atârna greu în buzunar teancul

neatins de bancnote. Lui: un oarecare Mircea. Mirclăuş. Aşa ceva. „Un oahecahe Mihcea. Mihclăuş. Aşa ceva”.

Cu însufleţire păşi prin cameră de la lavoarul de tablă la patul de unde rânjea dedesubt oala albă de noapte.

Acum binecuvânta slăbiciunea vinovată şi laşă care-l ţinuse paralizat aci. De câte ori Valeriu Dragomir i-a făcut semne apăsate să-şi amintească înţelegerea de a nu întârzia prea mult, el nu s-a ridicat să plece. A cedat la stăruinţele bolnavului. Credea că-l ţine frica să nu se trezească iarăşi în stradă cu deşertul din el. Mizeria tragică din această încăpere, soarta omului încă tânăr din pat, sortit fără amânare morţii, operase asupra sa ca un narcotic. Îi amorţise propria deznădejde. Tot ce trăise de astă-noapte încoace îi părea numai un simulacru de suferinţă pe lângă destinul acestor doi nefericiţi adunaţi printr-o macabră ironie sub acelaşi acoperiş. Dar altceva fusese. Nu-l împietrise locului un instinct egoist: alinarea şi uitarea momentană a unei sfâşieri, în prezenţa altor scufundări de viaţă mai crâncene. Era nevoie de această întârziere pentru un nobil deznodământ. Germinau în el o hotărâre, un gând. Turburi încă. Acum au început a se limpezi.

Se vor limpezi desăvârşit mâine, cu mintea odihnită, când Gina, înmormântarea Sandei Dobrotescu, episodul din biroul lui Tatileon, scena de la cimitir, şicanările insuportabilei creaturi din căsuţa pitică de pe strada Cuţitul-de-Argint, toate, toate vor fi un trecut, o zi încheiată, amintiri fantasmagorice, cu neputinţă de reconstituit şi de încorporat vieţii trăite îndeaievea, cu peripeţiile unui voiaj himeric, prin vis, printr-un vis rău, în Platoul Pamir.

— Ai să te vindeci! Repetă energic, oprindu-se înaintea patului. Mai sunt oameni de ispravă pe lume. Prietenul acesta al meu, Dragomir, ţi-a dovedit-o! Un asemenea om e şi doctorul de la Predeal. Permite-mi să mă ocup eu. Să intru în legătură cu el. Chestie de două-trei zile.

Bolnavul nu-şi mişcă mâinile de pe piept, capul din pernă.

El îşi urmă monologul său:

— Ah! Muzica aceasta. Atâtea prostii au fost de făcut în viaţă şi eu nu le-am făcut! Au fost primăveri. Eu nu le-am cunoscut, nici n-am avut când să le văd. Am văzut viaţa de zece ani încoace prin fereastra din subsol a laboratorului. Sunteţi tineri, sănătoşi, n-o pierdeţi viaţa; n-o pierdeţi. E de-o mie de ori mai bine să ai remuşcări decât să mori cu regrete. E primăvară. Noapte de primăvară. Auzi muzica aceasta? Se află vin. Sunt femei. Poate vă aşteaptă o iubire. Nu le pierdeţi. Mai bine să aveţi re-muşcări decât regrete.

„Fără îndoială că nu m-a auzit sau că nu dă crezare spuselor mele”, gândi decepţionat Sergiu Miclăuş. Apelă la sprijinul prietenului: Asculţi, frate Dragomir, ce m-am gândit eu?

Valeriu Dragomir se întoarse de la fereastră.

— Ei, ce te-ai gândit tu? Întrebă cu răceală, mustrându-l din ochi că s-a întins la poveşti, ostenind bolnavul, în loc să dea el semnal de plecare, după cum le-a fost vorba.

Îşi ştia prietenul mai delicat şi discret. Doi ani de provincie i-au răpit aceste însuşiri subtile.

Sergiu Miclăuş începu, fără să ţină socoteală de reflecţiile prietenului, înscrise pe chipu-i buhăvit de noctambul:

— M-am gândit să încercăm ceva la un sanatoriu. Am un prieten medic-şef la un sanatoriu.

— Basm! Îşi formulă laconic scepticismul Valeriu Dragomir.

— Nu e basm, frate Dragomir.

— Atunci iluzie.

— Nu e nici iluzie.

Sergiu Miclăuş era să adauge: „Am aci dovada palpa bilă că nu e vorba de basm şi iluzie”. Dar îl oprea aceeaşi pudoare care-l silise pe Valeriu Dragomir să ascundă cu ce mijloace săvârşea el pentru bolnav o faptă în afară de orânduielile obişnuite şi egoiste ale actelor omeneşti.

Bolnavul se ridică într-un cot. Voi să vorbească. Îl înăbuşi tuşea.

Cât timp se zvârcoli cu batista la gură, Valeriu Dragomir îşi trase prietenul de mânecă imperios:

— Să mergem! Ce-s basmele acestea?! Îl faci să-şi creeze iluzii. Se resemnase.

Sergiu Miclăuş surâse în colţul buzelor cu tristeţe, stăpân pe o siguranţă ignorată de Valeriu Dragomir. Cât de greu este să convingi oamenii că te-ai hotărât la o faptă rară şi dezinteresată! Chiar prietenul care săvârşea acelaşi lucru, încă mai eroic, fiindcă o făcea cu preţul mizeriei sale de fiecare zi; chiar el, nu putea să creadă în fapta de bine a altuia. Cu atât mai vârtos. Îi va ascunde încă două-trei zile, până ce totul va fi pregătit, încheiat, plătit. Surpriza va fi atunci întreagă. Încuviinţă deci, căutându-şi din ochi pălăria:

— Bine, Dragomire. Să mergem!

Bolnavul îşi băgă sub pernă batista mototolită cu pete de sânge.

Vorbi, sprijinit în cot, acoperindu-şi cu cealaltă mână pe piept cămaşa sleită de năduşeală:

— Te-am ascultat, domnule Miclăuş. Eu te-am ascultat şi îndată am crezut că nu sunt basme, că nu e o iluzie. Ofticoşii sunt ori foarte pesimişti, ori foarte optimişti. Pe rând, când una, când alta. Cred însă şi în miracole. E o predispoziţie care face parte din procesul boalei. Eu mai cred în miracole şi fiindcă mi-a dovedit o dată posibilitatea lor acest prieten al dumitale, care m-a strâns de pe drumuri împins nu ştiu de ce sentiment şi mă hrăneşte nu ştiu cu ce abnegaţie, rupându-şi bucata de la gură. Am aşadar dreptul, chiar obligaţia, să cred. Poate că amicul dumitale, medicul de la Predeal, e gata să se plătească faţă de un muribund pentru o datorie contractată faţă de dumneata.

— Nu poate! E sigur! Stărui Sergiu Miclăuş.

— Bine. E sigur. Dar cu aceasta ce aţi rezolvat? Mi se vor prelungi zilele cu o lună. Două. În loc de maximum opt luni câte mi-a dat medicul, voi mai trăi zece. Douăsprezece. Într-un pat de sanatoriu. Nu aceasta aş vrea acum. Nu aceasta m-ar mulţumi. Vezi cât de pretenţios sunt? Lipsit de orice modestie şi demnitate. Găsesc natural să mă culeagă de pe

drum un fost elev de la aceeaşi şcoală cu mine, deşi n-am schimbat zece cuvinte pe vremea când eram laureatul concursurilor. Găsesc foarte natural ca dumneata, alt necunoscut, să-mi oferi o pomană.

— Nu e o pomană! Protestă Sergiu Miclăuş. De ce să întrebuinţăm cuvântul acesta urât?

— Urât sau frumos, de fapt aşa se numeşte ceea ce vrei dumneata să faci. O pomană! Nici cuvântul, nici fapta însă nu mă umilesc. Am pierdut de mult dreptul la orice amor propriu. Dar nu aceasta voiam să spun. Să presupunem că vei izbuti în proiectele dumitale. Peste două săptămâni mă voi afla întins într-un pat de sanatoriu. Fereastră deschisă spre pădure de brad. Ozon. Soare şi linişte. Mâncare caldă şi trei vizite medicale pe zi. Foaie de temperatură. Sticluţele de doctorii la cap. Nu aceasta doresc. Altceva! Ceea ce nici dumneata, nici nimeni nu poate să-mi dea. În loc de patru, de şase ori de zece luni de agonie, întins pe pat şi în chaise-longue, numai două săptămâni de adevărată viaţă. Să fac toate prostiile câte nu le-am făcut. Toate nebuniile. Acestea nu mi le mai poate da nimeni. Nu mi le mai poate da nimeni.

— Vor veni şi acestea. Rosti Sergiu Miclăuş cu mai puţină încredere. Vor veni! Întâi sănătatea. Şi după aceea prostiile, nebuniile.

— E prea târziu. Le-am pierdut. Bolnavul îşi lăsă capul pe pernă. Adăugă: În orice caz, îţi mulţumesc. Nu atât pentru mine, cât pentru prietenul dumitale, acest Dragomir, căruia simt că-i apăs povară prea grea.

— Eşti un ingrat, domnule Idiceanu, dă-mi voie să-ţi spun fără să te supere. Vorbi Valeriu Dragomir, cu o sinceră părere de rău în glas. Ce te face să crezi aceasta? De ce o povară prea grea? Te-am îndreptăţit eu vreodată, prin vreun cuvânt ori prin vreun fel al meu de a fi, să bănuieşti una ca asta?

Bolnavul articula enigmatic, cu ochii în tavan:

— Poate că înţeleg mai multe decât spun. Sunt ca acest Malec.

Se răsuci iarăşi într-un cot, zâmbind şi privind la captivul din borcanul de sticlă, care plutea imobil între două ape, cu ochii holbaţi la stăpânul şi protectorul său:

— Ţin de la început să-mi exprim o singură dorinţă. O condiţie, dacă vreţi. Îl transport şi pe Malec cu mine. Mă asculţi, amice? E foarte posibil să plecăm curând în călătorie. Schimbăm aerul. Mergem la ozon.

Peştele roşu se uită prin geamul curb la bolnav, cu o flegmatică ironie, de rău augur.

— El e un sceptic! Proclamă Ion Idiceanu. Nu-i ofticos. Eu sunt mai optimist. Vă mărturisesc că încep să cred şi în celălalt miracol. Nu să mă însănătoşesc defintiv. Dar să mă pot ridica pe picioare numai două luni. Numai o lună. Măcar două săptămâni. Se rugă: Ştiu că aveţi ţigări. Nu mă minţiţi. Daţi-mi şi mie una.

Sergiu Miclăuş îşi consultă din ochi prietenul. Valeriu Dragomir strânse din umeri: „Fă ce vrei. Văd că l-ai luat în antrepriză. Eu mă descarc de orice răspundere.” Sergiu aşează două ţigări pe măsuţă lângă borcanul lui Malec.

— Şi vă mai rog ceva. Deschideţi-mi geamul. Stingeţi lumina. Am să mănânc mai târziu. Acum aprind o ţigară şi fac planuri. Am să ascult muzica şi am să urzesc proiecte.

I-au îndeplinit dorinţa. În camera cu becul stins bolnavul rămase singur. Aruncase chibritul într-o coajă de ou. În această candelă grotescă de la căpătâi flacăra mai pâlpâi câteva clipe. Malec privea la omul din pat cu ochii holbaţi în sinistră fixitate, fără să arate nici o mirare de noul zâmbet, visător şi plin de nădejde, pe care până atunci nu i l-a cunoscut.

— Ce-ţi veni să scorneşti basmul cu sanatoriul? Întrebă Valeriu Dragomir când au ajuns în stradă.

— Nu e basm. Ai să vezi. Îl asigură misterios Sergiu Miclăuş. Îţi cer răbdare numai două-trei zile. Până atunci, să nu mai pomenim despre aceasta.

Prietenul renunţă uşor la celelalte întrebări câte îi stăteau pe buze. Cariera de chibiţ îl învăţase să aştepte şi să asiste

la actele altora fără drept la o prea indiscretă curiozitate. Pasiv, lăsa viaţa să curgă şi să-l târâie, ca un stârv plutind pe o apă mâloasă. Mai ştia şi cât preţuiesc hotărârile dintr-un ceas exaltat, când toate par simple şi pe jumătate îndeplinite numai fiindcă au fost spuse. Era sigur că nu rămân nici doi sorţi dintr-o sută, să mai fie vorba despre sanatoriul şi proiectele de acum, peste două trei zile, dacă până atunci Sergiu Miclăuş nu pleacă în orăşelul lui din Ardeal şi dacă se vor mai întâlni cumva. Amândoi au făcut atâtea planuri împreună şi au luat atâtea hotărâri de care se ruşinau a doua zi!

Îşi aprinse ţigara Carpaţi şi se uită la ceas:

— Unde vrei tu să mergem? Să ştii că nu stau mult. Nu pot să întârzii.

Sergiu Miclăuş răspunse:

— Mergem undeva, pe aproape. Acum îmi amintesc că nici n-am mâncat astăzi. Cât despre întârzierea ta, fă-mi astă-seară hatârul să renunţi.

— Uşor a spune.

— Uşor! Şi iată de ce uşor, frate Dragomire.

Pipăind în buzunarul de la spate în teancul de hârtii, numără pe nevăzute cinci bancnote, le smulse afară cu o mişcare care îi era obişnuită din nopţile tripourilor, le mai numără o dată şi după ce le-a împăturit le întinse prietenului:

— Iată de ce îmi e uşor a spune, frate Dragomire. Fiindcă de un ceas şi mai bine, de când ne-am întâlnit, mi-am pus în gând aceasta. Între noi nu încap mofturile. Te împrumut cu cinci mii de lei. Cu rugămintea, însă, în astă seară să renunţi la „slujba” ta de noapte. Şi dacă se poate să faci tot aşa şi mâine, poimâine, mai târziu.

Valeriu Dragomir primi banii fără codeală. Era învăţat cu asemenea situaţii, deşi de mult nu-i mai trecuse prin mână o sumă atât de impresionantă. Nu găsi nevoie să mulţumească, nici să pomenească despre vreo vagă restituire. Astfel de formalităţi deşarte, dintr-o altă lume, nu

aveau nici un sens la un chibiţ osândit să stârcească o noapte întreagă în spatele jucătorilor, aşteptând până ce un bancher norocos zvârlea mărunţişul de fise „pentru hrana animalelor”.

— Văd că eşti în fonduri!

Aceasta fusese singura concluzie.

Sergiu Miclăuş înţelesese încă o dată cât de spăimoasă era surparea din sufletul prietenului. Se simţea bucuros că a trecut cu bine peste întâiul prag al hotărârilor din această seară. Altfel, ar fi fost preocupat tot timpul mesei căutând o introducere stânjenită, pândind un moment prielnic, temându-se de o împotrivire. Se dovedea că toate acestea au fost exagerate. Valeriu Dragomir băgă banii în buzunarul de la piept, într-un carnet cu scoarţele de muşama flexibilă şi cadrilată.

— Ai rămas un tip şic! Recunoscu dezvelindu-şi dinţii fonfi şi cariaţi într-un surâs mizerabil. Aceasta, de altfel, o spun şi acum, toţi, pe la toate cluburile, măcar că în ultima vreme, înainte de a pleca, erai curăţat.

— Nu-mi vorbi despre timpuri pe care vreau să le uit, frate Dragomire.

— Se pare că le-ai uitat.

— Aproape.

— Aş dori şi eu s-o pot spune aceasta. Dar cum să fac? De unde s-o încep?

— Vom vorbi la masă, Dragomire. Ştii că este posibil să vin îndărăt în Bucureşti? Încă nu m-am decis. Acum cinci-şase ore credeam că e sigur.

Se opri. I se părea absurdă descoperirea că au trecut numai cinci-şase ore de când cu nerăbdare privea la ceas în biroul lui Tatileon. Îl despărţea parcă o viaţă întreagă de atunci. Acum devenise „un oahecahe Mihcea. Mihclăuş. Aşa ceva”.

Reluă:

— Credeam că e sigur. În cinci-şase ore s-au schimbat unele lucruri. E inimaginabil câte se pot schimba pentru

viaţa noastră în câteva ore!

— Mie îmi spui?! Rosti chibiţul de tripou cu gândul la partidele care decid soarta unui sinucigaş.

— Dar dacă rămân la hotărârea mea să-mi dau dimisia din magistratură şi să mă apuc de avocatură serioasă, mi-ar plăcea să lucrăm împreună. Ar fi o idee!

— Da. ar fi o idee. Aprobă fără prea multă convingere Valeriu Dragomir.

Sergiu îşi spuse că prietenul nu mai citeşte ziarele, n-a văzut anunţurile în chenar negru, nu bănuia că el vine de la o înmormântare. I le va împărtăşi treptat, mai târziu, când se vor regăsi aşa cum au fost.

— Intrăm tot aci? Întrebă.

În locul lui Valeriu Dragomir răspunse portarul june şi cârn, cu şapcă de amiral încărcat de fireturi:

— Poftiţi, domnule Sergiu. Puteţi trece pe terasă dacă vă temeţi de ploaie.

— Unde vezi tu semne de ploaie, Tacke? Glăsui Sergiu Miclăuş ridicând ochii la cerul înstelat.

Şi îndată o gheară de fier îi strânse inima. Îşi aminti cerul înstelat de astă-noapte, la aceleaşi ceasuri, când trenul s-a oprit în câmp şi el a rămas cu braţele rezemate de fereastra vagonului. Concertul de broaşte, cântecul păsării din salcâm. Presimţirea mincinoasă că n-are să aştepte mult până ce va întâlni o vietate pe lume cu aceleaşi gânduri şi cu aceeaşi sete de un nu ştiu ce şi nu ştiu cum nou şi încă nespus. „Ai stat şi dumneata acolo, cu coatele pe geam? Ce cuhios!” E cu putinţă să fi trecut de atunci numai o singură zi? El e acum un oahecahe Mihcea. Mihclăuş. Aşa ceva.

— Stăm afară! Propuse. Sub stele. Sub stelele mii.

S-au aşezat la o masă sub un tei, cu bolta de frunze între dânşii şi stelele mii.

Chelnerul se repezi cu paşi răşchiraţi, recunoscând un client vechi şi darnic la bacşişuri.

— Să trăiţi! Bine-aţi venit pe la noi, domnule Sergiu!

Pentru Valeriu Dragomir n-arătă nici o consideraţie, omiţându-l din salamalecurile sale.

— Aţi lipsit şi v-a mers bine pe unde aţi lipsit! Mă băiatule, strigă la picolo, două ţuici duble şi o baterie cu capsă albastră! Multă gheaţă şi să ai ochii pe masa d-acilea!

Sergiu Miclăuş nu găsi tăria nici unei împotriviri.

Rămase faţă în faţă cu prietenul buhăvit, care îşi pipăia buzunarul de la piept în fiecare minut, păzindu-şi comoara.

O frunză galbenă, pretimpuriu moartă, coborî legănân du-se pe şervetul alb. O împinse cu un gest amintind nopţile lor din adolescenţă, când discutau până târziu.

— Frunza aceasta ca mine. Ca bietul Indiceanu! Încă nici n-a trecut primăvara şi s-a sfârşit cu dânsa. Vorbi Valeriu Dragomir.

Sergiu îl privi cu o mirare blândă şi înduioşată. Aşadar, se mai deştepta ceva în el! Încă nu era totul pierdut.

— Poate ca Idiceanu, da. Tu însă n-ai dreptul să spui aceasta, frate Dragomir.

Valeriu Dragomir dădu ţuica peste cap. Sergiu făcu la fel.

— E tare! Spuse oţărându-se. Prea tare.

— Ştie el Tacke ce vă serveşte! Se făli chelnerul sosind cu o farfurie cu trufandale. Ţuică specială, rezervată pentru clienţi ca dumneavoastră, domnule Sergiu. Şi tocmai fiindcă vă cunoşteam gusturile, am pus să mai aducă un rând.

— Într-adevăr, e o ţuică minunată.

Vorbise Valeriu Dragomir. Chelnerul nu păru sensibil la aprecierea unui client jerpelit, care de mult îşi pierduse dreptul la stima tuturor chelnerilor de pe lume.

— Acum braziliana e în toi! Declară Valeriu Dragomir privind la ceas.

Îşi tipări carnetul din buzunar cu latul palmei.

— E duminecă seara. Joc mare.

A treia oară revenea la aceeaşi obsesie, ca viespea la farfuria cu faguri.

Sergiu Miclăuş strânse din umeri cu o mare compătimire.

Sorbi îndelung paharul. Micşorase ochii cât a ţinut cristalul lipit de buze. Fiecare strop de vin îi transmitea în artere o fierbinţeală plăcută.

Ceru foc chelnerului. Cu ţigara în colţul gurii şi cu bărbia sprijinită în pumn, trecu în revistă mesele vecine. Întrezărea realitatea într-un păinjeniş jucăuş. Femei cu vulpi argintii pe umeri, bărbaţi rozând din osul fripturilor de pui sau înfulecând mititei cu miros sfârâit.

Sub celălalt tei, din faţă, recunoscu domnul gros şi apoplectic, gigantul de astă-noapte, de pe culoarul vagonului.

Prezida o masă numeroasă, de amici sau de familie. Nu mai era muribund şi nu mai părea de fel antipatic. După numărul sticlelor goale aglomerate la picioarele bateriei, Sergiu Miclăuş deduse că s-au instalat în grădină de la începutul serii. Tovarăşii lungeau gâturile cu o respectuoasă şi administrativă promptitudine de câte ori rostea un cuvânt. El dădea semnalul hohotelor de râs, săltându-şi burta enormă şi răsturnându-se pe spetează cu zvârcoliri gâdilate. Îşi oprise în două rânduri ochii asupra lui Sergiu Miclăuş. Poate că îşi amintea figura tânărului agitat din tren. Dar privirea nu mai avea nimic ostil. Dimpotrivă, îl înfăşură într-o universală simpatie de chefliu bine dispus.

Detună o dată cu vocea grasă către femeia din celălalt capăt al mesei:

— Ia povesteşte tu, Gina. Lăsaţi să vă istorisească Gina.

Sergiu Miclăuş retezase ţigara încleştând dinţii. Gina. „Theger, theizeci şi thei! De ah fi numai pantoful! Dah mi-a sthivit degetele, bhuta.”

Gina aceasta, din capul mesei, era o doamnă sfrijită şi năsoasă, cu pălărie şi mantou de coloare cafeniu, spălăcite, ca straiele lui Valeriu Dragomir. Oare mai există Gina cea adevărată? A existat? „Gigi, vezi de nu în tâhzia phea mult în Platoul Pamih.”

— Ce spuneai tu de braziliană? Întrebă Sergiu Miclăuş.

Prietenul se îndreptă deodată pe scaun, înviat din letargica somnolenţă a digestiei.

— Acuma e în toi.

— Explică-mi mai întâi ce este această braziliană. Nu cunosc jocul.

Valeriu Dragomir se minună:

— Cum poţi spune că nu cunoşti jocul? Îşi făcu socoteală: Adică ai dreptate. Acum doi ani, când ai plecat tu, abia începuse. Astăzi se joacă în toate cluburile.

— Zi: în toate tripourile!

— Zic: în toate tripourile. E un joc ca pentru tine, Sergiule. Îţi aduci aminte de câte ori la chemin-de-fer ţineai o mână până ce clacai şi nu-ţi vedea ponta nici pe sfert? Braziliana e un chemin-de-fer cu bancul deschis. Acopere casa fie că eşti pontă, fie că eşti bancher. Săptămâna trecută Todiraşcu a ridicat. Îl ştii pe Todiraşcu?

— Cunosc. Treci!

— A ridicat Todiraşcu în mai puţin de jumătate de oră două sute de mii. A început cu atât cât avea în buzunar: trei mii. Trei, şase, douăsprezece, douăzeci şi patru. A dat peste o pasă de pontă. Tot câte şase, câte opt puncte. S-a ridicat cu jetoanele în coşuleţ: Au revoir et merci! 11 Îl ştii cât de nebuneşte joacă. Aproape ca tine.

— Aproape cum jucam eu, poate vrei să spui! Rectifică Sergiu Miclăuş. E o mică nuanţă. E trecut, nu prezent.

— Da. Un trecut mai mult sau mai puţin imperfect. Se hlizi Valeriu Dragomir cu dinţii cariaţi şi fonfi. Plimbând piciorul paharului în dreapta şi în stânga, pe faţa de masă, adăugă fără să ridice ochii: Ştii ce spunea chiar în seara aceea Todiraşcu? Spunea că n-a mai văzut aşa pasă de pe vremea când era tânăr şi juca în cluburi adevărate, nu tripouri, cu tatăl tău, cu Anton Miclăuş. Se pare că au fost prieteni! Era înainte de a se decava Todiraşcu. În timpurile lui cele bune. Membru la Jockey-Club. La Select. Spunea că atunci a asistat el o dată la un chemin-de-fer infernal când a ridicat tatăl aproape o jumătate de milion. Bineînţeles că într-o

săptămână i-a făcut praf. Cică era un jucător grozav! Tremura mâna bancherului pe carte când se instala el la masă.

Sergiu Miclăuş sorbi paharul încet, privind peste umerii prietenului la doamna sfrijită pe care o chema Gina şi care povestea ceva foarte aprins, gesticulând cu ţigara între degete.

— Şi zici că această braziliană.

— Acum e în toi. Până la douăsprezece jumătate, unu. Pe urmă continuă chemin-de-fer obişnuit.

Valeriu Dragomir îşi apăsă prin piepţii hainei carnetul cadrilat. Îşi muncea mintea să inventeze un pretext pentru a scăpa de tutela prietenului ca să alerge şi să ia loc la masa de joc, vis rar îngăduit unui etern chibiţ.

— Plata! Să mergem! Hotărî Sergiu Miclăuş, golind un ultim pahar.

Valeriu Dragomir răsuflă cu uşurare. Va spune că se duce acasă: e ostenit, nu vrea să-l lase pe Idiceanu singur. Dacă prietenul îl petrece cumva până la uşă, intră în coridor, se ascunde pe scări şi îl aşteaptă să se depărteze. Staţia de automobile e alături.

— Ţine, Tacke. Ţine şi tu, Tăckiţă.

Chelnerul şi ajutorul făcură temenele, culegând bacşişul lăsat pe masă. Aceleaşi temenele le repetă portarul cârn, cu şapcă de amiral, primind în palmă atâţia poli câţi nu capătă într-o noapte întreagă de la toţi clienţii.

Sergiu Miclăuş se înfipse în mijlocul trotuarului, sub lumina violentă de foc bengal. Toate se învârteau delicios. Taxiurile înşirate lângă bordura de granit, puşlamaua cu fireturi la şapcă, prietenul în hainele lui cafenii cu luciul special al tripourilor în coate.

— Eu am s-o cam iau spre casă. Vorbi Valeriu Dragomir, uitându-se în lături.

— Ce faa-aa-ace?!

— Mă duc acasă.

— Şi slujba ta de noapte?

— Ţi-am făgăduit, Sergiule. Câteva zile nu mai calc. Poate nu voi mai călca niciodată dacă într-adevăr tu te muţi aci şi vrei să lucrăm împreună.

Sergiu Miclăuş se legănă în tocuri şi în vârful tălpilor, cu amândouă mâinile înfundate în buzunări, măsurându-l de-a coasta, pe sub borul pălăriei, cu o batjocoritoare indignare:

— Pe cine vrei tu să prosteşti, Dragomire iubitule? Ne cunoaştem doar bine. De-abia aştepţi să dispar la colţul străzii.

— Cum îţi vine să crezi?! Protestă îngăimat Valeriu Dragomir, potrivindu-şi nodul cravatei slinoase şi silindu-se să pară a lua în glumă o ofensă nemeritată. De ce te-aş minţi? Mi-ajunge exemplul tău.

— Ha-ha! Exemplul meu? Dă-mi voie să râd de exem plul meu.

Împingându-şi pălăria pe ceafă, Sergiu Miclăuş izbucni în hohot, ridicând ochii la cer. Dincolo de norul în văpăiat al luminii artificiale, stelele erau mai mici şi mai îndepărtate, palide, palpitând agonic.

— Nu se poate să fie aceleaşi stele de astă-noapte! Exclamă după ce-şi potoli râsul. Stelele din câmp. „Cum, ai stat şi dumneata phivind acolo, cu coatele rezemate de fereasthă? Ce cuhios!”. Mă înţelegi, Dragomire? Nu sunt aceleaşi stele.

Valeriu Dragomir clătină din cap, dezaprobând asemenea manifestări:

— Ţi-am spus eu să nu bei simplu! Dacă amestecai cu sifon, ne puteam înţelege omeneşte, Sergiule.

— Aaa! Ţi se pare că nu ne înţelegem omeneşte? Ne înţelegem ca fraţii, mai bine ca fraţii. Niciodată nu s-au înţeles doi gemeni cum ne simţim noi acum, Dragomire. Urcă-te!

— De ce să mă urc? Unde să mergem?

— Urcă-te şi vei vedea! Mergem acolo unde vrei tu să pleci de un ceas, de când nu-ţi mai găseşti astâmpăr. Ce Dumnezeu! E simplu.

Valeriu Dragomir se supuse. Sergiu privea pe fereastra automobilului rapida perindare a străzilor, a caselor, a oamenilor.

Se întorcea mulţimea în noaptea molatică şi caldă de mai de la spectacole şi de la alte grădini de vară. Toţi păşeau lânced, poposeau sub felinare la colţuri, despărţin du-se în grupuri mai mărunte. Cunoştea Sergiu Miclăuş acest aspect al capitalei din alte nopţi, sute şi sute. Toate erau iarăşi cum au mai fost.

Pe Bulevardul Elisabeta firmele cinematografelor aşterneau lumina spectrală dintotdeauna, în care trecătorii apăreau straniu fardaţi, defilând ca într-o figuraţie de teatru. Nu mai aparţineau lumii reale. Sergiu Miclăuş citea titlu rile filmelor pe afişele uriaşe şi multicolore: De-aş fi liber! Cu Irene Dunne şi Clive Brook. Tu eşti adorata mea! Cu Käthe de Nagy. Completare. Mâine premieră. Voiaj în Platoul Pamir.

— Ha-ha! Voiaj în Platoul Pamir! Platoul Pamih nu există, Dragomire. M-ai înţeles? Pretinzi tu că există un Platou Pamir?

Prietenul lui Sergiu Miclăuş îl privea pe furiş, cu nelinişte. Sergiu râdea singur, sinistru.

Când au intrat în tripou, cerberii cavernei s-au repezit să prindă pălăria din zbor şi să deschidă uşile.

— Bine-aţi venit, domnule Sergiu!

— N-am prea venit bine, Tacke!

— Atunci o să plecaţi cu bine. Îl asigură garderobierul în numele norocului.

— Aceasta şi mai puţin. Dar n-are nici o importanţă!

Fără să priceapă nimic, uşierii au zâmbit voioşi cuvin telor sibiline. Aşa le cerea meseria slugarnică şi complice.

Prin geamul cabinei de telefon, o clipă, Sergiu întrezări un necunoscut atârnat cu gura în pâlnia neagră de ebonită ca peştele în cârligul undiţei. El ştia ce înseamnă asemenea convorbiri într-o cabină de tripou. O minciună (a câtea?) nevestei, care aşteaptă acasă, iubitei, părinţilor, amicilor.

Necunoscutul vocifera şi se zvârcolea în dosul geamului, gesticulând patetic. Era roşu la faţă şi cu ochii bulbucaţi ca Malec, dar n-avea nimic din imobilitatea flegmatică a peştelui din borcanul cu lichidul filamentos.

Crupierii nu s-au schimbat. Aproape nici jucătorii. S-a petrecut doar o modificare de poziţii. Mulţi din cei cu locul rezervat altădată la masă chibiţau acum în picioare, uitând să-şi şteargă fruntea de năduşeală, strângând jetoane de poli în pumni, înălţându-se să privească peste umeri şi primind ghionţi în burtă fără să protesteze. Decăzuseră din rang. Aceasta o dovedeau şi hainele mai mototolite, gulerele sul, cravatele destrămate; semnalmente comune cu ale lui Valeriu Dragomir. Încolo, între cei de pe scaune şi cei din picioare, prea puţină deosebire la chipuri. Aceiaşi obraji care n-au văzut lumina zilei. Obraji de sugativă, de carton mozolit, de gresie mucedă. Duhoarea de tutun, de straie şi lenjuri îmbâcsite întreţinea o atmosferă de asfixie, ca într-un submarin naufragiat. În afară de cru pieri, nu râdea nimeni, nu surâdea nimeni. Jucători şi chi biţi, băieţandri şi moşnegi, foşti (şi poate încă) oameni cu stare şi plevuşcă provizoriu scăpată din năvodul ra ziilor de noapte, toţi asudau îndelaolaltă, cot la cot, răsuflare în răsuflare, îndeplinind un grav oficiu, cu fălcile încleştate ca să-şi domine tremurul buzelor.

Sergiu Miclăuş îşi făcu loc brutal, fără să ceară scuze. Rosti, silindu-se să pună în glas cea mai desăvârşită lipsă de emoţie:

— Mai cad trei mii la pontă.

Crupierul acoperi cărţile cu paleta, urând cordial din ochi bună seara noului-venit, dar repetând cu un tărăgănat calcul:

— Trei mii aţi anunţat, domnule Miclăuş?

Întrebarea şi paleta aşternută pe cărţi aveau un anume tâlc pentru Sergiu Miclăuş. În ultimele luni înainte de a pleca, nu arareori ţinuse tovărăşie lui Valeriu Dragomir, iţindu-se peste umerii jucătorilor şi zvârlind poli stingheri,

fiindcă istovise toate resursele onorabile şi neonorabile. Aceste simptome au fost la timp notate şi reţinute.

Coborând deci colţul buzelor într-o schimă dispreţuitoare, Sergiu Miclăuş scoase tot teancul de bancnote cu miros proaspăt de cerneală şi ceară, numără cu ostentativă nepăsare cinci în loc de trei şi le aruncă în evantai pe masă.

— Au căzut cinci mii! Vesti crupierul, încercând să dreagă cu exagerată amabilitate o îndoială ce se dovedise fără temei. Voiţi loc, domnule Miclăuş? Un loc pentru domnul Sergiu! Abataj la pontă! Şapte la bancă. Doriţi şi jetoane mărunte sau numai mii, domnule Sergiu?

Sergiu Miclăuş clătină din bărbie. Nu voia nimic. Totul rămânea pe loc, mai departe, până la sfârşitul sfârşiturilor. Câţiva jucători şi chibiţi de o mai recentă dată în tripou întrebară în murmur cine e tipul şi de unde a apărut. Comisarul de joc admonestă energic asemenea vulgară curiozitate:

— Mai multă linişte, domnilor! Descongestionaţi scaunele jucătorilor, dumneavoastră, din picioare!

Sergiu Miclăuş nu mai vedea nici un chip omenesc, nu mai auzea nici un glas. Cu obrazul sprijinit în palmă, privea pierdut la postavul verde, care se învârtea, depărtându-se şi revenind, într-o ameţeală plăcută şi atroce.

NU MAI VEDEA NICI UN CHIP omenesc. Nu mai auzea nici un glas.

Pierdut, privea la pantofii de mătase verde care lunecau elastic pe vârfuri, depărtându-se şi revenind într-o verde fâlfâire de rochie învoită, mereu în aceeaşi tovărăşie a aceloraşi pantofi bărbăteşti, negri, de lac.

De două ori tumultul modulat al instrumentelor se curmase brusc, şi de două ori dansatorii au protestat cu vehemente aplauze. Pe urmă, când rândurile s-au rărit extenuate, a rămas numai o pereche.

Pantofii de mătase verde şi pantofii negri de lac.

Fără să ridice ochii, simţea că toţi ceilalţi au făcut cerc admirând spectacolul graţios şi unic. De pe scaunul unde se

oprise, adus de o chemare năzuroasă a Pandorei Mladian, el vedea numai patinarea pe rând, sprintenă şi lascivă, a micilor triunghiuri verzi, învolburarea rochiei de nuanţa străvezie a aripilor de efemeridă tivite cu o tremurată şuviţă de sânge.

A asemuit pantofii cu două delicate bomboniere din veacul marchizelor; când cu fermecaţii conduri de smaragd ai Cenuşăresei; când cu două agile şi fantastice păsări tropicale alungându-se şi căutându-se într-un alintat joc amoros.

Dar ştia că aceste asemuiri erau numai nişte mizere sofisme ale spiritului, pentru a justifica fără nici o convingere fascinaţia care îl irita şi îl micşora. Nu o plăcere pură şi nobil estetică îi hipnotizase privirea şi nu dorinţa de a găsi, în sfârşit, comparaţia precisă, singura, mai plastică decât o zugrăveală cu penelul.

Picioruţele acelea le-a încălzit altădată în pumnii lui mari şi puternici, atunci când veneau îngheţate de tot frigul iernii. Acum îi fugeau pe dinaintea ochilor în volute ameţitoare, străine de el, departe de el, urmând cu o intolerabilă supunere în ritm pantofii de lac cu talpa subţire ca foiţa şi cu tocurile destul de vizibil uzate.

— Dansează ca o profesionistă! Pufni cu intenţie de descalificare Pandora Mladian, care nu mai admitea exercitarea altor profesii pe lume în afară de cea monopolizată de dânsa. De altfel, e şi ridicol de mică! Nu ştiu ce-or fi aflat de admirat cu gura căscată toţi filistinii aceştia!

Aşteptă o aprobare. Fiindcă întârzia, o provocă:

— Spune dacă nu i-ar sta bine într-o trupă de liliputani! Prinţesa Micromilda cu trupa sa de pitici!

Bărbatul rămase mut, cu ochii la arabescurile volubile ale pantofilor verzi pe parchetul oglindă.

— Ce-i cu tine? Stărui Pandora Mladian fără urmă de bănuială. Te plictiseşti aci?

El îi respinse întrebările cu mâna, apărându-se ca de bâzâitul unui roi de ţânţari.

Pandora Mladian nu era deprinsă cu asemenea tratament din partea bărbaţilor. Îşi muşcă buzele, meditând o lecţie drastică, un cuvânt epocal. Însă alături de dânsul devenea întotdeauna inofensiva Pisicuţă de la începutul carierei, când nu se specializase în misiunea satanică de vampă, când juca rolul modest al fetei din casă, a doua sau a treia doamnă de curte, o călugăriţă, fiica hangiului, o trecătoare – toate ciurucurile afişelor.

Resemnată acestei inferiorităţi, înghiţi cuvântul epocal. Îşi abandonă amantul pe scaun. Traversă salonul în diagonală, cu paşi balansaţi, înaltă, felină şi fatală în rochia de flacără, ignorând cu superbie perechea înverşunată să bată un record de rezistenţă.

Nici o clipă nu făcu vreo legătură între tăcerea ostil încleştată a bărbatului şi prezenţa fetişcanei cu rochiţă verde-pal care dansa ca o profesionistă. Avea prea strălucită opinie despre ea, prea strălucită despre el, pentru a lăsa s-o atingă astfel de presupuneri degradante. Amân doi depăşeau mediocritatea gloatei. Erau două exemplare de altă substanţă, cu alte drepturi şi legi, altă morală. Iubirea lor făcea parte din istoria unei epoci; va da de lucru memorialiştilor ca atâtea alte amoruri celebre: George Sand şi Musset, Rachel, Eleonora Duse şi D'Annunzio.

— Dacă mai duhează aceasta încă thei minute, ameţesc şi cad. Şopti Gina Alimănescu. N-am mai dansat de un an jumătate.

— Nu se prea cunoaşte niciuna, nici alta! O asigură Lucki Leca, vărul lui Barbu, sprijinind-o mai strâns cu braţul arcuit. Eu mă tem de altceva. Dacă mai durează aceasta încă zece minute, mi s-au dus pe copcă tălpile. Păcat că nu există cizmar de noapte, cum sunt farmacii de serviciu.

Gina zâmbi. Lucki Leca, vărul lui Barbu, mucalitul care îl imita atât de bine pe Malec, îşi confesase din vreme micile

şi jalnicile sale tragedii de politehnician în ajun de absolvire.

Îi plăcea dansul, îi plăceau muzica, viaţa, farsele, excursiile în grupuri numeroase şi nomade, prin munţi, când nu ştii unde ai să dormi şi nici ce ai să mănânci. Dar era băiat sărac, şi vărul Barbu l-a executat cu o tiranie protectoare să-i calce pe urme. El l-a ajutat să intre în şcoala politehnică şi el i-a purtat de grijă. Fără nici o jenă, Lucki mărturisise că a împrumutat smochingul de la un camarad şi că pantofii de lac i-a căpătat de la Barbu, când acesta s-a văzut silit să-şi renoveze un grandios echipament de mire. Toate îi păreau extraordinar de comice şi vrednic să fie ştiute. Aşa a mai dansat o singură dată, la un concurs. A luat premiul al doilea; cu o tovarăşă ca Gina, fără îndoială că ar fi luat premiul întâi. Cu banii premiului, cinci mii de lei, s-a dus atunci direct la un magazin de sport şi de acolo la gară, transformat în perfect alpinist: bocanci ţintuiţi în talpă, rucsac, pălăriuţă de coloarea spanacului cu pămătuf de bărbierit la ceafă. După ce a luat biletul de tren, i-au mai rămas douăzeci şi trei de lei în buzunar. Aceasta nu l-a împiedicat să hoinărească o săptămână în Bucegi, mâncând şi dormind la stâni, alăturându-se la grupuri de excursionişti necunoscuţi, cu care a devenit de îndată amic la cataramă, mai ales că plecaseră aprovizionaţi ca pentru o expediţie polară. Cu acest prilej a mâncat el întâia oară icre negre până ce s-a săturat. Icre negre cu lopăţica. El a fabricat lopăţele de brad; ei au pus la bătaie cutiile cu icre. Fiecare cu respectiva contribuţie.

— Viaţa e plină de surprize simpatice, domnişoară Gina.

— Suhprize, da! Simpatice? O! Nu.

— Ba da, ba da! De exemplu în astă seară. Mă simţeam stingherit de tot. Adică atât cât pot să fiu stingherit! Gândeşte şi mata. Numai personagii marcante, din cele cu automobilul la scară. Iar eu cu smoching împrumutat în ultimul moment şi cu pantofi de căprioară! Pe deasupra, un mic curs de morală al lui Barbu: „Ascultă, nebunule! Vezi să nu mă faci de ocară în familia Odetei, că-ţi tai banii de

ţigări!”. Am intrat suspect ca unul care se pregăteşte să fure tacâmuri. În zece minute m-am tutuit cu Nadina. Adorabilă fată Nadina, nu?

— Încântătoahe.

— În zece minute m-am tutuit cu Nadina, şi acum, de alte cinci minute, dansăm singuri; toţi se uită la noi; îmi examinează tocurile cu profilul cam deteriorat, dar n-am să mă sinucid pentru atât! Vrei să ne oprim?

Gina se împotrivi, deşi spusese mai adineauri că ameţeşte şi cade.

— Îmi pare bine. Murmură Lucki Leca. Să nu-i dăm Nadinei satisfacţia că am capitulat noi.

Într-adevăr, Nadina conspirase cu ultimele perechi de dansatori să abandoneze terenul treptat şi să-i lase singuri. Tot ea stătea acum lângă jazz-band, înteţind muzica să accelereze ritmul. O începuse aceasta în glumă. Fără premeditare, le pregătise un triumf. Gina şi Lucki executau un tournoi de dans la care nici nu visaseră. Amândoi aveau euritmia în sânge. S-au simţit de la primii paşi.

Dar pe când Lucki dansa cu plăcerea simplă şi robustă a unui animal tânăr care-şi cheltuieşte în joacă un prisos de vitalitate, Gina dansa cu o disperare agresivă, cu o nevoie bolnavă de a se ameţi, de a uita, de a urma sfatul lui Ioachim Grult. Mijeau şi se risipeau începuturi neisprăvite de gând, întrebări fără răspuns: „Oare Gigi dansează? Cu el aş fi dansat tot aşa? Are să se mai întoarcă vreodată din Platoul lui, Pamir? Nu, Gina! Fii bravă! Ai făgăduit să fii bravă. Totu-i sfârşit!”.

Susţinută de arcul braţului subţire şi musculos care o împresura prea încăpător pentru dânsa, înclinată de la mijloc pe spate, cu bărbia în sus, purtând paşii mărunţi şi rotunjind rochia de stil ca fustele de balerină cu o sută de falduri, Gina întrezărea printre genele adumbrite aspectul mereu schimbător al salonului, femeile înşirate pe scaune, bărbaţii în picioare între uşi, Nadina animând gesticulat muzica, oglinzile late şi oblice, un general lărgindu-şi mereu

gulerul cu arătătorul încârligat sub barbişonul alb, la o uşă mascată şi întredeschisă iţindu-se capul servitoarei de la ţară, Lenţa-Toanta, surâsul amar al lui Ioachim Grult; toate învârtindu-se ameţitor, spasmodic, ireal. De ce a plecat oare Pandora Mladian? Spre colţul acela unde a stat nu-şi îndreaptă ochii niciodată. Dar simte o privire încâlcindu-i picioarele ca o panglică de serpentină dezrăsucită dintr-un disc fără sfârşit. Ce mai vrea oare de la mica vietate pe care a lăsat-o singură, lângă un felinar, într-o seară când cădeau cei dintâi fulgi ai iernii? Atunci paşii s-au acoperit cu zăpadă, s-au şters, până ce n-a mai rămas nimic, nimic. De ce se întoarce acum şi de ce nu are delicateţea s-o cruţe? Oare Ioachim Grult ştie ceva? Sau numai şi-a închipuit? În sfârşit, generalul s-a decis. Şi-a desfăcut sponca de la guler. Respiră uşurat, ca după o definitivă victorie. Lenţa-Toanta a închis uşa. Desigur, a surprins-o cineva dinăuntru privind şi a certat-o. Mai este puţin, şi s-a făcut miezul nopţii. Mâine se urcă în tren. În cel dintâi tren. S-a terminat! Se întoarce în exilul ei de la celălalt capăt al ţării, din nou în camera de la pensiunea „Unio”, unde totul este strict, alb, ripolinat, higienic şi aerisit ca într-o severă sală de sanatoriu. S-ar fi putut altfel întâmpla toate. Noaptea trecută, când trenul s-a oprit în câmp şi ea a rămas cu braţele rezemate de bara metalică a ferestrei, presimţea că altceva o aşteaptă.„Pe urmă ţi s-a părut că asişti la o vrajă misterioasă, când a început să cânte pasărea în salcâm, nu e aşa? Şi te-ai simţit singură, şi noaptea era foarte frumoasă şi înstelată, nu e aşa?”. S-a simţit singură, iar acum a rămas încă mai singură. Acum totu-i sfârşit. „Nu mai am ce căuta în Platoul Pamir, nu mai plec în Platoul Pamir.” Atunci unde-ai plecat, Gigi? Unde eşti? Unde mai eşti?

— Eu cred că ilustrul zugrav de la spatele nostru şi-a pus în gând să-mi treacă tocurile la nemurire. Se dădu cu părerea Lucki Leca, privind peste umăr. De când am început să dansăm nu-l preocupă altceva. Dacă nu m-aş teme de Barbu, i-aş face una nostimă. M-aş descălţa şi i-aş

oferi papucii cu un gest delicat, ţinându-i cu două degete: „Maestre, văd că vă interesează naturile moarte. Ocazie unică! Preţ foarte modest. Vi-i ofer contra una pereche nouă. Contra perechea din ilustrele voastre două picioare!”.

Până în acea clipă, Gina găsise că tovarăşul ei de dans era un tânăr destul de simpatic, cu toate glumele băieţoase de cămin studenţesc şi cu toată sinceritatea pitoresc exagerată. Acum îi păru deodată vulgar şi nesuferit. O paiaţă! Cum de a dansat atâta vreme în ochii tuturor cu asemenea muşteriu al balurilor populare de periferie? Un individ cu smochingul împrumutat – poate închiriat de la o prăvălie de vechituri – şi cu pantofii de căpătuială. Ce poate să gândească el despre dânsa? „Acolo ai ajuns? Aceasta ai ajuns?”

— Mă simt obosită, spuse. Să ne ophim.

— Păcat! Încă un minut dacă mai rezistai, domnişoară.

S-a întâmplat că n-au mai rezistat Nadina, muzica, saxofonistul cu ochii bulbucaţi, pianistul cu degetele dezarticulate. Într-o ultimă explozie, instrumentele au muţit. Au rămas amândoi în mijlocul sălii. De pretutindeni s-a înălţat o clamoare de exclamaţii elogioase şi de aplauze. Gina Alimănescu s-a simţit ridicolă la braţ cu bufonul care răspundea în dreapta şi stânga, parodiind gesturile înlemnite ale lui Malec.

— Dă-mi voie, te hog. Pahdon!

Smulse braţul şi fugi, absurd înciudată pe ea însăşi, pe spectatorii care o aplaudaseră, pe Nadina, care îi aţinea calea în uşă. Trecu prin antretul unde doamna Aspasia Grult examina minuţios, cu toată patima de avară, ca dourile de nuntă înşirate pe o masă lungă în etaje. „Ce exhibiţie vanitoasă şi de gust îndoielnic! Gândi pornită împotriva întregului univers. Toţi sunt vulgari, toate sunt vulgare. M-am molipsit şi eu!” Ajunse în sufrageria unde se afla bufetul. Barmanul pregătea un cocktail pentru Pandora Mladian, zgâlţâind mixtura de alcooluri în capsula nichelată. Actriţa, cu cotul rezemat de masa înaltă, îşi

întrerupse conversaţia cu un bătrân sclivisit (desigur, fost ofiţer de cavalerie sau diplomat la pensie), o măsură din vârful pantofilor verzi până în creştet şi rosti tare:

— Aşadar, s-a terminat reprezentaţia? În fine, putem dansa şi noi.

Ce insolenţă şi ce ruşine! Gina ceru un pahar de oranjadă cu gheaţă, cu multă gheaţă. Când voi să ducă paharul la buze, o mână osoasă i-l smulse cu autoritate:

— Nu aceasta, domnişoară Alimănescu. Nu oranjadă şi nu gheaţă.

Ioachim Grult restitui paharul barmanului. Ceru o cupă de şampanie. Îşi explică intervenţia:

— Bănuiesc că nu doreşti numaidecât să cazi mâine la pat.

— Eşti mulţumit de mine, domnule Grult? Ţi-am ascultat sfaturile? Ciripi Gina, reconfortată de prezenţa ocrotitoare şi de şampania care îi înghimpa nările cu vârfuri de ac.

Ioachim Grult zâmbi cu blândeţe:

— Pot spune chiar că mi-ai depăşit intenţiile.

— Am făcut hău, atunci?

— Bine sau rău nu există, până la o concluzie finală. Numai la sfârşit se va şti dacă ai făcut bine sau rău.

Pandora Mladian îşi isprăvise paharul de cocktail. Întrebă:

— Nu mă mai recunoşti, domnule Grult?

Ioachim Grult îşi lăsă mai jos obloanele pleoapelor, punându-şi mâinile în buzunări şi contemplând-o din toate laturile ca pe un monument istoric care-i evoca o ilustraţie din ghid. După o laborioasă sforţare de memorie, răspunse cu glas puternic, ca s-audă şi cei dimprejur:

— Cum să nu vă recunosc, doamnă? De atâtea ori v-am aplaudat!

Pandora Mladian se răsuci pe şolduri şi întinse mâna înalt, cu degetele atârnate, oferindu-le pentru sărut. Ioachim Grult privi inelele cu piatră roşie ca un miop examinând vitrina unui giuvaiergiu, fără să priceapă invitaţia gestului. Urmă senin:

— S-ar putea oare să n-o recunosc pe doamna Constanţa Mârza, pe marea noastră Constanţa Mârza?

Constanţa Mârza era o actriţă cu vreo cincisprezece ani mai tomnatică decât Pandora Mladian şi rivala sa cea mai anevoie de biruit în rolurile de femeie fatală. Femeie fa tală numai pe scenă, căci acasă era o gospodină foarte burgheză şi mamă a patru copii legitimi, de la unul şi acelaşi tată.

— Confundaţi, domnule Grult! Exclamă ofensată victima acestei regretabile erori. Se poate? Şi tocmai cu cine să mă confundaţi?! Cu o mamă de patru copii! Eu sunt Pandora Mladian. Am luat masa împreună de câteva ori, pe vremuri, când nu eraţi atât de mizantrop şi când schimbaţi două automobile în trei ani.

— O! Sunteţi atunci Pisicuţa Mladian de pe vremuri? Într-adevăr, cum a fost posibil să fac o asemenea confuzie? Nu-mi rămâne decât să-mi cer scuze.

— S-au primit.

Ioachim Grult împroşcă un nor de fum în nasul femeii fatale:

— S-au primit? Acum mi se pare că faci dumneata o confuzie, domnişoară Pisicuţă. Marei noastre Constanţa Mârza înţelegeam eu să-i cer scuze. Mă tem că mă va ierta ceva mai greu, iar obiectiv vorbind, îi şi dau dreptate.

Pandora Mladian fierbea de mânie şi de umilinţă, dar privirea rece a fostului client de ospiciu o povăţuia să oprească discuţia la atât. Ştia că povestea va trece în astă seară din om în om şi că a doua zi îşi va găsi loc cu maliţioase comentarii într-un ziar teatral care nu pierdea nici un prilej să sublinieze superioritatea rivalei sale. Un binevoitor se află întotdeauna pentru a colporta astfel de ecouri mizerabile, menite să ulcereze un amor propriu de actriţă mai adânc decât nedreptatea unei cronici dramatice. Pandora Mladian îşi culese poşeta roşie de pe masa înaltă a barului şi înainte de a pleca încercă o revanşă:

— În orice caz, la revedere domnule Grult. Sper că vă simţiţi acum mai bine.

— Mai bine decât dumneata? Desigur!

— Nu, mai bine decât anul trecut. Mi se pare că aţi fost cam bolnav.

Ioachim Grult rânji cu dinţii încleştaţi în pipă:

— Ce progrese de sensibilitate aţi făcut, domnişoară Pisicuţă! Altădată nu vă interesa soarta cadavrelor, acum vă înduioşază soarta unui bolnav. Mâine o să vă văd patronând societatea pisicilor pocăite.

Pandora Mladian bătu în retragere, însoţită de domnul în vârstă cu înfăţişare de fost cavalerist sau de diplomat în disponibilitate.

— Cum aţi putut confunda? Întrebă cu nevinovăţie Gina Alimănescu.

— Poate că am voit să confund. Eşti prea mică pentru ca să le înţelegi toate. De altfel, locul dumitale nu e lângă un mizantrop ca mine. Barbule, te rog să-mi dansezi această microscopică domnişoară. Presupun că nu e geloasă Odeta, ca de Nadina.

Întors cu spatele, Barbu ţinea un pahar de şampanie cu mâna depărtată în lături şi întindea gâtul Nadinei ca să-i potrivească ea funta albă, rebelă şi răsucită ca elicea de avion. Făcu o piruetă în călcâi, întrebând cu mirare:

— E geloasă Odeta din pricina Nadinei?

— Nu e? Cu atât mai bine pentru dânsa! Şi pentru voi încă mai bine.

Nadina îşi zgândărea cordonul rochiei albe, privindu-şi vârful pantofilor. O cută mică îi tăia fruntea între sprincene. Poate atunci se făcea întâia oară o lumină în ea.

Ridică obrazul îmbujorat:

— Unchiule Ioachim, ce te-a făcut să rosteşti o ase menea monstruozitate?

Ioachim Grult declară:

— Nebunii au drept să vorbească orice, oricând, despre oricine. E un drept recunoscut şi inalienabil. Voi nu ţineţi

socoteală de aceasta. Haide! Locul vostru nu e aci. Fa ceţi stânga împrejur.

Îi răsuci pe tustrei de umeri, îndreptându-i cu faţa spre uşă. Barbu Leca plecă la un braţ cu Gina, la celălalt cu Nadina, îndreptându-se spre salon, unde muzica vibra din nou timpanul geamurilor.

Masca de sarcasm căzu ostenită de pe obrazul lui Ioachim Grult. Îl plictiseau toate şi îl plictiseau toţi. Adineauri se gândise să se apropie de Aspasia Grult, să-i cuprindă mâna pergamentală, s-o apropie de buze şi să încheie pace. Numai ei doi ştiau să vadă dincolo de aspectul superficial al realităţii, o lume ascunsă şi hâdă, ca o colcăire de larve sub faţa amăgitor imobilă a apelor stătute. Poate de aceea numai ei doi erau atât de nefericiţi, deşi nefericirea fiecăruia e atât de deosebită. Plecase s-o caute. Dar a găsit-o pipăind obiectele din expoziţia daruri lor de nuntă cu o aviditate atât de respingătoare, încât toată pornirea bună s-a stins, s-a învelit în cenuşă. A trecut întorcând ochii în altă parte. Barmanul îşi alinie sticlele cu băuturi pestriţe, răsuci alte sticle şi alte băuturi în frapie rele cu gheaţă pisată.

Din dosul baricadei, întrebă:

— Nu doriţi nimic, domnule Grult?

— Apă. Un pahar de apă.

— Şi dumneavoastră tot cu apă? Să vă servesc atunci un Apollinaris. E apă, dar e mai vie, pişcă.

Ioachim Grult se uită mai atent la figura barmanului, îi părea de undeva cunoscută. Omul îi ghici nedumerirea.

Vorbi, râzând încetişor şi oarecum complice:

— Nu vă-nşală ochii. Tot Simeon sunt şi tot la ordinele dumneavoastră am rămas! E drept că atunci eram tuns cu maşina şi că acum am căpătat din nou o mutră mai omenească.

Simeon purta părul negru despărţit de o cărare foarte corectă la mijloc, guler tare, un veston alb, impecabil, de olandă; dar Ioachim Grult îl văzu îndată cu adevărata lui faţă din casa de nebuni. Atunci Simeon se credea împăratul

exilat al Chinei, umbla cu un coif de ziar, cum îşi fabrică zidarii şi copiii când se joacă de-a soldaţii, îşi atârna în fiecare dimineaţă pe piept altă serie de medalii comemorative şi decoraţii improvizate din monete învelite în hârtie poleită. Fiindcă era un nebun inofensiv şi docil, primit într-un sanatoriu de lux din caritatea medicului, îşi plătea pâinea şi căutarea făcând servicii domestice celorlalţi bolnavi.

Astfel, un an de zile, împăratul exilat al Chinei lustruise ghetele şi periase hainele lui Ioachim Grult, primise bacşişul săptămânal, din care îşi renova colecţia de decoraţii şi panglici, coalele de hârtie pe care trimitea proclamaţii se-crete poporului său, rămas fără tiran.

— Aşadar, tu eşti, Simeoane! Se minună Ioachim Grult întinzându-i mâna cu o mare simpatie peste parapetul înalt. Când ai scăpat şi cum?

Simeon se sfia să apuce mâna întinsă. Trase cu ochii împrejur şi răspunse la această neaşteptată cinste numai când socoti că nu-l observă nimeni. Apoi răspunse şi la întrebare:

— Acum două luni am scăpat, domnule Grult. De o jumătate de an mi se luminase câte niţel mintea la loc, dar nu mă dădeam dus. Zic, dacă mă apucă a doua oară, nu mai dau eu peste căutarea de care m-am bucurat. Pe urmă, dacă a văzut că nu plec de voie bună, m-a dat domnul doctor afară. Aştepta altul să-mi ia locul. Acela se credea tren.

— Ce se credea, Simeoane?

— Tren! Repetă fostul împărat al Chinei cu o evidentă compătimire pentru o atât de absurdă pretenţie. Tren, locomotivă! Aşa că am făcut loc trenului şi m-am întors la meseria mea veche. Numai de un singur lucru am a mă păzi. Să nu pun picătură de spirt în gură, fiindcă mie din alcool mi s-a tras. De două luni numai apă şi apă! Văd că şi dumneavoastră sunteţi pus la regim de apă. Asta-i cam

greu! Să fabrici băuturi pentru alţii şi să bei apă, canon mai mare nici că se poate!

— Şi cum te împaci, aşa, în lumea cuminţilor, Simeoane?

— Slavă Domnului, bine! Să nu cârtesc: bine.

— Eu mă împac mai puţin, Simeoane. Era mai bine acolo, la noi!

Simeon îşi făcu o cruce măruntă deasupra pieptului, dar se abţinu să contrarieze părerile ciudate ale lui Ioachim Grult. Pregăti două pahare pentru doi mosafiri proaspăt sosiţi. Unul dintre dânşii, sferic şi cu ochelarii foarte bombaţi, redactor-şef de ziar şi om cu multe uşi deschise la multe ministere, după ce dădu bună seara cu Ioachim Grult, îşi aminti:

— Dacă nu mă înşel, neică, eşti sau ai fost prieten cu Grigori Costacopol.

— Să zicem.

— N-ai aflat ultima noutate, neică?

— Nu, neică.

Gazetarul Neică se dădu un pas îndărăt, privindu-l cu o scandalizată uimire prin ochelarii cu lentile enorme:

— Se poate una ca aceasta, neică? Păi eşti de-o ignoranţă teribilă. Te sfătuiesc să iei mâine dimineaţă telefonul, neică, şi să-l feliciţi. A scăpat de o mare nenorocire. Nu el, dar doamna! Doamna Costacopol a scăpat uşor dintr-un accident grav de automobil. Maşina sfărâmată, ea cu o fractură fără importanţă, trei săptămâni de ghips. Însoţitorul, mort.

— Adică şoferul?

— Stai, neică! Nu te grăbi, neică! Aci e partea curioasă. Anunţat telefonic de poliţie acum o oră, Costacopol susţinea morţiş că nu poate să fie vorba de automobilul şi de nevasta lui. Madam Costacopol a plecat astăzi după amiaza singură cu şoferul, pe şoseaua BucureştiPloieşti-Sinaia. Accidentul a avut loc acum două ore pe şoseaua Târgovişte, la douăzeci kilometri de Bucureşti, iar şofer nu exista la maşină. Conducea victima, un oarecare tânăr Sandy Vlahide după

legitimaţiile găsite asupra cadavrului. Un tânăr de condiţie bună, cum se spune, un d-ăia de localuri de noapte. Înţelegi cum devine cazul, neică? Maşina poartă numărul lui Costacopol, persoana rănită e madam Costacopol; dar Grigori Costacopol răc nea la telefon că e o confuzie, fiindcă el nu cunoaşte nici un Sandy Vlahide şi fiindcă el îşi aştepta nevasta de la Ploieşti, nu de la Târgovişte.

Ioachim Grult, în loc să arate semne de mâhnire pentru accidentul doamnei Semiramis Costacopol, izbucni într-un râs cu totul deplasat.

Simeon, fostul împărat în exil al Chinei, îşi făcu a doua cruce măruntă în dosul baricadei de lemn. Nu toţi cei care scapă de la balamuc înseamnă că s-au înzdrăvenit la minte. Primul-redactor Neică îşi şterse ochelarii aburiţi şi se pregăti să stoarcă de la tovarăşul său, focos debater parlamentar al majorităţii, oarecare ştiri inedite asupra remanierii. După dejun adulmecase un zvon senzaţional, dacă se va dovedi adevărat. Leon Dobrotescu ar fi renunţat la toate drepturile de vechime şi la statele de serviciu în partid, ar fi scris şefului un soi de abdicare în acest sens, anunţând că e silit să plece în străinătate pentru căutarea sănătăţii. Debaterul părea incredul.

— Nu-l văd pe Dobrotescu făcând asemenea neghiobie! De zece ani la aceasta ronţăie ca o termită, şi acum să renunţe? E o lucrătură! Iarăşi un machiavelism de al şefului, ca să mai amâne remanierea.

— Ascultă-mă, neică! Se supără gazetarul. Eu nu vorbesc din vis. Scrisoarea există. Pot să-ţi mai spun şi că Dobrotescu a vizat paşaportul pentru străinătate.

Apoi, fiindcă inexplicabilul tot are nevoie de o explicaţie, primul-redactor Neică dibui una, care-i părea mai aproape de adevăr:

— Te mai asigur că Dobrotescu n-a minţit când a invocat căutarea sănătăţii. Pleacă, neică, nu la plimbare. Merge să-şi facă operaţie. E canceros.

— Întâia oară aud.

— Întâia oară auzi, neică, fiindcă până acum a ascuns. Nu-l lăsa nevastă-sa să dea sfoară-n ţară. Înţelegi bine că pentru un ministeriabil cancerul nu-i un bilet de recomandaţie. Ce garanţie de activitate şi de energie îţi poate da un canceros? Te-ntreb, neică? Nevastă-sa s-a opus la operaţie, s-a opus la publicitatea boalei. Acum se duce omul să-ncerce. Dacă scapă, vă cade plocon! Dacă nu, unul mai puţin.

Debaterul majorităţii rămase pe gânduri, mişcând agitat buza de sus, ca iepurii de mosc când foarfecă frunza de salată. În acest caz se schimba toată strategia şi configuraţia remanierii. Creşteau şansele sale, deşi era cu vreo cincisprezece ani mai tânăr decât Leon Dobrotescu şi proaspăt intrat în partid. El câştigase, însă, gradele numai la excepţional; era dispensat de vechime şi state de serviciu.

— Atunci să-ţi dau eu o idee pe mâine. Propuse, oferind cu o excesivă gentileţe portţigaretul deschis. Mi se pare că o să ne putem servi reciproc.

— Dă, neică! Zi, neică! Să ne servim, neică.

Ioachim Grult, ca unul pe care nu-l interesau măsluielile politice, se depărtă spre alte încăperi, zumzăind de lume, de glasuri, de foşnetul rochiilor şi de sonore chicote tinereşti, În straiele lui cenuşii, peregrina printre fracuri, smochinguri, redingote şi toalete decoltate; privind la oameni şi la pereţi, ca un turist blazat şi devorat de spleen, cu totul indiferent la moravurile şi pricinile de înveselire ale indigenilor.

Îndată ce se apropia de un grup, instinctiv vorbitorii scădeau glasul.

El semăna un cuvânt aci, dincolo altul; râdea de întâmplări triste şi se întrista de cele vesele. Pe bătrânul Lecachi Leca îl aflase într-un ungher, discutând cu o rudă mai scăpătată a Cristodorenilor despre trecerea lui Nae la ministerul unde titularii şi secretarii generali nu se puteau lipsi de concursul său.

— Toată puterea e în mâna lui Nae. Nimic nu se mişcă în minister fără contrasemnătura lui Nae.

— Vorbiţi despre amfitrionul nostru? Pufni Ioachim Grult. Uite, pe Nae aşa îl văd, acolo îl văd!

Spunând, ridicase degetul spre raftul cel mai de sus al dulapului cu cărţi de la spatele lor.

Amândoi priviră la raft; pe urmă, unul la altul; apoi, împreună, la Ioachim Grult. Nu pricepeau nimic.

Ioachim Grult îşi tălmăci spusele:

— Nae şi oricare funcţionar superior. Cu cât e mai inutil, cu atât e mai sus pus. Cum stau cărţile în bibliotecă.

Le întoarse spatele.

Ruda scăpătată a miresei îşi îndeplini datoria penibilă de a informa confidenţial părintele mirelui că Ioachim Grult nu se prea bucura de deplinătatea facultăţilor mintale. Lecachi Leca, funcţionar vechi, necăjit şi obscur, recunoscu însă că vorba n-a fost atât de smintită cum i s-a părut la început. Ducea şi el de treizeci de ani greul unui serviciu unde şefii soseau şi plecau, mosafiri de două-trei ceasuri pe zi.

Ioachim Grult se oprise în uşa salonului mare de dans, cu degetele înfipte în buzunările de sus ale vestei, descheiat la haină, privind peste capete. Descoperise ceva nou.

Pandora Mladian se afla singură lângă un scaun gol şi dădea semne de impacienţă. Iar pictorul dansa acum cu Gina Alimănescu. Aceasta nu intrase în prevederile sale.

— Animalul! Rânji, muşcând din coada pipei cu focul stins. Animalul!

— Pardon? Întrebă bătrânul sclivist, cu înfăţişare de fost cavalerist ori de diplomat în disponibilitate.

— Nu e vorba despre dumneata. Alt animal!

Domnul îşi încrustă monoclul în arcada sprincenei, încercă să se cocoşeaseă ofensat, întâlni privirea cenuşie şi gheţoasă abia filtrată printre obloanele înguste ale pleoapelor, strânse din umeri şi se strecură pe lângă pereţi şi scaune s-o invite pe Pandora Mladian la dans. Femeia fatală îi rezerva alte ultragii. Avea nervi. Iar când avea

nervi, şi-i descărca foarte democrat şi fără stil, lăsând să străbată la suprafaţă din adâncuri atavice expresii şi epitete care au făcut epocă pe maidanele copilăriei.

Şuieră printre dinţi:

— De asta-mi arde mie acum, să dansez c-un boşorog? Cară-ţi ciolanele!

Bătrânul fost cavalerist sau diplomat în disponibilitate scăpă monoclul din orbită şi înălţă ochii spre tavan, aşteptând poate să crape catapeteasma cerului. Dar nici o catastrofă nu se dezlănţui. Jazz-band-ul continua cu acelaşi brio. Perechile se învârteau în acelaşi ritm de sabat african.

Nimeni din toată sala nu-şi imagina că femeia în roşu, cu atât de demonice şi memorabile replici în momente fatale, ar fi putut profera asemenea cuvinte de ţaţă mânioasă. Mai ales că Pandora Mladian se silea acum să zâmbească nepăsătoare, după ce-şi descărcase o primă baterie de nervi.

Se silea să zâmbească şi să nu-şi arunce ochii spre fetişcana cu rochia de coloarea aripilor de efemeridă, mică, fragilă şi neînsemnată, ea însăşi ca o efemeridă, pe lângă o vampă cu reputaţia consacrată de o sinucidere, două divorţuri, un bancher ruinat şi alte ravagii ciclonice.

Cu pieptul strivit în strânsoarea puternică, Gina încerca un apel deznădăjduit: „Sergiu. Gigi. Întoarce-te din Platoul Pamih. Vino şi mă scoate de aci”. Dar amintirea lui Sergiu pălise, se ştergea, murea. Nu mai ştia cum a fost chipul lui. Cum suna glasul lui.

Nimic.

Un fum care s-a risipit.

Puternic şi viu era braţul încins după mijlocul ei, ţinând-o din nou capturată.

A fost atât de simplu! „Gâză mică!” atât i-a spus. Gâză mică! Aşa cum o alinta altădată. Cum o numea atunci. Şi gâza mică s-a ridicat de pe scaun, s-a supus, s-a lăsat înlănţuită de mâna pietroasă, târâtă în spirala ameţitoare a dansului.

Din păr şi din haine o înfăşură efluviul aceluiaşi parfum: amestec de tutun şi lavandă. Face şi aceasta parte din el, din magnetismul său.

Odeta le surâde când perechea lor se apropie o clipă printre alte perechi. Un surâs fotogenic, vid, lipsit de orice semnificaţie. S-a dovedit că sfaturile prieteneşti n-au nici o putere. Gina rămâne ce este. Magistratul ei nu s-a arătat. Deci n-a fost nimic serios. Încă o phostie. Iar acum dansează cu singurul om cu care n-ar fi trebuit să danseze.

Peste trei zile, o săptămână ori o lună, va căuta iarăşi o canapea să plângă cu ochii înfundaţi în pernă, căci deznodământul va fi acelaşi. Data trecută a lăsat-o într-un colţ de stradă, în ninsoare, fiindcă deodată îi venise capriciul să plece în Orient, la Constantinopol, în Siria, în Palestina, în Egipt, de unde s-a întors cu cinci duzini de pânze pentru o expoziţie – un nou şi mare succes. Peste trei zile, o săptămână ori o lună, va pleca aiurea, în Italia, Tirol sau Carpaţi, unde-l va mâna alt capriciu şi de unde se va întoarce cu alte duzini de pânze pentru altă expoziţie – alt nou şi trâmbiţat succes. Nu e om să-l reţină o femeie. Şi nici n-ar permite unei femei asemenea iluzie. Îndată ce simte o cât de slabă cătuşă, se scutură. El are egoismul artei. Aceasta le-o spune tuturor cu un candid cinism. Pandora Mladian ştie ceva: ea, care în faţa lui a redevenit o biată Pisicuţă domestică şi smiorcăită.

Cu satisfacţia virtuţii asistând la scârbavnicele zvârcoliri ale pasiunii, Odeta urmărea peste umărul dansatorului său când ochii Pandorei Mladian, când ochii Ginei Alimănescu.

Se petrecuse un schimb într-adevăr ciudat.

Acum trei ore actriţa intrase în casa drapată în mătase roşie, păşind cu o superbie arogantă şi abia miluind muritorii de rând cu privirea-i fatală. Gina Alimănescu se făcuse mică în dosul mănunchiului de garoafe. După trei ore Pandora Mladian îşi sângera buzele şi trăda o agitare nedemnă de ea. În schimb, Gina avea o faţă necunoscută, o sclipire sălbatică şi rea în ochi, provocătoare, posedată de

un duh al sfruntării şi al pierzării. Tot dânsa fusese cea care a plâns astăzi-dimineaţă? Cum pot arăta aceeaşi ochi atât de altfel într-o singură zi?

În rochia albă şi virginală, Odeta se simţea egoist feri cită, pusă la adăpost, apărată de astfel de rătăciri nebuneşti cu neîntârziate şi crunte ispaşe. Privirea ei îl căuta pe Barbu. Şi-au surâs. Barbu dansa cu Nadina. Din nou i s-a răsucit funta ca o elice de avion. Din nou i s-a zburlit o şuviţă de păr roşu în creştet, ca smocul rebel al lui Poil de Carotte. Dar ce însemnătate au aceste insuficienţe, comic înduioşătoare, în portul unui bărbat? Ea n-a cerut vieţii o iubire fatală, nici un tovarăş preocupat de dunga pantalonilor şi de problema cravatelor savant asortate la coloarea hainelor şi a cerului. Barbu e un soţ ideal, sigur, fără surprize. Peste patru ore se vor urca în tren. Peste două zile vor fi în Italia, voiajul clasic de nuntă pe care l-au întreprins acum mai bine de un sfert de veac şi Maria cu Nae Cristodoreanu. Veneţia, Florenţa, Lacurile. Pe urmă viaţa lor va curge tot aşa, molcomă, chibzuită, păstrându-se pe pământ. Se va feri să prelungească prietenia cu Gina, fiindcă soarta ei e scrisă. O pândeşte declasarea. Pare a nu înţelege că tot ce este permis unei actriţe scutite de tipicul moralei burgheze ca Pandora Mladian nu este tolerat unei fete care n-a trecut pe la ofiţerul stării civile. Gina e lipsită de cel mai elementar instinct de conservare. Lumea nu iartă, viaţa nu iartă. Ea nu-şi va complica existenţa cu o amiciţie compromiţătoare.

Odeta zâmbi astfel camaradei de şcoală şi de copilărie chiar în clipa când o ştergea de pe lista viitoarelor invitate la masă şi la ceaiuri. Nu-i părea că săvârşeşte act crud, de trădare. Fiecare îşi apără liniştea confortabilă a vieţii cum îl ajută priceperea şi inima. Ea nu împărtăşeşte judecăţile extravagante ale unchiului Ioachim.

Şi, într-adevăr, judecăţile lui Ioachim Grult sunau acum mai extravagante decât şi le-ar fi închipuit Odeta.

Trecuse în grădina cu tavan mobil de sticlă. Aci, masa cea mare în formă de potcoavă făcuse loc altora mai mici, discret şi artistic grupate în unghere. La câteva s-au aglutinat după afinităţi nuntaşii în război cu jazz-band-ul, dansul şi băuturile fabricate în eprubetele lui Simeon. Erau cheflii cu slăbiciune pentru vin vechi şi taraf lăutăresc. Amfitrionii nu-i uitaseră. Le-au rezervat acest teri toriu cu uşile închise spre saloanele desfătărilor eretice, i-au izolat sub cerul cu stele şi le-au lăsat scripcarul vestit să le sufle la ureche anumite cântece pe drumul cel mic.

Lecache Leca se socotise, în sfârşit, dezlegat de obligaţiile sale de părinte, socru şi cuscru. Venise vremea să-şi caute puţin şi de suflet. Se strecurase în cotlonul cel mai dosnic cu ruda scăpătată a Cristodorenilor; amândoi cinsteau la o măsuţă rotundă, încântaţi foarte de un vin ruginit pe care îl deşertau din sticlă în pahare şi din pahare pe gât cu o evlavie impresionantă. Tihna le-a turburat-o Ioachim Grult, înfigându-şi un scaun alături. Băutorii de vin au tăcut. Părintele mirelui şi-a încheiat nasturii redingotei, instinctiv, ca în faţa unui inspector general, năzuros şi sever.

Ioachim Grult mârâi:

— Eşti un bătrânel de ispravă! De ispravă îmi pare şi Barbu. De ce nu l-ai oprit să facă prostia de astăzi?

Bătrânul încercă să surâdă ca de o glumă care la el nu prindea.

— Tot prostii de acestea să facă Bărbucul meu!

— Îi ajunge una singură. De altele nu mai are nevoie.

— Vrei să spui dumneata că n-are să fie o căsătorie fericită? Întrebă Lecache Leca, neliniştit de asemenea cobiri.

— Tocmai! Are să fie o căsătorie fericită, prea fericită. Barbu avea însă drept la altceva mai bun decât la o căsătorie fericită. Mi-a vorbit acum câteva luni despre o invenţie a lui, despre nişte cercetări. Foarte interesante. Am câştigat şi eu bani odinioară, mulţi bani, folosind invenţiile şi cercetările câtorva oameni ca băiatul dumitale.

Vorbesc deci în cunoştinţă de cauză. Unor astfel de oameni nu le priesc căsătoriile fericite. Sunt fericiri care atârnă ca ghiulele de plumb: trag la fund. Lui Barbu îi trebuia o tovarăşă capabilă să rabde şi să sufere. Să locuiască într-o mansardă şi să le fie chiria o problemă. Nepoată-mea, Odeta, îl va apăra de aşa ceva. Barbu se va simţi un soţ fericit ca porcul din coteţ pus la îngrăşat.

Părintele mirelui fu cuprins de o mare mâhnire. Nu fiindcă acorda cumva vreo încredere celor rostite de Ioachim Grult, ci fiindcă se aflau pe lume oameni atât de înveninaţi. În bunăvoia tuturor, aceste două stafii, doamna Aspasia Grult şi feciorul său Ioachim, cutreierau sălile, îngheţând veselia pe buze cu vorbele lor şi cu privirile lor. Ce plăcere vor fi găsind? Vinul îşi pierduse aroma şi gustul. Lecache Leca puse paharul pe masă, păzindu-se să nu facă pată pe faţa de olandă. Mulţumi cerului că „băbuşcă-sa” nu s-a aflat aci pentru a auzi asemenea prăpăstii. Ar mai fi avut de ce să se răsucească în pat câteva nopţi, fără somn, oftând, muncită de o nouă îndoială şi grijă.

Ioachim Grult se întoarse spre ruda săracă a Cristodorenilor, întrebând cu brutalitate:

— Şi fata ce-ţi face?

Nevoiaşul clătină din cap cu obidă. Întrebarea îi învenina şi lui o rană mai veche:

— Ce să facă? Tot aşa cum o ştii, cucoane Ioachime. Când nu mai poate răbda, vine acasă o săptămână, două. Atunci credem că am hotărât-o să pornească formele de despărţenie. Tace, ne ascultă şi ne aprobă. Mă bucur şi eu; se bucură şi nevastă-mea că am înduplecat-o. Pe urmă, în ajun de a tocmi avocat, tot la el se întoarce, măcar că o schingiuieşte. Nu pricep ce putere are asupra ei hoţomanul!

Ioachim Grult rânji, scociorându-şi pipa şi presărând scrumul pe banda îngustă de pansele:

— Dacă ai să te gândeşti mai bine la cele ce te învaţă meseria ta, ai să pricepi.

Omul înălţă ochii nedumerit. El era administrator la o moşie cu herghelii de cai. Nu vedea nici o legătură.

— Ce are a face păcătoasa mea de meserie cu necazurile fetei, cucoane Ioachime?

— Ţi-am spus să te gândeşti la învăţăturile meseriei de herghelegiu, nu la meserie. De prisos să pierdem timpul dacă nu te-ai lămurit dintr-un cuvânt! Spuse Ioachim Grult, strâmbând dezgustat buzele şi ridicându-se de pe scaun.

Cei doi au rămas posomorâţi înaintea paharelor. Se năruise tihnita lor voie bună, sfătoasă şi simplă, care până adineauri se mulţumise cu o sticlă de vin ruginit şi cu un ungher unde nu-i turbura nimeni.

— Uite aşa ne freacă! Gemu rubedenia scăpătată a Cristodorenilor. E un om teribil!

Ioachim Grult păşea din nou printre fracuri şi toalete în mare decolteu cu gura încă mai amară, cu privirea încă mai gheţoasă.

El se lămurise.

Tot ce-a săvârşit astăzi, tot ce-a spus şi-a gândit a fost o pidosnică parodie. A turburat bucurii, a zădărnicit plăcerile vinovate şi nevinovate ale altora, îndelaolaltă, fără deosebire; a picurat pretutindeni un strop de venin. El e feciorul Aspasiei Grult; poartă blestemul ei în sânge. Iar când s-a înduioşat de soarta unei făpturi fragile ca Gina Alimănescu, a împins-o în braţele omului de care se cuvenea s-o apere. L-a scandalizat greoaia lipsă de pricepere a herghelegiului. Dar el n-a uitat oare aceeaşi învăţătură din cartea bunului crescător de cai, tot atât de crud potrivită la oameni ca şi la dobitoace? E o lege biologică fără abatere. Aceeaşi pentru cai, câini, fata administratorului de moşie, Gina Alimănescu, oricine, oricare. O femelă păstrează pentru totdeauna pecetea primului mascul care i-a dat primul fior. Dezgolită de poezie, realitatea brută la aceasta se reduce. Şi el s-a făcut complicele unei hidoase capitulări a cărnii, injustă şi umilitoare.

Se dădu în lături, cum făceau toţi.

Deschideau cale Pandorei Mladian.

Actriţa trecu valvârtej spre ieşire, cu buzele strânse, îmbrăcându-şi din mers mantoul de catifea roşie peste rochia de mătase roşie, uitând să-şi ia noapte bună. Fâlfâiau în jurul ei aripi de flăcări. Niciodată pe scenă nu izbutise o ieşire mai furtunoasă şi mai încărcată de ameninţări.

— Ce-a fost, frate dragă? De ce s-a supărat? Întrebă Nae Cristodoreanu, ştergându-şi năduşeala de pe fruntea pleaşă şi de pe obrazul cu ţepi de arici.

Pricepea tot atât de greu ca rubedenia scăpătată, herghelegiul.

— N-a fost nimic, Nae. Îl linişti cu blândeţe Ioachim Grult. Vezi-ţi de treburile tale. A fost o ieşire teatrală, şi nimic altceva.

Nae Cristodoreanu se opri, surprins de blândeţea neobişnuită din glasul cumnatului.

— Ioachime. Îngăimă,. Apucându-i amândouă mâinile. Bine că te văd, în sfârşit, altfel!

Ioachim Grult îşi trase încet mâinile şi le înfundă în adâncul buzunărilor. Rosti cu o ironie indulgentă:

— Fii serios, Nae! Nu-ţi stă bine sentimental cu ase menea barbă. Du-te şi te ferchezuieşte.

— E o idee! Exclamă celălalt cu entuziasm, pipăindu-şi ghimpii negri-albăstrii.

De bucuria împăcării, ar fi fost gata să îndeplinească orice capriciu al lui Ioachim Grult.

Dar Ioachim Grult îi întorsese spatele. El privea o nouă ieşire, mai puţin teatrală. Gina Alimănescu scobora treptele cu fruntea în jos, cu umerii căzuţi, cu braţele atârnate de-a lungul trupului, ca o mică sclavă, împleticindu-se spre locul de sacrificiu. Palma bărbatului îi cuprinse un umăr în cleştele tare, cu un gest scurt şi neînduplecat de posesiune.

— Animalul! Mormăi Ioachim Grult.

— Pardon? Întrebă întorcându-se domnul bătrân cu înfăţişare de fost cavalerist sau diplomat în disponibilitate.

Când dădu ochii tot cu Ioachim Grult, scăpă monoclul în juvăţul negru, apucă spre cealaltă uşă şi se pierdu în ghiţit în mişcarea giratorie a dansului. Omul în haine cenuşii ajunse iarăşi la bar.

— Apă? Apollinaris, domnule Grult? Se repezi Simeon să-l servească.

— Nu, amice. Un coniac mare. Dublu, triplu.

— Vă servim şi coniac.

Simeon se execută cu vizibilă dezaprobare. Ioachim Grult încălzi balonul de cristal în palme. Savură mirosul coniacului, sorbi cu înghiţituri mici. Ţinând cotul rezemat de masa înaltă, vorbi:

— Îţi mai aminteşti tu, Simeoane, despre evanghelistul nostru?

— Evanghelistul Marcu. Cum să nu mi-l amintesc, sărmanul de el?!

Simeon simţea o generoasă compătimire pentru nebunii oare se socoteau locomotivă, evanghelistul Marcu, Napoleon sau Turnul de la Pisa. El admitea o singură nebunie onorabilă: a fi ori a fi fost împăratul în exil al Chinei.

— Aşadar, ţi-l aminteşti, Simeoane? Cred că a rămas tot acolo. Nu mai are vindecare! Astăzi s-a împlinit un an de când ne-a adunat să-i ascultăm evanghelia pentru Dumineca orbului. „Şi au pus mâinile pe el şi l-au întrebat: „Vezi ceva?„ El s-a uitat şi a zis: „Văd nişte oameni umblând, dar mi se par ca nişte copaci„. Apoi Isus au zis lor: „Eu am venit în lumea aceasta pentru o judecată anume: acei ce nu văd să vadă şi cei ce văd să ajungă orbi„„. Simeoane, evanghelistul nostru avea mare dreptate. În lumea aceasta în care ne-am întors toţi sunt orbi. Orb sunt şi eu, mai jalnic încă decât ceilalţi.

— Hait! Îşi spuse Simeon cu milă. Se crede orb, sărmanul! Îmi pare mie că în scurtă vreme am să aud că iarăşi l-au dus unde-a mai fost.

— Sunt orb. Am fost şi sunt orb, Simeoane. Nu te minunează că toţi orbecăim? Pretinzi că eu sunt aşa cum mă vezi tu? Pot eu pretinde că tu eşti aşa cum te văd eu? Nu, Simeoane! Nimeni nu poate să vadă şi să înţeleagă pe nimeni. Nici în oglindă nu te vezi tu, pe tine, cel adevărat. Recunoşti?

— Dacă spuneţi dumneavoastră, numai că aşa este. Recunoscu Simeon, care ştia din proprie experienţă că nebunii nu trebuie contrariaţi.

Ioachim Grult îl cercetă cu ochii pătrunzători.

— Şi tu pretinzi că te simţi fericit?

— Fericit nu-i nimeni, domnule Grult. Nu există fericire deplină pe lume.

— Ba există, Simeoane. Acei de acolo, de la noi, erau fericiţi. Tu, când erai împăratul Chinei. Evanghelistul Marcu, atunci când se căznea să ne deschidă ochii. Îmi pare că am să mă întorc. Sigur că am să mă întorc. Mâine dimineaţă îmi strâng bagajele şi mă prezint. Mi s-a luat o ceaţă de pe ochi în această Duminecă a orbului. „Apoi Isus au zis lor: „Eu am venit pentru o judecată anume: acei ce nu văd să vadă şi cei ce văd să ajungă orbi„„. Rămâi cu bine, Simeoane, te aştept! Voi avea nevoie de cineva să-mi curăţe hainele. Am să-ţi procur decoraţii noi. Un asortiment complet. Pot să-ţi dau dintr-ale mele. Am destule tinichele!

Simeon îşi făcu trei cruci mărunte în dosul baricadei înalte.

Ioachim Grult surâdea cu o desăvârşită împăcare:

— Acum înţeleg ce m-a făcut să mă opresc astăzi-dimineaţă la orbul de la Grădina Tâncăbeascăi. Se pregătea ceva în mine. Orbul stătea cu palmele pe genunchi şi aştepta o minune ca pentru dumineca lui.

Orbul stătea neclintit pe marginea patului, cu palmele pe genunchi, cu bulbii albi înălţaţi spre tavan; dar el n-aştepta nici o minune şi nici nu se mai ruga pentru vreuna.

Dumineca lui trecuse.

A ascultat orologiul din turla bisericii bătând miez de noapte, pe urmă sferturile de ceas până la trei; mai auzise şi cocoşul din vecini dând un semnal răguşit, la care a răspuns îndată altul şi altul, din ce în ce mai slab şi din ce în ce mai departe, până la capătul mahalalei, până la ca pătul lumii.

Acum se lăsase tăcere.

Ca niciodată, o tăcere cutreierată de duhuri vrăjmaşe, de duhuri spăimoase.

Încă de când se afla la locul său pe lespedea de piatră, în colţ, la Grădina Tâncăbeascăi, simţise împresurându-l deodată amenințarea aceasta vicleană, necunoscută, crescând, strângându-l de aproape. Era înainte de amiază. Trecuse omul ciudat cu vorbe nebune şi râs nechezat, îi lepădase în pălărie hârtia gheomotoc şi îşi culesese singur mărunţişul ca orice rest la o ticăloasă tejghea de prăvălie. Ar fi vrut să-i spună un cuvânt greu fiindcă îi blasfemase cu rânjet datoria lui de orb sărman încărcată de cutremurate răspunderi. A ridicat mâna cu gând de vorbire. A fost prea târziu. Omul plecase. Paşii s-au depărtat, s-au amestecat, s-au topit în vuietul surd al altor o sută şi o mie de paşi, câţi se ţeseau vânturându-se spre inima târgului. S-a pierdut. Şi atunci, în cele o sută şi o mie de alte sunete, urechea orbului a desluşit deodată un mers ca niciunul altul pe lume.

Un mers prelins pe tălpi de pâslă.

A tresărit din neclintirea de piatră, pe scaunul său de piatră, când paşii aceia s-au ales dintre alţii o sută şi o mie venind către el. Auzul i-a surprins mai întâi oprindu-se la colţul de stradă, din stânga. I-a urmărit, strămutându-se în celălalt colţ. Mai apoi paşii s-au întors. L-au ocolit. Nu l-au mai părăsit o clipită. Au strâns în juru-i sforile şi nodurile unui laţ nevăzut. Cei miluiţi de Atotputernicul cu lumina deplină a ochilor n-ar fi avut cum să zărească laţul, căci firele nu erau de sfoară, verigile nu erau de plumbi. Orbii, ca şi vietăţile crescute în bezna adâncă a codrilor şi în

afunduri de vizuine, adulmecă însă apropierea primejdiei cu alte tainice şi neînşelate simţiri. El a cunoscut că paşii erau pentru dânsul, a ştiut că îl căutau, l-au găsit, îl aşteaptă.

Când a pornit, într-amurg, spre bordeiul din mahala, pipăind zidurile aspre cu mâna şi marginea trotuarului cu băţul lucios, paşii s-au înşirat după el. Fără grabă. Cu o răbdare încordată, dar plină de linişte, stăpână pe siguranţa neclătinată a sfârşitului. Tot aşa, fiara din codru îşi pândeşte prada aleasă, încet, cu viclene ocoluri, pas după pas, în râpi şi hugeaguri, până la adăpătoarea ori la culcuşul unde-i va sugruma beregata cu dinţii.

Orbul a poposit înadins, să încerce ceea ce nu mai era o părere. Au poposit şi paşii. Orbul a străbătut de-a curmezişul o piaţă, printre tramvaie, trăsuri şi căruţe, fiindcă vânătoarea şi pânda se desfăşurau în altfel de codru, fără frunzare, hăţişuri, poteci şi izvoare; într-un codru de ziduri şi piatră, stâlpi de schijă şi plase de sârme; un codru tot atât de pustiu şi sălbatic. Paşii l-au lăsat să treacă, i-au luat-o înainte, s-au furişat arcuind un înconjur, şi din nou, pe uliţe din ce în ce mai deşarte şi mărginaşe, s-au păstrat la aceeaşi distanţă în soarele blând şi molatic de seară.

Omul din urma orbului nu mergea singur. Îl însoţea un tovarăş. Dar paşii aceluia sunau ca oricare alţii. Orbul ştia că pentru dânsul veneau numai paşii prelinşi pe tălpi de pâslă.

În faţa portiţei s-a oprit şi a oftat. Fără durere şi deznădejde. Ar fi putut să treacă de-a dreptul la încăperile din fund, unde găzduiau muncitori mai nevoiaşi decât el, să le ceară pază şi ajutor. De ce să se împotrivească însă unei voinţe hotărâte de sus? A oftat pentru păcatul care va apăsa pe un cuget de om. „Iară Isus zicea: „Părinte, iartă-le lor că nu ştiu ce fac„„. Orbul a deschis portiţa de lemn. Balamalele uscate au scârţâit. Atunci s-a întors şi a lipit portiţa în lături. De ce să mai scârţâie? Toate vor fi precum au fost undeva scrise. „Părinte, iartă-le lor!”

Orbul lui Dumnezeu a răsucit cheia uşii, a intrat în odaia scundă şi albă, a rezemat băţul lustruit de palmă la locul său, în ungher, măcar că n-avea să-i mai folosească vreodată. A aprins lampa, a suflat în chibrit, a pus beţigaşul stins în cutioara de pe prichiciul sobei. Era un obicei rămas din copilărie, neaşteptat şi neînţeles la un orb din născare. Pe atunci îl creşteau străini cu văzul întreg, îl trimiteau să cerşească şi îi numărau în fiecare seară agoniseala. Aprindeau gazorniţa, îşi vedeau de treburile lor, se căinau de necazurile lor şi îşi urzeau pentru a doua zi plănuirile lor. Erau oameni săraci, de ispravă, cu teamă şi credinţă în puterile cerului; nu i-au spus niciodată de unde a venit şi cum l-au strâns de pe drumuri, copil lepădat şi milos; iar dacă îl mânau să ceară de pomană, o făceau ca să-şi plătească singur mâncarea, fiindcă ei nu i-o puteau da. Tot ce întrecea i-au pus la o parte. Era un drept neatins. El se aşeza pe marginea laviţei, cu palmele pe genunchi, cum stă şi acum, ascultând. Simţea lumina caldă şi bună; duhoarea fumegoasă a gazorniţei se lega de tihna adăpostului primitor, de orânduielile vieţilor despărţite de noapte şi zi după mersul soarelui pe cer, în lumea celor pentru care există noapte şi zi, soare şi stele. Când milostivele gazde s-au risipit în morminte şi el a rămas singur, a respectat cu sfinţenie orânduiala.

S-a învrednicit el, cel mai nevolnic, să intre în stăpânirea bojdeucii cumpărate din mila norodului. A cruţat toate aşa cum au fost. În fiecare seară aprindea lampa, măcar că lumina nu-i pentru nimeni. Se aşeza în acelaşi loc, cu palmele pe genunchi, drept şi neclintit ca pe lespedea de piatră din colţ de la Grădina Tâncăbeascăi. Îşi îndeplinea datoria. Înălţa smerite rugăciuni pentru alţii, precum i-au fost ce rute de neveste cu necazuri casnice; de babe bisericoase cu feciori plecaţi în lume; de mahalagii cu procese şi de trecători care au pierdut bani la cărţi şi nădăjduiau să-i câştige înapoi.

În redingota verzuie a răposatului profesor universitar cu prelegeri celebre, orbul lui Dumnezeu a încercat să se roage şi în această seară. Venise cu un pomelnic lung, târâse pe umeri povara bântuitelor suflete câte şi-au pus nădejdea din urmă într-o închinăciune de orb.

Dar gândul mereu căuta afară, la paşii de pâslă dând casei târcol, la duhul din beznă împresurându-l tot mai de aproape. Astfel, întâia oară îşi călca datoria. Iar pentru asemenea slăbiciune netrebnică se osândea cu scârbă de el şi cu jale de el. Minune nu mai aştepta. În minune nu mai credea. Se desăvârşise minune urâtă şi rea. S-a ştiut orbul lui Dumnezeu, ales întru o anumită chibzuială a lumii peste puterile lui de a înţelege. A aflat că-l stăpâneau şi pe dânsul păcătoasele temeri legate de carne. În loc să se roage cu sufletul slobod, cugetul căuta la oamenii de afară, auzul ciulit pândea furişarea paşilor cu talpa moale, de pâslă. I-a înşelat pe toţi cei ce aşteptau în această duminecă a lui, a orbului, rugăciunile de ajutor şi de izbăvire primite la ceruri. I-a minciunit. El era un păcătos ca oricare altul, rob netrebnic al trupului, cum într-alt fel a fost şi dascălul cu rostiri vestite, stăpânul dintâi al redingotei cu rozeta decoraţiei prinsă în butonieră. Acela se tăvălea în paturi străine. El se cutremura la o presimţire a morţii. Într-un fel ori în altul, era tot o lepădare a sufletului la poruncile păcătoase ale trupului.

Orbul a oftat aşteptând.

Omul de afară se apropiase de fereastră pe tălpile moi a privit înăuntru pe geam, s-a întors la tovarăşul său. Zvârlind mucul de ţigară, a sâsâit printre dinţi şi a vorbit cu mânie în întuneric:

— Dracul să-l ia de orb al lui Dumnezeu! Nu se mai culcă. N-ai să-mi scoţi mie din cap părerile mele.

— Anume? Întrebă celălalt, rezemat de zaplaz, cu mâinile înfipte în bata pantalonilor.

— Anume? Mai întâi că nu-i orb. E un ticălos. Se pre face. Altfel, de ce-ar fi aprins lampa? Una. Şi-al doilea, mă tem că

ne-a simţit, ne aşteaptă şi ne pregăteşte ceva. Altfel, de ce nu se culcă? Toţi s-au culcat. El ce păzeşte?

— Poate suferă de boală boierească. Nu poate dormi.

— Eu m-aş lăsa păgubaş.

Celălalt se dezlipi de zaplaz. Culese o frunză păroasă de gutui, o mestecă între dinţi, scuipă sucul astringent. Se întoarse legănat şi îşi apucă tovarăşul de piepţii hainei, zguduindu-l şi privindu-l în ochi de aproape, prin întunerec.

Îşi trimiteau unul altuia în nări duhneala de tutun muced şi acru.

— Ascultă, nenişorule! Ţi-a mers rău cu mine vreodată? Am ieşit rău la vreo socoteală până acum?

— Nu zic.

— Nu zici, dar spui. Mai adineaori spuneai altfel, când a deschis lada şi a deşertat banii. I-ai văzut ori nu cu ochii tăi?

— Văzut. O faţă de pernă pe sfert.

— Ţi-ajunge? Ne-ajung? Omul cu tălpile de pâslă râse înăbuşit cu mâna la gură: Chiar dacă îi numai mărunţiş, ne-ajunge pe toată vara şi pe toată iarna. Asta nu zic.

— Atunci, nu zice. S-aşteptăm!

Au trecut amândoi de cealaltă parte a uliţei. Au aprins chioştecurile adunate de pe trotuare. O duceau amarnic de două săptămâni. La aceasta ajunseseră: să strângă capete de ţigări de pe stradă. Când le-a încolţit dis-de-dimineaţă gândul să sugrume şi să prade orbul din colţ de la Grădina Tâncăbească, le ghiorăiau maţele după două zile de post negru. Altă scăpare nu se arăta.

— A stins! Răsuflă cel cu tălpile moi.

— Ce-ţi spuneam?! Răbdare. Mai aşteptăm, să-l răzbească somnul dintâi.

Trase cu sete din chioştecul jilav. Un cocoş cântă undeva aproape de tot, bătând din aripi. Răspunse altul şi altul, din ce în ce mai depărtat şi mai slab, până la capătul mahalalei, până la capătul lumii. Adierea de vânt aduse un mi ros dulceag de liliac înflorit. A duruit o birjă în afund de pământ. S-a oprit tot la capătul lumii. Tăcerea s-a întins mai

spăimoasă. Amândoi au scuipat ţigările lipite de buze, le-au călcat cu piciorul şi au trecut uliţa îndărăt.

— Intri. Ştii unde-i căpătâiul patului. Dacă se poate: fără cuţit, fără ciocan! Numai cu mâinile. Nu lasă urme, nu curge sânge.

— Cum?! Tot eu? Întrebă cel cu tălpile de pâslă.

În loc de răspuns, tovarăşul îşi ridică gheata şi ciocăni cu unghia tare în talpa scorojită de piele.

— Nu-i fi vrând să-l deştept cu scârţul meu! Semnalul îl ştii. Un fluierat: rămâi pe loc şi nu mişti orice se-ntâmplă. Două: apucăm fiecare unde vedem cu ochii. Primejdie mare. Cloncanii!

Cel cu paşii de pâslă îşi înghiţi adânc răsuflarea. Turbure îşi făcuse socoteala că e sortit să ucidă un om, să mai ucidă un om, numai fiindcă purta încălţări fără de scârţ. Îşi şterse sudoarea rece de pe frunte cu dosul palmei. Intră cu paşii elastici de fiară. Uşa era deschisă. Orbul îl aştepta în întuneric, culcat cu faţa în sus, îmbrăcat în straiul de sărbătoare, cu ochii bulboşi şi goi, căscaţi spre tavan. Când a simţit degetele ciolănoase şi mari căutându-i gâtul, l-a potrivit singur în cleştele viu. Gândul a fost pentru alţii, nu pentru el: „Părinte, în mâinile cui dau duhul meu?”

Dar răspunsul nu l-a ştiut. Fără zvârcolire şi gemăt, a trecut dintr-un întunerec în altul mai mare, gheţos şi veşnic. Se biruise.

SINEALA NOPŢII S-A TOPIT. Deasupra caselor sure şi fere cate, cerul a fost pe rând violet, albastru-verzui, cenuşiu, pe urmă roz ca puful mătăsos de pe guşa flamandului, pe urmă pai ca o poleială de veche icoană, pe urmă iarăşi albastru, alt albastru, transparent şi mediteranic. Stelele au căzut una câte una. A mai tremurat luceafă rul de dimineaţă, viu şi fosforic. L-a şters cu buretele o fulguire de nor.

Şi deodată a izbucnit vânzătorul de gazete cu răcnet:

— Univers! Dimineaţa! Ziarul!

S-a deschis o fereastră. Dincolo, o poartă de fier. Au scrâşnit roţile celui dintâi tramvai. Un automobil a trecut

învârtejind în golul de aer din spate afişul de ieri, rupt de chioşcar. Hârtia s-a lăţit pe asfalt cu literele albe şi roşii în sus. Era acum o hârtie fără folos, moartă, bilanţul unei zile pentru totdeauna sfârşite, absorbită de un neant fără întoarcere: „Săptămâna cărţii. Cum se remaniază guvernul Hitler. Ungaria se plânge Ligii Naţiunilor. S-au cerut dosarele în afacerea Skoda. Ex-împărăteasa Zitta vine în Austria. Festivităţile în cinstea d-lui Tewfik Rüstü-Bey. Moartea lui Lazăr Şeineanu la Paris.”

Acum chioşcarul bătea în ţinte alt afiş, proaspăt, cu alt bilanţ al altei zile, din care mâine nu va mai rămâne nici o urmă într-o amintire de om: „Groaznicul accident de automobil de pe şoseaua Bucureşti-Târgovişte. Instalarea episcopului Dionisie Erhan. Înmormântarea doamnei Sanda Dobrotescu. D-l Tewfik Rüstü-Bey vorbeşte presei. Se amână remanierea? Seceta a încetat. Situaţia semănăturilor după ploile din Ardeal şi Moldova. Insull eliberat din închisoare.”

Undeva, în câmp, rapidul de dimineaţă pentru străinătate trece vertiginos, vânzolind frunzele mărunte ale salcâmilor de pe taluz. Acolo, în cealaltă noapte, a deraiat o garnitură de marfă. Mai este un vagon prăvălat. Dar nu mai cântă nici o privighetoare în salcâmi şi nici un broscoi cu glasul de bas, un Şaliapin al neamului batracian. Cu coatele rezemate de bara ferestrei, priveşte spre răsărit Leon Dobrotescu dintr-un vagon; din vagonul de alături priveşte o pereche tânără, cu ochi nedormiţi: Odeta şi Barbu, plecaţi în drum către ţara Italiei: Veneţia, Florenţa, albastrele lacuri. E curios, abia au plecat, şi nu-şi mai au nimica de spus. Barbu, cu părul roşcat răsfirat de vânt, îşi păstrează gândurile pentru el; Odeta îşi deschide cutioara de pudră comprimată. Şi tac amândoi. Taluzul cu salcâmi a rămas în urmă. Frunzele mărunte şi ovale s-au potolit neclintite. Cine ar spune, oare, că în cealaltă noapte doi necunoscuţi au contemplat de acolo cerul şi stelele, simţindu-se singuri, căutându-se, lăsându-se furaţi de amăgirea că se

pregăteşte ceva nou şi încă nespus, că-i aşteaptă? Totu-i sfârşit şi deşert.

La masa verde a tripoului mai moţăiesc câţiva supravieţuitori, cu obrajii de sugativă decolorată, cu ochii spuziţi de fum şi de veghe. Sergiu Miclăuş mai are două hârtii de o mie înainte. Atât i-a rămas, ca în orice dimineaţă de altădată.

Pontează numai chibiţii, cu fişe asudate de un pol. Sergiu şi-a văzut prietenul strecurând pe sub mâna altora câte o sută, jucând cu banii săi contra sa. A surâs cu milă. Milă de el? Milă de Valeriu Dragomir? Prietenul a terminat banii. A pierdut tot. S-a lungit pe un scaun lângă perete, cu picioarele întinse pe alt scaun. Sforăie cu gura căscată. Cărnurile îi cad moi, putrede, dospite. Din când în când, Sergiu îşi aruncă ochii. Se vede pe el cum va fi. Acesta-i Platoul Pamir. „Nu întârzia, te hog, phea mult în Platoul tău Pamih”. Acesta-i Platoul Pamir! Totu-i sfârşit şi deşert.

Florile albe s-au vestejit pe un mormânt nou şi prea încărcat de coroane. Mai este nevoie de timp până ce se va încorpora cimitirului. O vrabie zburlită s-a oprit să soarbă roua dintr-o cupă de crin. Paznicul a lepădat grebla şi măturoiul de pe umeri. S-a plecat într-un genunchi şi a scos briceagul. Retează panglicele late, pe care le adună pentru nepoate. Sunt multe panglici. A fost o moartă de neam ales, cu multe regrete eterne în urmă. Nepoatele se vor bucura şi vor bate din palme.

La uşă a mieunat Papanaş, cu coada bârzoi, cerându-se afară. I-a deschis madam Anica Stoian, zuruind cheile în veriga de la cingătoare. Matei aşteaptă pe scări, ţinând toarta coşului de piaţă pe braţ. A mai trecut o duminecă a orbului, fără semn să afle de urma babei pierdute în lume.

Pe alte scări, cu alt coş de papură trecut pe mână, Reveica, baba cea surdă, îşi înnoadă tulpanul sub bărbia osoasă. A mai trecut o duminecă a orbului fără semn să afle de urma bărbatului plecat în lume după o ţigancă şuie.

Perdeaua de la fereastra Catrionei Catriowina e dată în lături. În pătucul scurt şi îngust, cu polog de mătase, fosta primă-balerină de operă imperială s-a ridicat într-un cot. Pândeşte vuietul roţilor de automobil. Nu se opreşte niciunul. Plicurile lipite aşteaptă pe marginea mesuţei de la căpătâi.

Sunt două: unul cu un anunţ de înmormântare, altul cu o invitaţie de nuntă. Catriona suspină uşor, cercetând ceasornicul cu bătaia măruntă. Nu poate pricepe ce s-a întâmplat. Suspină, iar faţa i-a îmbătrânit brusc şi urât, ca un obraz de vrăjitoare pitică. În celălalt capăt al oraşului mai este o femeie cu obrazul urât şi deodată bătrân. Pandora Mladian doarme unsă cu alifii sub masca de bandaje elastice. E răvăşit aşternutul, răvăşite sunt pernele, aruncată în mijlocul camerei e rochia de flacără roşie. Se află batista şi fulare crâmpoţite de unghii, un vas de cristal sfărâmat, borcane zvârlite în ţăndări. Toate vestigiile unei crize de nervi.

În atelierul pictorului cu scoarţe vechi, icoane şi panoplii de arme, a străbătut cea dintâi însuliţare de soare. Joacă în oglindă. Şi în oglindă se vede bărbatul îmbrăcat în halatul de catifea neagră, apropiindu-se şi depărtându-se de şevalet, cu beţele de cărbune în mână. Schiţează din trăsuri rapide un desen. Un obraz chinuit prin somn de o durere ascunsă. Un obraz de femeie, un obraz de copilă, îngust, arămiu. Umbra genelor e prea lungă, nu mai pare naturală. O şterge, scurtând-o, cu o atingere de deget. A scâncit copila, fe meia prin vis: „Pamih”. Pictorul o examinează cu răceală, confruntându-şi desenul cu liniile vii, dureroase. E satisfăcut. Se apropie de fereastră. Scoate din buzunar şi despătureşte un prospect al unei agenţii de voiaj. Mâine va fi în vagon. Peste douăzeci şi patru de ore în cabina vaporului. Nimic nu-i schimbat. El nu-şi turbură viaţa pentru o femeie, pentru o copilă.

Desenul va supravieţui printre tot ce a făcut el mai bun. E tot ce-i rămâne într-adevăr preţios, după o femeie, după o

copilă.

Priveşte pe geam dimineaţa scăldată în soare, vibraţia, intensă a luminii.

Pe geam priveşte la cerul înalt şi Ion Idiceanu, în cămaşa lui sleită de sudori. N-a închis ochii. Toată noaptea a durat planuri. Pădure, ozon, terasă de sanatoriu. Aprinde un capăt de ţigare din găoacea golită de ou. Malec, peştele roşu, îl cercetează cu ochii holbaţi şi tâmpi, imobil în apa filamentoasă din borcanul cilindric.

Şi alte şi alte ferestre se deschid. Începe viaţa să curgă ca ieri şi ca mâine. Nimic nu-i schimbat şi nimica nu-i nou. În fiecare casă au fost şi vor fi un mort, o amăgire, o nădejde, o înşelare. Nimica nu-i nou.

Totul a mai fost.

Un loc gol pe lespedea de piatră de la Grădina Tâncăbeascăi, unde a stat un orb adâncind, rotunjind şi lustruind scaunul vreme de treizeci, de patruzeci de ani. Nu va mai sta. Îl vor căuta trecătorii o zi, o săptămână, o lună. Va răsări în locu-i alt orb.

Totul va fi cum a mai fost.

Viaţa curge ca ieri, ca alaltăieri, de o veşnicie. Vânzătorul de gazete răcneşte în văzduhul sonor al dimineţii:

— Univers! Dimineaţa! Ziarul!

Faptele diverse nu durează mai mult de o zi.

În cămara albă, curată şi scundă, orbul lui Dumnezeu a înţepenit în straiul negru-verzui, cu rozeta de decoraţie la butonieră, cu ochii de marmoră căscaţi spre tavan. S-a răcit. O muscă se plimbă pe fruntea lucie, îşi şterge picioarele, se întoarce: e o muscă albastră de cadavru. Pe uşa trântită de perete adie o suflare de vânt. Iar adierea mişcă părul mătăsos şi alb, învălurându-l cum înfioară departe în câmpuri firul viu şi verde al lanurilor.

Acolo, o ciocârlie se mai înalţă la cer cu tril cristalin, cu aripi încă jilăvite de rouă.

Aci, un glas răguşit din stradă în stradă:

— Universul! Dimineaţa! Ziarul!

SFÂRŞIT

1 „Două cortegii s-au întâlnit la biserică. Unul e posomorât”. (fr.).
2 Vai! Cum se scurge. [timpul] (lat.).
3 Domnişoara (germ.).
4 „Jenny numea acest gen de persoane piersici de cincisprezece bani. Aceste piersici păreau excelente. Numai că, aproape de tot de ele, se zăreşte un alt coşuleţ de piersici care costă treizeci de bani. Ele păreau de aceeaşi calitate ca primele. De ce există piersici de un preţ de două ori mai ridicat decât altul? Da. Dar iată, piersicile de cincisprezece bani nu sunt perfecte decât în aparenţă: fiecare posedă o tară uşoară. Un mic loc stricat. O pată aproape imperceptibilă. O strivitură. Trebuie să le întorci cu precauţie, în toate sensurile, pentru a vedea pata. Dar totuşi aceasta există. Ei bine, conchide Jenny, eu sunt exact ca.” (fr.).
5 „Prin trudă spre mai bine” (lat. – traducere liberă).
6 Invers (fr.).
7 Capricii (de la fr. lubie).
8 Da domnule! Repede, cât mai repede, domnule! Mulţumesc, domnule! (it.)
9 E o femeie micuţă foarte cuminte. Teribil de cuminte! (fr.).
10 Timpul nu respectă ceea ce se face fără el (fr.).
11 La revedere şi mersi! (fr.).